

**«СОЛИҚЛАР ВА БОЖХОНА ХАБАРЛАРИ»
ГАЗЕТАСИ КУТУБХОНАСИ**

БЕВОСИТА СОЛИҚЛАРГА ТОРТИШ

2-чиқарилиш

**«Иқтисодиёт ва ҳуқуқ дунёси» нашриёт уйи
Тошкент — 2001**

65.261.4

Н 23

Таҳрир кенгаши:

*Б. А. Хўжаев, В. С. Беганов, Ж. Х. Абдуллаев,
М. М. Перпер, Э. Ф. Гадоев, Д. И. Шаулов,
У. Т. Кан, Л. П. Югай*

Тузувчилар: Ж. Х. Абдуллаев, А. Х. Файзиев

Нашр менежери Б. С. Муслимов

Н 23 Бевосита солиқларга тортиш. / Таҳр. кенгаши: Б.А. Хўжаев, В.С.Беганов, Ж.Х.Абдуллаев ва б. — Тошкент: «Иқтисодиёт ва ҳуқуқ дунёси» нашриёт уйи, 2001. — 256 б. («Солиқлар ва боғхона хабарлари» газетаси кутубхонаси» туркуми, 2-чиқарилиш)

Тўпلامда барча ўзгартишларни ҳисобга олган ҳолда фойда (даромад) солиғи, ягона солиқ, ялпи даромад солиғига тортишга доир ҳужжатлар келтирилган. Ҳаволаларда ўзгартирилган матнларнинг аввалги таҳрирлари берилган. Тўпلام муштарийлар томонидан берилган кўплаб саволларга берилган жавоблар билан тугалланган.

Солиқ хизматлари ходимлари, мулкчиликнинг барча шаклларидаги корхоналар бухгалтерлари, иқтисодчилар, раҳбарлар, аудиторлар учун тавсия этилади. Шунингдек солиққа тортиш масалалари билан қизиқувчи кенг ўқувчилар оммасига мўлжалланган.

ББК 65.261.4

© «Иқтисодиёт ва ҳуқуқ дунёси» нашриёт уйи, 2001 й.

КИРИШ

Мазкур китобда юридик шахслардан ундириладиган бевосита солиқларга тортишнинг айрим масалалари ёритилган.

Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодексида назарда тутилган бевосита солиқлар гуруҳида фойда (даромад) солиғи, ялпи даромад солиғи ва кичик корхоналардан ундириладиган ягона солиқ алоҳида ўрин эгаллайди. Давлат даромадлари таркибида мазкур солиқларнинг ҳиссаси биргаликда қарийб 20 фоизни ташкил этади.

Даромад олувчи хўжалик юритувчи субъектлар бевосита солиқларнинг мутлақ тўловчилари ҳисобланади. Бевосита солиққа тортишда янги қиймат тақсимланиши билан солиқ мажбуриятлари юзага келади. Даромад юзага келиши биланоқ давлат унинг улушига маълум ставкани белгилаш кўринишида ўз ҳуқуқларини тақдим этади. Солиқ кодексининг 10-моддаси ҳамда 1-сон «Ҳисоб сиёсати ва молиявий ҳисобот» Бухгалтерия ҳисоби миллий стандартига кўра юридик шахсларнинг даромадлари ва уларга доир тегишли чегирмалар солиқларни ҳисоблаш учун уларнинг ўзлари тегишли бўлган ҳисобот даврида, тўлов тўланган вақт ва пул келиб тушган санадан қатъи назар, акс эттирилади.

Бевосита солиқлар гуруҳида фойда (даромад) солиғи асосий ўринни эгаллайди. 2000 йилда унинг давлат даромадлари умумий таркибидаги ҳиссаси 16,4 фоизни ташкил этди. Мазкур солиқ корхоналарнинг молиявий-хўжалик фаолияти натижаларига бевосита боғлиқ эканлигини ҳисобга олган ҳолда, хўжалик юритувчи субъектларнинг ишлаб чиқариш ҳажмларини оширишдаги фаолиятини, уларнинг инвестицияга доир фаолиятини рағбатлантириш мақсадида сўнгги йилларда ушбу солиқ ставкаси мунтазам пасайтириб борилди (1998 йилда — 35 фоиз, 1999 йилда — 33 фоиз, 2000 йилда — 31 фоиз, 2001 йилда — 26 фоиз).

Фойда (даромад) солиғини ҳисоблаш ва бюджетга тўлаш тартиби Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 1997 йил 29 декабрда 382-сон билан рўйхатга олинган ва Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодексига мувофиқ ишлаб чиқилган, Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитасининг 1997 йил 10 ноябрдаги «Юридик шахслардан олинадиган даромад (фойда) солиғини ҳисоблаш ва бюд-

жетга тўлаш тартиби тўғрисида» 35, 97-91-сон йўриқнома-сида белгиланган.

Солиққа тортиладиган фойда тушунчаси таннархга киритилган харажатларнинг тўғри белгиланишига боғлиқ эканлиги туфайли тўпламга Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 5 февралдаги 54-сон қарори билан тасдиқланган «Маҳсулот (ишлар, хизматлар)-ни ишлаб чиқариш ва сотишга доир харажатлар таркиби ҳамда молиявий натижаларни шакллантириш тартиби тўғрисидаги низом» киритилди.

Молия йилида солиққа тортиладиган даромад (фойда)-га эга бўлган юридик шахслар даромад (фойда) солиғини тўловчилар ҳисобланади.

Солиққа тортиш мақсадида юридик шахслар деганда мулкчилиги, хўжалик юритуви ёки тезкор бошқарувида мол-мулкка эга бўлган ва ўз мажбуриятларига кўра ушбу мол-мулк билан жавоб берадиган, шунингдек мустақил баланс ва ҳисоб-китоб варағига эга бўлган барча турдаги корхона ва ташкилотлар (жумладан, уларнинг алоҳида бўлинмалари) тушунилади.

Банклар, суғурта ташкилотлари, видеосалонлар, видео кўрсатиш пунктлари, видео- ва аудиоёзиш студиялари, аукционлар, казино, пул ютуқли ўйин автоматларидан фойдаланувчи корхоналар, лотерея ўйинларини ўтказувчи, умумий концерт-томоша тadbирларини ташкил қилувчи нодавлат ташкилотлари, шунингдек 1995 йил 1 январгача амал қилган солиққа тортиш режимини сақлаб қолган хорижий инвестицияли ишлаб чиқариш корхоналари ушбу солиқни тўловчиларнинг алоҳида тоифасини ташкил этади.

Даромад (фойда) солиғини тўлашга доир ставка ва имтиёзлар тизими янги ташкил этилаётган, ногиронлар меҳнатидан фойдаланувчи ва бошқа корхоналар, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари ва халқ истеъмоли товарларини ишлаб чиқарувчиларнинг инвестиция фаолиятини рағбатлантиришни кўзлайди.

Кичик тadbиркорликни ривожлантириш учун қулай шароитлар яратиш давлат сиёсатининг устувор йўналишларидан бири саналади. Кичик ва ўрта бизнес субъектларига алоҳида эътибор қаратилаётгани бежиз эмас, чунки айни пайтда улар томонидан давлат ялпи ички маҳсулоти умумий ҳажмининг қарийб учдан бир қисми ишлаб чиқарилмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йил 15 апрелдаги 159-сон қарори билан тасдиқланган «Кичик корхоналар учун солиққа тортишнинг соддалаштирилган тизимини қўллаш тартиби»нинг мақсади кичик тадбиркорликни солиққа тортишнинг имтиёзли режимини барпо этиш, хусусий ташаббускорликни рағбатлантиришдир.

Мазкур тизим жами умумдавлат солиқлари, шунингдек маҳаллий давлат ҳокимият органлари томонидан жорий этиладиган маҳаллий солиқлар ва йиғимларни тўлаш ўрнига ягона солиқ тўлашни назарда тутати, қуйидагилар бундан мустасно:

савдо-сотик ҳуқуқи учун йиғим, жумладан товарларнинг айрим турлари билан савдо қилиш ҳуқуқи учун лицензион йиғимлар;

юридик шахсларни рўйхатдан ўтказганлик учун йиғим; автотранспортни тўхташ жойига қўйганлик учун йиғим.

Солиққа тортишнинг соддалаштирилган тизимини қўлловчи кичик корхоналар учун импорт қилинадиган товарлар (ишлар, хизматлар)га солинадиган божхона божлари, ҚҚС ва акциз солиғи, давлат божлари, лицензион йиғимлар, бюджетдан ташқари фондларга ажратмалар тўлашнинг амалдаги тартиби сақланган.

Кичик корхоналар ўз хоҳишларига кўра умумбелгиланган солиқларни ҳам тўлашлари мумкин.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1998 йил 9 апрелдаги ПФ-1987-сон «Хусусий тадбиркорлик, кичик ва ўрта бизнесни ривожлантиришни янада рағбатлантириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги фармони билан хўжалик юритувчи субъектларни кичик корхоналарга киритиш мезонлари белгиланган.

Кичик тадбиркорлик субъектлари учун солиққа тортишнинг соддалаштирилган тизими солиққа тортишнинг умумқабул қилинган тизими билан бир қаторда амал қилади. Солиққа тортиш тизимини танлаш ҳуқуқи хўжалик юритувчи субъектлар ихтиёрига берилади.

Солиққа тортиш соддалаштирилган тизимининг кичик корхоналар молиявий-хўжалик фаолиятига таъсир кўрсатишининг таҳлили кичик тадбиркорлик ривожда ижобий жиҳат кузатилаётганини кўрсатди. Ушбу солиқни тўловчиларнинг миқдори мунтазам ортиб бормоқда, ишлаб чиқарилаётган маҳсулот (ишлар, хизматлар) ҳажми борган сари ошмоқда.

Ушбу корхоналарнинг харажатлари таркибида иш ҳақи харажатлари борган сари каттароқ ўрин эгалламоқда. Барча солиқлар тўлангач, корхоналар тасарруфида қолаётган фойданинг улуши, улар балансида бўлган мол-мулк қиймати ошиб бормоқда. Ҳисоб юритишнинг оддийлиги ва бюджет билан ҳисобкитоблар тизимининг соддалаштирилганлиги бугунги кунда ягона солиқ тўлаш тизимини кичик бизнес корхоналарининг фаолият доирасини кенгайтириш имконини берувчи энг фойдали тизимлардан бирига айлантиради.

Мазкур китобда тилга олинган бевосита солиқлар турларидан яна бири савдо ва умумий овқатланиш корхоналари тўлайдиган ялпи даромад солиғидир.

Ялпи даромад солиғини тўлаш тартиби Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йил 10 апрелдаги 153-сон қарори билан тасдиқланган «Савдо ва умумий овқатланиш корхоналарининг ялпи даромад солиғи бўйича бюджет билан ҳисоб-китоблари тартиби» билан бошқарилади.

Солиқ тўловчиларнинг ушбу тоифаси даромад (фойда) солиғи, қўшилган қиймат солиғи, экология солиғи, сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқ, ер остидан фойдаланганлик учун солиқ, ер солиғи, ижтимоий инфратузилмани ривожлантириш солиғи, бошқа маҳаллий солиқ ва йиғимлар (мол-мулк солиғи бундан мустасно) тўлаш ўрнига бюджетга ялпи даромад солиғини тўлайдилар.

Савдо ва умумий овқатланиш корхоналари мол-мулк солиғи, божхона тўловлари, давлат божлари, лицензия йиғимлари, бюджетдан ташқари жамғармаларга ажратмаларни умумий белгиланган тартибда тўлайдилар.

Импорт қилинадиган истеъмол товарлари савдосини тартибга солиш, савдонинг ташкилий шаклларини ривожлантириш ва мустаҳкамлаш, аҳолининг харид қобилиятини ошириш, истеъмол товарларига нарх белгилаш тизимини такомиллаштириш ва нархларнинг сунъий равишда оширилишига йўл қўймаслик мақсадида Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2000 йил 24 июндаги «Импорт қилинадиган истеъмол товарларини олиб келиш ва сотишни такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги 242-сон қарори билан 2000 йил 1 июлдан бошлаб савдо корхоналари Вазирлар Маҳкамаси ёки жойлардаги давлат ҳокимият органлари томонидан берилган ер учун ижара ҳақи тўлашдан озод этилдилар. Бундан ташқари,

ялпи даромад солиғини ҳисоблаш ва тўлаш ҳар ойда ўсиб боровчи якун билан амалга оширила бошлади.

Солиққа тортиш режимини соддалаштириш, тўланаётган солиқлар миқдорини қисқартириш, ялпи даромад солиғини ўсиб боровчи якун билан ҳисоб-китоб қилиш тизимини жорий этиш ҳисобига тегишли шарт-шароитларнинг яратилиши бизнеснинг ушбу соҳасини ривожлантириш учун маълум рағбатлантирувчи омил бўлиб ҳисобланади.

Мулкчилик ва хўжалик юритишнинг барча шаклларидаги корхона ва ташкилотларнинг ягона давлат регистрида рўйхатдан ўтказилганларнинг умумий миқдорида савдо ва умумий овқатланиш ташкилотлари каттагина ҳиссани ташкил этишини ҳисобга олганда, улар миқдорининг мунтазам ошиши, улар томонидан солиқларнинг тўлиқ ва ўз вақтида тўланиши масаласи бугунги кунда янада долзарб аҳамият касб этиб бормоқда.

Шундай қилиб, бевосита солиқлар даромадларнинг бир қисмини қамраб олишини ҳисобга олган ҳолда улар халқ хўжалиги ва аҳоли учун зарур маҳсулот ва товарларни кўпроқ ва сифатлироқ ишлаб чиқаришга интилаётган, маблағларини ўзларининг ишлаб чиқаришларини ривожлантириш ва кенгайтиришга инвестициялаётган, ўз фаолиятларини экспортга мўлжалланган ва импорт ўрнини босадиган маҳсулот ишлаб чиқаришга йўналтираётган хўжалик юритувчи субъектларни ҳар томонлама рағбатлантириши керак. Шу муносабат билан тақдим этилаётган қонун ҳужжатлари ва йўриқномавий ҳужжатлар тўплами корхоналарнинг раҳбарлари ва бухгалтерларига кичик корхоналар учун даромад (фойда) солиғи, ягона солиқ ва ялпи даромад солиғини ҳисоблаш ва бюджетга тўлаш тартибини белгиловчи тегишли ахборотлар базасига эга бўлиш, бюджет билан ўзаро муносабатларда тўлов интизомини таъминлаш имконини беради.

Мазкур китобда солиққа тортиш амалиётида энг кўп учрайдиган саволларга жавоблар ҳам берилган.

*Юридик шахслар томонидан солиқ қонунчилигига риоя этилишини назорат қилиш бош бошқармаси бошлиғининг ўринбосари
А.Файзиев*

Ї б о б
ДАРОМАД (ФОЙДА)
СОЛИФИ

ЭКСПОРТ МАҲСУЛОТИ ИШЛАБ ЧИҚАРУВЧИЛАРНИ РАҒБАТЛАНТИРИШ БОРАСИДАГИ ҚЎШИМЧА ЧОРА-ТАДБИРЛАР ТЎҒРИСИДА

**Ўзбекистон Республикаси Президентининг
2000 йил 5 июндаги ПФ-2613-сон фармони**

Экспортга маҳсулот ишлаб чиқарувчи корхоналарнинг экспорт салоҳиятини кенгайтириш, уларни мулкчилик шаклидан қатъи назар, давлат томонидан қўллаб-қувватлаш, амалдаги солиқ имтиёзларини тартибга солиш ва экспортга мўлжалланган рақобатбардош маҳсулот ишлаб чиқаришни кўпайтиришга шундай имтиёзларнинг рағбатлантирувчи таъсирини кучайтириш мақсадида:

1. Белгилаб қўйилсинки, экспорт қилувчи корхоналар томонидан ўзи ишлаб чиқарган маҳсулотлар (ишлар, хизматлар) экспортдан олинadиган даромадларнинг ҳисобкитоби алоҳида юритилади.

2000 йилнинг 1 июлидан бошлаб мулкчиликнинг барча шаклларидаги экспорт қилувчи корхоналарнинг ўзи ишлаб чиқарган ва эркин алмаштириладиган валютага экспорт қилинган маҳсулотлар (ишлар, хизматлар)дан олинган даромадлари даромад (фойда) солиғини тўлашдан озод қилинсин.

Мазкур солиқ имтиёзи ягона солиқ тўловчилари бўлмиш кичик корхоналарга ҳам жорий этилсин.

Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги Давлат солиқ қўмитаси, Макроиқтисодий ва статистика вазирлиги, Ташқи иқтисодий алоқалар вазирлиги, Давлат божхона қўмитаси билан биргаликда бир ҳафта муддатда амалдаги ҳисоб ва ҳисобот тизимини танқидий қайта кўриб чиқиб, унда корхоналар томонидан ўзи ишлаб чиқарган маҳсулотлар (ишлар, хизматлар) экспортдан олинadиган даромадларнинг алоҳида ҳисоб-китоби юритилишини кўзда тутсинлар.

2. Экспорт қилувчи корхоналар учун 2000 йилнинг 1 июлидан бошлаб умумий савдо-сотиқ ҳажмида ўзи ишлаб чиқарган маҳсулотлар (ишлар, хизматлар) экспорти улу-

шига қараб мулк солиғи тўлашнинг қуйидаги тартиби жорий этилсин:

экспорт улуши 25 фоиздан 50 фоизгача миқдорда бўлганида — белгиланган мулк солиғи ставкаси 50 фоизга камайтирилади;

50 ва ундан кўпроқ фоиз бўлганида — мулк солиғи ундирилмайди.

3. Ушбу Фармоннинг 1 ва 2-бандларида кўзда тутилган имтиёзлар экспорт маҳсулоти ишлаб чиқарувчи ҳамда уни мустақил равишда ёки вазирликлар, идоралар, корпорациялар, концернлар, уюшмалар ва компанияларнинг таркибий бўлинмалари ҳисобланувчи ихтисослаштирилган ташқи савдо бирлашмалари ҳамда фирмалари орқали сотувчи барча мулкчилик шаклидаги корхоналарга татбиқ этилади.

Мазкур имтиёзлар эркин алмаштириладиган валютага ҳам ашё маҳсулотлари — пахта толаси, ип-газлама калаваси, линт, нефть, нефть маҳсулотлари, газ конденсати, табиий газ, электр энергияси, қимматбаҳо, рангли ва қора металллар экспорт қилувчи савдо-воситачилик корхоналарига, шунингдек ишлаб чиқариш корхоналарига татбиқ қилинмайди.

4. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги Давлат солиқ қўмитаси билан бирга бир ҳафта муддатда ушбу Фармонда кўзда тутилган солиқ имтиёзларини қўллаш тартибини ишлаб чиқсин ва белгиланган тартибда тасдиқласин.

5. Экспорт қилувчи корхоналар учун айрим солиқ имтиёзлари ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин.

6. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси икки ҳафта муддатда:

Ўзбекистон Республикасининг амалдаги қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида таклифлар;

ҳукуматнинг илгари қабул қилинган қарорларига тегишли ўзгартишлар киритсин.

7. Ушбу Фармоннинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикасининг Бош вазири Ў.Султонов зиммасига юклансин.

*Ўзбекистон Республикаси Президентининг
2000 йил 5 июндаги ПФ-2613-сон
фармониغا илова*

**Экспорт қилувчи корхоналарнинг ўз кучини
йўқотган солиқ имтиёзлари рўйхати**

1. Эркин алмаштириладиган валютага ўзи ишлаб чиқарган маҳсулотлар (ишлар, хизматлар)ни экспорт қилувчи корхоналар учун, агар экспорт қилинаётган товарлар ҳиссаси умумий савдо-сотиқ ҳажмида 30 фоизни ва ундан ортиқни ташкил этса, улар учун фойда солиғи ставкаси амалдагига кўра икки баробар пасайтирилади. (Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1997 йил 10 октябрдаги «Маҳсулотлар (ишлар, хизматлар)ни экспорт қилишни рағбатлантиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида» ПФ-1871-сон фармони, 2-банднинг 4-хатбошиси).

2. Экспорт қилувчи корхоналарнинг фойда солиғи ставкаси маҳсулотнинг умумий ҳажмида экспорт ҳиссаси 15 фоиздан 30 фоизгача бўлганда 30 фоизга пасайтирилади. (Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 7 апрелдаги «1999 йилда экспорт прогнози бажарилишини таъминлаш ва валюта тушумини оширишга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида» 161-сон қарори, 1-банднинг 1-хатбошиси).

3. Корхоналар томонидан маҳсулотлар (ишлар, хизматлар)ни экспорт қилиш ҳажмлари ортиши ҳисобига эркин алмаштириладиган валютада олинган тушумга эквивалент сумма ҳисобот йили яқунларига кўра даромад (фойда) солиғини тўлашдан озод этилади. (Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодекси, 31-модданинг охириги хатбошиси; Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1996 йил 20 мартдаги «Экспорт маҳсулоти ишлаб чиқарувчи корхоналарни рағбатлантиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида» ПФ-1411-сон фармони, 3-банд).

4. Эркин алмаштириладиган валютага ўзи ишлаб чиқарган маҳсулотлар (ишлар, хизматлар)ни экспорт қилувчи корхоналар ички бозор нархларидан паст нархларда экспорт қилаётганларида, улар учун даромад (фойда) солиғини ҳисоб-китоб қилишда солиққа тортиладиган база экспорт қилинадиган маҳсулотнинг амалдаги сотиш нар-

хидан келиб чиқиб ҳисобланади. (Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодекси, 16-модданинг 2-хатбошиси; Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1997 йил 10 октябрдаги «Маҳсулотлар (ишлар, хизматлар)ни экспорт қилишни рағбатлантиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида» ПФ-1871-сон фармони, 2-банднинг 3-хатбошиси).

**МАҲСУЛОТ (ИШЛАР, ХИЗМАТЛАР)НИ
ИШЛАБ ЧИҚАРИШ ВА СОТИШ
ХАРАЖАТЛАРИ ТАРКИБИ ҲАМДА
МОЛИЯВИЙ НАТИЖАЛАРНИ
ШАКЛЛАНТИРИШ ТАРТИБИ
ТЎҒРИСИДАГИ НИЗОМНИ
ТАСДИҚЛАШ ҲАҚИДА**

**Ўзбекистон Республикаси
Вазирлар Маҳкамасининг
1999 йил 5 февралдаги 54-сон қарори**

Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодексига мувофиқ ҳамда хўжалик юритувчи субъектларнинг даромад ва харажатларини бухгалтерияда ҳисобга олишнинг ягона услубиятини таъминлаш учун Вазирлар Маҳкамаси қарор қилади:

1. Маҳсулот (ишлар, хизматлар)ни ишлаб чиқариш ва сотиш харажатлари таркиби ҳамда молиявий натижаларни шакллантириш тартиби тўғрисидаги низом иловага мувофиқ тасдиқлансин.

2. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги бир ой муддатда:

меъёрланидиган харажатлар нормативларини тасдиқлаш тўғрисидаги қарор лойиҳасини ишлаб чиқсин ва Вазирлар Маҳкамасига киритсин;

мазкур қарор билан тасдиқланган низомга шарҳни ишлаб чиқсин ва эълон қилсин;

Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси билан биргаликда кўрсатиб ўтилган низомнинг солиқ солишнинг соддалаштирилган шаклини қўлловчи кичик корхоналар ҳамда юридик шахс бўлмасдан тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланувчи жисмоний шахслар томонидан

қўлланилиши бўйича йўриқномани ишлаб чиқсин ва тасдиқласин;

вазирликлар ва идоралар билан биргаликда идоравий норматив ҳужжатларнинг қайта кўриб чиқирилишини ҳамда мазкур қарорга мувофиқлаштирилишини таъминласин.

3. Қуйидагилар ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин:

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзбекистон Республикасида Бухгалтерия ҳисоби ва ҳисоботи тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳамда бухгалтерия ҳисоби счётлари тизимини такомиллаштириш ҳақида» 1994 йил 26 мартдаги 164-сон қарорининг 1, 2 ва 3-бандлари (Ўзбекистон Республикаси ҚТ, 1994 йил, 3-сон, 19-модда);

Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 26 мартдаги 164-сон қарорига ўзгартишлар киритиш тўғрисида» 1995 йил 18 декабрдаги 461-сон қарори (Ўзбекистон Республикаси ҚТ, 1995 йил, 12-сон, 48-модда).

4. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Бош вазирнинг ўринбосари Б.С.Ҳамидов зиммасига юклансин.

*Ўзбекистон Республикаси
Вазирлар Маҳкамасининг
1999 йил 5 февралдаги 54-сон
қарори билан тасдиқланган*

**Маҳсулот (ишлар, хизматлар)ни ишлаб чиқариш
ва сотиш харажатлари таркиби ҳамда
молиявий натижаларни шакллантириш
тартиби тўғрисидаги низом**

Умумий қондалар

Мазкур Низом хўжалик юритувчи субъектлар — юридик шахсларнинг, шунингдек, юридик шахс бўлмаган ҳолда тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланувчи жисмоний шахсларнинг маҳсулот (ишлар, хизматлар)ни ишлаб чиқариш ва сотиш харажатларини аниқлашнинг ягона методологик асосларини белгилайди.

Низом бухгалтерия ҳисоби ва солиқ солиш мақсадларида харажатларни ҳисоблаб чиқишда пайдо бўладиган тафовутлар ҳисобга олинган ҳолда ишлаб чиқилган. Хўжалик юритувчи субъектларнинг рақобатбардошлилигини аниқлаш мақсадида улар фаолиятининг харажатларини ҳисоблаб чиқиш ва молиявий натижаларини аниқлаш бухгалтерия ҳисобининг асосий мақсади ҳисобланади. Солиқ солинадиган даромад (фойда) хўжалик юритувчи субъектлар харажатларининг айрим моддаларини солиқ ҳақидаги қонунларга мувофиқ солиқ солинадиган базага киритиш йўли билан аниқланади.

Низомда харажатларни гуруҳлаш ва молиявий натижаларни шакллантиришнинг асосий қоидалари мавжуддир.

1-иловада ҳисобот давридаги соф фойдани ҳисоблаб чиқишда корхона даромадларидан чиқариб ташланадиган, бироқ солиқ ҳақидаги қонунларга мувофиқ даромад (фойда)дан олинадиган солиқни ҳисоблаб чиқишда хўжалик юритувчи субъектнинг солиқ солинадиган базасига киритиладиган харажатлар моддалари келтирилган.

2-иловада улар пайдо бўлган пайтда солиқ солинадиган базадан чиқариб ташланмайдиган, бироқ кейинги ёки анча кейинги даврларда (вақтдаги тафовут) чиқариб ташланадиган харажатлар рўйхати берилади.

Мазкур Низом асосида айрим тармоқлар харажатлари таркиби ва уларни ҳисобга олиш хусусиятлари Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги, Давлат солиқ қўмитаси билан келишилган ҳолда тегишли вазирликлар ва идоралар томонидан аниқланади.

А. Молиявий натижаларни шакллантириш

Низомда келтирилган харажатлар таснифи энг аввало бухгалтерия ҳисобида харажатларни тўғри ва тўлиқ акс эттиришга, шунингдек хўжалик юритувчи субъектнинг молиявий ҳисоботини тузиш учун унинг фаолияти молиявий натижаларини (фойда ёки зарарни) аниқлашга йўналтирилгандир.

Хўжалик юритувчи субъект фаолиятининг молиявий натижалари фойданинг қуйидаги кўрсаткичлари билан тавсифланади:

— маҳсулотни сотишдан олинган ялпи фойда, бу сотишдан олинган соф тушум билан сотилган маҳсулотнинг ишлаб чиқариш таннархи ўртасидаги тафовут сифатида аниқланади:

$$\mathbf{ЯФ = ССТ - ИТ,}$$

бунда: **ЯФ** — ялпи фойда;

ССТ — сотишдан олинган соф тушум;

ИТ — сотилган маҳсулотнинг ишлаб чиқариш таннархи;

— асосий фаолиятдан кўрилган фойда, бу маҳсулотни сотишдан олинган ялпи фойда билан давр харажатлари ўртасидаги тафовут ва плюс асосий фаолиятдан кўрилган бошқа даромадлар ёки минус бошқа зарарлар сифатида аниқланади:

$$\mathbf{АФФ = ЯФ - ДХ + БД - БЗ,}$$

бунда: **АФФ** — асосий фаолиятдан олинган фойда;

ДХ — давр харажатлари;

БД — асосий фаолиятдан олинган бошқа даромадлар;

БЗ — асосий фаолиятдан кўрилган бошқа зарарлар;

— умумхўжалик фаолиятдан олинган фойда (ёки зарар), бу асосий фаолиятдан олинган фойда суммаси плюс молиявий фаолиятдан кўрилган даромадлар ва минус зарарлар сифатида ҳисоблаб чиқилади:

$$\mathbf{УФ = АФФ + МД - МХ,}$$

бунда: **УФ** — умумхўжалик фаолиятдан олинган фойда;

МД — молиявий фаолиятдан олинган даромадлар;

МХ — молиявий фаолият харажатлари;

— солиқ тўлангунгача олинган фойда, у умумхўжалик фаолиятдан олинган фойда плюс фавқулодда (кўзда тутилмаган) вазиятлардан кўрилган фойда ва минус зарар сифатида аниқланади:

$$\mathbf{СТФ = УФ + ФП - ФЗ,}$$

бунда: **СТФ** — солиқ тўлангунгача олинган фойда;

ФП — фавқулодда вазиятлардан олинган фойда;

ФЗ — фавқулодда вазиятлардан кўрилган зарар;

— йилнинг соф фойдаси, у солиқ тўлангандан кейин хўжалик юритувчи субъект ихтиёрида қолади, ўзида даромад (фойда)дан тўланадиган солиқни ва минус қонун ҳужжатларида назарда тутилган бошқа солиқлар ва тўловларни чиқариб ташлаган ҳолда солиқлар тўлангунга қадар олинган фойдани ифодалайди:

$$\text{СФ} = \text{СТФ} - \text{ДС} - \text{БС},$$

бунда: СФ — соф фойда;

ДС — даромад (фойда)дан тўланадиган солиқ;

БС — бошқа солиқлар ва тўловлар.

Б. Хўжалик юритувчи субъектнинг молия-хўжалик фаолияти билан боғлиқ харажатлар рўйхати

Мазкур Низомга мувофиқ маҳсулот (ишлар, хизматлар) таннархига киритиладиган харажатлар ва давр харажатлари рўйхати:

— хўжалик юритувчи субъект фаолиятининг рентабеллигини ва бозор рақобатбардошлилигини аниқлаш учун маҳсулот (ишлар, хизматлар)ни ишлаб чиқариш ва сотиш давомида хўжалик юритувчи субъектда пайдо бўладиган барча харажатлар тўғрисида бухгалтерия ҳисоби счётларида тўлиқ ва аниқ ахборот шакллантирилиши;

— солиқ солинадиган базани тўғри аниқлаш мақсадида белгиланади.

Мазкур Низомга мувофиқ барча харажатлар қуйидагиларга гуруҳланади:

— маҳсулотнинг ишлаб чиқариш таннархига киритиладиган харажатлар:

а) бевосита ва билвосита моддий харажатлар;

б) бевосита ва билвосита меҳнат харажатлари;

в) бошқа бевосита ва билвосита харажатлар, шу жумладан, ишлаб чиқариш хусусиятларига эга бўлган устама харажатлар;

— ишлаб чиқариш таннархига киритилмайдиган, бироқ асосий фаолиятдан олинган фойдада ҳисобга олинмайдиган ҳамда давр харажатларига киритиладиган харажатлар:

а) сотиш харажатлари;

- б) бошқариш харажатлари (маъмурий сарф-харажатлар);
- в) бошқа операцион харажатлар ва зарарлар;

— хўжалик юритувчи субъектнинг умумхўжалик фаолиятдан олинган фойда ёки зарарларни ҳисоблаб чиқишда ҳисобга олинмаган хўжалик юритувчи субъектнинг молиявий фаолияти бўйича харажатлари:

- а) фоизлар бўйича харажатлар;

б) хорижий валюта билан операция бўйича салбий курс тафовутлари;

в) қимматли қоғозларга қўйилган маблағларни қайта баҳолаш;

- г) молиявий фаолият бўйича бошқа харажатлар;

— фавқулодда зарарлар, у даромад (фойда)дан олинмаган солиқ тўлангунга қадар фойда ёки зарарларни ҳисоблаб чиқишда ҳисобга олинади.

1. Маҳсулот (ишлар, хизматлар)нинг ишлаб чиқариш таннархига киритилмаган харажатлар таркиби

Маҳсулот (ишлар, хизматлар) ишлаб чиқариш таннархига бевосита маҳсулот (ишлар, хизматлар)ни ишлаб чиқариш билан боғлиқ бўлган, ишлаб чиқариш технологияси ва уни ташкил этиш билан шартланган харажатлар киритилади. Уларга қуйидагилар тегишли бўлади: бевосита ва билвосита моддий харажатлар, бевосита ва билвосита меҳнат харажатлари, бошқа бевосита ва билвосита харажатлар, шу жумладан, ишлаб чиқариш хусусиятига эга бўлган устама харажатлар.

Маҳсулот (ишлар, хизматлар)нинг ишлаб чиқариш таннархини ҳосил қилувчи харажатлар уларнинг иқтисодий мазмунига кўра қуйидаги элементлар билан гуруҳларга ажратилади:

— ишлаб чиқариш билан боғлиқ моддий харажатлар (қайтарилмаган чиқитлар қиймати чиқариб ташланган ҳолда);

— ишлаб чиқариш хусусиятига эга бўлган меҳнатга ҳақ тўлаш харажатлари;

— ишлаб чиқаришга тегишли бўлган ижтимоий суғуртага ажратмалар;

— асосий фондлар ва ишлаб чиқариш аҳамиятига эга бўлган номоддий активлар амортизацияси;

— ишлаб чиқариш аҳамиятига эга бўлган бошқа харажатлар.

1.1. Ишлаб чиқариш билан боғлиқ моддий харажатлар

Ишлаб чиқариш билан боғлиқ моддий харажатларга қуйидагилар тегишли бўлади:

1.1.1. Ишлаб чиқариладиган маҳсулотнинг асосини ташкил этиб, унинг таркибига кирадиган ёки маҳсулот тайёрлашда (ишларни бажаришда, хизматлар кўрсатишда) зарур таркибий қисм ҳисобланган четдан сотиб олинadиган хом ашё ва материаллар.

1.1.2. Нормал технология жараёнини таъминлаш ва маҳсулотларни ўраш учун маҳсулот (ишлар, хизматлар) ёки бошқа ишлаб чиқариш эҳтиёжларига сарфланадиган (асбоб-ускуналар, бинолар, иншоотлар ва бошқа асосий воситалар синовини ўтказиш, назорат қилиш, сақлаш, тузатиш ва улардан фойдаланиш) учун ишлаб чиқариш жараёнида фойдаланиладиган харид қилинадиган материаллар, шунингдек асбоб-ускуналарни тузатиш учун эҳтиёт қисмлар, инструментлар, мосламалар, инвентар, приборлар, лаборатория асбоб-ускуналари ва асосий фондларга кирмайдиган бошқа меҳнат воситаларининг эскириши, махсус кийим-бош ва бошқа арзонбаҳо ашёларнинг эскириши.

1.1.3. Сотиб олинadиган, келгусида ушбу хўжалик юритувчи субъектда монтаж қилинадиган ёки қўшимча ишлов бериладиган бутловчи буюмлар ва ярим тайёр маҳсулотлар.

1.1.4. Ташқи юридик ва жисмоний шахслар, шунингдек хўжалик юритувчи субъектнинг ички таркибий бўлинмалари томонидан бажариладиган фаолиятнинг асосий турига тегишли бўлмаган ишлаб чиқариш хусусиятига эга бўлган ишлар ва хизматлар.

Ишлаб чиқариш характериға эга бўлган ишлар ва хизматларға маҳсулот тайёрлаш бўйича айрим операцияларни бажариш, хом ашё ва материалларға ишлов бериш, истеъмол қилинаётган хом ашё ва материаллар сифатини аниқлаш учун синовлар ўтказиш, белгиланган технологик жараёнларға риоя этилиши устидан назорат қилиш, асосий ишлаб чиқариш фондларини тузатиш ва бошқалар тегишли бўлади.

Хўжалик юритувчи субъект ичида ташқи юридик шахсларнинг транспорт хизматлари (хом ашё, материаллар, инструментлар, деталлар, танаворлар, юкларнинг бошқа турларини базис (марказий) омбордан цехга (бўлимларга) келтириш ва тайёр маҳсулотни сақлаш учун омборга келтириш) ҳам ишлаб чиқариш хусусиятига эга бўлган хизматларга тегишли бўлади.

1.1.5. Табиий хом ашё (ер рекультивациясига ажратмалар, ихтисослаштирилган юридик шахслар томонидан амалга ошириладиган ерни рекультивация қилиш ишларига ҳақ тўлаш), илдири билан берилладиган дарахтга ҳақ тўлаш, саноат корхоналари томонидан сув хўжалиги тизимидан белгиланган лимитлар доирасида ва ундан ортиқча олинладиган сув учун ҳақ тўлаш. Саноатнинг хом ашё тармоқлари учун — ёғоч-тахта материаллардан ёки фойдали қазилмалардан (рудадан) фойдаланишга ҳуқуқларнинг амортизация қилинадиган қиймати ёки атроф муҳитни тиклаш харажатлари.

1.1.6. Технологик мақсадларга, энергиянинг барча турларини ишлаб чиқаришга, биноларни иситишга сарфланладиган ёнилғининг четдан сотиб олинладиган барча турлари, хўжалик юритувчи субъектларнинг транспорти томонидан бажарилладиган ишлаб чиқаришга хизмат кўрсатиш бўйича транспорт ишлари.

1.1.7. Хўжалик юритувчи субъектнинг технологик, транспорт ва бошқа ишлаб чиқариш ва хўжалик эҳтиёжларига сарфланладиган барча турдаги харид қилинадиган энергия. (Хўжалик юритувчи субъектнинг ўзи томонидан ишлаб чиқарилладиган электр энергиясига ва энергиянинг бошқа турларига, шунингдек харид қилинадиган энергияни истеъмол жойигача трансформация қилиш ва узатиш харажатлари харажатларнинг тегишли элементларига киритилади).

1.1.8. Ишлаб чиқариш соҳасида моддий бойликларнинг табиий йўқолиш нормалари доирасида ва улардан ортиқча йўқотилиши, яроқсизланиши ва кам чиқиши.

1.1.9. Хўжалик юритувчи субъектнинг транспорти ва ходимлари томонидан моддий ресурсларни етказиш билан боғлиқ харажатлар (юклаш ва тушириш ишлари ҳам шу жумлага кирази) ишлаб чиқариш харажатларининг тегишли элементларига кириши керак (меҳнатга ҳақ тўлаш ха-

ражатлари, асосий фондлар амортизацияси, моддий харажатлар ва бошқалар).

1.1.10. Хўжалик юритувчи субъектлар томонидан моддий ресурсларни етказиб берувчилардан олинадиган идишлар ва ўраш-жойлаш материалларини харид қилиш харажатлари ҳам моддий ресурслар қийматига киритилади.

1.1.11. Маҳсулот таннархига киритиладиган моддий ресурслар харажатларидан қайтариладиган чиқитлар қиймати ва идиш ва ўраш-жойлаш материаллари қиймати уларнинг амалда сотилиши, фойдаланилиши ёки оморга кىрим қилиниши нархи бўйича чиқариб ташланади.

1.1.12. «Моддий харажатлар» элементи бўйича акс этириладиган моддий ресурслар қиймати сотиб олиш нарихидан, шу жумладан, бартер битишувларида, қўшимча нарх (устама)дан, таъминот, ташқи иқтисодий ташкилотлар томонидан тўланадиган воситачилик тақдирлашларидан, товар биржалари хизматлари қийматидан, шу жумладан, брокерлик хизматларидан, божлар ва йиғимлардан, транспортда ташишга ҳақ тўлашдан, ташқи юридик шахслар томонидан амалга ошириладиган сақлаш ва етказиб беришга ҳақ тўлашдан келиб чиқиб шаклланади.

1.2. Ишлаб чиқариш хусусиятига эга бўлган меҳнатга ҳақ тўлаш харажатлари

Ишлаб чиқариш хусусиятига эга бўлган меҳнатга ҳақ тўлаш харажатлари таркибига қуйидаги моддалар киритилади:

1.2.1. Хўжалик юритувчи субъектда қабул қилинган меҳнатга ҳақ тўлаш шакллари ва тизимларига мувофиқ бажарилган нархномалар, тариф ставкалари ва лавозим маошларидан келиб чиқиб ҳисобланган амалда бажарилган иш учун ишлаб чиқариш хусусиятига эга бўлган ҳисобланган иш ҳақи, шу жумладан бажарилган ишни ҳисобга олиш бўйича дастлабки ҳужжатларда назарда тутилган рағбатлантирувчи тусдаги тўловлар.

1.2.2. Касб маҳорати ва мураббийлик учун тариф ставкаларига ва окладларга устамалар.

1.2.3. Иш режими ва меҳнат шароитлари билан боғлиқ бўлган компенсация тусидаги тўловлар, шу жумладан:

1.2.3.1. Технологик жараён жадвалида назарда тутилган тунги вақтда, ишдан ташқари вақтда, дам олиш ва байрам (ишланмайдиган) кунларда ишлаганлик учун тариф ставкалари ва окладларга устамалар ва қўшимча ҳақ.

1.2.3.2. Кўп сменали режимда ишлаганлик, касбларни бирга қўшиб олиб борганлик ва хизмат кўрсатиш зоналарини кенгайтирганлик учун устамалар.

1.2.3.3. Ҳукумат томонидан тасдиқланган касблар ва ишлар рўйхати бўйича оғир, зарарли, алоҳида зарарли меҳнат ва табиий-иқлим шароитларида ишлаганлик учун устамалар, шу жумладан ушбу шароитлардаги узлуксиз иш стажини учун устамалар.

1.2.3.4. Алоқа, темирйўл, дарё, автомобиль транспорти ва катта йўллар ходимларининг ва доимий иши йўлда ўтадиган ёки қатнов тусига эга бўлган бошқа ходимларнинг иш ҳақиға, хўжалик юритувчи субъект жойлашган жойдан жўнаган пайтидан бошлаб шу жойга қайтиб келган пайтгача тўланадиган йўлда ўтган ҳар бир сутка учун тўланадиган устамалар.

1.2.3.5. Қурилишда, реконструкция қилишда ва мукамал таъмирлашда бевосита банд бўлган, шунингдек қонун ҳужжатларида назарда тутилган ҳолларда вахта усули билан ишларни бажарган ходимлар учун ишнинг кўчма ва қатнов хусусияти учун устама.

1.2.3.6. Доимий равишда ер ости ишларида банд бўлган ходимларга уларнинг шахтада (конда) иш жойига жўнаб кетишларидан ва орқага қайтишларигача ўтадиган норматив вақт учун қўшимча ҳақ.

1.2.3.7. Меҳнатга ҳақ тўлашнинг районлар бўйича тартибга солинишига, шу жумладан район коэффициентлари ва амалдаги қонун ҳужжатларига мувофиқ чўл, сувсиз ва юқори тоғ жойларида ишлаганлик учун коэффициентлар билан белгиланган тўловлар.

1.2.3.8. Хўжалик юритувчи субъект жойлашган жойдан (йиғилиш пунктдан) иш жойига ва орқага қайтадиган йўлда ўтадиган кунлар учун вахтада ишлаш жадвалида назарда тутилган, шунингдек ходимларнинг метеорология шароитларига кўра ва транспорт ташкилотларининг айби билан йўлда тутилиб қолинган кунлар учун тариф став-

каси, оклад миқдорида тўланадиган суммалар (вахта усулида ишни бажаришда).

1.2.4. Иш вахта усулида ташкил этилганда, иш вақти жамланиб ҳисобланганда ва қонун ҳужжатлари билан белгиланган бошқа ҳолларда ходимларга уларга иш вақтининг нормал давом этишидан ортиқ ишлаганлиги муносабати билан бериладиган дам олиш (ортиқча ишланган иш вақти учун дам олиш) кунлари учун ҳақ тўлаш.

1.2.5. Ишланмаган вақт учун ҳақ тўлаш:

1.2.5.1. Амалдаги қонун ҳужжатларига мувофиқ навбатдаги (ҳар йилги) ва қўшимча таътиллер, навбатдаги (ҳар йилги) фойдаланилмаган ва қўшимча таътиллер учун компенсациялар, ўсмирларнинг имтиёзли соатлари, болани овқатлантириш учун оналар ишидаги танаффуслар, шунингдек тиббий кўриклардан ўтиш билан боғлиқ вақт учун ҳақ тўлаш.

1.2.5.2. Мажбурий таътилда бўлган ходимларга, асосий иш ҳақини қисман сақлаб қолган ҳолда, ҳақ тўлаш.

1.2.5.3. Донор ходимларга қонни текшириш, топшириш кунлари учун ва қон топширилган ҳар бир кундан кейин бериладиган дам олиш кунлари учун ҳақ тўлаш.

1.2.5.4. Давлат вазифаларини бажарганлик учун (ҳарбий йиғинлар, фавқулодда вазиятлар бўйича йиғинлар ва бошқалар) меҳнат ҳақи тўлаш.

1.2.6. Хўжалик юритувчи субъект штатида турмайдиган ходимлар меҳнатига улар томонидан фуқаролик-ҳуқуқий тусдаги тузилган шартномалар бўйича ишлар бажарилганлиги учун ҳақ тўлаш, агар бажарилган иш учун ходимлар билан ҳисоб-китоб хўжалик юритувчи субъектнинг ўзи томонидан амалга оширилса, пудрат шартномаси ҳам шу жумлага киради.

1.2.7. Белгиланган тартибга мувофиқ ишлаб чиқариш жараёнида қатнашувчи ходимлар меҳнатига ҳақ тўлаш фондида киритиладиган тўловларнинг бошқа турлари.

1.3. Ишлаб чиқаришга тегишли бўлган ижтимоий суғуртага ажратмалар

Ижтимоий суғуртага ажратмаларга қуйидагилар киради:

1.3.1. Қонун ҳужжатлари билан белгиланган нормалар

бўйича меҳнатга ҳақ тўлаш фондига ижтимоий тусдаги мажбурий ажратмалар.

1.3.2. Нодавлат пенсия жамғармаларига, ихтиёрий тиббий суғуртага ва ихтиёрий суғуртанинг бошқа турларига ажратмалар.

1.4. Асосий воситалар ва ишлаб чиқариш аҳамиятига эга бўлган номоддий активлар амортизацияси

Асосий воситалар ва ишлаб чиқариш аҳамиятига эга бўлган номоддий активлар амортизацияси бўйича харажатлар таркибига қуйидагилар киради:

1.4.1. Асосий ишлаб чиқариш воситаларининг дастлабки (тиклаш) қийматидан келиб чиқиб ҳисобланган амортизация ажратмалари суммаси (ҳисобланган эскириш), лизинг бўйича ва белгиланган тартибда тасдиқланган нормалар, қонун ҳужжатларига мувофиқ амалга ошириладиган жадаллаштирилган амортизация ҳам шу жумлага киради.

1.4.2. Ишлаб чиқариш аҳамиятига эга бўлган номоддий активлар эскириши (амортизацияси) ҳар ойда хўжалик юритувчи субъект томонидан дастлабки қиймати ва улардан фойдали фойдаланиш муддатидан (бирок хўжалик юритувчи субъект фаолияти муддатидан ортиқ эмас) келиб чиқиб ҳисобланадиган нормалар бўйича маҳсулот (ишлар, хизматлар) таннархига тегишли бўлади. Фойдали фойдаланиш муддатини аниқлаш имкони бўлмаган номоддий активлар бўйича эскириш нормаси беш йил ҳисобига белгиланади, бирок хўжалик юритувчи субъект фаолияти муддатидан ортиқ эмас.

1.5. Ишлаб чиқариш тусидаги бошқа харажатлар

Ишлаб чиқариш тусидаги бошқа харажатларни ҳисобга олишнинг навбатдаги комплекс моддалари 1.1, 1.2., 1.3, 1.4-бандларда келтирилган харажатлар элементлари бўйича ажратилади.

1.5.1. Ишлаб чиқариш жараёнига хизмат кўрсатиш харажатлари.

1.5.1.1. Ишлаб чиқаришни хом ашё, материаллар, ёнилғи, энергия, инструмент, мосламалар ва бошқа меҳнат воситалари ва буюмлари билан таъминлаш харажатлари.

1.5.1.2. Асосий ишлаб чиқариш воситаларини иш ҳола-

тида сақлаш харажатлари (техник кўрик ва қаров, ўртача, жорий ва мукамал тузатиш харажатлари). Асосий ишлаб чиқариш воситаларини барча турда (жорий, ўртача, мукамал) тузатишларни хўжалик юритувчи субъектнинг ўз кучи билан ўтказиш ишлаб чиқариш харажатларининг тегишли элементлари (моддий харажатлар, меҳнат ҳақи тўлаш харажатлари ва бошқалар) бўйича маҳсулот (ишлар, хизматлар) таннархига киритилади.

Зарурат бўлганда, айрим тармоқларнинг хўжалик юритувчи субъектлари Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигининг рухсати билан мукамал тузатиш ишларини ўтказиш учун маблағлар захирасини ташкил қилишлари мумкин. Ушбу захирага ажратмалар «Ишлаб чиқариш тусидаги бошқа харажатлар» элементи таркибида акс эттирилади ва кўзда тутилаётган харажатлар қиймати ҳамда асосий воситалар ҳар бир объектини мукамал тузатишларнинг даврийлигидан келиб чиққан ҳолда аниқланади. Захирага ажратмалар нормаси ҳар бир ҳисобот йили охирида қайта кўриб чиқилади ва зарурат бўлганда янги молия йили учун ажратмалар миқдори кўпайтирилиши ёки камайтирилиши мумкин. Агар мукамал тузатишга захира маблағлари суммаси ушбу объектни тузатишга қилинган ҳақиқий харажатлар суммасидан ошиб кетса, ошиб кетган сумма бўйича тузатиш киритилиши керак; агар ҳақиқий харажатлар захирадагидан ошиб кетса, у ҳолда ошиб кетган сумма «Ишлаб чиқариш тусидаги бошқа харажатлар» элементи таркибида акс эттирилади.

1.5.1.3. Ёнгиндан сақлаш ва кўриқлашни ҳамда хўжалик юритувчи субъектларнинг техникавий фойдаланиш қоидалари билан назарда тутилган бошқа махсус талабларни таъминлаш, улар фаолиятини назорат қилиш харажатлари.

Идорадан ташқари кўриқлаш харажатлари бундай кўриқлаш мавжуд бўлишини талаб қилувчи мазкур ишлаб чиқаришга махсус талаблар мавжуд бўлган тақдирда маҳсулот (ишлар, хизматлар)нинг ишлаб чиқариш таннархига киритилиши мумкин.

1.5.1.4. Ишлаб чиқариш фаолиятига тегишли бўлган асосий ишлаб чиқариш воситаларини жорий ижарага олиш билан боғлиқ харажатлар.

1.5.1.5. Табиатни муҳофаза қилиш мақсадларидаги фон-

дларни сақлаш ва улардан фойдаланиш билан боғлиқ жорий харажатлар, шу жумладан ифлослантирувчи моддаларни йўл қўйиладиган нормалар доирасида ва ундан ортиқча атроф-муҳитга чиқарганлик учун тўловлар.

1.5.1.6. Ишлаб чиқариш хусусиятлари билан боғлиқ бўлган ва қонун ҳужжатларида назарда тутилган меҳнатнинг нормал шароитларини ва техника хавфсизлигини таъминлаш харажатлари.

1.5.1.7. Ходимларнинг ишлаб чиқариш жараёнида бевоқиф қатнашиши билан боғлиқ бўлган соғлиқни муҳофаза қилиш тадбирлари.

1.5.1.8. Текин кўрсатиладиган коммунал хизматлар, озиқ-овқат, айрим тармоқлар ходимларига озиқ-овқатлар қиймати, хўжалик юритувчи субъект ходимларига бериладиган текин уй-жой ҳақини тўлаш харажатлари (ёки уй-жой, коммунал хизматлар ва бошқалар учун пул компенсацияси суммаси).

1.5.1.9. Амалдаги қонун ҳужжатларига мувофиқ текин бериладиган ва шахсий фойдаланишда қоладиган буюмлар қиймати (шу жумладан, формали кийим-бош, махсус овқатлар) (ёки улар пасайтирилган нархлар бўйича сотилиши муносабати билан имтиёзлар суммаси);

1.5.1.10. Ишлаб чиқариш жараёнига тегишли бўлган бошқарувнинг техник воситаларини, алоқа узелларини, сигнализация воситаларини, бошқарувнинг бошқа техник воситаларини, ҳисоблаш марказларини сақлаш ва уларга хизмат кўрсатиш харажатлари;

1.5.1.11. Қонун ҳужжатларига мувофиқ ишлаб чиқаришда банд бўлган ходимларни табиий кўриқдан ўтказганлик учун тиббий муассасаларга ҳақ тўлаш.

1.5.2. Ишлаб чиқариш ходимларини белгиланган ишлаб чиқариш жараёнига тегишли бўлган хизмат сафарларига юбориш бўйича нормалар доирасида ва улардан ортиқча харажатлар.

1.5.3. Ишлаб чиқариш ишчиларини ва ишлаб чиқариш активларини мажбурий суғурта қилиш харажатлари.

1.5.4. Брак туфайли келиб чиқадиган йўқотишлар.

1.5.5. Ишлаб чиқаришнинг ички сабабларига кўра бекор туришлар туфайли йўқотишлар.

1.5.6. Кафолатли хизмат муддати белгиланган буюмларни кафолатли тузатиш ва уларга кафолатли хизмат кўрсатиш харажатлари.

1.5.7. Маҳсулот (хизматлар)ни мажбурий сертификация қилиш харажатлари, капиталлаштириладиганлари бундан мустасно.

1.5.8. Ишлаб чиқариш жароҳатлари туфайли меҳнат қобилияти йўқолиши муносабати билан тегишли ваколатли органларнинг қарорлари асосида ва қарорларисиз тўланадиган нафақалар.

1.5.9. Умумий фойдаланиладиган йўловчилар транспорти хизмат кўрсатмайдиган йўналишларда ходимларни иш жойига олиб бориш ва олиб келиш билан боғлиқ харажатлар.

2. Давр харажатлари

Давр харажатлари деганда бевосита ишлаб чиқариш жараёни билан боғлиқ бўлмаган харажатлар ва сарфлар тушунилади, яъни хўжалик юритувчи субъектнинг бошқарув харажатлари, маҳсулотни сотиш харажатлари ва умум-хўжалик аҳамиятига эга бўлган бошқа харажатлар.

Қуйида 2-банд бўйича санаб ўтилган барча харажатлар харажатларнинг комплекс моддалари ҳисобланади ва уларни ҳисобга олиш мазкур Низомнинг 1.5-банди муқаддимида кўрсатилганидек харажатлар элементлари бўйича ташкил этилади.

«Давр харажатлари»га қуйидаги моддалар киради:

2.1. Сотиш харажатлари

2.1.1. Товарларни темирйўл, ҳаво, автомобиль, денгиз, дарё транспортида ва от-уловда ташиш харажатлари. Ушбу моддага ташиш харажатлари ҳамда транспорт воситалари бекор туриб қолганлиги учун тўланган жарималар киритилади.

2.1.2. Савдо ва умумий овқатланиш корхоналари муомала чиқимлари, шу жумладан:

2.1.2.1. Низомнинг 1.2-бандида санаб ўтилган, маҳсулот (ишлар, хизматлар)ни сотиш билан боғлиқ меҳнатга ҳақ тўлаш харажатлари, маъмурий-бошқарув ходимларидан ташқари.

2.1.2.2. Низомнинг 1.3-бандига мувофиқ, 2.1.2.1. бандга тегишли бўлган ижтимоий суғуртага харажатлар.

2.1.2.3. Савдо эҳтиёжлари учун фойдаланиладиган бинолар, иншоотлар ва хоналарни ижарага олиш, сақлаш ва тузатиш харажатлари.

2.1.2.4. Низомнинг 1.4-бандига мувофиқ асосий воситалар ва номоддий активлар амортизацияси.

2.1.2.5. Санитария кийим-боши, ошхона дастурхон ва сочиқлари, арзонбаҳо, тез эскирадиган буюмлар, ошхона идиш-товоғи ва анжомлари эскириши.

2.1.2.6. Газ, ёқилги, электр энергияси харажатлари.

2.1.2.7. Товарларни сақлаш, уларга ишлов бериш ва уларни сортларга ажратиш харажатлари.

2.1.2.8. Савдо рекламаси харажатлари.

2.1.2.9. Ташиш, сақлаш ва сотиш чоғида товарларнинг норма доирасида ва ундан ортиқча йўқотилиши.

2.1.2.10. Ўраш-жойлаш материаллари харажатлари.

2.1.2.11. Мол-мулкни мажбурий суғурта қилиш харажатлари.

2.1.2.12. Меҳнатни муҳофаза қилиш ва техника хавфсизлиги харажатлари.

2.1.2.13. Вентиляторларни ўрнатиш ва сақлаш, машиналар ва уларнинг ҳаракатланувчи қисмларини, туйнуклар, ўйиқлар ва бошқаларнинг атрофини ўраш бўйича жорий (номукамал тусдаги) харажатлар.

2.1.2.14. Махсус кийим-бош ва махсус пойабзалнинг эскириши.

2.1.2.15. Махсус кийим-бош, махсус пойабзал ва якка тартибдаги ҳимоянинг бошқа воситалари, ошхона дастурхон ва сочиқлари, санитария кийим-боши ювилганлиги, тузатилганлиги ва дезинфекция қилинганлиги учун кир ювувчилар, тузатувчилар ва бошқа юридик шахсларга ҳақ тўлаш.

2.1.2.16. Махсус кийим-бош ва пойабзални ювиш ва тузатишга сарфланган материаллар қиймати.

2.1.2.17. Умумий овқатланиш ва савдо ходимлари тиббий кўриқдан ўтказилганлиги учун тиббиёт муассасаларига ҳақ тўлаш.

2.1.2.18. Касса ҳўжалигини ва тушум инкассациясини юритиш чиқимлари.

2.1.2.19. Умумий овқатланиш корхоналарида қоғоз сал-

феткалар, қоғоз дастурхонлар, қоғоз стаканлар ва тарелкалар, бир марта фойдаланиладиган анжомлар қиймати.

2.1.3. Сотиш бозорларини ўрганиш бўйича белгиланган нормативлар доирасида ва ундан ортиқча харажатлар (маркетингга, рекламага сарфланган харажатлар).

2.1.4. Юқорида санаб ўтилмаган сотиш бўйича бошқа харажатлар.

2.2. Маъмурий харажатлар

Маъмурий харажатларга қуйидагилар киради:

2.2.1. 1.2-бандда санаб ўтилган бошқарув ходимларига тегишли бўлган меҳнатга ҳақ тўлаш харажатлари.

2.2.2. 1.3-бандда санаб ўтилган бошқарув ходимларига тегишли бўлган ижтимоий сугуртага ажратмалар.

2.2.3. Хизмат енгил автотранспорти ва хизмат микро-автобусини сақлаш, ёллаш ва ижарага олиш харажатлари.

2.2.4. Хўжалик юритувчи субъект ва унинг таркибий бўлинмаларини ташкил этиш ва уларни бошқариш харажатлари.

2.2.5. Бошқарувнинг техник воситалари, алоқа узеллари, сигнализация воситалари, ҳисоблаш марказларини ва ишлаб чиқаришга тегишли бўлмаган бошқарувнинг бошқа техник воситаларини сақлаш ва уларга хизмат кўрсатиш харажатлари.

2.2.6. Ижара, хизматлар кўрсатилганлиги учун алоқа узелларига ҳақ тўлаш (АТС, уяли, йўлдош, пейжинг алоқа).

2.2.7. Шаҳарлараро ва халқаро телефон сўзлашувлари учун белгиланган нормативлар доирасида ва улардан ортиқча ҳақ тўлаш.

2.2.8. Маъмурий-бошқарув эҳтиёжлари учун бинолар ва хоналар ижараси учун ҳақ тўлаш.

2.2.9. Маъмурий аҳамиятга эга бўлган асосий воситаларни сақлаш ва уларни тузатиш, шунингдек эскириш (амортизация) харажатлари.

2.2.10. Юқори ташкилотлар ва юридик шахслар бирлашмалари: вазирликлар, идоралар, уюшмалар, концернлар ва бошқалар харажатларига ажратмалар.

2.2.11. Ходимларни ва ишлаб чиқариш жараёни билан боғлиқ бўлмаган мол-мулкни мажбурий сугурта қилиш.

2.2.12. Бошқарув ходимларини хизмат сафарларига юбо-

риш бўйича белгиланган нормалар доирасида ва ундан ортиқча харажатлар.

2.2.13. Белгиланган нормалар доирасида ва ундан ортиқча миқдордаги вакиллик харажатлари.

2.2.14. Умумий овқатланиш корхоналари ва бошқаларга биноларни текинга бериш ва коммунал хизматлар қийматига ҳақ тўлаш харажатлари.

2.2.15. Бевосита ишлаб чиқариш жараёнига тегишли бўлмаган, табиатни муҳофаза қилиш аҳамиятига эга бўлган жамғармаларни сақлаш ва улардан фойдаланиш билан боғлиқ жорий харажатлар, шу жумладан, йўл қўйиладиган нормалар доирасида ва улардан ортиқча ифлослантирувчи моддаларнинг атроф-муҳитга чиқарилганлиги (ташланганлиги) учун тўловлар.

2.3. Бошқа операция харажатлари

Бошқа операция харажатларига қуйидагилар киради:

2.3.1. Кадрлар тайёрлаш ва уларни қайта тайёрлаш харажатлари, янги ташкил этилаётган хўжалик юритувчи субъектда ишлаш учун нормалар доирасида ва улардан ортиқча кадрлар тайёрлаш ва қайта тайёрлаш бундан мустасно.

2.3.2. Лойиҳа ва қурилиш-монтаж ишларида чала ишларни бартараф этиш харажатларини қоплаш, шунингдек объект қошидаги омборгача транспортда ташиш чоғидаги шикастланишлар ва бузилишлар, коррозияга қарши ҳимоя нуқсонлари туфайли келиб чиққан тафтиш харажатлари (асбоб-ускуналарни қисмларга ажратиш) ва шунга ўхшаш бошқа харажатлар етказиб бериш ва ишларни бажариш шартларини бузган юридик шахслар ҳисобига мазкур харажатлар чала ишлар, шикастланиш ёки зарар кўриш учун жавобгар бўлган етказиб берувчи ёки бошқа хўжалик юритувчи субъектлар ҳисобига ундирилиши мумкин бўлмаган даражада амалга оширилади.

2.3.3. Маслаҳат ва ахборот хизматларига ҳақ тўлаш.

2.3.4. Аудиторлик хизматларига ҳақ тўлаш, шу жумладан хўжалик юритувчи субъектнинг қатнашчиларидан (мулкдорлардан) бирининг ташаббуси бўйича ўтказиладиган аудиторлик хизматларига ҳақ тўлаш.

2.3.5. Ўзининг хизмат кўрсатувчи ишлаб чиқаришлари ва хўжаликларни сақлашдан кўрилган зарарлар.

2.3.6. Саломатликни муҳофаза қилиш ва ходимларнинг ишлаб чиқариш жараёнида бевосита қатнашуви билан боғлиқ бўлмаган дам олишларни ташкил этиш тадбирлари.

2.3.7. Хўжалик юритувчи субъектлар томонидан маҳсулот ишлаб чиқариш билан боғлиқ бўлмаган ишлар (хизматлар)ни (шаҳар ва шаҳарчаларни ободонлаштириш ишлари, қишлоқ хўжалигига ёрдам бериш ва бошқа хил ишларни) бажариш харажатлари.

2.3.8. Компенсация ва рағбатлантириш тусидаги тўловлар:

2.3.8.1. Ўзбекистон Республикаси ҳукуматининг қарорларига кўра компенсация тўловлари.

2.3.8.2. Бирйўла тўланадиган мукофотлар ва тақдирлашлар, шу жумладан хўжалик юритувчи субъектнинг ўзининг қарорига кўра кўп йиллик хизмати учун ҳақ тўлаш (натурдаги тўловлар ҳам шу жумлага киради), шунингдек улар бўйича ижтимоий жамғармаларга ўтказилган суммалар.

2.3.8.3. Қонун ҳужжатларига ёки хўжалик юритувчи субъектнинг ўзининг қарорига мувофиқ мажбурий прогул вақти ёки паст ҳақ тўланадиган ишни бажарганлик учун ҳақ тўлаш.

2.3.8.4. Вақтинча меҳнат лаёқатини йўқотган тақдирда қонун ҳужжатлари билан белгиланган ҳақиқий иш ҳақи миқдоригача қўшимча ҳақ.

2.3.8.5. Асосий иш жойи бўйича ишчиларга, хўжалик юритувчи субъект ишчи ва мутахассисларига улар ишдан ажраган ҳолда малака ошириш ва кадрларни қайта тайёрлаш тизимида ўқиган вақтда иш ҳақи тўлаш.

2.3.8.6. Ўн икки ёшгача бўлган икки ва ундан ортиқ боласи ёки ўн олти ёшгача бўлган ногирон боласи бор аёлларга қонун ҳужжатларига мувофиқ бериладиган қўшимча таътил учун ҳақ тўлаш.

2.3.8.7. Ходимларга товарлар, маҳсулотлар ва бошқа нарсаларни бепул бериш ёки ходимлар учун ишлар, хизматларни бажариш.

2.3.8.8. Ходимларнинг (овқатланиши, йўлқираси, даволаниш ва дам олишга, экскурсия ва саёҳатларга йўлланмалари, спорт секцияларида, тўғарақларда, клублардаги машғулотлари, маданий-қўнгилочар ва жисмоний тарбия

(спорт) тадбирларига қатнашиши, ходимларнинг шахсий обунаси ва истеъмоли ҳамда бошқа шунга ўхшаш тўловлари) харажатларини қоплаш.

2.3.9. Иш ҳақини ҳисоблашда ҳисобга олинмайдиган тўловлар ва харажатлар:

2.3.9.1. Қонунчиликка мувофиқ болани икки ёшга тўлгунгача парвариш қилиш бўйича ҳар ойлик нафақани тўлаш бўйича харажатлар.

2.3.9.2. Пенсияларга устамалар, пенсияга чиқаётган меҳнат фахрийларига бирйўла тўланадиган нафақалар.

2.3.9.3. Амалдаги қонунчиликка мувофиқ хўжалик юридувчи субъектлардан уларнинг қайта ташкил этилиши, ходимлар ва штатлар сонининг қисқариши муносабати билан бўшаб қоладиган ходимларга тўловлар.

2.3.9.4. Ходимларга тўланадиган моддий ёрдам.

2.3.10. Соғлиқни сақлаш объектлари, қариялар ва ногиронлар уйлари, болалар мактабгача тарбия муассасалари, соғломлаштириш лагерлари, маданият ва спорт объектлари, халқ таълими муассасалари, шунингдек уй-жой фонди объектлари таъминотига (шу жумладан, барча турдаги таъмирлаш ишларини ўтказишга амортизация ажратмалари ва харажатларни ҳам қўшган ҳолда) жойлардаги давлат ҳокимияти органлари томонидан белгиланган нормативлар доирасидаги ва улардан кўпроқ харажатлар.

2.3.11. Вақтинча тўхтатиб қўйилган ишлаб чиқариш қувватлари ва объектларини сақлаш харажатлари (бошқа манбалар ҳисобига қопланадиган харажатлардан ташқари).

2.3.12. Банк ва депозитарий хизматларига тўловлар.

2.3.13. Экология, соғломлаштириш ва бошқа хайрия жамғармаларига, маданият, халқ таълими, соғлиқни сақлаш, ижтимоий таъминот, жисмоний тарбия ва спорт корхоналари, муассасалари ва ташкилотларига бадаллар.

2.3.14. Бюджетга мажбурий тўловлар, солиқлар, йиғимлар, амалдаги қонунчиликка мувофиқ тўланадиган ва хўжалик юридувчи субъект харажатларига қўшиладиган махсус бюджетдан ташқари жамғармаларга ажратмалар.

2.3.15. Зарарлар, жарималар, пенялар:

2.3.15.1. Бекор қилинган ишлаб чиқариш буюртмалари бўйича йўқотишлар.

2.3.15.2. Моддий бойликларнинг табиий йўқолиши нормалари доирасидаги ва нормалардан кўпроқ, бевосита ишлаб чиқариш жараёнига тегишли бўлмаган йўқотишлар ҳамда камомадлар.

2.3.15.3. Ишлаб чиқариш захираларини ва тайёр маҳсулотни энг паст баҳолаш усули ёки сотишнинг соф қиймати бўйича қайта баҳолаш ёки баҳосини пасайтириш натижасидаги зарарлар.

2.3.15.4. Идишларга доир операциялар бўйича зарарлар.

2.3.15.5. Суд харажатлари.

2.3.15.6. Тўланиши шубҳали қарзлар бўйича захирага ажратмалар.

2.3.15.7. Қонунчиликка мувофиқ даъво билдириш муддати ўтган ва ундириш нореал бўлган бошқа қарзлар бўйича дебиторлик қарзларини ҳисобдан чиқаришдан кўрилган зарарлар, шунингдек қонунчиликка мувофиқ юридик ва жисмоний шахслар билан ҳисоб-китоблар бўйича тўланиши шубҳали қарзларни ҳисобдан чиқаришдан кўрилган зарарлар.

2.3.15.8. Ҳисобот йилида аниқланган ўтган йиллар операциялари бўйича кўрилган зарарлар.

2.3.15.9. Табиий офатлар (ишлаб чиқариш захиралари, тайёр маҳсулотлар ва бошқа моддий бойликларнинг нобуд бўлиши ва бузилиши, ишлаб чиқаришнинг тўхташи ва бошқалар туфайли йўқотишлар) туфайли кўрилган қопланмайдиган йўқотишлар ва зарарлар, шу жумладан табиий офатлар оқибатларининг олдини олиш ёки оқибатларини бартараф этиш билан боғлиқ харажатлар.

2.3.15.10. Айбдорлари аниқланмаган ўғирликлардан ёки айбдор томон ҳисобидан зарур суммани ундириш мумкин бўлмаган ҳолларда кўрилган зарарлар.

2.3.15.11. Хўжалик юритувчи субъект томонидан уч ва ундан кўп йил мобайнида ишлатилган асосий воситаларни сотишдан кўрилган зарарлар, хўжалик юритувчи субъектнинг бошқа мол-мулкани (активларини) сотишдан кўрилган зарарлар, шунингдек хўжалик юритувчи субъектнинг асосий воситалари ва бошқа мол-мулкани (активлари)нинг ҳисобдан чиқарилиши, текин берилиши ва бошқача чиқиб кетишидан кўрилган зарарлар.

2.3.15.12. Хўжалик шартномалари шартларининг, шу

жумладан маҳсулотни етказиб берувчилар ва дебиторлар айби билан бузилганлиги учун белгиланган ёки эътироф этилган жарималар, пенялар, вақтида тўланмаган тўловлар ва бошқа хил санкциялар, шунингдек етказилган заррларни тўлаш бўйича харажатлар.

2.3.15.13. Солиқ қонуни ва бошқа қонунларни бузганлик учун жарима ва пенялар.

2.3.15.14. Тўланган бошқа жарималар.

2.3.15.15. Бошқа харажатлар.

2.4. Ҳисобот даврининг келгусида солиқ солинадиган базадан чиқариладиган харажатлари

Ушбу бўлимда сармоя билан таъминлаш билан боғлиқ бўлмаган ва сармоя билан таъминланадиган асосий воситалар қийматига қўшилмайдиган харажатлар санаб ўтилган.

2.4.1. Хўжалик юритувчи янги субъектлар, ишлаб чиқаришлар, цехлар, агрегатларни ўзлаштиришга харажатлар:

2.4.1.1. Машина ва механизмларнинг айрим турларини яқка тартибда синаб кўриш ҳамда барча турдаги асбоб-ускуналар ва техник қурилмаларни уларнинг ўрнатилиш сифатини текшириб кўриш мақсадида (ишлатилмаётган ҳолатда) комплекс синаб кўриш.

2.4.1.2. Асбоб-ускуналарни етказиб берувчи заводлар ёки уларнинг топшириғига биноан ихтисослаштирилган корхоналар томонидан амалга ошириладиган шефмонтаж.

2.4.1.3. Қурилаётган корхона дирекциясининг, дирекция бўлмаган тақдирда — техник назорат гуруҳининг харажатлари (маъмурий харажатлар), шунингдек хўжалик юритувчи янги субъектлар ва объектларни фойдаланишга қабул қилиб олиш билан боғлиқ харажатлар.

2.4.1.4. Янги ишга тушириладиган хўжалик юритувчи субъектларда ишлаш учун кадрлар тайёрлашга харажатлар.

2.4.2. Янги технологияларни яратиш ва қўлланаётган технологияларни такомиллаштириш бўйича, шунингдек илмий тадқиқотлар, тажриба-конструкторлик ишларини ўтказиш, хом ашё ва материалларнинг янги турларини яратиш, ишлаб чиқаришни қайта жиҳозлаш билан боғлиқ бўлган маҳсулотлар сифатини ошириш бўйича харажатлар.

2.4.3. Бошқарув тизимлари ва воситаларини яратиш ҳамда такомиллаштириш бўйича харажатлар.

2.4.4. Серияли ва кенг кўламда чиқариладиган маҳсулотлар янги турларини ишлаб чиқаришни ҳамда технологик жараёнларни тайёрлаш ва ўзлаштириш харажатлари.

2.4.5. Қонунчиликка мувофиқ ишчи кучлари қабул қилиш билан боғлиқ харажатлар.

2.4.6. Ихтирочилик ва ишлаб чиқариш тусидаги рационализаторликка, тажриба-синов ишларини ўтказиш, ихтиролар ва рационализаторлик таклифлари бўйича моделлар ва намуналарни тайёрлаш ва синаб кўриш, ихтирочилик ва рационализаторлик бўйича кўргазмалар ва кўриклар, танловлар, сертификатлашни ҳамда бошқа тадбирларни ташкил этиш, муаллифлик мукофотларини тўлаш ҳамда бошқа харажатлар.

2.4.7. Қазилмаларни қазиб олиш соҳаларидаги тайёргарлик ишлари харажатлари, агар улар капитал харажатларга тааллуқли бўлмаса (яъни асосий воситалар сифатида сармоя билан таъминланмаса).

2.4.8. Хўжалик юритувчи субъектларни, ишлаб чиқариш линияларини ривожлантириш (такомиллаштириш) харажатлари.

3. Молиявий фаолият бўйича харажатлар

3.1. Ўзбекистон Республикаси Марказий банки томонидан белгиланган ҳисоб ставкалари доирасида ва улардан юқори доирада қисқа муддатли ҳамда узоқ муддатли кредитлар бўйича, шу жумладан тўлов муддати ўтган ва узайтирилган ссудалар бўйича тўловлар.

3.2. Мол-мулкни узоқ муддатли ижарага олиш (лизинг) бўйича фоизларни тўлаш харажатлари.

3.3. Чет эл валютаси билан операциялар бўйича салбий курс тафовутлари ва зарарлар.

3.4. Сарфланган (қимматли қоғозларга, шуъба корхоналарга ва ҳоказоларга) маблағларни қайта баҳолашдан кўрилган зарарлар.

3.5. Ўз қимматли қоғозларини чиқариш ва тарқатиш билан боғлиқ харажатлар.

3.6. Молиявий фаолият бўйича бошқа харажатлар, шу жумладан қимматли қоғозлар бўйича салбий дисконт.

4. Фавқулодда зарарлар

Фавқулодда зарарлар — бу хўжалик юритувчи субъектларнинг одатдаги фаолиятдан четга чиқувчи ҳодисалар ёки операциялар натижасида вужудга келадиган ва рўй бериши кутилмаган одатдан ташқари харажатлар моддаларидир. Бунга фавқулодда моддалар ва давр харажатлари таркибида акс эттирилиши керак бўлган ўтган давр моддалари кирмайди.

У ёки бу модданинг фавқулодда зарарлар моддаси сифатида акс эттирилиши учун у қуйидаги мезонларга жавоб бериши керак:

- корхонанинг одатдаги хўжалик фаолиятига хос эмаслик;
- бир неча йил мобайнида такрорланмаслиги керак;
- бошқарув ходими томонидан қабул қилинадиган қарорларга боғлиқ эмаслик.

Тегишли моддаларни фавқулодда харажатларга киритиш ёки киритмаслик тўғрисида қарорлар қабул қилишда ишлар амалга ошириладиган шароитларни ҳам ҳисобга олиш лозим. Масалан, агар хўжалик юритувчи субъект алоҳида иқлим шароитларида жойлашган бўлса, у ҳолда иқлим шароитларига боғлиқ ҳолдаги ишламай туриб қолишлар фавқулодда деб баҳоланиши мумкин эмас, чунки ушбу модда «бир неча йил мобайнида такрорланмаслиги керак» мезонига жавоб бермайди.

В. Хўжалик юритувчи субъектларнинг ишлаб чиқариш-хўжалик фаолияти натижасида олинadиган даромадлар рўйхати

Хўжалик юритувчи субъектлар томонидан уларнинг хўжалик фаолиятини амалга ошириши натижасида олинadиган даромадлари ҳисоботга қуйидаги асосий бўлимлар бўйича киритилади:

- сотишдан олинган соф тушум;
- асосий фаолиятдан олинган бошқа даромадлар (операция даромадлари);
- молиявий фаолиятдан олинган даромадлар;
- фавқулодда даромадлар.

1. Сотишдан олинadиган соф тушум

1.1. Сотишдан олинган соф тушум маҳсулот (ишлар, хизматлар)ни сотишдан олинган, ундан қўшилган қиймат,

акциз солиғи ва экспорт бож пошлинаси чегирилган тушум сифатида аниқланади. Унга товарларнинг қайтарилиши, харидорлар учун берилган чегирмалар ва бошқалар киритилмайди.

1.2. Экспорт фаолиятини амалга оширувчи хўжалик юритувчи субъектлар даромад (фойда)ни амалдаги қонунчиликка мувофиқ ҳисоблаб чиқарадилар.

1.3. Маҳсулотлар (ишлар, хизматлар)ни сотишдан тушум бухгалтерия ҳисоби тўғрисидаги қонунчиликка мувофиқ аниқланади.

2. Асосий ишлаб чиқариш фаолиятдан олинadиган бошқа даромадлар

Асосий ишлаб чиқариш фаолиятдан олинadиган бошқа даромадларга қуйидагилар киради:

2.1. Ундирилган ёки қарздор томонидан эътироф этилган жарималар, пенялар, вақтида тўланмаган қарзлар ва хўжалик шартномалари шартларини бузганлик учун бошқа хил жазо жарималари, шунингдек етказилган зарарларни ундириш бўйича даромадлар.

2.2. Ҳисобот йилида аниқланган ўтган йиллардаги фойда.

2.3. Ишлаб чиқариш ва маҳсулотлар (ишлар, хизматлар)ни сотиш билан бевосита боғлиқ бўлмаган операциялардан рента даромади, хўжалик юритувчи субъектлар ҳузуридаги ошхоналардан тушумлар, ёрдамчи хизматлардан даромадлар сифатидаги бошқа даромадлар.

2.4. Хўжалик юритувчи субъектнинг асосий фондларини ва бошқа мол-мулкларини сотишдан олинган даромадлар.

2.5. Даъво билдириш муддати ўтган кредиторлик ва депонент қарзларни ҳисобдан чиқаришдан олинган даромадлар.

2.6. Товар-моддий бойликларни пухта баҳолаш.

2.7. Давлат субсидияларидан даромадлар*.

2.8. Холисона молиявий ёрдам.

2.9. Бошқа операциялар даромадлар.

3. Молиявий фаолиятдан олинadиган даромадлар

Молиявий фаолиятдан олинadиган даромадларга қуйидагилар киради:

* Солиққа тортишда ялпи даромадга киритилмайди.

3.1. Олинган роялтилар ва сармоя трансферти.

3.2. Ўзбекистон Республикаси ҳудудида ва унинг ташқарисида бошқа хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятида улуш қўшган ҳолда қатнашишдан олинган даромад, акциялар бўйича дивидендлар ва облигациялар ҳамда хўжалик юритувчи субъектга тегишли қимматли қоғозлар бўйича даромадлар.

3.3. Мол-мулкни узоқ муддатли ижарага беришдан олинган даромадлар (лизинг тўловини олиш).

3.4. Валюта счётлари, шунингдек чет эл валюталаридаги операциялар бўйича ижобий курс тафовутлари.

3.5. Сарфланган (қимматли қоғозларга, шуъба корхоналарга ва ҳоказоларга) маблағларни қайта баҳолашдан олинган даромадлар.

3.6. Молиявий фаолиятдан олинган бошқа даромадлар.

4. Фавқулодда фойда

Фавқулодда фойда моддалари — бу кўзда тутилмаган, тасодифий тусга эга бўлган, ҳодиса ёки хўжалик юритувчи субъектнинг одатдаги фаолияти доирасидан четга чиқадиган тусдаги операциялар натижасида пайдо бўладиган ва олиниши кутилмаган фойдадир. Бунга даромадларнинг фавқулодда моддалари ёки асосий фаолиятдан олинган бошқа даромадлар бўлимида акс эттирилиши керак бўлган ўтган даврлардаги фойда кирмайди.

Г. Товар-моддий захираларни, тугалланмаган ишлаб чиқаришларни, шунингдек келгуси даврлар харажатларини баҳолаш

Ушбу Низомга мувофиқ ишлаб чиқариш харажатлари ҳисобот даври мобайнида ишлаб чиқариш счётларида ва тайёр маҳсулот счётида шаклланиши керак. Бироқ бир турдаги маҳсулотни серияли (кенг қўламда) ишлаб чиқаришда фавқулодда ҳолатлар туфайли келиб чиққан фавқулодда ёки бир галги харажатлар тайёр маҳсулот таннархига киритилмаслиги, балки сотиш харажатлари сифатида тўғридан-тўғри ҳисобдан чиқарилиши керак.

Товар-моддий бойликлар захираларини, тугалланмаган ишлаб чиқаришни, шунингдек келгуси даврлар харажатла-

рини баҳолаш «Бухгалтерия ҳисоби тўғрисида» Ўзбекистон Республикаси Қонунига мувофиқ амалга оширилади.

Келгуси даврлар харажатлари харажатларнинг алоҳида тоифасини ташкил қилади. Улар жорий даврда амалга оширилади, бироқ кейинги ҳисобот даврларидаги ишлаб чиқариш харажатларига қўшилади. Бироқ мазкур Низомга мувофиқ ушбу харажатлардан 2-иловада келтирилган рўйхатдаги харажатлар чиқариб ташланади (улар ҳисобот даврининг келгусида солиқ солинадиган базадан чиқариб ташланадиган харажатлари сифатида акс эттирилади).

Д. Солиқ солинадиган базани аниқлаш

Хўжалик юритувчи субъектнинг даромад (фойда) солиғи бўйича солиқ солинадиган база қуйидагича ҳисоблаб чиқарилади:

даромад (фойда) солиғи тўлангунгача бўлган даромад (фойда) ёки зарар (Низомнинг А-Г бўлимларига мувофиқ);

плюс 1-иловада келтирилган бухгалтериядаги фойда билан солиқ солинадиган фойда ўртасидаги доимий тафовутлар;

плюс ёки минус 2-иловада келтирилган сарфланган харажатларни солиқ олинадиган базадан чегириб ташлаш вақтидаги тафовутлар;

минус қонунчиликка мувофиқ солиқлар бўйича имтиёзлар;

тенг бўлади — даромад (фойда) солиғи бўйича солиқ солинадиган база.

*Маҳсулот (ишлар, хизматлар)ни ишлаб
чиқариш ва сотиш харажатларининг
таркиби ҳамда молиявий натижаларни
шакллантириш тартиби тўғрисида низомга
1-илова*

I. Солиқ солинадиган базага киритиладиган харажатлар моддалари (чегирилмайдиган харажатлар ёки доимий тафовутлар)

Ишлаб чиқариш таннархи бўйича

1.1. Хўжалик юритувчи субъектлар томонидан сув хўжа-

лиги тизимларидан белгиланган лимитлардан ортиқча олинadиган сув учун тўлов.

1.2. Ишлаб чиқариш соҳасида моддий бойликларнинг табиий ишдан чиқиш нормаларидан ортиқча нобудгарчиликлар, бузилишлар ва камомадлар.

**Хўжалик юритувчи субъектнинг ишлаб чиқариш
ишчилари ва бошқа ходимлари меҳнатига
харажатлар бўйича**

1.3. Айрим тармоқлар ходимларига бепул кўрсатиладиган коммунал хизматлар, берилadиган овқатлар, маҳсулотлар қиймати, ходимларга бепул берилadиган уй-жой ҳақини тўлаш харажатлари (бепул берилмаган уй-жой, кўрсатилмаган коммунал хизматлар ва шу кабилар учун пул компенсацияси суммаси).

1.4. Хўжалик юритувчи субъект ходимларига «Ишлаб чиқариш таннархи» бўлимининг 1.2.7-бандида кўрсатилган қўшимча тўловларнинг бошқа турлари.

1.5. Моддий ёрдам (шу жумладан, кооператив уй-жой қурилишига бошланғич бадал учун, кооператив ва якка тартибда уй-жой қурилишига берилган кредитни қисман тўлаш учун ходимларга бепул моддий ёрдам).

1.6. Жамоа шартномаси бўйича ходимларга қўшимча равишда (қонунчиликда назарда тутилгандан ортиқча) берилган таътиллар, улар бўйича компенсация тўловлари.

1.7. Ходимларга берилadиган маҳсулотлар (ишлар, хизматлар) ёки хўжалик юритувчи субъектнинг умумий овқатланиш учун ёрдамчи хўжаликлар тайёрлайдиган маҳсулотлар нархлари бўйича тафовутлар.

1.8. Хўжалик юритувчи субъект раҳбари қарорига кўра амалга ошириладиган, ишлаб чиқариш ходимларининг қонунчиликда назарда тутилган нормалардан ортиқча хизмат сафарлари билан боғлиқ тўловлар.

**Ишлаб чиқаришга тегишли бўлган ижтимоий
суғуртага ажратмалар бўйича**

1.9. Нодавлат пенсия жамғармаларига, ихтиёрий тиббий суғуртага ва ихтиёрий суғуртанинг бошқа турларига ажратмалар.

Асосий воситалар ва моддий активлар амортизацияси бўйича

1.10. Жадаллаштирилган усулда амортизацияга ажратилган сумма билан солиқ ҳақидаги қонунларга мувофиқ белгиланган нормалар бўйича амортизацияга ажратилган сумма ўртасидаги тафовут.

Ишлаб чиқариш тусидаги бошқа харажатлар бўйича

1.11. Атроф муҳитга ифлослантирувчи моддаларни йўл қўйиладиган чегаравий нормалардан ортиқча ташлаганлик (оқизганлик) учун тўловлар.

1.12. Тегишли ваколатли органлар қарорларисиз тўланадиган, ишлаб чиқаришдаги шикастланишлар туфайли меҳнат қилиш лаёқатини йўқотишлар билан боғлиқ нафақалар.

Давр харажатлари бўйича

1.13. Реклама ва маркетинг учун белгиланган нормалардан ортиқча харажатлар.

1.14. Хизмат енгил транспорти ва хизмат микроавтобусини сақлашга сарфланадиган харажатлар, уларни ёллаш ва ижарага олиш харажатлари.

1.15. Ижара ҳамда хизмат кўрсатганлик учун уяли, йўлдош, пейжинг алоқа узелларига тўлов.

1.16. Шаҳарлараро ва халқаро телефон сўзлашувлари учун белгиланган нормативлардан ортиқча тўлов.

1.17. Юқори органлар ҳамда юридик шахслар бирлашмалари: вазирликлар, идоралар, уюшмалар, концернлар ва бошқалар харажатларига ажратмалар.

1.18. Бошқарув ходимларининг хизмат сафарлари учун белгиланган нормалардан ортиқча харажатлар.

1.19. Қонунчиликда белгиланган норматив ва нормалардан ортиқча вакиллик харажатлари.

1.20. Умумий овқатланиш корхоналари учун бепул бинолар бериш харажатлари, уларга коммунал хизматлар кўрсатиш қийматини тўлаш ва бошқалар.

1.21. Ишлаб чиқариш жараёнига бевосита тааллуқли бўлмаган, атроф муҳитга ифлослантирувчи моддаларни ташлаганлиги (оқизганлиги) учун қўйиладиган нормалардан ортиқча тўловлар.

1.22. Хўжалик юритувчи субъект соҳасига тўғри келмайдиган касблар бўйича ва нормалардан ортиқча кадрлар тайёрлаш харажатлари.

1.23. Лойиҳалардаги ва қурилиш-монтаж ишларидаги камчиликларни, шунингдек объект ёнидаги омборга ташиб келтирилгунгача содир бўлган бузилишлар ва деформацияларни бартараф этиш бўйича харажатлар, занглашдан ҳимоя қилишдаги камчиликлар оқибатида текшириб кўриш (асбоб-ускуналарни қисмларга ажратиш) бўйича харажатлар ва шу каби бошқа харажатлар етказиб бериш ва ишларни бажариш шартларини бузган юридик шахслар ҳисобига, ушбу харажатларни камчиликлар, бузилишлар ёки нобудгарчиликлар учун жавобгар етказиб берувчи ёки бошқа хўжалик юритувчи субъектлар ҳисобига ундириш мумкин бўлмаган миқдорда, қопланади.

1.24. Хўжалик юритувчи субъект қатнашчиларидан (мулкдорларидан) бирининг ташаббуси бўйича амалга оширилган аудиторлик хизматлари учун тўлов.

1.25. Ўз хизмат кўрсатувчи ишлаб чиқаришлари ва хўжаликларига сарфланган харажатлардан кўрилган зарарлар.

1.26. Ходимларнинг ишлаб чиқариш жараёнида бевосита қатнашиши билан боғлиқ бўлмаган саломатликни муҳофаза қилиш ва дам олишни ташкил қилиш тадбирлари харажатлари.

1.27. Маҳсулот ишлаб чиқариш (шаҳарлар ва шаҳарчаларни ободонлаштириш, қишлоқ хўжалигига ёрдам кўрсатиш ва бошқа иш турлари) билан боғлиқ бўлмаган ишлар (хизматлар)ни бажаришга хўжалик юритувчи субъектлар томонидан сарфланган харажатлар.

1.28. Хўжалик юритувчи субъектнинг ўз қарорига кўра бирийўла тўланадиган мукофотлар ва тақдирлашлар, узоқ йил ишлаганлик учун тўловлар, шу жумладан натура тўловлари, шунингдек улар бўйича ижтимоий жамғармаларга ўтказилган суммалар.

1.29. Ходимларга товарлар, маҳсулотлар ва бошқа қимматбаҳо буюмларни бепул бериш ёки ходимлар учун ишлар, хизматларни бажариш.

1.30. Ходимлар харажатларини тўлаш (овқатланишга, йўл ҳақиға, даволаниш ва дам олишга, экскурсияларга,

саёҳатларга йўлланмаларга, спорт секцияларида, тўгаракларда, клубларда машғулотларга, маданий-кўнгилочар томошаларга, жисмоний тарбия (спорт) тадбирларига, обунага ва ходимларнинг шахсий истеъмол товарларига ва бошқа шу кабиларга тўловлар).

1.31. Пенсияларга устамалар, пенсияга чиқаётган меҳнат фахрийларига бирйўла тўланадиган нафақалар.

1.32. Ходимларга тўланадиган моддий ёрдам.

1.33. Соғлиқни сақлаш объектлари, қариялар ва ногиронлар уйлари, болалар мактабгача тарбия муассасалари, соғломлаштириш лагерлари, маданият ва спорт объектлари, халқ таълими муассасалари, шунингдек уй-жой фонди объектлари таъминотига (шу жумладан барча турдаги таъмирлашларни ўтказиш учун амортизация ажратмалари ва харажатларни ҳам қўшган ҳолда) жойлардаги давлат ҳокимияти органлари томонидан белгиланган нормативлардан ортиқча харажатлар.

1.34. Экология, соғломлаштириш ва бошқа хайрия жамғармаларига (агар улар юридик шахслар сифатида рўйхатдан ўтказилган бўлса), маданият, халқ таълими, соғлиқни сақлаш, ижтимоий таъминот, жисмоний тарбия ва спорт корхоналари, муассасалари ва ташкилотларига бадаллар.

1.35. Ишлаб чиқариш жараёнига бевосита тегишли бўлмаган моддий бойликларнинг табиий камайиш нормаларидан ортиқча нобудгарчилиги ва камомади.

1.36. Суд харажатлари.

1.37. Тўланиши шубҳали қарзлар бўйича захирага ажратмалар.

1.38. Айбдорлари аниқланмаган ўғирликлардан ёки айбдор томон ҳисобидан зарур суммани ундириш мумкин бўлмаган ҳолларда кўрилган зарарлар.

1.39. Хўжалик юритувчи субъект томонидан уч йилгача ишлатилган асосий воситаларни ҳамда хўжалик юритувчи субъектнинг бошқа мол-мулки (активлари)ни сотишдан кўрилган зарар, шунингдек хўжалик юритувчи субъектнинг асосий воситаларини ва бошқа мол-мулкни (активларини) ҳисобдан чиқариш, текин бериш ва уларнинг бошқача тарзда камайишидан кўрилган зарарлар.

1.40. Хўжалик шартномалари шартларининг, шу жум-

ладан маҳсулот етказиб берувчилар ва дебиторлар айби билан бузилганлиги учун белгиланган ёки эътироф этилган жарималар, пенялар, неустойкалар ва бошқа хил санкциялар, шунингдек етказилган зарарларни тўлаш бўйича харажатлар.

1.41. Солиқ ҳақидаги қонунларни ва бошқа қонунларни бузганлик учун жарима ва пенялар.

1.42. Тўланган бошқа жарималар.

1.43. Бошқа харажатлар.

Молиявий фаолиятга доир харажатлар бўйича

1.44. Ўзбекистон Республикаси Марказий банки томонидан белгиланган ҳисоб ставкаларидан ортиқча қисқа муддатли банк кредитларига хизмат кўрсатиш бўйича, шунингдек тўлов муддати ўтган ва узайтирилган ссудалар бўйича тўловлар.

1.45. Узоқ муддатли банк кредитларига хизмат кўрсатиш бўйича тўловлар.

1.46. Қимматли қоғозлар чиқариш билан боғлиқ харажатлар.

1.47. Қимматли қоғозлар қийматини муддатидан олдин тўлаш муносабати билан вужудга келган салбий дисконт, агар у бюджетдан қарзларни тўлаш билан боғлиқ бўлмаса.

Товар-моддий захираларни қайта баҳолаш билан боғлиқ харажатлар моддалари

1.48. Қайта баҳолашни ўтказиш чоғида пайдо бўладиган молиявий ҳисоботларни тайёрлаш мақсадида, инфляция жараёнларини ҳисобга олиш учун товар-моддий захиралар қийматининг ортиши қайта баҳолаш захира счётига кредит қилинади ва ҳўжалик юритувчи субъект фойдаси таркибида кўрсатилмайди. Бироқ солиқ солинадиган базани баҳолаш мақсадида қийматнинг бундай оширилиши тесқари тартибда ушбу иловага мувофиқ баланс фойдасига қўшилади.

II. Банклар, суғурта ташкилотлари, видеосалонлар, видеокўрсатув, видео ва аудиога ёзиш пунктлари, кимошди савдолари, пулли ютуқлари бўлган казино, ўйин автоматлари, нодавлат органлари томонидан ўтказиладиган лотерея

ўйинлари, оммавий концерт-томоша тадбирлари, шунингдек 1995 йил 1 январгача амалда бўлган солиқ солиш тартибини сақлаб қолган хорижий инвестициялар иштирокидаги ишлаб чиқариш корхоналари учун солиқ солинадиган базадан чиқарилмайдиган харажатларнинг қўшимча моддалари

2.1. Ишлаб чиқариш харажатлари бўйича:

2.1.1. Амалда бажарилган ишлар учун хўжалик юритувчи субъектда қабул қилинган меҳнатга ҳақ тўлаш шакллари ва тизимларига, шу жумладан меҳнат унумдорлигини ҳисобга олиш бўйича бошланғич ҳужжатларда назарда тутилган рағбатлантирувчи тусдаги тўловларга мувофиқ ишбай баҳолар, тариф ставкалари ва лавозим маошларидан келиб чиққан ҳолда ишлаб чиқариш тусидаги ҳисоблаб ёзилган иш ҳақи.

2.1.2. Касб маҳорати, мураббийлик учун тариф ставкаларига ва маошларга устамалар.

2.1.3. Иш тартиби ва меҳнат шароитлари билан боғлиқ бўлган компенсация тусидаги тўловлар, шу жумладан:

2.1.3.1. Технологик жараён жадвалида назарда тутилган, тунги вақтда, белгиланган вақтдан ташқари, дам олиш ва байрам (ишланмайдиган) кунларида ишлаганлик учун тариф ставкаларига ҳамда маошларга устама ва қўшимча ҳақлар.

2.1.3.2. Кўп сменали тартибда ишлаганлик, касбларни қўшиб бажарганлик ва хизмат кўрсатиш теграсини кенгайтирганлик учун устамалар.

2.1.3.3. Ҳукумат томонидан тасдиқланган касблар ва ишлар рўйхати бўйича оғир, зарарли, ўта зарарли меҳнат шароитларида ва табиий-иқлим шароитларида ишлаганлик учун устамалар, шу жумладан ушбу шароитлардаги узлуксиз иш стажи учун иш ҳақиға устамалар.

2.1.3.4. Алоқа, темирйўл, дарё, автомобиль транспорти ва тош йўллар ходимлари ҳамда доимий иши йўлда ўтадиган ёки қатнов тусида бўлган бошқа ходимлар иш ҳақиға, йўлда ўтадиган ҳар бир сутка учун, хўжалик юритувчи субъект жойлашган жойдан жўнаб кетган вақтидан у ерга қайтиб келган вақтигача тўланадиган устамалар.

2.1.3.5. Қурилишда, реконструкция қилишда ва тўлиқ

таъмирлашда бевосита банд бўлган ходимлар учун, шунингдек қонунчиликда назарда тутилган ҳолларда ишлар вахта усулида бажарилганда, ишларнинг кўчма ва қатнов тусидалиги учун устамалар.

2.1.3.6. Ер ости ишлари билан доимий банд бўлган ходимларга, уларнинг шахтада (конда) иш жойига жўнаб кетишларидан ва орқага қайтишларигача ўтадиган норматив вақт учун қўшимча ҳақ.

2.1.3.7. Меҳнатга ҳақ тўлашнинг районлар бўйича тартибга солинишига, шу жумладан район коэффициентлари ҳамда амалдаги қонунчиликка мувофиқ чўл, сувсиз ва юқори тоғ жойларида ишлаганлик учун коэффициентлар билан белгиланган тўловлар.

2.1.3.8. Хўжалик юритувчи субъект жойлашган жой (тўпланиш пункти)дан иш жойига ва орқага қайтадиган йўлда ўтадиган кунлар учун вахта усулида ишлаш жадвалида назарда тутилган йўлда бўлинган кунлар учун, шунингдек ходимларнинг метеорология шароитлари бўйича ва транспорт ташкилотларининг айби билан йўлда тутилиб қолинган кунлар учун тариф ставкаси, оклад миқдоридан тўланадиган суммалар (ишлар вахта усулида бажарилганда).

2.1.4. Иш вахта усулида ташкил этилганда, иш вақти жамлаб ҳисобга олинган тақдирда ва қонунчиликда белгиланган бошқа ҳолларда ходимларга иш вақтининг нормал давом этиш муддатидан ортиқча ишлаганлик муносабати билан бериладиган дам олиш кунлари (иш вақтидан ташқари ишлаганлик учун бериладиган дам олиш кунлари) учун ҳақ тўлаш.

2.1.5. Ишланмаган вақт учун ҳақ тўлаш:

2.1.5.1. Амалдаги қонунчиликка мувофиқ навбатдаги (ҳар йилги) ва қўшимча таътиллар, фойдаланилмаган навбатдаги (ҳар йилги) таътиллар ва қўшимча таътиллар учун компенсация, ўсмирларнинг имтиёзли соатлари, оналарнинг чақалоқни овқатлантириш учун ишдаги танаффуслари, шунингдек тиббий кўриқдан ўтиш билан боғлиқ вақт учун ҳақ тўлаш.

2.1.5.2. Асосий иш ҳақи қисман сақланиб қолган ҳолда мажбурий таътилда бўлган ходимларга тўловлар.

2.1.6. Давлат вазифаларини (ҳарбий йиғинлар, фавқулодда вазиятлар бўйича йиғинлар ва ҳоказо) бажарганлик учун меҳнат ҳақи тўлаш.

2.1.7. Ишлаб чиқариш жараёнида қатнашаётган ходимлар меҳнатига ҳақ тўлаш жамғармасига белгиланган тартибга мувофиқ киритиладиган бошқа хил тўловлар.

2.2. Давр харажатлари бўйича:

2.2.1. Мазкур Низомнинг 1.2-бандида санаб ўтилган бошқарув ходимларига тегишли ходимлар меҳнатига ҳақ тўлаш харажатлари.

2.2.2. Қонунчиликка мувофиқ ёки хўжалик юритувчи субъектнинг ўзининг қарорига кўра мажбурий ишга чиқилмаган вақт ёки паст ҳақ тўланадиган иш бажарилганлиги учун ҳақ тўлаш.

2.2.3. Меҳнат лаёқати вақтинча йўқотилган тақдирда қонунчиликда белгиланган амалдаги иш ҳақиғача бўлган устама.

2.2.4. Асосий иш жойи бўйича ишчиларга, хўжалик юритувчи субъект ишчилари ва мутахассисларига улар ишдан ажралган ҳолда малака ошириш ва кадрларни қайта тайёрлаш тизимида ўқиган вақт учун ҳақ тўлаш.

2.2.5. Болаларни тарбиялаётган аёллар таътилига қонунчиликка мувофиқ ҳақ тўлаш.

Изоҳ.

Ушбу илованинг биринчи қисмида (1.1, 1.2, 1.11, 1.12, 1.21, 1.35, 1.36, 1.37, 1.38, 1.40, 1.41, 1.42, 1.47-бандлардан ташқари) назарда тутилган харажатлар сметаси хўжалик юритувчи субъектнинг ваколатли бошқарув органи (қатнашчилар, муассисларнинг умумий йиғилиши, акциядорлик жамиятларида эса кузатувчи кенгаш) томонидан тасдиқланади. Хўжалик юритувчи субъектнинг устав жамғармасидаги давлат улуши 25 фоиз ва ундан ортиқ бўлган тақдирда харажатлар сметаси Ўзбекистон Республикаси Давлат мулки қўмитаси билан келишган ҳолда тасдиқланади.

*Маҳсулот (ишлар, хизматлар)ни ишлаб
чиқариш ва сотиш харажатларининг тар-
киби ҳамда молиявий натижаларни шакл-
лантириш тартиби тўғрисида низомга
2-илова*

**Ушбу даврнинг солиқ солинадиган базасидан
чиқарилмайдиган, бироқ кейинги даврларнинг солиқ
солинадиган базасидан чиқариладиган харажатлар
(вақтлар бўйича тафовутлар)**

Харажатларнинг ушбу моддалари хўжалик юритувчи субъектларнинг молиявий ҳисоботларида давр харажатлари сифатида ҳисобга олинади. Бироқ улар солиқ солиш мақсадлари учун уларни солиқ солинадиган базага киритиш учун фойдага қайтадан ҳисобга олинади, сўнгра эса ушбу харажатларнинг бутун фойдали муддати давомида ёки 10 йил мобайнида, ушбу муддатлардан қайси бирининг (вақтлар бўйича тафовутларнинг) қисқа бўлишига қараб, кейинчалик чиқариб ташланади.

Товар-моддий захираларни давр харажатлари сифатида ҳисобга олинадиган иккита энг паст қиймат: таннарх бўйича ёки соф бозор нархи бўйича баҳолаш билан боғлиқ бўлган махсус ажратмалар солиқ солинадиган базани ҳисоблашда фойда таркибига қайтадан киритилади, бироқ товар-моддий захиралар ҳақиқатан сотилгандан кейин чегириб ташланади.

Ушбу даврнинг солиқ солинадиган базасидан чиқарилмайдиган, бироқ кейинги даврларнинг солиқ солинадиган базасидан чиқариладиган харажатларга қуйидагилар киради:

1. Хўжалик юритувчи янги субъектлар, ишлаб чиқаришлар, цехлар ва агрегатларни ўзлаштириш харажатлари.
2. Машина ва механизмларнинг айрим турларини якка тартибда синаб кўриш ҳамда барча турдаги асбоб-ускуналар ва техник қурилмаларни, уларнинг ўрнатилиш сифатини текшириб кўриш мақсадида (ишлатилаётган ҳолатда), комплекс синаб кўриш харажатлари.
3. Асбоб-ускуналарни етказиб берган заводлар ёки уларнинг топшириғига биноан ихтисослаштирилган хўжалик

юритувчи субъектлар томонидан амалга ошириладиган шефмонтаж харажатлари.

4. Қурилаётган хўжалик юритувчи субъект дирекциясининг, дирекция бўлмаган тақдирда — техник назорат гуруҳининг харажатлари (маъмурий харажатлар), шунингдек хўжалик юритувчи янги субъектлар ва объектларни фойдаланишга қабул қилиб олиш билан боғлиқ харажатлар.

5. Янги ишга туширилган хўжалик юритувчи субъектларда ишлаш учун кадрлар тайёрлаш харажатлари.

6. Янги технологияларни яратиш ва қўлланаётган технологияларни такомиллаштириш бўйича, шунингдек илмий-тадқиқот, тажриба-конструкторлик ишларини ўтказиш, хом ашё ва материалларнинг янги турларини яратиш, ишлаб чиқаришни қайта жиҳозлаш билан боғлиқ бўлган маҳсулотлар сифатини ошириш бўйича харажатлар.

7. Бошқарув тизимлари ва воситаларини яратиш ҳамда такомиллаштириш бўйича харажатлар.

8. Серияли ва кенг кўламда чиқариладиган маҳсулотларнинг янги турларини ишлаб чиқариш ҳамда технологик жараёнларга тайёргарлик кўриш ва уларни ўзлаштириш харажатлари.

9. Қонунчиликка мувофиқ ишчи кучлари қабул қилиш билан боғлиқ харажатлар.

10. Ихтирочилик ва ишлаб чиқариш тусидаги рационализаторлик, тажриба-синов ишлари ўтказиш, ихтиролар ва рационализаторлик таклифлари бўйича моделлар ва намуналар тайёрлаш ва синаб кўриш, ихтирочилик ва рационализаторлик бўйича кўрғазмалар ва кўриклар, танловлар ўтказиш, сертификатлаш ҳамда бошқа тадбирларни ташкил этиш харажатлари, муаллифлик мукофотлари тўлаш ҳамда бошқа харажатлар.

11. Қазилмаларни қазиб олиш соҳаларидаги тайёргарлик ишлари бўйича харажатлар, агар улар капитал харажатларга тааллуқли бўлмаса (яъни асосий фондлар сифатида сармоя билан таъминланмаса).

12. Хўжалик юритувчи субъектларни, ишлаб чиқариш линияларини ривожлантириш (такомиллаштириш) харажатлари.

БОЛАЛАРГА МЎЛЖАЛЛАНГАН ТОВАРЛАР ВА ХОТИН-ҚИЗЛАР ГИГИЕНА БУЮМЛАРИНИ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ ВА СОТИШНИ РАҒБАТЛАНТИРИШГА ДОИР ҚЎШИМЧА ЧОРА-ТАДБИРЛАР ТЎҒРИСИДА

**Ўзбекистон Республикаси
Вазирлар Маҳкамасининг
1999 йил 4 майдаги 212-сон қарори**

Хотин-қизлар манфаатларини таъминлаш ва ҳимоя қилиш бўйича 1999 йилги чора-тадбирлар давлат дастурига мувофиқ ҳамда болаларга мўлжалланган товарлар, хотин-қизлар гигиена буюмларини ишлаб чиқариш ва сотишни рағбатлантириш, шунингдек мазкур товарларнинг чакана нархларини пасайтириш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси қарор қилади:

1. Беш йил муддатга озод этилсин:

болалар товарлари ва хотин-қизлар гигиена буюмларини ишлаб чиқаришга ихтисослашадиган корхоналар, агар улар томонидан ана шу товарлар 1998 йилги базавий даражадан 15 фоиз арзон нархларда сотилса, солиқларнинг барча турларини тўлашдан;

болалар товарлари ва хотин-қизлар гигиена буюмлари товар обороти ҳажмида 75 фоиздан ортиқни ташкил этувчи улгуржи савдо корхоналари ана шу товарларни 15 фоиз арзон нархларда сотиши ҳамда мазкур корхона рентабеллиги даражасининг ортиқ — 10 фоиз бўлиши шарти билан ялпи даромад солиғини тўлашдан.

2. Белгилансинки, ихтисослаштирилган ишлаб чиқариш корхоналарига болалар товарлари ва хотин-қизлар гигиена буюмлари ишлаб чиқариш ҳажмининг 60 ва ундан кўпроқ фоизни ташкил этувчи корхоналар кирди.

3. Вазирлар Маҳкамасининг истеъмол бозори мажмуи Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги, Соғлиқни сақлаш вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитаси билан биргаликда бир ҳафталик муддат ичида болалар товарлари ва хотин-қизлар гигиена буюмлари рўyxатини ишлаб чиқиб, тасдиқласинлар.

4. Мазкур қарорнинг 1-бандида назарда тутилган солиққа тортишга оид имтиёзларга эга бўлган ишлаб чиқарувчи корхоналар учун болалар товарлари ва хотин-қизлар гигиена

буюмларининг нархлари белгиланган тартибда молиявий органларда декларацияланиши кераклиги белгилансин.

Мазкур қарорнинг 1-бандида назарда тутилган шартларга риоя этилиши устидан назоратни таъминлаш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги қошидаги Монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш қўмитаси мазкур қарорга мувофиқ солиққа тортишга оид имтиёзларга эга бўлган, болалар товарлари ва хотин-қизлар гигиена буюмларини ишлаб чиқариш ва сотишга ихтисослашган корхона ва ташкилотларнинг нархлари даражаси устидан мониторинг белгиласин.

5. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитаси икки ҳафта ичида мазкур қарорда назарда тутилган солиқ имтиёзларини қўллаш тартибини ишлаб чиқсинлар ва белгиланган тартибда тасдиқласинлар.

6. Мазкур қарорнинг 1-бандида кўзда тутилган шартларга риоя қилинмаган ҳолларда:

болалар товарларини ишлаб чиқаришга ихтисослашаётган корхоналар учун фойда солиғининг имтиёзли ставкаси 10 фоиз миқдорида сақлаб қолинсин;

хотин-қизлар гигиена буюмларини ишлаб чиқаришга ихтисослашаётган корхоналар учун фойда солиғининг имтиёзли ставкаси 10 фоиз миқдорида белгилансин.

7. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосарлари Б.С.Ҳамидов ва М.З.Усмонов зиммасига юклансин.

БЮДЖЕТ ТАШКИЛОТЛАРИНИ МАБЛАҒ БИЛАН ТАЪМИНЛАШ ТАРТИБИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ТЎҒРИСИДА

**Ўзбекистон Республикаси
Вазирлар Маҳкамасининг
1999 йил 3 сентябрдаги 414-сон қарори**

[Кўчирма]

Давлат бюджети ҳисобига маблағ билан таъминланадиган тармоқларда иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштириш,

бюджет ташкилотларини маблағ билан таъминлаш механизмини такомиллаштириш, бюджет маблағларидан самарали ва аниқ фойдаланиш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси қарор қилади:

4. Мазкур қарорнинг 3-бандида кўрсатиб ўтилган манбалардан қўшимча даромад олаётган бюджет ташкилотлари 2000 йил 1 январдан бошлаб 2 йил муддатга Давлат бюджетига ундириладиган солиқлар ва йиғимларнинг барча турларидан озод қилинсин, бўшаб қолган маблағлар бюджет ташкилотларининг моддий-техника ва ижтимоий базасини мустаҳкамлашга, шунингдек уларнинг ходимларини моддий рағбатлантиришга мақсадли йўналтирилсин.

5. Юридик шахс мақомига эга бўлган бюджет ташкилотларига Бюджет ташкилотини ривожлантириш жамғармасини шакллантириш ҳуқуқи берилсин, жамғарма:

режага мувофиқ бюджетдан маблағ билан таъминлаш ҳисобига тушган ва ҳисобот чорагининг охириги иш куни охирида бюджет ташкилотлари ҳисобварақларида қолган тежаб қолинган (фойдаланилмаган) маблағлар (капитал қўйилмаларни маблағ билан таъминлаш учун назарда тутилган маблағлар бундан мустасно);

бюджет ташкилотлари фаолияти турига мувофиқ товарлар (ишлар, хизматлар) ишлаб чиқариш ва сотишдан олинган даромадлар;

вақтинча фойдаланилмаётган биноларни ва давлатнинг бошқа мол-мулкани бошқа ташкилотларга ижарага беришдан олинган маблағларнинг 50 фоизи, қолган 50 фоизи маҳаллий бюджетлар даромадига ўтказилиши белгилаб қўйилсин;

юридик ва жисмоний шахслар томонидан бюджет ташкилотларига берилаётган ҳомийлик ёрдами (беғараз ёрдам) ҳисобига шакллантирилади.

6. Белгилансинки, Бюджет ташкилотини ривожлантириш жамғармаси маблағлари:

аввало мавжуд кредиторлик қарзларини тўлашга;

бюджет ташкилотининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш тадбирларига;

ижтимоий ривожлантириш ва ходимларни моддий рағбатлантириш тадбирларига сарфланади.

7. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги тегишли вазирликлар ва идоралар билан биргаликда:

тижорат банкларида жорий ҳисобварақлар очган ҳолда юридик шахс мақоми бериладиган бюджет ташкилотлари рўйхатини 1999 йил 1 октябргача белгиласин;

бюджет ташкилотлари фаолияти турини ҳисобга олган ҳолда бюджетдан маблағ билан таъминлаш нормативларини 1999 йил 1 ноябргача ишлаб чиқсин ва белгиланган тартибда тасдиқласин;

бюджет ташкилотларини 2000 йил 1 январдан бошлаб маблағ билан таъминлашнинг янги шартларига ўтказишга тайёрлаш бўйича зарур тадбирларни амалга оширсин.

8. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги бир ой муддатда:

тегишли вазирликлар ва идоралар билан биргаликда - Бюджет ташкилотлари томонидан товарлар (ишлар, хизматлар) ишлаб чиқариш ва сотиш тартибини, Бюджет ташкилотлари даромадлари ва харажатларининг бухгалтерия ҳисоби тўғрисидаги низомни;

Ўзбекистон Республикаси Давлат мулки қўмитаси билан биргаликда — Бюджет ташкилотлари томонидан вақтинча фойдаланилмаётган давлат мол-мулкани бошқа корхоналар ва ташкилотларга ижарага бериш тартибини ишлаб чиқсин ва белгиланган тартибда тасдиқласин.

9. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги бюджет интизомига риоя қилиниши устидан қаттиқ назоратни таъминласин, бунда:

бюджет маблағларидан, шу жумладан Бюджет ташкилотларини ривожлантириш жамғармаси маблағларидан ноўрин фойдаланилиши;

бюджетдан ажратиладиган маблағларнинг харажатлар гуруҳлари бўйича тасдиқланган лимитлардан ошиб кетиши; штат-смета интизоми бузилиши;

харажатларни маблағ билан таъминлашнинг белгиланган навбатига, уларни тўлаш муддатлари ва тўлиқлигига риоя қилмаслик ҳолларининг олдини олсин.

Молия органлари, бюджет ташкилотлари раҳбарлари бюджет интизомига риоя қилиниши учун меҳнат, маъмурий ва жиноят қонунчилигида назарда тутилган тартибда

шахсан жавоб беришлари тўғрисида огоҳлантирилсин. Бунда бюджет ташкилотларининг қўшимча даромадлар олиш бўйича фаолияти бюджет маблағлари ҳисобига бажарилаётган ишлар, кўрсатилаётган хизматлар ҳажми ва сифатига зарар етказмаслиги керак.

10. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги қонун ҳужжатларига мазкур қарордан келиб чиқувчи ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисидаги таклифларни икки ҳафта муддатда киритсин.

11. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари Б.С.Ҳамидов зиммасига юклансин.

*Вазирлар Маҳкамасининг
1999 йил 3 сентябрдаги 414-сон
қарорига илова*

Бюджет ташкилотларини маблағ билан таъминлаш тартиби

I. Умумий қоидалар

1. Мазкур тартиб Давлат бюджети ҳисобига маблағ билан таъминланадиган ташкилотлар учун татбиқ этилади. Мустақил хўжалик ҳисобида фаолият юритувчи, бироқ олдиндан махсус белгиланган тадбирлар учун бюджет дотациялари ва ассигнацияларини олувчи вазирликлар, идоралар, корхона ва ташкилотларга нисбатан мазкур Тартибнинг қўлланиш хусусиятлари Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги томонидан белгиланади.

2. Бюджет ташкилотларини маблағ билан таъминлашнинг мазкур тартиби:

бюджет ташкилотлари раҳбарларининг бюджет маблағларидан тежамли, самарали ва аниқ фойдаланиш ҳамда бюджет интизомини мустаҳкамлаш учун мустақиллик доирасини кенгайтириш ва жавобгарлигини оширишни;

қўл остидаги маблағлардан самарали фойдаланиш мақсадида улар орқали бюджет ташкилотларини маблағ билан

таъминлаш механизмини соддалаштириш ва маневрлаш учун имкониятлар яратишни;

иш ҳақи учун чекланган ассигнациялар гуруҳи ва унга тенглаштирилган тўловлар, иш ҳақиға ўтказмалар, капитал қўйилмалар ва бошқа харажатлар билан нормативлар бўйича (фаолият туриға кўра) бир сатрда маблағ билан таъминлаш усули ёрдамида бюджет ташкилотларини маблағ билан таъминлашнинг янги тартибини жорий этишни;

бюджетдан маблағ билан таъминлашни бюджет ташкилотларининг туриға доир маҳсулотлар (ишлар, хизматлар)ни ишлаб чиқариш ва сотишға оид фаолиятини кенгайтириш билан бирлаштиришни;

бюджет ташкилотлари ходимларининг меҳнатини рағбатлантириш, улар фаолиятининг самарадорлигини ошириш ва кадрлар қўнимсизлигини йўқотиш учун шарт-шароитлар яратишни назарда тутди.

3. Давлатнинг мудофаа қобилиятини, хавфсизлигини таъминлаш, мамлакатда ички тартибни тутиб туриш ва ҳоказолар билан боғлиқ харажатларни маблағ билан таъминлаш Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги томонидан белгиланган тартибда амалға оширилади.

II. Давлат бюджети ҳисобига харажатларни маблағ билан таъминлаш

4. Давлат бюджети ҳисобига маблағ билан таъминлаш қуйидаги харажатлар гуруҳи бўйича амалға оширилади:

1) иш ҳақи ва унга тенглаштирилган тўловлар (болали оилалар учун нафақалар ва кам таъминланган оилалар учун моддий ёрдам, стипендиялар ва ҳоказо);

2) иш ҳақини ҳисоблаб ёзишлар;

3) капитал қўйилмалар (Давлат инвестиция дастурида назарда тутилган аниқ рўйхатларға мувофиқ);

4) бошқа харажатлар.

5. Маблағ билан таъминлаш тегишли йилдаги бюджетнинг тасдиқланган параметрлари ва бюджет ташкилотларининг харажатлар сметаларига мувофиқ тузилган бюджет харажатлари йиллик рўйхатининг чоракларға тақсимланишиға мувофиқ, бюджетни ижро этиш жараёнида харажат-

лар рўйхати ва сметаларига киритиладиган ўзгартишларни ҳисобга олган ҳолда амалга оширилади.

6. Бюджет ташкилотлари Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги томонидан тасдиқланган бюджетдан маблағ билан таъминлаш нормативлари асосида сметалар ва штат жадвалларини мустақил равишда ишлаб чиқадилар ва қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда тасдиқлайдилар.

Сметалар харажатларнинг тўртта гуруҳи бўйича тузилиб, уларга Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги томонидан тасдиқланган Давлат бюджети даромад ва харажатларининг амалдаги таснифига кўра харажатларнинг тўлиқ расшифровкасини ўз ичига олган илова берилади.

Илова сметанинг ажралмас қисми бўлиб, сметанинг прогноз ҳисоб-китобларини асослаш учун хизмат қилади ва ҳисобот мақсадларида қўлланилади.

7. Бюджет ташкилотлари қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда тасдиқланган сметалар ва штат жадвалларини Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигига ёки унинг ҳудудий молиявий органларига рўйхатга олиш учун тақдим этадилар.

8. Тасдиқланган сметалар ва штат жадвалларини рўйхатга олиш, иловаларни келишиб олиш қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда, тегишли молиявий органларда тақдим этилган ҳужжатларнинг бюджет харажатларининг тасдиқланган лимит ва нормативлари ҳамда бюджет параметрларига мувофиқлиги таҳлил қилиниши асосида амалга оширилади.

9. Бюджет ташкилотларининг тасдиқланган сметалар ва штат жадвалларини рўйхатга олиш тегишли молиявий органлар томонидан мазкур бюджет ташкилоти маблағ билан таъминланадиган бюджет параметрлари тасдиқланган кундан бошлаб 40 кун ичида амалга оширилади.

10. Бюджет ташкилотларининг тасдиқланган харажатлар сметалари ва штат жадваллари, шунингдек амалдаги сметалар ва штат жадвалларига киритиладиган ўзгартишлар Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ёки ҳудудий молиявий органларда рўйхатга олингач, амалга киритилади.

11. Биринчи навбатда I ва II харажатлар гуруҳлари бўйича бюджет ташкилотларининг харажатлари маблағ билан таъминланади. Бунда II харажатлар гуруҳи бўйича тегиш-

ли ажратмалар қилинмай, I гуруҳ харажатларини амалга ошириш тақиқланади.

12. Капитал қўйилмалар учун асигнациялар жорий бюджет йилига тасдиқланган Республика инвестиция дастури, қурилмаларнинг аниқ рўйхатлари ва амалдаги қонун ҳужжатларига мувофиқ ажратилади.

13. Республика ва маҳаллий бюджетлардан I ва II харажатлар гуруҳлари бўйича маблағ билан таъминлаш бюджет харажатларининг смета ва рўйхатларига мувофиқ, уларга киритилган ўзгартишларни ҳисобга олган ҳолда, шунингдек бундан олдинги ҳисобот даври учун белгиланган баҳолаш кўрсаткичларининг бажарилишига мувофиқ ҳар ойда амалга оширилади.

Капитал қўйилмалар ва бошқа харажатларни маблағ билан таъминлаш бюджетга маблағларнинг келиб тушишига қараб ҳар ойда амалга оширилади.

14. Бюджет ташкилотларини маблағ билан таъминлаш: республика бюджетидан — Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигида белгиланган шаклдаги чиқим жадвали (унда бюджет таснифи параграфлари ва харажатлар гуруҳлари кўрсатилган ҳолда) ва харажатларнинг ҳар бир гуруҳи бўйича маблағларни бир сатр билан ўтказиш учун тўлов топшириқномаси билан расмийлаштирилади;

маҳаллий бюджетлардан — харажатларнинг ҳар бир гуруҳи бўйича маблағларни бир сатр билан ўтказиш учун белгиланган шакл ва тўлов топшириқномаси кўрсатмаси билан тегишли молиявий органларда расмийлаштирилади.

15. Бюджет ташкилотлари харажатларининг маблағ билан таъминланишида янги бюджет йилидаги режали асигнациялар ҳисобот йилидан кейинги йилнинг 1 январь ҳолатига кўра бюджет ташкилотлари товар-моддий бойликларининг меърдан ортиқча қолдиқлари ва дебиторлик қарзининг кредиторлик қарзидан ошган суммасига камаяди.

III. Давлат бюджетидан олинган маблағларнинг бюджет ташкилотлари томонидан сарфланиши

16. Бюджет маблағларини сарфлаш бюджет ташкилотлари томонидан мустақил равишда, тасдиқланган харажатлар сметалари доирасида, бюджетни ижро этиш жараёнида бел-

гиланган тартибда уларга киритиладиган ўзгартишларни ҳисобга олиб амалга оширилади. Бунда I ва II харажатлар гуруҳлари биринчи навбатда маблағ билан таъминланади.

17. III харажатлар гуруҳини маблағ билан таъминлаш бюджет ташкилотлари томонидан жорий молиявий йил учун Республика инвестиция дастури белгилаган лимитлар доирасида амалга оширилади.

18. IV «Бошқа харажатлар» гуруҳи бўйича белгиланган лимитлар доирасида маблағларни сарфлаш қуйидаги навбат тартибига риоя этган ҳолда амалга оширилади:

овқатланиш;

дори-дармонлар;

коммунал хизматлар;

бошқа харажатлар.

19. Бюджет ташкилотлари, Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ёки унинг ҳудудий молиявий органлари билан келишувга кўра, IV гуруҳ маблағлари ҳисобига мавсумий ва шошилинич тадбирларни (биринчи синф ўқувчилари учун ўқув анжомлари, кам таъминланган оилаларнинг фарзандлари учун қишки кийим-кечак сотиб олиш, юқумли касалликларга қарши, дезинфекциялаш ва бошқа тадбирлар) маблағ билан таъминлаш учун маблағларни тезкор сарфлашлари мумкин.

20. IV гуруҳ ҳисобига автомобиллар ва бошқа автотранспорт воситалари (махсус автотранспортдан ташқари), уяли телефонлар ва нуфуз-безаш буюмларини (импорт офис жиҳозлари, аудио-, видеотехника (ўқув, илмий ва тиббий жараёнларда фойдаланиладиганларидан ташқари), офисларни безовчи гиламлар ва ҳоказолар) сотиб олишга Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги билан келишувга кўра рухсат берилади.

21. У ёки бу харажатлар гуруҳида юзага келган кредитторлик қарзи ҳар бир гуруҳ бўйича унинг юзага келиш навбатига кўра, жорий молиявий йилда белгиланган лимитлар доирасида сўндирилади.

22. Ҳисобот чорагининг охириги иш куни охирида бюджет ташкилотлари ҳисобварақларида қолган тежалган (ишлатилмаган) бюджет маблағлари (капитал қўйилмаларни маблағ билан таъминлаш учун назарда тутилган маблағлар

бундан мустасно) олиб қўйилмай, Бюджет ташкилотини ривожлантириш жамғармасига ўтказилади ва белгиланган тартибда сарфланади.

23. Бюджет ташкилотларини келгуси чорақда маблағ билан таъминлаш ҳажмлари ҳисобот чорагида тежаб қолинган (ишлатилмаган) бюджет маблағлари суммасига камай-тирилмайди.

IV. Бюджет ташкилотини ривожлантириш жамғармасини шакллантириш ва унинг маблағларини ишлатиш тартиби

24. Юридик шахс мақомига эга бўлган бюджет ташкилотларининг қўшимча даромадлари маблағ билан таъминлашнинг қуйидаги манбаларидан олиниши мумкин:

фаолият турига мувофиқ маҳсулотлар (ишлар, хизматлар) ишлаб чиқариш ва сотишдан;

бюджет ташкилотлари томонидан вақтинча фойдаланилмаётган биноларни ва давлатнинг бошқа мол-мулкни бошқа ташкилотларга ижарага беришдан;

юридик ва жисмоний шахслар томонидан бюджет ташкилотларига берилаётган ҳомийлик ёрдами (беғараз ёрдам)дан.

25. Бюджет ташкилотини ривожлантириш жамғармаси: режага мувофиқ бюджетдан маблағ билан таъминлаш ҳисобидан тушган ва ҳисобот чорагининг охириги иш куни охирида бюджет ташкилотлари ҳисобварақларида қолган тежалган (ишлатилмаган) маблағлар (капитал қўйилмаларни маблағ билан таъминлаш учун назарда тутилган маблағлар бундан мустасно);

бюджет ташкилотлари фаолият турига мувофиқ маҳсулотлар (ишлар, хизматлар) ишлаб чиқариш ва сотишдан олинган даромадлар;

вақтинча фойдаланилмаётган бинолар ва давлатнинг бошқа мол-мулкни чет ташкилотларга ижарага беришдан олинган маблағларнинг 50 фоизи, қолган 50 фоизини бюджет ташкилотлари маҳаллий бюджетлар даромадига ўтказадилар;

юридик ва жисмоний шахслар томонидан бюджет ташкилотларига берилаётган ҳомийлик ёрдами (беғараз ёрдам) ҳисобига шакллантирилади.

26. Бюджет ташкилотини ривожлантириш жамғармасининг маблағлари:

аввало мавжуд кредиторлик қарзларини тўлашга;

бюджет ташкилотининг моддий-техника базасини мустақамлаш тадбирларига;

ижтимоий ривожлантириш ва бюджет ташкилотлари ходимларини моддий рағбатлантириш тадбирларига сарфланади.

27. Бюджет ташкилотида муддати ўтган кредиторлик қарзи мавжуд бўлган ҳолда Бюджет ташкилотини ривожлантириш жамғармасининг маблағлари (маҳсулотлар, ишлар, хизматларни ишлаб чиқариш ва сотишга доир барча харажатларнинг ўрни тўлдирилгач) тежаб қолинган бюджет маблағлари доирасида ушбу қарздорликни сўндиришга сарфланади.

Агар кредиторлик қарзи бюджет ташкилоти харажатларини вақтинчалик маблағ билан таъминламаслик сабабли юзага келган бўлса, Бюджет ташкилотини ривожлантириш жамғармасининг маблағлари ҳисобидан сўндирилган кредиторлик қарзи суммаси жорий молиявий йил учун харажатларнинг белгиланган лимитлари доирасида бюджет ҳисобидан тўлдирилади.

28. Агар кредиторлик қарзи бюджет ташкилотларининг харажатлар сметасига иловада назарда тутилган тегишли харажатларни тўламаслик ва (ёки) харажатларнинг ҳар бир гуруҳи бўйича белгиланган лимитлардан ошиб кетганлик туфайли юзага келган бўлса, бюджетдан маблағ билан таъминлаш тўлиқ ҳажмда амалга оширилганда Бюджет ташкилотини ривожлантириш жамғармасининг маблағлари (маҳсулотлар, ишлар, хизматларни ишлаб чиқариш ва сотишга доир жами харажатлар қоплангач) харажатларнинг тўланмаган қисми ва белгиланган лимитлардан ошиш доирасида кредиторлик қарзини устувор сўндиришга қаратилади.

29. Бюджет ташкилотида мазкур Тартиб билан белгиланган доиралар ва шартларда кредиторлик қарзи ёки уни сўндириш мажбурияти бўлмаса, Бюджет ташкилотини ривожлантириш жамғармасининг қолган маблағлари (ҳомийлик ёрдами, беғараз ёрдам суммаларидан ташқари): жами келиб тушган маблағларнинг камида 85 фоизини

маҳсулотлар (ишлар, хизматлар) ишлаб чиқариш ва сотишга доир жами харажатларни қоплаш ва моддий-техника базасини мустаҳкамлаш тадбирларига;

жами келиб тушган маблағларнинг кўпи билан 15 фоизи бюджет ташкилотларининг ходимларини ижтимоий ҳимоялаш ва моддий рағбатлантириш тадбирларига сарфланади.

Юридик ва жисмоний шахслар томонидан бюджет ташкилотларига бериладиган ҳомийлик ёрдами (беғараз ёрдам)дан тушган маблағларнинг жами суммаси, агар ҳомий томонидан бошқа нарса махсус қайд этилмаган бўлса, моддий-техника базасини мустаҳкамлашга сарфланади.

V. Бюджет ассигнациялари ва бюджетдан ташқари маблағларни ҳисобга олиш тартиби

30. Бухгалтерия ҳисоби ва ҳисоботи молия органлари ва бюджет ташкилотларида Ўзбекистон Республикасининг «Бухгалтерия ҳисоби тўғрисида»ги қонуни, Давлат бюджетдаги муассасалар ва ташкилотларда бухгалтерия ҳисобига доир йўриқнома, Давлат бюджети даромадлари ва харажатларининг амалдаги таснифи ҳамда Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигининг бошқа меъёрий ҳужжатларига мувофиқ юритилади.

31. Фаолият турига кўра маҳсулотлар (ишлар, хизматлар)ни ишлаб чиқариш ва сотишдан тушган даромадлар Бюджет ташкилотини ривожлантириш жамғармасига келиб тушади ва амалдаги қонун ҳужжатларига мувофиқ ҳисобга олинади.

Бюджет ташкилотини ривожлантириш жамғармасини шакллантириш ва унинг маблағларини ишлатиш муносабати билан бюджет ташкилотлари томонидан бухгалтерия ҳисобининг умумий қоидаларини қўллаш хусусиятлари тармоқнинг ўзига хос хусусиятлари ҳисобга олиниб ишлаб чиқилган бюджет ташкилотлари даромадлари ва харажатларининг бухгалтерия ҳисоби тўғрисидаги низомда қайд этилади.

32. Юридик шахс мақомини олган бюджет ташкилотлари белгиланган тартибда ҳисобга олиниб, бунда ҳисобот йилидан кейинги йилнинг 15 мартигача йилига бир марта тегишли молиявий органларга «Молиявий натижа-

лар тўғрисидаги ҳисобот» 2-сон шаклида молиявий ҳисоботни тақдим этади.

VI. Бюджет ташкилотлари томонидан харажатларнинг бажарилиши устидан назорат қилиш

33. Бюджет маблағларидан фойдаланиш устидан назорат қилиш бюджетдан харажатларни маблағ билан таъминлаш жараёнида (жорий назорат) ҳамда бюджет ташкилоти томонидан тегишли харажатлар ўтказилгандан сўнг (кейинги назорат) амалга оширилади.

34. Бюджет маблағларини ишлатиш устидан назорат белгиланган тартибда рўйхатга олинган бюджетдан маблағ билан таъминлашнинг белгиланган нормативлари ва лимитлари, давлат бюджети даромадлари ва харажатларининг амалдаги таснифи, тегишли бюджетларнинг тасдиқланган параметрлари, бюджет ташкилотларининг тасдиқланган штат жадваллари ва харажатлар сметалари, ушбу тартиб қоидалари ва бошқа қонун ҳужжатларига асосланган ҳолда амалга оширилади.

35. Бюджет ташкилотлари томонидан маблағларнинг сарфланиши, шу жумладан Бюджет ташкилотини ривожлантириш жамғармаси маблағларидан мақсадли фойдаланиш устидан назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигининг Назорат-тафтиш бош бошқармаси, қонун ҳужжатлари томонидан берилган ваколатларга кўра жойларда унинг ҳудудий органлари ва молиявий органлар томонидан амалга оширилади.

36. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳамда тегишли ҳудудий молиявий органлар:

тегишли ташкилот томонидан бюджет интизомига риоя қилиниши устидан назоратни амалга ошириш, бюджетни режалаштириш, маблағ билан таъминлаш учун бюджетдан маблағ билан таъминланадиган ташкилотлардан зарурий ҳисобот маълумотларини талаб қилиш;

кредит муассасаларидан уларнинг уставларига мувофиқ бюджет ташкилотларининг операциялари ва ҳисобварақлари ҳақида маълумотлар олиш;

бюджет ташкилотлари томонидан маблағларнинг ноқонуний сарфланиши, бюджет интизомини бузишга йўл

қўйилганда, шунингдек тегишли вазирликлар (идоралар), ҳокимиятлар раҳбарларини хабардор қилмай туриб, илгари ажратилган маблағлардан фойдаланиш тўғрисидаги ҳисоботлар ва бошқа белгиланган ҳисоботни тақдим этмаган ҳолларда ташкилотларнинг бюджетдан маблағ билан таъминланишини чеклаш ва зарурат туғилганда тўхтатиб туриш;

аниқланган қонунбузарликларни бартараф этишга доир чора-тадбирларни амалга ошириш;

амалдаги қонунчилик бузилган ҳолларда текширув материалларини ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларига ошириш ҳуқуқига эга.

VII. Бюджет ташкилотларининг раҳбарлари ва молия органлари ваколатли ходимларининг жавобгарлиги

Бюджет ташкилотларининг штат жадваллари ва харажатлар сметаларининг тўғри ва асосли тузилганлиги ҳамда рўйхатга олинганлиги учун жавобгарлик

37. Амалдаги қонун ҳужжатларига мувофиқ, бюджет ташкилотларининг тасдиқланган сметалари ва штат жадвалларини тузиш ва рўйхатга олиш тартибига риоя қилиш, уларнинг харажатларнинг тасдиқланган таснифи, нормативлари ва лимитларига мувофиқлиги учун:

бюджет ташкилотларининг раҳбарлари ва бош бухгалтерлари бюджет ташкилотларининг тасдиқланган сметалари ва штат жадваллари тўғри ва асосли ишлаб чиқилганлиги ҳамда рўйхатга киритилганлиги учун;

Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги тизимининг ваколатли ходимлари, шу жумладан Молия вазирлиги марказий аппаратининг раҳбарлари ва ходимлари бюджет ташкилотларининг рўйхатга олинган штат жадваллари ва жамланган сметаларининг тўғрилиги ва асослилиги учун шахсан жавобгар бўладилар.

Бюджет интизомига риоя қилиш учун жавобгарлик

38. Бюджет маблағлари ва мазкур Тартибда назарда тутилган бошқа манбалар ҳисобига маблағ билан таъминланганидан ташкилотларнинг раҳбарлари амалдаги меҳнат, маъмурий, жиноий қонунчиликка мувофиқ бюджет интизомини бузганлик учун, шу жумладан:

бюджет ва бошқа пул маблағларидан мақсадли фойдаланмаганлик;

муддати ўтказилган дебиторлик ва кредиторлик қарзининг мавжудлиги;

харажатлар гуруҳлари бўйича тасдиқланган бюджет ас-сигнациялари лимитларидан ошиб кетганлик;

штат-смета интизомини бузганлик;

харажатлар сметаларини бажарганлик ҳақидаги ҳисоботни ўз вақтида тақдим этмаганлик учун шахсан жавобгар бўладилар.

39. Молиявий органларнинг раҳбарлари меҳнат, маъмурий ва жиноий қонунчиликда назарда тутилган тартибда бюджет интизомига риоя қилиш бўйича шахсан жавобгар бўладилар.

**ХАЙРИЯ ВА БОШҚА ЖАМҒАРМАЛАР ВА
ЖАМИЯТЛАРГА, ШУНИНГДЕК УЛАР
ТОМОНИДАН БАРПО ЭТИЛГАН
КОРХОНАЛАР ВА БОШҚА ШУЪБА
ТУЗИЛМАЛАРГА СОЛИҚЛАР, ЙИҒИМЛАР
ВА БОЖХОНА ТЎЛОВЛАРИ БЎЙИЧА
БЕРИЛГАН ИМТИЁЗЛАРНИ ҚЎЛЛАШ
ТАРТИБИ ТЎҒРИСИДА**

**Ўзбекистон Республикаси
Вазирлар Маҳкамасининг қарори
1999 йил 17 ноябрь 502-сон**

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1999 йил 26 июлдаги «Давлат бюджетига тўланадиган солиқлар ва тўловлар бўйича имтиёзлар беришни тартибга солиш тўғрисида» ПФ-2343-сон Фармонини бажариш мақсадида Вазирлар маҳкамаси қарор қилади:

1. Хайрия ва бошқа жамғармалар ва жамиятларга, шунингдек улар томонидан барпо этилган корхоналар ва бошқа шуъба тузилмаларга солиқлар, йиғимлар ва божхона тўловлари бўйича берилган имтиёзларни қўллаш тартиби тўғрисидаги низом иловага биноан тасдиқлансин.

2. Мазкур қарорнинг бажарилиши устидан назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари Б.С.Ҳамидов зиммасига юклансин.

*Вазирлар Маҳкамасининг
1999 йил 17 ноябрдаги 502-сон
қарорига илова*

**Хайрия ва бошқа жамғармалар ва жамиятларга,
шунингдек улар томонидан барпо этилган
корхоналар ва бошқа шуъба тузилмаларга
солиқлар, йиғимлар ва божхона тўловлари
бўйича берилган имтиёзларни қўллаш
тартиби тўғрисидаги низом**

1. Мазкур низом Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1999 йил 26 июлдаги «Давлат бюджетига тўланадиган солиқлар ва йиғимлар бўйича имтиёзлар беришни тартибга солиш тўғрисида» ПФ-2343-сон Фармонининг хайрия ва бошқа жамғармалар ва жамиятлар* (бундан буён — нотижорат ташкилотлар), шунингдек улар томонидан барпо этилган корхоналар ва бошқа тузилмаларга нисбатан амал қилиш механизмини белгилайди.

2. Юқорида тилга олинган фармоннинг амал қилиши Президентнинг айрим фармонлари, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари билан Ўзбекистон Республикаси Солиқ, Божхона кодекслари ва Ўзбекистон Республикасининг «Бож тарифи тўғрисида»ги қонунида назарда тутилган солиқлар, йиғимлар ва божхона тўловларига доир қўшимча имтиёзлар белгиланган нотижорат ташкилотлар, улар томонидан барпо этилган корхоналар ва бошқа тузилмаларга татбиқ этилади.

3. Қўшимча берилган имтиёзлар доирасида қуйидагилар ундирилмайди:

3.1. Божхона тўловлари (божхонада расмийлаштириш учун йиғимлар бундан мустасно):

* Бошқа жамғармалар ва жамиятларга қонун ҳужжатларига мувофиқ нотижорат ташкилотларга кирувчи, фаолиятининг асосий мақсади фойда ундириш ҳисобланмаган ташкилотлар киритилади.

а) нотижорат ташкилотлар, шунингдек улар томонидан барпо этилган корхоналар ва бошқа тузилмалар ўз моддий-техника базасини мустаҳкамлаш учун олиб кирган товарлар;

б) устав вазифаларини бажаришга мувофиқ хайрия ёрдами мақсадида олиб кирилган товарлар.

3.2. Солиқлар ва йиғимлар:

а) қуйидаги нотижорат ташкилотлари:

— ижтимоий-хайрия ёки бошқа мақсадлар учун барпо этилган, таъсис ҳужжатларида қайд этилган тадбиркорлик фаолиятдан даромад олишни кўзламаган;

— мазкур ташкилот ходимлари, муассислари ёки аъзоларининг шахсий манфаатларини кўзламастан молиявий ва бошқа маблағларини тақсимловчи ва инвестиция қилувчи (қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда меҳнат учун тақдирлашлар бундан мустасно);

б) нотижорат ташкилотлар томонидан устав фаолиятини амалга ошириш учун олинган юридик ва жисмоний шахсларнинг ҳомийлик бадаллари ва бошқа ажратмалари.

4. Мазкур низомнинг 3.1-кичик бандида назарда тутилмаган мақсадларда ёхуд Ўзбекистон Республикасига олиб киришда божхона тўловлари тўлашдан озод қилинган товарлар қийматидан беш йил давомида келгусида қайта сотиш ҳолатида олиб кирилган товарлардан фойдаланишда божхона декларацияси расмийлаштирилган санада амал қилувчи барча божхона тўловлари, белгиланган миқдорларда пеня ҳисобланган ва амалдаги қонун ҳужжатларига мувофиқ жазо чоралари кўрилган ҳолда ундирилади.

5. Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодексининг 32-моддаси, Президентнинг айрим фармонлари ва Вазирлар Маҳкамасининг қарорларида назарда тутилган ҳолларда нотижорат ташкилотлар мулкида бўлган корхоналар учун даромад (фойда) солиғи бўйича солиққа тортиш базаси мазкур нотижорат ташкилотларнинг устав фаолиятини амалга оширишга йўналтирилайдиган даромад (фойда)дан ажратмалар суммасига камайтиради.

Ушбу имтиёз фақат нотижорат ташкилотлар тасарруфидаги, яъни ушбу жамғармалар ва жамиятлар томонидан 100

фоиз ҳажмида устав капитали билан таъминланган корхоналар ва бошқа тузилмаларгагина тааллуқли.

Агар нотижорат ташкилотлар корхоналар ва бошқа тузилмаларнинг муассисларидан бири бўлса, яъни барпо этилаётган корхонанинг устав капитали нотижорат ташкилотлар маблағлари ҳисобига тўлиқ шакллантирилмаган бўлса, у ҳолда бундай корхоналар ва бошқа тузилмаларга юқоридаги имтиёз татбиқ этилмайди. Корхоналарнинг мазкур тоифаси, қонун ҳужжатларида назарда тутилган ҳоллардан ташқари, Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодексига мувофиқ солиққа тортилади.

6. Нотижорат ташкилотлар ва улар томонидан барпо этилган корхоналар ва бошқа тузилмалар томонидан тadbиркорлик фаолияти амалга оширилганда, уларга Ўзбекистон Республикасининг Солиқ, Божхона кодекслари ва Ўзбекистон Республикасининг «Бож тарифи тўғрисида»-ги қонунида назарда тутилган солиқлар, йиғимлар ва божхона тўловларини ундириш тартиби татбиқ этилади.

АСОСИЙ МАКРОИҚТИСОДИЙ КЎРСАТКИЧЛАР ПРОГНОЗИ ВА 2001 ЙИЛГИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ДАВЛАТ БЮДЖЕТИНИНГ ПАРАМЕТРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

**Ўзбекистон Республикаси
Вазирлар Маҳкамасининг қарори
2000 йил 26 декабрь 500-сон**

[Кўчирма]

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг 2000 йил 14 декабрдаги «2001 йилги Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджети тўғрисида» 157-II-сон қарорига мувофиқ Вазирлар Маҳкамаси қарор қилади:

4. Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодексига мувофиқ 2001 йил 1 январдан бошлаб қуйидаги ставкалар тасдиқлансин:

юрidik шахсларнинг даромад (фойда) солиғи 3-иловага мувофиқ;

<.....>;

<.....>;

юрidik ва жисмоний шахсларга дивидендлар ва фоизлар кўринишида тўланаётган даромадлардан олинаётган солиқ, 7-иловага мувофиқ.

*Вазирлар Маҳкамасининг
2000 йил 26 декабрдаги 500-сон
қарорига 3-илова*

Юридик шахсларнинг даромад (фойда) солиғи ставкалари

№	Солиқ тўловчилар	Солиқ солинадиган даромад (фойда)га нисбатан солиқ ставкалари, %ларда
1	Юридик шахслар (2 ва 3-бандларда назарда тутилганлар бундан мустасно)	26
2	Лотерея ўйинлари, оммавий концерт-томоша тадбирлари, аукционлар ва казинодан даромад олувчи юридик шахслар	35
3	Болалар товарлари, хотин-қизларнинг гигиена буюмлари ҳамда бадиий хунармандчилик буюмлари ва болалар ўйинчоқлари ишлаб чиқаришга ихтисослашган юридик шахслар	10

Изоҳ.

Ишлаб чиқариш ҳажмида болалар товарлари, бадиий хунармандчилик буюмлари ва болалар ўйинчоқлари камида 20 фоизни ташкил этган юридик шахслар, шунингдек хорижий инвестицияли ишлаб чиқариш корхоналари учун даромад (фойда) солиғи ставкалари 2000 йилда амал қилган ҳажмида сақлаб қолинади.

*Вазирлар Маҳкамасининг
2000 йил 26 декабрдаги 500-сон
қарорига 7-илова*

**Юридик ва жисмоний шахсларга
тўланадиган дивидендлар ва фоизлар
бўйича даромад солиғи ставкалари**

Солиққа тортиш объектнинг номи	Манбадан солиққа тортиш базасига нисбатан солиқ ставкаси, %ларда
Дивидендлар ва фоизлар (Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодексига мувофиқ солиққа тортишдан озод қилинадиган фоизлар бундан мустасно)	15

Изоҳ.

Солиққа тортиш мақсадида дивидендлар деганда акциялар бўйича ва бошқа хўжалик юритувчи субъектлар устав капиталида улушли иштирок этишдан олинадиган даромад тушунилади.

Фоизларга депозит омонатлар, қарз мажбуриятлари ва бошқа қимматли қоғозлар бўйича олинадиган даромад киради.

ЮРИДИК ШАХСЛАР ДАРОМАДЛАРИДАН (ФОЙДАСИДАН) СОЛИҚНИ ҲИСОБЛАШ ВА БЮДЖЕТГА ТУЛАШ ТАРТИБИ ТЎҒРИСИДА ЙЎРИҚНОМА

Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги
ва Давлат солиқ қўмитаси томонидан 1997 йил
10 ноябрда 35, 97-91-сон билан тасдиқланган

Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги
томонидан 1997 йил 29 декабрда 382-сон билан
рўйхатга олинган

(Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 1998 йил 11 июнда 382-1-сон билан рўйхатга олинган, Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитасининг 1998 йил 22 майдаги 04-01-02/344, 98-72-сон билан тасдиқланган 1-сон қўшимчаси¹; Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 1999 йил 29 апрелда 382-2-сон билан рўйхатга олинган, 1999 йил 22 апрелдаги ЭГ/04-01-02/824, 99-52-сон билан тасдиқланган 2-сон қўшимчаси²; Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 2000 йил 20 январда 382-3-сон билан рўйхатга олинган, 2000 йил 14 январдаги ЭГ/04-01-02/20, 2000-8-сон билан тасдиқланган ўзгартиш ва қўшимчалари³; Адлия вазирлиги томонидан 2000 йил 13 октябрда 382-4-сон билан

¹ Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1998 йил 27 мартдаги «Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1996 йил 30 ноябрдаги Фармониغا қисман ўзгартириш киритиш тўғрисида» Фармони ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1997 йил 2 июлдаги «Ўзбекистон Республикасида хорижий инвестициялар иштирокидаги корхоналарни ташкил этиш, давлат рўйхатидан ўтказиш ва тугатиш тартиби тўғрисида» 336-сон қарори, шунингдек Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигининг 1998 йил 4 майдаги 20-02-1083/5-сон хатига мувофиқ киритилган.

² Ўзбекистон Республикасининг 1998 йил 25 декабрдаги «Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида» қонунининг XVII бўлими, Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодекси ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 7 апрелдаги «1999 йилда экспорт прогнозининг бажарилишини таъминлаш ва валюта тушумининг келиб тушишини оширишга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида» 161-сон қарорига мувофиқ киритилган.

³ Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодекси, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 4 майдаги «Болаларга мўлжалланган товарлар ва хотин-қизлар гигиена буюмларини ишлаб чиқариш ва сотишни рағбатлантиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида» 212-сон қарори ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 31 декабрдаги «Асосий макроиқтисодий кўрсаткичлар прогнози ва 2000 йилги Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджети параметрлари тўғрисида» 554-сон қарорига 3-иловага мувофиқ киритилган.

рўйхатга олинган, 2000 йил 4 октябрдаги 108, 2000-122-сон билан тасдиқланган 4-сон ўзгартиш ва қўшимчалари ⁴; Адлия вазирлиги томонидан 2001 йил 10 январда 382-5-сон билан рўйхатга олинган, Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитасининг 2001 йил 8 январдаги 10, 2001-2-сон қарори билан киритилган ўзгартиш ва қўшимчалар ⁵ билан)

Ушбу Йўриқнома Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодексининг II бўлими 13-43-моддаларига мувофиқ ишлаб чиқилган.

Мазкур йўриқнома қоидалари даромадлар (фойда) солиғини тўловчилар бўлган юридик шахсларга тегишли бўлади.

Мазкур йўриқнома ялпи даромад солиғини тўловчилар бўлган савдо ва умумий овқатланиш корхоналарига, шунингдек, ягона солиқни тўловчилар бўлган, кичик тадбиркорлик субъектлари сифатида рўйхатдан ўтган юридик шахсларга тегишли бўлмайди.

(Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитасининг 1999 йил 22 апрелдаги ЭГ/04-01-02/824, 99-52-сон билан тасдиқланган 2-сон қўшимчаси таҳриридаги преамбуланинг учинчи хатбошиси) ⁶

I. Солиқ тўловчилар

1. Даромадлар (фойда) солиғини тўловчилар бўлиб молия йилида солиққа тортиладиган даромад (фойда) олган юридик шахслар ҳисобланади.

⁴ Ўзбекистон Республикасининг 2000 йил 26 майдаги «Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида» 82-11-сон қонуни, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2000 йил 5 июндаги «Экспорт маҳсулоти ишлаб чиқарувчиларни рағбатлантириш борасидаги қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида» ПФ-2613-сон фармони ва Ўзбекистон Республикасининг «Давлат солиқ хизмати тўғрисида»ги қонунининг 7-моддасига мувофиқ киритилган.

⁵ Ўзбекистон Республикасининг «Давлат солиқ хизмати тўғрисида»ги қонунининг 7-моддаси, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2000 йил 11 декабрдаги «Қўшма корхоналарни ташкил этишга хорижий инвестицияларни жалб этишга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида» 393-сон қарори ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2000 йил 26 декабрдаги «Асосий макроиктисодий кўрсаткичлар прогнози ва 2001 йилги Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджетининг параметрлари тўғрисида» 500-сон қарорига 3-иловага мувофиқ киритилган.

⁶ Бу ерда преамбуланинг учинчи хатбошиси матни 1997 йил 10 ноябрдаги 35, 97-91-сон таҳририда келтирилади:

«Мазкур йўриқнома ялпи даромад солиғини тўловчилар бўлган савдо ва умумий овқатланиш корхоналари, шунингдек ягона солиқни тўловчилар бўлган, кичик тадбиркорлик субъектлари сифатида рўйхатдан ўтказилган юридик шахсларга татбиқ этилмайди.»

Ушбу йўриқномада солиққа тортиш мақсадларида юридик шахслар деганда мулкчилигида, хўжалик юрителишида ёки оператив тарздаги бошқарувида мол-мулкка эга бўлган ва ўз мажбуриятлари бўйича ана шу мол-мулк билан жавоб берадиган, шунингдек мустақил балансга ва ҳисоб-китоб рақамига эга бўлган ҳамма турдаги корхоналар ва ташкилотлар (шу жумладан, уларнинг алоҳида бўлинмалари) тушунилади.

2. Ушбу Йўриқнома қоидаларидан қатъи назар:

— Ўзбекистон Республикаси резидентлари бўлган юридик шахслар Ўзбекистон Республикаси ҳудудида ва ундан ташқаридаги фаолияти манбаларидан олинadиган даромадлари (фойдаси) бўйича солиққа тортилади;

— Ўзбекистон Республикаси резидентлари бўлмаган юридик шахслар Ўзбекистон Республикаси ҳудудидаги фаолиятдан олинadиган даромадлари (фойдаси) бўйича солиққа тортилади.

Ўзбекистонда таъсис этилган ёки рўйхатдан ўтказилган юридик шахс, шунингдек Ўзбекистон Республикасидан ташқарида рўйхатдан ўтказилган, бош корхонаси Ўзбекистонда жойлашган юридик шахс Ўзбекистон Республикаси резиденти ҳисобланади.

3. Юридик шахслар даромадлар (фойда) солиғи бўйича бюджет билан ҳисоб-китобларни мустақил амалга оширадилар. Айрим тармоқлар юридик шахсларининг бирлашмалари бюджет билан ҳисоб-китобларни Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарорига кўра марказлаштирилган тартибда амалга ошириши мумкин.

II. Солиққа тортиш объектлари ва солиқ солинадиган даромадлар (фойда)ни ҳисоблаш тартиби

4. Солиққа тортиладиган объект деб ялпи даромад билан «Маҳсулот (иш, хизмат)лар таннархига киритилadиган маҳсулот (иш, хизмат)ларни ишлаб чиқариш ва сотишга доир харажатлар таркиби ва молиявий натижаларни шакллантириш тартиби тўғрисида»ги низомга мувофиқ кўрсатилган Низомнинг иловаларида белгиланган харажатлар суммасига ўзгартирилган чегирмалар ўртасидаги фарқ сифатида ҳисоблаб чиқилган даромад (фойда) ҳисобланади.

5. Банклар ва суғурта ташкилотлари бўйича ушбу Йўриқноманинг 4-бандида баён қилинган тартибда белги-ланган чегирмалардан ташқари қуйидагилар ҳам ялпи да-ромаддан чегириб ташланиши керак бўлади:

а) банклар бўйича:

— кредит ресурслари учун тўловлар;

— операцион харажатлар;

— пул маблағлари ва бойликларни ташиш ва сақлашга доир харажатлар;

— мижозлар ҳисобварақлари, шу жумладан жисмоний шах-слар омонатлари бўйича ҳисобланган ва тўланган фоизлар;

— таваккалчилик операциялари бўйича захира ҳисоби-дан ҳисобдан чиқарилган умидсиз ссудалар суммалари;

б) суғурта ташкилотлари бўйича:

— қайта суғурта қилиш шартномалари бўйича берилган тўловлар суммалари;

— амал қилиш муддати ҳисобот йили охиригача тугал-ланмаган суғурта қилиш ва қайта суғурта қилиш шартно-малари бўйича тўловлар суммалари;

— суғурта қилиш ва қайта суғурта қилиш мажбурият-лари бўйича амалга оширилган ва ҳисобланган тўловлар суммалари;

— ўтган йиллардаги суғурта ҳодисалари бўйича тугал-ланмаган тўловлар суммалари, шу жумладан даъво қилиш муддати доирасидаги мажбуриятлар;

— суғурта ҳолатининг рўй берганлиги ҳақида хабар бе-рилган, лекин зарар миқдори тақдим этилмаган шартно-малар бўйича суғурта суммалари;

— суғурта ташкилотининг суғурта ҳодисаларининг ол-дини олиш ва огоҳлантиришга доир тадбирларини (олди-ни олиш тадбирлари) маблағ билан таъминлашга йўнал-тириладиган маблағлари суммалари;

— суғурта ташкилотларининг резерв фондларига ажратма-лар шу ташкилотлар даромадларининг йигирма фоизигача бўлган миқдорда, ана шу фондларнинг миқдори суғурта таш-килотлари устав фондининг йигирма беш фоизига етгунича.

6. Солиқ тўловчилар (банклар ва суғурта ташкилотла-ридан ташқари) даромадлари илгари жами даромадга қўшилган товар (иш, хизмат)ларнинг сотилиши билан боғлиқ умидсиз қарзлар бўйича уларни даъво муддати ўтганидан сўнг чегириб ташлаш ҳуқуқига эга бўлади.

7. Юридик шахсларнинг даромадлари ва улар юзасидан тегишли чегирмалар солиқлар ҳисобланиши учун, ҳақи тўланган вақт ва пуллар келиб тушган санадан қатъи назар, бухгалтерлик ҳисоби тўғрисидаги қонунчиликка мувофиқ улар тегишли бўлган ҳисобот даврида акс эттирилади.

8. Агар амалга оширилган харажат харажатларнинг бир неча тоифасига киритилган бўлса, у фақат бир марта жами даромаддан чегириб ташланиши мумкин.

9. Узоқ муддатли контрактларга тегишли даромад ва чегирмалар уларнинг амалда ижро қилинган қисми бўйича молия йили давомида ҳисобга олинади.

Узоқ муддатли контрактнинг амалда ижро этилганлиги молия йили охиригача қилинган харажатларни ушбу контрактга доир жами харажатлар билан таққослаш орқали аниқланади.

10. Жами даромад таркибига юклаб жўнатилган товар, бажарилган ишлар, кўрсатилган хизматлар ва бошқа операциялар учун юридик шахс олиши лозим бўлган (олинган) ёки у текинга олган пул ёки бошқа маблағлар киради.

Бундай даромадлар қуйидагилардир:

а) товар (иш, хизмат)ларни сотишдан олинган тушум.

Товар (иш, хизмат)ларни сотишдан олинган тушум деганда қуйидаги суммалар тушунилади:

— юклаб жўнатилган маҳсулот учун тақдим этилган ҳисоб-китоб ҳужжатларида кўрсатилган суммалар;

— буюртмачи тасдиқлаган бажарилган ишлар далолатномаларида кўрсатилган суммалар;

— хизматлар кўрсатилиши фактини тасдиқловчи ҳужжатларда кўрсатилган суммалар.

Даромадлар (фойда) солиғини тўловчилар ҳисобланадиган харид, тайёрлов, таъминот ва сотиш ташкилотлари учун солиққа тортиш мақсадларида сотишдан олинган тушум деганда сотилган товарларнинг сотиш нархи билан харид нархи ўртасидаги фарқ тушунилади.

Воситачилик фаолиятдан даромадлар (комиссион рағбатлантириш ҳақи, фоизлар сифатидаги) оладиган корхоналар учун тушум деганда солиққа тортиладиган даврда амалга оширилган ҳамма битимлар бўйича олинган комиссион рағбатлантириш ҳақлари (фоизлар) суммаси тушунилади;

б) асосий воситалар, номоддий активлар, қимматли қоғозлар, интеллектуал мулк объектлари, материаллар ва бошқа активларни сотишдан олинган даромад.

Солиққа тортиш мақсадида корхонанинг асосий фондлар ва бошқа мол-мулкни сотишдан олган даромадини белгилашда ушбу фондлар ва мол-мулкнинг сотиш қиймати билан қолдиқ қиймати ўртасидаги фарқ (ортиқча сумма) ҳисобга олинади. Бунда мол-мулкнинг қолдиқ қиймати асосий фондлар, моддий активлар, арзон баҳоли ва тез эскирадиган буюмларга нисбатан қўлланилади.

Агар активнинг фақат бир қисми сотилса, унда активнинг сотиш пайтидаги қиймати қолган ва сотилган қисмлар ўртасида тақсимланади.

Активларнинг текинга ёки камайтирилган қиймат бўйича берилиши ҳолларида берувчи шахснинг активлари қиймати вужудга келган харажатлар асосида, олувчи шахснинг даромадлари эса — кириш қилинган баҳолаш қиймати бўйича, лекин бериладиган активларнинг таннархидан кам бўлмаган миқдорда белгиланади.

в) фоизлар сифатидаги даромад;

г) дивидендлар;

д) текинга олинган мол-мулк.

Агар воситаларнинг текинга берилиши вазирлик, концерн, трест ва шу кабилар тизим деб тушуниладиган тизим ичидаги корхоналар ўртасида юз берадиган бўлса ва бундай воситалар бўлиш баланси бўйича юқори ташкилот буйруғига кўра олинган бўлса, унда улар солиққа тортиш объекти ҳисобланмайди;

е) мол-мулкни ижарага беришдан олинган даромад.

Бунда шуни назарда тутиш керакки, агар ижарага берувчи амортизация қилиниши керак бўлган асосий воситаларни лизинг шартномаси бўйича ижарага топширса, унда бундай операция солиққа тортиш мақсадларида ижарачи томонидан мол-мулк харид қилиниши деб кўриб чиқилиши лозим.

Амортизация қилиниши керак бўлган асосий воситалар ижараси, агар қуйидаги шартлардан бирига мувофиқ келса, у лизинг ҳисобланади: ижара муддати асосий воситалар хизмат муддатининг саксон фоизидан ортиқ бўлса; ижарачи асосий воситаларни қатъий белгиланган нархда

ёки ижара тугаганидан сўнг белгиланадиган нарх бўйича харид қилиш ҳуқуқига эга бўлса; ижарага олинган асосий воситаларнинг ижара тугалланганидаги қолдиқ қиймати уларнинг ижара бошланишидаги қийматининг йигирма фоизидан камни ташкил этса; ижарага олинган бутун давр учун жорий тўловларнинг суммаси ижарага олинган воситалар қийматининг тўқсон фоизидан ортиқ бўлса.

Ушбу кичик банднинг иккинчи қисми қоидалари лизинг шартномасини узайтириш ҳуқуқи амалга оширилиши мумкин бўлган даврга ҳам тегишли бўлади;

ж) роялтилар;

з) текинга берилган молиявий ёрдам (давлат бюджети субсидияларидан ташқари);

и) даъво муддати ўтиб кетган кредиторлик ва депонент қарзларни ҳисобдан чиқаришдан олинган даромадлар.

Даъво муддати — шахс ўзининг бузилган ҳуқуқини даъво тақдим этиш йўли билан ҳимоя қилиши мумкин бўлган давр доирасидаги муддатдир. Даъво муддатининг умумий муддати — 3 (уч) йил;

к) илгари чегирилган харажатлар, зарарлар ёки шубҳали қарзларнинг ўрнини қоплаш тариқасида олинган даромадлар;

л) валюта ҳисобварақлари бўйича курсдаги мусбат фарқ;

м) фавқулодда даромадлар;

н) бошқа даромадлар.

11. Товар-моддий захираларнинг қўшимча баҳоланган суммаси товар (иш, хизмат)ларнинг сотилишига қараб солиққа тортиладиган даромад таркибига киритилади.

12. Маҳсулот (иш, хизмат)ларнинг сотилишини амалдаги таннархидан кам бўлган нархлар бўйича амалга оширадиган ташкилот (корхона)лар бўйича солиққа тортишда зарарлар суммаси солиқ солинадиган базани камайтирмайди.

(Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитасининг 2000 йил 4 октябрдаги 108, 2000-122-сон билан тасдиқланган 4-сон ўзгартиш ва қўшимчалари таҳриридаги 12-банд)⁷

⁷ Бу ерда 1997 йил 10 ноябрдаги 35, 97-91-сон таҳриридаги 12-банд матни келтирилади: ⇒

13. Умумий вазифаларни ҳал этиш ва қўшма фаолиятни амалга ошириш учун устав фондига (капиталига) бирлаштирилдиган бадаллар, улушлар ва бошқа мақсадли маблағ сарфлашлар ушбу вазифаларни ҳал этиш учун махсус ташкил қилинган юридик шахснинг даромадлари ҳисобланмайди ва солиққа тортиладиган объект бўлмайди.

Бундай мақсад учун юридик шахсни ташкил этмасдан қўшма фаолият (оддий ширкатчилик шартномаси бўйича) унинг қатнашчилари шартномалари асосида амалга оширилади.

Ўртоқлар (қатнашчилар) деб аталадиган икки ёки undan ортиқ шахслар қўшма фаолият ҳақидаги шартнома бўйича ўз улушларини бирлаштириш ва қонунчиликка зид келмайдиган умумий хўжалик ва бошқа мақсадга эришиш учун биргаликда ҳаракат қилиш тўғрисида зиммаларига мажбурият оладилар.

Шартнома қатнашчилари томонидан биргаликдаги фаолият учун бирлаштирилган юридик шахсларнинг молмулки шартномага мувофиқ шартнома қатнашчиларининг умумий ишларини юритиш топшириб қўйилган қатнашчининг алоҳида балансида ҳисобга олиниши лозим. Ушбу қатнашчи шартноманинг бошқа қатнашчилари томонидан имзоланган ишончнома асосида амал қилади.

Бир неча корхоналарнинг юридик шахсни ташкил этмасдан биргаликда амалга оширадиган фаолияти натижасида олинган даромади (фойдаси) қўшма фаолият қатнашчилари ўртасида солиққа тортишга қадар улар ўртасида тўзиладиган шартномалар асосида тақсимланади.

Қўшма фаолиятнинг юридик шахс ҳисобланадиган ҳар бир қатнашчиси олган даромад (фойда) тақсимланганидан сўнг жами даромадга киритилади ва умумий белгиланган тартибда солиққа тортилади.

⇒ «12. Маҳсулот (ишлар, хизматлар) сотилишини амалдаги таннархидан паст нархлар бўйича амалга оширадиган ташкилот (корхона)лар бўйича солиққа тортишда зарарлар суммаси солиқ солинадиган базани камайтирмайди, эркин алмаштириладиган валютага сотилдиган ўзи ишлаб чиқарган экспорт маҳсулот (ишлар, хизматлар) бундан мустаснодир.

Ички бозор нархларидан паст нархларда эркин алмаштириладиган валютага ўзи ишлаб чиқарган маҳсулот (ишлар, хизматлар)ни экспорт қилувчи корхоналар учун (савдо-воситачилик корхоналаридан ташқари) солиқ солинадиган база экспорт маҳсулотини сотишининг амалдаги нархидан келиб чиқиб ҳисобланади (1-иловада санаб ўтилган хом ашё товарлари экспорти бундан мустасно).».

14. Корхоналарнинг чет эл валютасида олган даромадлари (фойдаси) Ўзбекистон Республикаси миллий валютасида тушган тушумлар йиғиндиси билан биргаликда тўлиқ ҳажмда солиққа тортилади. Бунда чет эл валютасида олинган даромадлар (фойда) юклаб жўнатилган маҳсулот учун ҳисоб-китоб ҳужжатлари тақдим этилган кунда амалда бўлган Ўзбекистон Республикаси Марказий банкнинг курси бўйича Ўзбекистон Республикаси миллий валютасида қайта ҳисоб-китоб қилинади.

III. Даромадлар (фойда)дан солиқ ставкалари ва уни бюджетга ўтказиш тартиби

15. Юридик шахснинг мазкур йўриқноманинг II бўлимида баён этилган қоидаларга мувофиқ ҳисобланган даромадлари (фойдаси) 26 (йигирма олти) фоизлик ставка бўйича солиққа тортилади.

Лотерея ўйинлари, оммавий концерт-томоша тадбирлари, аукционлар ўтказиш ва казинодан олинган даромадлар 35 (ўттиз беш) фоизлик ставка бўйича солиққа тортилади.

(15-банд Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитасининг 1999 йил 22 апрелдаги ЭГ/04-01-02/824, 99-52-сон билан тасдиқланган 2-сон қўшимчаси⁸; 2000 йил 14 январдаги ЭГ/04-01-02/20, 2000-8-сон билан тасдиқланган 3-сон ўзгартиш ва қўшимчалар⁹; Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитасининг 2001 йил 8 январдаги 10, 2001-2-сон қарори¹⁰ таҳририда)

16. *(16-банд Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва*

⁸ Бу ерда 15-банд матни 1997 йил 10 ноябрдаги 35, 97-91-сон таҳририда келтирилади:

«15. Юридик шахснинг мазкур йўриқнома 2-бўлимида баён этилган қоидаларга мувофиқ ҳисобланган даромадлари (фойдаси) 35 (ўттиз беш) фоизлик ставка бўйича солиққа тортилади.»

⁹ Бу ерда 15-банд матни 1999 йил 22 апрелдаги ЭГ/04-01-02/824, 99-52-сон таҳририда келтирилади:

«15. Юридик шахснинг мазкур йўриқнома 2-бўлимида баён этилган қоидаларга мувофиқ ҳисобланган даромадлари (фойдаси) 33 (ўттиз уч) фоизлик ставка бўйича солиққа тортилади.»

¹⁰ Бу ерда 15-банд матни 2000 йил 14 январдаги ЭГ/04-01-02/20, 2000-8-сон таҳририда келтирилади:

«15. Юридик шахснинг мазкур йўриқнома 2-бўлимида баён этилган қоидаларга мувофиқ ҳисобланган даромадлари (фойдаси) 31 (ўттиз бир) фоизлик ставка бўйича солиққа тортилади.»

*Давлат солиқ қўмитасининг 1999 йил 22 апрелдаги ЭГ/04-01-02/824, 99-52-сон билан тасдиқланган 2-сон қўшимчасига*¹¹ кўра чиқариб ташланган)

17. Устав фондидаги хорижий сармоя улуши 30 (ўттиз) фоиз ва ундан ортиқни ташкил этадиган хорижий инвестициялар иштирокидаги ишлаб чиқариш корхоналарининг даромадлари (фойдаси) 25 (йигирма беш) фоизлик ставка бўйича солиққа тортилади.

Устав капиталида (фондида) хорижий сармоя улуши 50 (эллик) фоиз ва ундан кўпни ташкил этадиган хорижий инвестициялар иштирокидаги ишлаб чиқариш корхоналари даромадлари (фойдаси) устав фондининг миқдорига қараб қуйидаги миқдорларда солиққа тортилади:

— 300 минг АҚШ долларидан 1 млн. АҚШ долларигача тенг бўлган суммадан — 20 (йигирма) фоизлик ставка бўйича;

— 1 млн. АҚШ долларига тенг бўлган ва ундан ортиқ суммадан — 16 (ўн олти) фоизлик ставка бўйича.

*(17-банднинг бешинчи хатбошиси ва охириги тўртта хатбошиси Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитасининг 1998 йил 22 майдаги 04-01-02/344, 98-72-сон билан тасдиқланган 1-сон қўшимчасига*¹² кўра чиқариб ташланган)

¹¹ Бу ерда 16-банд матни 1997 йил 10 ноябрдаги 35, 97-91-сон таҳририда келтирилади:

«16. Қишлоқ хўжалик маҳсулотларини ишлаб чиқарадиган қишлоқ хўжалиги корхоналарини даромад (фойда) солиғига тортиш рентабеллик даражасига боғлиқ ҳолда табақалаштирилган ставкалар бўйича қуйидаги миқдорларда амалга оширилади:

20% гача	5%
35% гача	рентабелликнинг 20% лик даражасидан ошадиган фойда суммасидан 20%
35% дан ортиқ	рентабелликнинг 35% лик даражасидан ошадиган фойда суммасидан 35%

Ҳисоб-китобнинг шартли мисоли ушбу Йўриқномага 2-иловада келтирилган.»

¹² Бу ерда 17-банднинг бешинчи хатбошиси ва охириги тўртта хатбошиси матни 1997 йил 10 ноябрдаги 35, 97-91-сон таҳририда келтирилади:

«Хорижий инвестициялар иштирокидаги ишлаб чиқариш корхоналарига қуйида санаб ўтиладиган шарт-шароитларга мувофиқ келадиган ва устав фаолиятида ўзи ишлаб чиқарадиган маҳсулотлар ва (ёки) ишлаб чиқарадиган маҳсулотларига сервис хизматлари кўрсатиш улушига хўжалик фаолиятидан олинадиган тушум умумий ҳажмининг 60 (олтмиш) фоиздан ортиғи тўғри келадиган хорижий, шубба ва қўшма корхоналар киради.

Хорижий инвестициялар иштирокидаги корхоналар қуйидаги шарт-шароитларга мувофиқ келиши лозим:

— устав капитали (фонди)нинг миқдори 300 минг АҚШ долларига тенг бўлган суммадан кам бўлиши мумкин эмас; ⇒

18. Ўзбекистон Республикасида доимий муассаса орқали фаолиятни амалга оширадиган солиқ тўловчи — норезидент Ўзбекистон Республикасидаги манбалардан олинган, доимий муассаса билан боғлиқ бўлган ушбу Йўриқноманинг II бобида ана шундай даромадлар (фойда)га нисбатан назарда тутилган тартибда умумий белгиланган ставка бўйича солиқ тўловчи ҳисобланади.

Солиққа тортиш мақсадларида хорижий юридик шахснинг доимий муассасаси деганда Ўзбекистон Республикаси ҳудудида ҳар қандай юридик шахслар, шу жумладан Ўзбекистон Республикасида вакиллик функцияларини амалга ошираётган юридик шахслар орқали даромад олиш юзасидан фаолиятни амалга ошириши тушунилади.

Юридик шахс — норезидентнинг доимий муассасаси даромадлар (фойда) солиғига қўшимча равишда ушбу доимий муассасанинг хорижга ўтказадиган даромади (фойдаси)дан 10 (ўн) фоиз миқдоридagi солиқни ҳам тўлаши лозим бўлади.

19. Норезидентнинг Ўзбекистон Республикасидаги манбадан олинган, доимий муассаса билан боғлиқ бўлмаган даромади (фойдаси)дан солиқ чегирмаларсиз манбада қуйидаги ставкалар бўйича ушлаб қолинади:

дивидендлар ва фоизлар	15 фоиз
таваккалчиликларни суғурта қилишга ёки қайта суғурта қилишга тўланган суғурта мукофотлари	10 фоиз
Ўзбекистон Республикаси билан бошқа давлатлар ўртасида ҳаракат қилишда халқаро алоқа учун телекоммуникациялар ёки транспорт хизматлари (фрахтдан даромадлар)	6 фоиз
роялти, ижарадан олинган даромадлар, кўрсатилган хизматлар, шу жумладан бошқарув, маслаҳат хизматлари ва бошқа хизматлардан даромадлар, даромадлар (фойда) солиғига тортилган даромадлардан ташқари бошқа даромадлар бунга кирмайди	20 фоиз

20. Болалар ассортиментни товарлари, бадий хунармандчилик буюмлари ва ўйинчоқлар, шунингдек хотин-қизлар гигиена буюмлари ишлаб чиқаришга ихтисослашган корхоналар бюджетга 10 (ўн) фоизлик ставка бўйича даромад (фойда) солиғини тўлашади.

⇒ — корхона иштирокчиларидан бири албатта хорижий юридик шахс бўлиши керак;

— хорижий инвестициялар улуши корхоналар устав капитали (фонди)нинг камида 30 (ўттиз) фоизини ташкил этиши лозим.».

Ишлаб чиқариш ҳажмининг 60 фоизи ва ундан ортигини болалар ассортименти товарлари, бадий хунармандчилик буюмлари ва ўйинчоқлар, шунингдек хотин-қизлар гигиена буюмлари ташкил этадиган корхоналар кўрсатилган ихтисослашган корхоналарга киради.

(20-банднинг биринчи ва иккинчи хатбошилари Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитасининг 2000 йил 14 январдаги ЭГ/04-01-02/20, 2000-8-сон билан тасдиқланган 3-сон ўзгартиш ва қўшимчалари¹³ таҳририда)

Ишлаб чиқариш ҳажмининг камида 20 (йигирма) фоизини болалар ассортименти товарлари, бадий хунармандчилик буюмлари ва ўйинчоқлар ташкил этадиган корхоналар бюджетга 25 (йигирма беш) фоизлик ставка бўйича даромад (фойда) солиғини тўлашади.

21. *(21-банд Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитасининг 1999 йил 22 апрелдаги ЭГ/04-01-02/82, 99-52-сон билан тасдиқланган 2-сон қўшимчаси¹⁴; 2000 йил 14 январдаги ЭГ/04-01-02/20, 2000-8-сон билан тасдиқланган 3-сон ўзгартиш ва қўшимчалар¹⁵ таҳрирларида ҳамда 2000 йил 4 октябрдаги 108, 2000-122-сон билан тасдиқланган 4-сон ўзгартишлар ва қўшимчаларга¹⁶ кўра чиқариб ташланган)*

22. Юридик шахсларга тўланадиган дивидендлар ва

¹³ Бу ерда 20-банднинг биринчи ва иккинчи хатбошилари матни 1997 йил 10 ноябрдаги 35, 97-91-сон таҳририда келтирилади:

«20. Болалар ассортименти товарлари, бадий хунармандчилик буюмлари ва ўйинчоқлар ишлаб чиқаришга ихтисослашган корхоналар бюджетга 10 (ўн) фоизлик ставка бўйича даромад (фойда) солиғини тўлайдилар.

Ишлаб чиқариш ҳажмининг 60 (олтмиш) фоизи ва ундан ортигини болалар ассортименти товарлари, бадий хунармандчилик буюмлари ва ўйинчоқлар ташкил этадиган корхоналар кўрсатилган ихтисослашган корхоналарга киради.»

¹⁴ Бу ерда 21-банд матни 1997 йил 10 ноябрдаги 35, 97-91-сон таҳририда келтирилади:

«21. Ўзи ишлаб чиқарадиган маҳсулот (иш, хизмат)ларнинг эркин алмаштириладиган валютага экспорти умумий сотиш ҳажмидаги улуши 30 (ўттиз) фоиз ва ундан ортиқни ташкил этадиган, мулкчилик шаклларидан қатъи назар юридик шахслар учун даромад (фойда) солиғи ставкаси амалдагига нисбатан 2 (икки) баравар камайтирилади. Ҳисобкитобнинг шартли мисоли ушбу Йўриқномага 3-иловада келтирилган.

Бундай имтиёз савдо-воситачилик ташкилотлари, шунингдек 1-иловада кўрсатилган хом ашё товарларини эркин алмаштириладиган валютага экспорт қиладиган ишлаб чиқариш корхоналарига тегишли бўлмайди.»

¹⁵ Бу ерда 21-банд матни 1999 йил 22 апрелдаги ЭГ/04-01-02/82, 99-52-сон таҳририда келтирилади: ⇒

фоизлар тўлов манбаида 15 (ўн беш) фоизлик ставка бўйича солиққа тортилади.

Солиққа тортиш мақсадларида дивидендлар деганда акциялар бўйича ва бошқа хўжалик юритувчи субъектлар устав сармоясида улушли иштирок этишдан олинган даромад тушунилади. Депозит қўйилмалари, қарз мажбуриятлари ва бошқа қимматли қоғозлар бўйича олинган даромадлар фоизларга киради.

Ўзбекистон Республикасидаги тўлов манбаида илгари солиққа тортилган дивидендлар ва фоизларни олган юридик шахс-резидент тўлов манбаининг солиқни тўлаганлигини тасдиқлайдиган ҳужжатлар мавжуд бўлганида уларни умумий даромаддан чегирма қилиш ҳуқуқига эга бўлади.

Банклар ва бошқа молия-кредит ташкилотлари-резидентларга тўланадиган фоизлар тўлов манбаида солиққа тортилмайди, балки белгиланган тартибда банк ва бошқа молия-кредит ташкилоти-резидентда солиққа тортилади.

(22-банд Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитасининг 2001 йил 8 январдаги 10, 2001-2-сон қарорига кўра иккинчи хатбоши билан тўлдирилди, иккинчи ва учинчи хатбошилар тегишлича учинчи ва тўртинчи хатбошилар деб ҳисоблансин)

⇒ «21. Ўзи ишлаб чиқарадиган маҳсулот (иш, хизмат)ларнинг эркин алмаштириладиган валютага экспорти умумий сотиш ҳажмидаги улуши 30 (ўттиз) фоиз ва ундан ортиқни ташкил этадиган, мулкчилик шаклларида қатъи назар юридик шахслар учун даромад (фойда) солиғи ставкаси амалдагига нисбатан 2 (икки) баравар камайтирилади. Ҳисоб-китобнинг шартли мисоли ушбу Йўриқномага 3-иловада келтирилган.

1999 йил 1 апрелидан бошлаб экспорт қилувчи корхоналарнинг фойда солиғи ставкаси экспорт улуши маҳсулот ишлаб чиқаришининг умумий ҳажмида 15 фоиздан 30 фоизгача бўлганда 30 фоизга камайтирилади.

Бундай имтиёз савдо-воситачилик ташкилотлари шунингдек 1-иловада кўрсатилган хом ашё товарларини эркин алмаштириладиган валютага экспорт қиладиган ишлаб чиқариш корхоналарига тегишли бўлмайди.»

¹⁶ Бу ерда 21-банд матни 2000 йил 14 январдаги ЭГ/04-01-02/20, 2000-8-сон таҳририда келтирилади:

«21. Экспортчи корхоналар учун ўзи ишлаб чиқарган маҳсулотлар (ишлар, хизматлар) экспорти улуши:

умумий сотиш ҳажмида 15% дан 30% гача бўлса, белгиланган ставка 30%га;

умумий сотиш ҳажмида 30 ва ундан ортиқ фоизни ташкил этса, белгиланган ставка 50%га камаяди.

Мазкур имтиёз савдо-воситачилик ташкилотлари, шунингдек ушбу йўриқномага 1-иловада кўрсатилган хом ашё товарларини экспорт қилувчи ишлаб чиқариш корхоналарига татбиқ этилмайди.»

IV. Солиқ бўйича имтиёзлар

23. Даромадлар (фойда) солиғи тўловидан қуйидагилар озод этилади:

а) ходимлари умумий сонининг камида етмиш беш (75) фоизини ўрта мактаблар ва ҳунар-техника билим юртлари ўқувчилари ташкил этадиган юридик шахслар;

б) протез-ортопед буюмлари, инвентарь ишлаб чиқариш, шунингдек ногиронларга хизмат кўрсатишга ихтисослашган юридик шахслар — асосий фаолият тури бўйича;

в) ходимлари умумий сонининг камида 50 (эллик) фоизини ногиронлар, 1941-1945 йиллардаги уруш ва меҳнат fronti фахрийлари ташкил қилган юридик шахслар, савдо, воситачилик, таъминот-сотиш ва тайёрлов фаолияти билан шуғулланадиган корхоналардан ташқари.

Кўрсатилган имтиёзни олиш учун ҳуқуқни белгилашда ходимларнинг умумий сонига корхона штатида турадиган ходимлар, шу жумладан ўриндошлик бўйича ишловчи ходимлар, шунингдек корхона штатида турмайдиган (пудрат шартномаси ва фуқаролик-ҳуқуқий тусдаги бошқа шартномалар бўйича ишларни бажарадиган) ходимлар киритилади;

г) даволаш муассасалари қошидаги даволаш-ишлаб чиқариш устахоналари;

д) жазони ижро этувчи муассасалар;

е) нотижорат корхоналар.

Солиққа тортиш мақсадларида нотижорат ташкилотлари деганда қуйидагилар тушунилади:

— бутунлай давлат бюджети маблағлари ҳисобидан маблағлар билан таъминланадиган, харажатларини қоплаш учун тасдиқланган сметалар доирасида дотациялар оладиган корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар;

— хайрия бирлашмалари, уюшмалари ва жамғармалари, халқаро ташкилотлар, диний бирлашмалар ва бошқа ташкилотлар;

— жамоатчилик-хайрия ёки бошқа мақсадлар учун ташкил этилган, таъсис ҳужжатларида айтиб ўтилганидек тadbиркорлик фаолиятидан даромадлар олишни ўз олдига мақсад қилиб қўймаганлари;

— молиявий ва бошқа маблағларини ходимлар, муассислар ёки ушбу ташкилот аъзоларининг шахсий мақсад-

ларида тақсимламайдиган ва инвестиция қилмайдиганлари (қонунда белгиланган тартибда меҳнатни рағбатлантиришдан ташқари).

Бунда тадбиркорлик фаолиятидан даромад (фойда) оладиган нотижорат корхоналари ушбу фаолият туридан умумий белгиланган тартибда солиқ тўлайдилар;

ж) шаҳар йўловчи транспорти (такси, шу жумладан йўналишлар оралиғида қатнайдиган таксидан ташқари) йўловчиларни ташиш билан боғлиқ хизматлари бўйича;

з) тарих ва маданият ёдгорликларини таъмирлаш ва қайта тиклашга доир ишларни амалга оширишдан олинган даромадлар (фойда);

и) умумий фойдаланишдаги автомобиль йўлларини сақлаш, таъмирлаш ва қуришга оид ишларни амалга оширишдан олинган даромадлар (фойда);

к) «Ўзуйжойжамғармабанк» билан тузилган шартномалар бўйича ўз ходимлари учун уй-жой харид қилиш учун ишлатиладиган даромадлар (фойда);

л) устав фондида хорижий сармоя улуши 50 (эллик) фоиз ва ундан кўпни ташкил этадиган хорижий инвестициялар иштирокидаги ишлаб чиқариш корхоналари ишлаб чиқаришни ривожлантириш ва кенгайтиришга йўналтирадиган даромади (фойдаси);

м) давлат облигациялари ва давлатнинг бошқа қимматли қоғозлари бўйича дивидендлар ва фоизлар;

н) мулкчиликнинг барча шаклидаги экспортчи корхоналарнинг ўзи ишлаб чиқарган маҳсулотлар (ишлар, хизматлар)ни эркин алмаштириладиган валютага экспорт қилишидан олган даромадлари.

Бундай имтиёздан фойдаланиш учун экспортчи корхоналар ўзи ишлаб чиқарган маҳсулотлар (ишлар, хизматлар) экспортдан олинган даромадларнинг алоҳида ҳисобини юритишлари шарт.

Мазкур имтиёз экспорт маҳсулоти ишлаб чиқарувчи ва уни мустақил равишда ёки вазирликлар, идоралар, корпорациялар, концернлар, уюшмалар ва компанияларнинг таркибий бўлинмалари саналувчи ихтисослаштирилган ташқи савдо уюшмалари ва фирмалар орқали сотувчи, мулкчиликнинг барча шаклидаги корхоналарга татбиқ этилади.

Ушбу имтиёз савдо-воситачилик корхоналари, шунингдек ушбу йўриқномага 1-иловада кўрсатилган хом ашё товарларини эркин алмаштириладиган валютага экспорт қилувчи ишлаб чиқариш корхоналарига татбиқ этилмайди;

(23-банднинг «н» кичик банди Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитасининг 2000 йил 4 октябрдаги 108, 2000-122-сон билан тасдиқланган 4-сон ўзгартиш ва қўшимчалари¹⁷ таҳририда)

о) ички ишлар органлари қошидаги қўриқлаш бўлинмалари.

(23-банднинг «о» кичик банди Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитасининг 1999 йил 22 апрелдаги ЭГ/04-01-02/824, 99-52-сон билан тасдиқланган 2-сон қўшимчаси билан киритилган)

Агар корхона ҳисобот йилида товар (иш, хизмат)ларни экспортга сотса, бундан олдинги йил эса маҳсулот (иш, хизмат)лар экспорти амалга оширилмаган бўлса, унда олинган тушум ўсиш ҳисобланмайди ва имтиёз қўлланилмайди.

Ушбу имтиёз воситачилик ташкилотларига, шунингдек, экспортга кетадиган хом ашё товарлари: пахта толаси, линт, нефть, нефть маҳсулотлари, электр энергияси, газ конденсати, табиий газ, қимматбаҳо, рангли ва қора металллар, ип ишлаб чиқарадиган корхоналарга тегишли бўлмайди.

24. Куйидагилар даромадлар (фойда) солиғини тўлашдан озод қилинади:

а) янгидан ташкил қилинган деҳқон (фермер) хўжаликлари ва хусусий корхоналар қишлоқ хўжалик маҳсулотларини ишлаб чиқариш ва қайта ишлашдан, халқ истеъмоли товарлари, қурилиш материалларини ишлаб чиқаришдан олган даромадлари (фойдаси) бўйича, улар рўйхатдан ўтган вақтдан бошлаб икки йиллик муддатга;

б) Самарқанд, Бухоро, Хива ва Тошкент шаҳарларида янгидан ташкил этилган, туризм фаолияти билан шу-

¹⁷ Бу ерда 23-банд «н» кичик бандининг матни 1997 йил 10 ноябрдаги 35, 97-91-сон таҳририда келтирилган:

«н) ҳисобот йилининг якунларига кўра корхонанинг товарлар (ишлар, хизматлар) экспорти ҳажмини оширишдан олган эркин алмаштириладиган валютадаги тушуми даромад (фойда) солиғини тўлашдан озод қилинади. Экспортнинг ўсишидан олинган даромад (фойда)га имтиёзларни қўлланишга доир шартли мисол 4-иловада келтирилган.»

фулланадиган корхоналар ташкил топган вақтидан бошлаб биринчи фойдани олгунига қадар, лекин рўйхатдан ўтган вақтидан бошлаб уч йилдан ортиқ бўлмаган муддатга.

Самарқанд, Бухоро, Хива ва Тошкент шаҳарларида янгидан ташкил этилган, туризм фаолияти билан шуғулланадиган юридик шахслар фойдани олишининг биринчи йили солиқнинг 50 (эллик) фоизини, иккинчи йили 75 (етмиш беш) фоизини, учинчи йилдан бошлаб — 100 (юз) фоизини тўлайдилар;

в) янгидан ташкил этиладиган, экспортга йўналтирилган ва импортнинг ўрнини босадиган маҳсулотларни ишлаб чиқарадиган хорижий инвестициялар иштирокидаги ишлаб чиқариш корхоналари:

— агар ишлаб чиқариш ҳажмининг 25 (йигирма беш) фоиздан ортиғи болалар ассортименти товарларидан иборат бўлса, ишлаб чиқариш бошланган пайтдан бошлаб 5 (беш) йиллик муддатга. Кейинги йилларда солиқ амалдагига нисбатан 2 (икки) баравар пасайтирилган ставка бўйича ундирилади;

— агар хорижий сармоя улуши корхона устав капитали (фонди)нинг 50 (эллик) фоизи ва ундан кўпини ташкил этса, ишлаб чиқариш бошланган пайтдан бошлаб 2 (икки) йиллик муддатга;

г) шаҳарчалар, қишлоқлар ва овуллар ҳудудида қишлоқ хўжалик маҳсулотларини қайта ишлаш ва халқ истеъмоли молларини ишлаб чиқариш бўйича янгидан ташкил қилинган корхоналар ишлаб чиқаришни бошлаган пайтдан бошлаб 3 (уч) йиллик муддатга. Кейинги йилларда солиқ амалдагига нисбатан 2 (икки) баравар пасайтирилган ставка бўйича ундирилади.

Мазкур кичик бандда назарда тутилган имтиёз шаҳарчалар, қишлоқлар ва овуллар ҳудудида ягидан ташкил қилинган, Товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатаси, Ўзбекистон Деҳқон ва фермер хўжаликлари уюшмасининг аъзоси бўлган ва ишлаб чиқариш-техник мақсадлардаги маҳсулот, қурилиш материаллари ишлаб чиқарувчи, шунингдек қурилиш фаолиятини амалга оширувчи, таъмирлов, таъмирлов-қурилиш, маиший ва ком-

мунал хизматлар кўрсатувчи кичик ва ўрта бизнеснинг хусусий корхоналарига ҳам татбиқ этилади;

(24-банд «г» кичик бандининг иккинчи хатбошиси Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитасининг 1999 йил 22 апрелдаги ЭГ/04-01-02/824, 99-52-сон билан тасдиқланган 2-сон қўшимчаси билан киритилган)

д) янгидан ташкил топган юридик шахслар (савдо, во-ситачилик, таъминот-сотиш ва тайёрлов фаолияти билан шуғулланадиганларидан ташқари) ташкил топган (рўйхатдан ўтган) вақтидан бошлаб биринчи йил давомида белгиланган ставканинг 25 (йигирма беш) фоизи ва иккинчи йили — 50 (эллик) фоизи миқдоридан солиқ тўлайдилар. Кейинги йилларда солиқ белгиланган ставка бўйича тўлиқ тўланади.

Ушбу банд бўйича бериладиган имтиёзлар илгари амал қилган юридик шахслар (хорижий инвестицияли корхоналардан ташқари), уларнинг филиаллари ва таркибий бўлинмалари негизида ташкил топган юридик шахсларга, шунингдек корхоналар қошида шу корхоналардан ижарага олинган ускуналар билан ишлайдиган юридик шахсларга тегишли бўлмайди;

е) устав капитали (фонди)да хорижий сармоя улуши ўттиз фоиздан кўпни ташкил этадиган, қишлоқ хўжалик маҳсулотларини (узум ва резавор мева винолари, ўткир ичимликлардан ташқари) ишлаб чиқариш ва қайта ишлаш, халқ истеъмол моллари ва қурилиш материаллари, тиббий ускуналар, қишлоқ хўжалиги, енгил ва озиқ-овқат саноати учун машина ва ускуналарни ишлаб чиқариш, иккиламчи хом ашё ва маиший чиқитларни тайёрлаш, қайта ишлашга ихтисослашган хорижий инвестициялар иштирокидаги корхоналар — рўйхатдан ўтган вақтидан бошлаб икки йил давомида солиқни тўлашдан озод қилинади.

Мазкур банднинг «а»-«е» кичик бандларида назарда тутилган юридик шахслар белгиланган имтиёзли даврнинг бир йили ўтгунигача тугатилган тақдирда солиқ суммаси унинг бутун фаолият даври учун тўлиқ миқдорда ундириб олинади;

ж) Ўзбекистон Республикасининг инвестиция дастурига киритилган лойиҳаларга капитал маблағ сарфлашни амалга

оширувчи хорижий инвестициялар иштирокидаги ишлаб чиқариш корхоналари, рўйхатдан ўтган вақтидан бошлаб дастлабки етти йил давомида солиқни тўлашдан озод қилинади;

з) бўшатиб олинadиган маблағларни ўз моддий-техник базасини мустақамлаш ва инфратузилмани ривожлантиришга йўналтириш билан хусусий тижорат банклари ташкил этилган вақтдан бошлаб икки йилга;

(24-банднинг «з» кичик банди Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитасининг 1999 йил 22 апрелдаги ЭГ/04-01-02/824, 99-52-сон билан тасдиқланган 2-сон қўшимчаси билан киритилган)

и) нодавлат мактабгача таълим муассасалари, бўшатиб олинadиган маблағлар моддий-техник базани мустақамлашга, жиҳозлар, инвентарь, дидактик материал, болалар ўйинчоқлари ва китобларини сотиб олишга сарфланиши шарти билан, рўйхатдан ўтган вақтидан бошлаб уч йил муддатга;

(24-банднинг «и» кичик банди Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитасининг 2000 йил 4 октябрдаги 108, 2000-122-сон билан тасдиқланган 4-сон ўзгартиш ва қўшимчалари билан киритилган)

к) қишлоқ жойларда ташкил этиладиган, хорижий инвестициялар иштирокидаги ишлаб чиқариш корхоналари ишлаб чиқариш бошланган пайтдан бошлаб уч йил муддатга. Ушбу муддат тугагач, кейинги икки йил давомида мазкур қўшма корхоналар учун солиқ ставкаси амалдаги ставканинг 50 фоизи ҳажмида белгиланади.

(24-банднинг «к» кичик банди Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитасининг 2001 йил 8 январдаги 10, 2001-2-сон қарори билан киритилган)

25. Қўйдагилар олган даромад (фойда) суммаси солиқни тўлашдан озод қилинади:

а) патент эгасининг (лицензиар) саноат мулки объектларидан ўз ишлаб чиқаришида фойдаланишидан, шунингдек уларга лицензия сотишдан олган даромади — фойдалана бошлаган вақтдан бошлаб амал қилиш муддати доирасида:

— патент бўйича ихтиролар ва селекция ютуқлари — 5 йил давомида;

— олдиндан олинадиган патент бўйича ихтиролар — 3 йил давомида;

— гувоҳнома бўйича селекция ютуқлари — 3 йил давомида;

— патент бўйича саноат намунаси — 3 йил давомида;

— олдиндан олинадиган патент бўйича саноат намунаси — 2 йил давомида;

б) лицензиат (лицензияли шартнома предметидан фойдаланиш ҳуқуқини олган шахс) томонидан саноат мулки объектларидан фойдаланганлиги учун фойдалана бошлаган санадан бошлаб:

— патент бўйича ихтиролар ва селекция ютуқлари — 5 йил давомида;

— олдиндан олинадиган патент бўйича ихтиролар — 3 йил давомида;

— гувоҳнома бўйича селекция ютуқлари — 3 йил давомида;

— патент бўйича саноат намунаси — 3 йил давомида;

— олдиндан олинадиган патент бўйича саноат намунаси — 2 йил давомида;

— гувоҳнома бўйича фойдали модель — 2 йил давомида;

— товар белгиси ёки хизмат белгиси бўйича — 1 йил давомида (лицензиар маҳсулотини ишлаб чиқаришда).

26. Қўйидагиларнинг солиққа тортиладиган даромади (фойдаси) қўйидаги суммаларга камайтирилади:

— экология, саломатлик ва хайрия фондлари, маданият, халқ таълими, соғлиқни сақлаш, ижтимоий таъминот, жисмоний тарбия ва спорт муассасаларига бадаллар, бироқ солиққа тортиладиган даромад (фойда)нинг бир фоизидан кўп бўлмаган миқдорда;

— инвестицияларга (асосий ишлаб чиқаришни ривожлантириш, кенгайтириш ва реконструкция қилиш), шунингдек инвестициялар учун олинган кредитларни узишга йўналтириладиган харажатлар, ҳисобланган эскириш тўлиқ фойдаланилиши шарти билан, бироқ солиққа тортиладиган даромад (фойда)нинг 50 (эллик) фоизидан кўп бўлмаган миқдорда.

Инвестициялар деганда ўзининг қўйидагилар учун сарфланган харажатлари тушунилади:

— янги қурилиш шаклидаги капитал қурилиш, шунингдек ишлаб турган корхоналарни реконструкция қилиш, кенгайтириш ва техник жиҳатдан қайта қурулантириш;

— ишлаб чиқариш эҳтиёжлари учун бинолар, иншоотлар, ускуналар, транспорт воситалари ва бошқа алоҳида объектларни (ёки уларнинг қисмларини) сотиб олиш;

— диний ва жамоат бирлашмалари (касаба уюшмалари, сиёсий партиялар ва ҳаракатлардан ташқари), хайрия фондлари мулки бўлган корхоналар даромадлари (фойдаси) нинг ушбу бирлашмалар ва фондларнинг устав фаолиятини амалга ошириши учун йўналтириладиган ажратмалари;

— табиатни муҳофаза қилиш бўйича тадбирлар ўтказишига сарфланадиган харажатларнинг 30 (ўттиз) фоизи.

Кўрсатилган имтиёз фақат ўз ишлаб чиқаришининг экологик таъсирини яхшилаш учун табиатни муҳофаза қилиш бўйича тадбирларни амалга оширадиган корхоналарга нисбатан тегишли бўлади.

Табиатни муҳофаза қилиш бўйича тадбирларни ўтказиш бўйича буюртмаларни бажаришдан даромадлар (фойда) оладиган корхоналарга нисбатан юқорида кўрсатилган имтиёз тегишли бўлмайди;

— футболни ривожлантириш ва унга кўмаклашиш, футбол клублари ва мактабларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш ва ривожлантиришга йўналтириладиган маблағлар солиқ солинадиган даромад (фойда)нинг 5 (беш) фоизигача бўлган миқдорда;

— «Умид» фонди дастурларини маблағ билан таъминлашга йўналтириладиган маблағлар.

Хорижий инвестицияли корхоналар учун солиқ солинадиган даромад (фойда) улар захира фондининг миқдорлари устав фондининг 25 (йигирма беш) фоизига етгунгача даромад (фойда)нинг 20 (йигирма) фоизигача бўлган миқдорда захира фондига йўналтириладиган ажратмалар суммасига камайтирилади.

Бундай имтиёз фақат, захирадан фойдаланиш миқдоридан қатъи назар, устав фондининг 25 (йигирма беш) фоизи доирасида ҳисобланган суммага тегишли бўлади.

Ходимлари умумий сонининг 3 (уч) фоизидан кўпроғини ногиронлар ташкил этган юридик шахслар учун даромад

(фойда) солиғи суммаси қуйидаги тарзда камайтирилади: белгиланган нормадан ортиқ ишга жойлаштирилган ногиронларнинг ҳар бир фоизига даромад (фойда) солиғи 1 (бир) фоиз камайтирилади. Ҳисоб-китобнинг шартли мисоли ушбу Йўриқномага 5-иловада келтирилган. Ишловчиларнинг умумий сонини белгилаш тартиби IV бўлимнинг 23-банди «в» кичик бандига мувофиқ амалга оширилиши лозим.

Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодекси амалга киритилишига қадар қабул қилинган қонунчилик ҳужжатларига мувофиқ тақдим этилган солиқ имтиёзлари улар тақдим этилган муддат тугагунигача сақлаб қолинади.

V. Солиқ ҳисоб-китобларини тўлдириш ва тақдим этиш тартиби ҳамда тўлаш муддатлари

27. Бюджетга ўтказилиши лозим бўлган солиқ суммаси солиқ тўловчилар томонидан ушбу Йўриқнома қоидаларига мувофиқ бухгалтерия ҳисоби ва ҳисоботи асосида мустақил равишда белгиланади.

28. Барча солиқ тўловчилар (31-бандда кўрсатилганлардан ташқари) йил чораги давомида бюджетга солиқнинг жорий тўловларини амалга оширадилар. Солиқ тўловчилар жорий тўловларини ҳисоблаш ва тўлаш учун тегишли йил чорагига ва белгиланган солиқ ставкасига асосланади ҳамда жорий йил чораги биринчи ойининг 5 (бешинчи) кунигача мазкур Йўриқноманинг 6-илловасида келтирилган шаклга биноан давлат солиқ хизмати органларига маълумотномани тақдим этадилар.

29. Жорий тўловлар даромад (фойда)дан олинadиган солиқнинг йил чораги суммаси олтидан бир қисми миқдорида тенг улушларда ҳар ойнинг 10 (ўнинчи) ва 25 (йигирма бешинчи) саналаридан кечиктирмасдан тўланади.

30. Бюджетга жорий тўловлар суммалари пасайтириб кўрсатилган ҳолларда олдинги йил чорагининг амалдаги солиқ суммасидан келиб чиққан ҳолда мазкур корхоналар маълумотлари билан биргаликда улар давлат солиқ хизмати органлари томонидан қўшимча равишда аниқланади.

31. Ҳисобот йили чорагида маҳсулотларни сотишдан энг кам иш ҳақининг 200 баробари даражасигача даромадлар (фойда)га эга бўлган корхоналар, шунингдек қишлоқ

хўжалик корхоналари улар ишлаб чиқаришининг мавсумий тусдалигини ҳисобга олиб, солиқ тўловларини йилнинг бундан олдинги чорақлари учун ҳисобланган солиқ суммаларини ҳисобга олган ҳолда амалда олинган даромад (фойда)га асосланиб, жорий тўловларни тўламасдан йил бошидан ўсиб борувчи якунга кўра ҳар йил чорагида бюджетга тўлайдилар.

32. Даромадлар (фойда) солиғини тўловчилар ўзлари ҳисобда турадиган жойдаги давлат солиқ хизмати органларига Ўзбекистон Республикаси қонунларида белгиланган тартибда ва муддатларда бухгалтерия ҳисоботларини ва мазкур Йўриқноманинг 7-иловасида келтирилган шаклга биноан даромадлар (фойда) солиғи суммаларининг ҳисоб-китобини тақдим этадилар.

Маҳсулот (ишлар, хизматлар)ни экспорт қилувчи экспортчи корхоналар Даромад (фойда) солиғи ҳисоб-китобини тақдим этиш чоғида мазкур Йўриқноманинг 12-иловасига кўра Экспорт қилинаётган маҳсулот бўйича маълумотнома тақдим этадилар.

Маҳсулот (ишлар, хизматлар)ни экспорт қилишдан олинган Даромад (фойда) солиғи ҳисоб-китоби шаклида (тақдим этиладиган Маълумотномага кўра — 12-илова) амалдаги қонун ҳужжатларига мувофиқ 080-«Солиққа тортиладиган даромад (фойда)нинг камайиши» сатрида акс эттирилади.

Солиқ тўловчилар йилнинг биринчи чораги, ярим йиллик, тўққиз ойлик ва йил якуни бўйича йил бошидан бошлаб ўсиб борувчи жамлаш тартибида даромадлар (фойда) солиғи суммасини солиққа тортиладиган ҳақиқатда олинган даромадлар (фойда)дан, берилган имтиёзлар ва даромадлар (фойда) солиғи ставкаларини ҳисобга олган ҳолда, мустақил равишда ҳисоблаб борадилар. Даромадлар (фойда) солиғининг йил давомида тўланган суммалари солиқ тўловчига тегишли ҳисобот йили учун ҳисобланган солиқ ҳисобига ҳисобга олинади.

(32-банднинг иккинчи ва учинчи хатбошилари Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитасининг 2000 йил 4 октябрдаги 108, 2000-122-сон билан тасдиқланган 4-сон ўзгартиши ва қўшимчалари билан киритилган)

33. Амалда олинган даромад (фойда) асосида ҳисобланган даромадлар (фойда) солиғи суммаси тўловчилар томонидан бюджет даромадига йил чораги ҳисоб-китоблари ва йиллик молиявий ҳисоботни топшириш учун белгиланган кундан бошлаб 5 (беш) кун муддат ичида тўланади.

Бунда тўланган жорий тўловлар суммалари тегишли давр учун ҳисобланган солиқ ҳисобига ҳисобга олинади.

34. Ортиқча тўланган даромадлар (фойда)дан олинган солиқ суммалари навбатдаги тўловлар ҳисобига ўтказилади ёки тўловчининг ёзма аризаси олинган кундан бошлаб 30 (ўттиз) кун муддатда солиқ идораси томонидан солиқ тўловчига (солиқлар ва йиғимлар бўйича қарз бўлмагани ҳолда) қайтарилади.

35. Тўловларнинг бюджетга тўлиқ келиб тушишини таъминлаш мақсадида корхоналар тўлов муддати етиб келгунга қадар тегишли банк муассасаларига солиқни бюджетга ўтказиш учун тўлов топшириқномаларини беришлари шарт. Ушбу тўлов топшириқномалари банк муассасалари томонидан солиқ тўловчининг ҳисоб-китоб (жорий) ҳисобварағининг қай аҳволдалигидан қатъи назар ижро (тўлов) учун қабул қилинади.

36. Тўлов манбаида даромад (фойда) солиғининг ушлаб қолинишини қуйидаги юридик шахслар амалга ошириши шарт:

— юридик шахсларга дивидендлар ва фойзаларни тўловчилар;

— норезидентлар-юридик шахсларга ушбу йўриқноманинг 19-бандига мувофиқ тўловларни амалга оширувчилар.

*(36-банднинг учинчи хатбошиси Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитасининг 1998 йил 22 майдаги 04-01-02/344, 98-72-сон билан тасдиқланган 1-сон қўшимчаси таҳририда)*¹⁸

Даромад (фойда) солиғининг ушлаб қолиниши ва бюджетга ўтказилиши учун даромадни тўлайдиган юридик шахс жавобгардир. Солиқ суммаси ушлаб қолинмаганида

¹⁸ Бу ерда 36-банд учинчи хатбошисининг матни 1997 йил 10 ноябрдаги 35, 97-91-сон таҳририда келтирилади:

«— норезидентлар— юридик шахсларга мазкур йўриқноманинг 20-бандига мувофиқ тўловларни амалга оширувчилар.»

даромадни тўлайдиган юридик шахс ушлаб қолинмаган солиқ суммасини ва у билан боғлиқ жарима ва пеняларни бюджетга тўлаши шарт.

Ушбу банднинг биринчи қисмида кўрсатилган юридик шахслар қуйидагиларни бажариши шарт:

— тўлов амалга оширилган ой тугаганидан сўнг 5 (беш) кун мобайнида 8-иловага биноан шаклга кўра ҳисоб-китобни тақдим этиши ва солиқни бюджетга ўтказиши;

— даромад оладиган юридик шахсларнинг рўйхатдан ўтиш рақами, уларнинг номи, даромаднинг умумий суммаси ва ҳисобот йилида ушлаб қолинган солиқнинг умумий суммаси кўрсатилган маълумотномани солиқ йили тугалланганидан сўнг 30 (ўттиз) кун мобайнида давлат солиқ хизмати органларига тақдим этиши, шунингдек даромад оладиган юридик шахсларга уларнинг талабига кўра юбориши лозим.

37. Солиқ бўйича бюджет билан ҳисоб-китобларни ҳисобга олиш 68-«Бюджет билан ҳисоб-китоблар» ҳисобварағининг алоҳида «Даромадлар (фойда) солиғи» илова ҳисобварағида амалга оширилади. Белгиланган тартибда ҳисоблаб чиқилган солиқ 68-«Бюджет билан ҳисоб-китоблар» ҳисобварағининг «Даромадлар (фойда) солиғи» илова ҳисобварағи кредитида 81-«Ҳисобланган ва тўланган даромадлар (фойда) солиғи» ҳисобварағи билан ўзаро алоқадорликда акс эттирилади. Солиқ суммаларини ўтказиш 68-«Бюджет билан ҳисоб-китоблар» ҳисобварағининг «Даромадлар (фойда) солиғи» илова ҳисобварағи дебетида ва 51-«Ҳисоб-китоб варағи»нинг кредитида акс эттирилади.

VI. Корхона тугатилганида солиққа тортиш тартиби

38. Юридик шахснинг тугатилиши ҳақида белгиланган тартибда қарор қабул қилинганда тугатиш комиссияси (тугатувчи) беш кунлик муддат давомида бу тўғрида давлат солиқ хизмати органларига ёзма шаклда хабар қилади.

Юридик шахснинг тугатилишида солиқ органи солиқ тўловчидан даромадлар (фойда) солиғи бўйича ҳисоботларни, ҳисоб-китобларни сабаби ва санаси, даромадлар (фойда) солиғи бўйича ҳисоботлар, ҳисоб-китоблар қачон ва қайси давр учун тақдим этилиши лозимлиги кўрсатил-

ган ёзма хабарномани топшириш йўли билан камроқ бўлган давр учун тақдим этишни талаб қилиши мумкин.

Юридик шахсни тугатиш ҳақида қарор қабул қилинганидан сўнг солиқ тўловчи ўн беш кун мобайнида солиқ органига ҳисоботлар, даромадлар (фойда) солиғи бўйича ҳисоб-китобларни тақдим этиши шарт.

Ҳисоботлар, даромад (фойда) солиғи бўйича ҳисоб-китоблар қонунда белгиланган шакл ва тартибда тақдим этилади.

VII. Махсус қоидалар

39. Корхоналарнинг хорижда олган даромад ёки фойдалари суммаси Ўзбекистон Республикасида солиққа тортилиши лозим бўлган даромад (фойда)нинг умумий суммасига киритилади ва солиқ миқдорини аниқлашда ҳисобга олинади.

Ўзбекистон Республикасидан ташқарида олинган даромадлар (фойда), шу билан боғлиқ харажатларни, шу жумладан Ўзбекистондан ташқарида тўланган солиқни чегириб ташлагунча бўлган миқдорда корхонанинг бухгалтерия ҳисоботига киритилади. Корхоналарнинг солиққа тортиладиган даромадларини (фойдасини) белгилашда уларнинг Ўзбекистон Республикасидан ташқарида даромадлар (фойдани) олиш билан боғлиқ бўлган харажатлари Ўзбекистон Республикаси қонунларида белгиланган тартибда ва миқдорда чегириб ташланади.

Юридик шахсларнинг Ўзбекистон Республикасидан ташқарида олган даромадлари (фойдаси)га, мабодо халқаро битимларда бошқача қоида кўзда тутилмаган бўлса, уларнинг хорижда чет эл давлатларининг қонунларига мувофиқ тўлаган солиқ суммалари улар Ўзбекистон Республикасида даромадлар (фойда)дан олинadиган солиқни тўлашларида ҳисобга олинади.

Бунда ҳисобга олинadиган сумма миқдори хорижда олинган даромадлар (фойда) бўйича Ўзбекистон Республикасида тўланиши лозим бўлган даромадлар (фойда)дан олинadиган солиқ суммасидан ортиқ бўлмаслиги керак.

Ҳисоб-китобда бюджетга ўтказилиши лозим бўлган солиқ суммасини хорижда тўланган солиқ суммасига камайтириш учун тўлов хабарномаси, хорижий давлат солиқ органининг

маълумотномаси ёки хорижда солиқ тўланганлиги фактини тасдиқлайдиган бошқа ҳужжат асос бўлиб ҳисобланади.

Икки томонлама солиқ солинишини бартараф қилишга доир мисол ушбу Йўриқноманинг 9-иловасида келтирилган.

40. Агар ўзаро боғлиқ юридик шахслар ўзларининг тижорат ва молиявий муносабатларида мустақил юридик шахслар ўртасида қўлланилиши мумкин бўлган нархлардан фарқ қиладиган нархларни қўлласалар, солиққа тортиш мақсадида солиқ тўловчининг даромади (фойдаси) солиқ органи томонидан қонунда белгиланган тартибда нархларда вужудга келган фарққа ўзгартирилиши мумкин.

Қуйидагилар ўзаро боғлиқ юридик шахслар ҳисобланади:

— хорижий давлатларнинг юридик шахслари ва уларнинг Ўзбекистон Республикасида рўйхатга олинган шуъба корхоналари;

— Ўзбекистон Республикасида рўйхатга олинган юридик шахслар ва уларнинг Ўзбекистон Республикасидан ташқарида жойлашган шуъба корхоналари;

— муассислари айнан бир юридик ёки жисмоний шахс ҳисобланган Ўзбекистон Республикасида рўйхатга олинган юридик шахслар ва хорижий давлатларнинг юридик шахслари.

41. Хорижий юридик шахслар Ўзбекистон Республикаси ҳудудида ушбу Йўриқномага мувофиқ Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномаларида белгиланган ўзига хос хусусиятларни ҳисобга олган ҳолда солиққа тортилади.

Хорижий юридик шахслардан солиқлар ва йиғимларнинг ундирилиши тегишли хорижий давлатда Ўзбекистон Республикасининг юридик шахсларига нисбатан ҳам шунга ўхшаган чора-тадбирлар кўриладиган ҳолларда ўзаро келишув асосида тугатилиши ёки чекланиши мумкин.

Хорижий юридик шахслар билан битимлар тузилишида бундай битимларнинг шартларига Ўзбекистон Республикасида фаолиятни амалга оширадиган солиқ тўловчилар ва бошқа шахслар хорижий юридик шахсларнинг солиқлар ва йиғимларнинг тўланиши бўйича харажатларини ўз зиммасига олишни назарда тутадиган солиқларга доир изоҳларнинг киритилиши рухсат этилмайди.

42. Ўзбекистон Республикасининг халқаро битимларига мувофиқ солиқдан тўлиқ ёки қисман озод бўлиш ҳуқуқига

эга бўлган хорижий инвестицияли корхоналар иштирокчилари ёки хорижий юридик шахслар солиқ органларига ушбу шахснинг Ўзбекистон Республикаси солиқ масалалари юзасидан амалдаги ҳукуматлараро (давлатлараро) битимга эга мамлакатдаги доимий бўлиш жойи фақти тўғрисидаги расмий тасдиқномани тақдим этиши шарт.

Ушбу корхона иштирокчиларининг Ўзбекистон Республикаси солиқ масалалари юзасидан амалдаги ҳукуматлараро (давлатлараро) битимга эга мамлакатдаги доимий бўлиш жойи тўғрисидаги тасдиқнома тўлашга қадар (9-иловага мувофиқ) ва тўлашдан кейин бир йил давомида солиқ органларига тақдим этилиши мумкин. Кейинги ҳолда солиқ тўловчи жойлашган жойида 11-иловадаги шаклга биноан ариза беради.

Давлат солиқ хизмати органлари аризани кўриб чиқишади, у юзасидан хулоса беришади ва уни солиқнинг қайтарилиши учун маҳаллий молия органига юборишади.

Солиқ бюджетга ўтказилган кундан кейин уч йил ўтганидан сўнг берилган аризалар кўриб чиқиш учун қабул қилинмайди, қонунчиликда белгиланган ҳоллар бундан мустаснодир.

VIII. Солиқ тўловчиларнинг жавобгарлиги

43. Даромадлар (фойда) солиғини тўловчилар Ўзбекистон Республикасининг амалдаги қонунларига мувофиқ жавобгар бўладилар.

IX. Давлат солиқ хизмати органларининг назорати

44. Солиқлар ҳақидаги қонунларнинг тўғри қўлланилиши устидан назорат Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодекси, «Давлат солиқ хизмати тўғрисида»ги Қонунига, Ўзбекистон Республикасининг бошқа меъёрий ва қонунчилик ҳужжатларига мувофиқ давлат солиқ хизмати органлари томонидан амалга оширилади.

Мазкур Йўриқнома 1998 йилнинг 1 январидан кучга киради.

Ушбу Йўриқноманинг амалга киритилиши билан Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитасининг 1994 йил 22 декабрдаги «Корхоналар ва

ташкilotларнинг фойдаси (даромади)дан солиқни ҳисоблаш ва бюджетга тўлаш тартиби тўғрисида»ги 123/170-сонли Йўриқномаси, 1992 йил 25 мартдаги «Корхоналар даромадидан солиқни ҳисоблаш ва бюджетга тўлаш тартиби тўғрисида»ги 4-1-1-сонли Йўриқномаси ва 1993 йил 7 январдаги «Хорижий инвесторлар иштирокидаги қўшма корхоналар даромадларини ва ушбу корхоналар иштирокчиларининг даромадни тақсимлаш натижасида оладиган даромадларини солиққа тортиш тўғрисида»ги 9-сонли, 1993 йил 5 апрелдаги «Хорижий юридик шахслар даромадларини солиққа тортиш тўғрисида»ги 22-сонли йўриқномалари ва улар юзасидан илгари берилган барча тушунтириш хатлари ўз кучини йўқотади.

*Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги
ва Давлат солиқ қўмитасининг
1997 йил 10 ноябрдаги 35, 97-91-сон
йўриқномасига 1-илова*

**Даромад (фойда) солиғини ҳисоблашда
имтиёзлар тегишли бўлмайдиган экспорт хом ашё
товарлари рўйхати**

№	Товар номи	ТИФ ТН бўйича коди
1.	Пахта толаси	5201, 5203
2.	Ип калава	5205, 5206
3.	Линт	140420000
4.	Хом нефть, газ конденсати, нефть маҳсулотлари	270900, 270900100, 2710 (271000330, 271000350, 271000590дан ташқари)
5.	Табиий газ	271121000
6.	Электр энергияси	271600000
7.	Қимматбаҳо металллар	7106, 7108, 7110, 7112
8.	Рангли металллар, рангли металллар прокати, рангли металллар парчалари ва чиқиндилари	7401, 7402, 7404-7406, 7501-7504, 7601-7603 (760120900дан ташқари), 7801-7802 (780110000дан ташқари), 780420000, 7902-7903, 8001-8002, 810191900, 810291900, 810310-

№	Товар номи	ТИФ ТН бўйича коди
		810310900, 810411000-810430000, 810510-810510900, 810600100, 810710000, 810810-810810900, 810910-810910900, 811000-811000190, 811100-811100190, 811211000, 811220-811220390, 811230-811230100, 811240-811240190, 811291
9.	Қора металллар, қора металллар прокати, қора металлларнинг парчалари ва чиқиндилари	7201-7213 (721310000, 721331000дан ташқари), 7214 (721420000, 721440дан ташқари), 7215, 7216 (721610000, 721621000, 721622000, 721650100дан ташқари), 7217-7229

(1-илова Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитасининг 2000 йил 4 октябрдаги 108, 2000-122-сон билан тасдиқланган 4-сон ўзгартиш ва қўшимчалари тахририда¹⁹)

(2-илова Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитасининг 1999 йил 22 апрелдаги ЭГ/04-01-02/824, 99-52-сон билан тасдиқланган 2-сон қўшимчасига мувофиқ ўз кучини йўқотган²⁰)

¹⁹ Бу ерда 1-илова матни 1997 йил 10 ноябрдаги 35, 97-91-сон тахририда келтирилган:

«Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитасининг 1997 йил 10 ноябрдаги 35, 97-91-сон йўриқномаси 1-илова

Даромад (фойда) солиғини ҳисоблашда имтиёзлар тегишли бўлмайдиган экспорт хом ашё товарлари рўyxати

№	Товар номи	ТИФ ТН бўйича коди
1	Рангли металллар, рангли металллар прокати, рангли металллар парчалари ва чиқиндилари	2805, 7401-7411, 7413, 7501-7506, 7601-7615, 7801-7804, 7901-7905, 8001-8005, 8103-8112 (761209000дан мустасно)
2	Қора металллар прокати, қора металллар парчалари ва чиқиндилари	7201-7229, 7301-7306, (721420000, 721621000, 721450990дан мустасно)
3	Қимматбаҳо металллар	7106, 7108, 7110, 7112
4	Хом нефть, табиий газ	2709, 2711
5	Пахта толаси, пахта линти	5201, 5203, 140420000

²⁰ Бу ерда 2-илова матни 1997 йил 10 ноябрдаги 35, 97-91-сон тахририда келтирилган:

(3 ва 4-иловалар Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитасининг 2000 йил 4 октябрдаги 108, 2000-122-сон билан тасдиқланган 4-сон ўзгартиш ва қўшимчаларга мувофиқ ўз кучини йўқотган ²¹⁾)

⇒

«Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитасининг 1997 йил 10 ноябрдаги 35, 97-91-сон йўриқномасига 2-илова

Қишлоқ хўжалик корхоналари бўйича фойда солиғининг ҳисоб-китоби (Шартли равишда)

№	Фойда ҳажми (минг сўм)	Рентабеллилик даражаси (%)	Солиқ ставкаси (%)	Солиқ суммаси (минг сўм)
1	7200	20	5	360
2	12600	35		1440
	шу жумладан 7200	20	5	360
	5400	20 дан ортиқ	20	1080
3	26000	40		3737,5
	шу жумладан 13000	20	5	650
	9750	20 дан 35 гача	20	1950
	3250	35 дан ортиқ	35	1137,5

²¹ Бу ерда 3 ва 4-иловалар матни 1997 йил 10 ноябрдаги 35, 97-91-сон таҳририда келтирилган:

«Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитасининг 1997 йил 10 ноябрдаги 35, 97-91-сон йўриқномасига 3-илова

Товар (иш, хизмат)ларни экспорт қилувчи корхоналар учун фойда солиғи ставкасининг ҳисоб-китоби (Шартли равишда)

№	Кўрсаткичлар	Улчов бирлиги	
1	Маҳсулот (иш, хизмат)ларни сотишдан олинган соф тушум 2-шакл 050-сатр	минг сўм	5600
а)	шу жумладан: маҳсулот (иш, хизмат)лар экспортидан	минг сўм	1855
2	Экспортга кетадиган маҳсулот (иш, хизмат)ларнинг умумий сотиш ҳажмидаги салмоғи 1(а)-сатр : 1-сатр × 100%	%	33,1
3	Белгиланган фойда солиғи ставкаси	%	35
4	Маҳсулот (иш, хизмат)ларни экспорт қилиш ҳажми ҳисобига ўзгартirilган ставка	%	17,5

Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитасининг 1997 йил 10 ноябрдаги 35, 97-91-сон йўриқномасига 4-илова

Даромадлар (фойда) солиғини ҳисоб-китоб қилишда товар (иш, хизмат)лар экспорти ҳажмларининг ўсиши учун имтиёзни қўлланиш ҳисоб-китоби (Шартли равишда)

⇒

	1996 й.	1997 й.	Ўсиш
1 Экспортдан олинган тушум ҳажми (минг АҚШ дол.)	80,0	100,0	+20

**Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги
ва Давлат солиқ қўмитасининг
1997 йил 10 ноябрдаги 35, 97-91-сон
йўриқномасига 5-илова**

**Ногиронлар меҳнатидан фойдаланадиган корхоналар
учун даромадлар (фойда) солиғининг ҳисоб-китоби
(Шартли равишда)**

1	Ходимларнинг умумий сони	25 киши
	шу жумладан, ногиронлар	7 киши
	ногиронларнинг ходимлар умумий сонидagi фоизи	28 фоиз
	ногиронларнинг меҳнатга жойлаштирилиши юзасидан белгиланган меъёр	3 фоиз
	белгиланган меъёрдан ошганлик (28% – 3%)	25 фоиз
2	Ҳисобланган солиқ суммаси	100 минг сўм
3	Имтиёз ҳисобга олинган ҳолдаги солиқ суммаси $100 - (100 \times 25) : 100$	75 минг сўм

⇒

		1996 йил	1997 йил	Ўсиш
2	Алмашув курси		75,0	
3	Товарлар (ишлар, хизматлар)ни сотишдан тушган соф тушум (минг сўмда) 2-шакл 050-сатр		2400	
4	Солиққа тортиладиган база (фойда (даромад) солиғини ҳисоб-китоб қилиш (070-сатри) (минг сўмда)		600	
5	Солиққа тортиладиган базанинг сотишнинг умумий суммасига нисбатан салмоғи (4-сатр : 3-сатр) × 100%		25%	
6	Экспортнинг ўсиш суммаси (минг сўмда) (20 минг доллар × 75,0)		1500	
7	Солиққа тортиладиган базадан чиқариладиган экспортнинг ўсишидан олиннадиган фойда (даромад) (6-сатр × 3-сатр) : 100%		375	

Изоҳ.

Пасайтирилган ставкани ҳисоблаш учун ҳисобот йилидаги маҳсулот (ишлар, хизматлар)нинг амалдаги нархларда сотилиш ҳажми кўрсаткичлари қўшилган қиймат солиғи, акциз солиғи ва экспорт божхона божларисиз қабул қилинади.

**Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги
ва Давлат солиқ қўмитасининг
1997 йил 10 ноябрдаги 35, 97-91-сон
йўриқномасига 6-илова**

Корхона (ташкилот) муҳри
Давлат солиқ инспекциясига

бўйича

_____ (корхона, ташкилотнинг тўла номи)

Идентификация рақами

Солиқ идорасининг муҳри
ёки қайд белгиси
олинди _____

_____ (корхона, бирлашма, ташкилотнинг номи)

**нинг 199__ йил «__» йил чораги учун олинishi
мўлжалланаётган даромад (фойда)дан келиб чиқиб
бюджетга ўтказиладиган солиқ тўловлари тўғрисида
маълумотнома**

(минг сўм)

№	Кўрсаткичлар номи	
1	Йил чораги учун олинishi мўлжалланаётган даромадлар (фойда) суммаси	
2	Солиқ ставкаси	
3	Бюджетга тўланиши лозим бўлган даромадлар (фойда) солиғи суммаси	

Корхона (ташкилот)
раҳбари

_____ (имзо)

Бош бухгалтер

_____ (имзо)

Олдим

_____ (имзо)

_____ (сана)

**Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги
ва Давлат солиқ қўмитасининг
1997 йил 10 ноябрдаги 35, 97-91-сон
йўриқномасига 7-илова**

Корхона (ташкилот) муҳри
Давлат солиқ инспекциясига

бўйича

_____ (корхона, ташкилотнинг тўла номи)

Идентификация рақами

Солиқ идорасининг муҳри
ёки қайд белгиси
олинди _____

199 _____ **йил** _____ **учун даромад**
(фойда) солиғининг ҳисоб-китоби

№	Кўрсаткичлар	Сатр №	Сум-маси
1	Фойда солиғини тўлагунга қадар молиявий натижа (2-«Молиявий натижалар ҳақидаги ҳисобот» шаклининг 170-сатри)	010	
2	«... харажатлар таркиби тўғрисида»ги Низомга кўра (1-илова) солиқ солинадиган базага киритиладиган харажатлар	020	
3	Ушбу ҳисобот даври учун солиқ солинадиган базадан чиқарилмайдиган харажатлар («... харажатлар таркиби тўғрисида»ги Низомнинг 2-илласига кўра 26/4-илова ҳисобварағида ҳисобга олинмайдиган харажатлар)	030	
	Ушбу ҳисобот даврида солиқ солинадиган базадан чиқарилиши лозим бўлган илгари амалга оширилган харажатлар (010-балансдан ташқари ҳисобварақ бўйича махсус ҳисоб-китоб — ҳисоб-китоб илова қилинади)	040	
	Солиқ солинадиган базада ҳисобга олинмайдиган харажатлар (030-сатр — 040-сатр)	050	

№	Кўрсаткичлар	Сатр №	Сум-маси
4	Акциялар ва бошқа қимматли қоғозлар бўйича дивидендлар (фоизлар)	060	
5	Солиқ солинадиган даромад (фойда) (010-сатр+020-сатр+050-сатр-060-сатр)	070	
6	Солиқлар ҳақидаги амалдаги қонунларга мувофиқ солиқ солинадиган даромад (фойда)нинг камайтирилиши (имтиёзларга доир маълумотнома илова қилинади)	080	
7	Имтиёзлар ҳисобга олинган ҳолдаги солиқ солинадиган даромад (фойда) (070-сатр – 080-сатр)	090	
8	Даромадлар (фойда) солиғининг белгиланган ставкаси	100	%
9	Даромадлар (фойда) солиғининг ўзгартирилган ставкаси (ҳисоб-китоб илова қилинади)	110	
10	Бюджетга ўтказилиши лозим бўлган даромадлар (фойда) солиғи суммаси (090-сатр × 110-сатр : 100%)	120	
11	Бюджетга ҳисобланди	130	
12	Муддат бўйича тўлаш учун	140	
13	Камайтириш учун	150	

Корхона (ташкилот)
раҳбари

(имзо)

Бош бухгалтер

(имзо)

Олдим

(имзо)

(сана)

**Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги
ва Давлат солиқ қўмитасининг
1997 йил 10 ноябрдаги 35, 97-91-сон
йўриқномасига 8-илова**

Корхона (ташкилот) муҳри

Давлат солиқ инспекциясига

_____ бўйича

(корхона, ташкилотнинг тўла номи)

Идентификация рақами □□□□□□□□□□

**Солиқ идорасининг муҳри
ёки қайд белгиси
Олинди _____**

**199__ йил _____ учун дивидендлар ва
фоизлардан олинadиган солиқнинг ҳисоб-китоби**

№	Кўрсаткич	Тўловчи маълумотномаларига кўра	Солиқ инспекцияси маълумотларига кўра
1	Ҳисобланган дивидендлар ва фоизлар		
2	Солиқ ставкаси		
3	Бюджетга ўтказилиши лозим бўлган солиқ суммаси		
	Жами		

**Корхона (ташкилот)
раҳбари**

_____ (имзо)

Бош бухгалтер

_____ (имзо)

Олдим

_____ (имзо)

_____ (сана)

*Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги
ва Давлат солиқ қўмитасининг
1997 йил 10 ноябрдаги 35, 97-91-сон
йўриқномасига 9-илова*

**Икки томонлама солиқ солинишини бартараф қилиш
мақсадида хорижда тўланган солиқларнинг ҳисобга
олинишига мисоллар**

1-мисол. Ўзбекистон Республикасида ташкил этилган, устав фондида хорижий сармоя улуши 30 фоиздан кўпни ташкил этадиган қўшма корхона Францияда, у ерда жойлашган доимий ваколатхонаси орқали тижорат фаолиятини амалга оширади.

Ҳисобот йилида қўшма корхона Ўзбекистон Республикасидаги фаолиятдан 800 минг сўм ва Франциядаги фаолиятдан 100 минг сўмга тенг миқдорда (Марказий банк белгилаган курс бўйича қайта ҳисоб-китоб қилганда) ялпи даромад олди.

Франция қонунларига мувофиқ Францияда фаол тижорат фаолиятини амалга оширадиган хорижий юридик шахсларнинг даромадларига миллий компаниялар сингари 15 фоизлик ставка бўйича даромадлардан олинadиган корпоратив солиқ солинади.

Франция қонунларига мувофиқ ҳисоблаб чиқилган солиқ солинадиган даромад 60 минг сўмни (100 — 40 ишлаб чиқариш харажатлари) ташкил этди.

Францияда тўланган даромад солиғи:

$60\,000 \times 15\% = 9\,000$ сўмни ташкил этди.

Тақдим этилиши мумкин бўлган ҳисобга олишнинг энг юқори миқдори аниқланади:

Францияда амалга оширилган фаолиятдан олинган ялпи даромаддан Ўзбекистон қонунларига кўра рухсат қилинадиган чегирмалар чиқариб ташланади;

солиқ солинадиган даромад 95 минг сўмни ташкил этди (100 — 5 Францияда амалга оширилган ва Ўзбекистон қонунларига кўра ҳисобга олинadиган харажатлар);

Ўзбекистон қонунларига кўра тўловчиларнинг бундай тоифалари учун назарда тутилган ставкалар бўйича даромад солиғи ҳисоблаб чиқилади:

$$95\,000 \times 10\% = 9\,500 \text{ сўм.}$$

Шундай қилиб, ҳисобга олинадиган энг юқори миқдор 9500 сўмни, хорижда амалда тўланган солиқ суммаси эса 9000 сўмни ташкил қилди.

Ўзбекистон Республикасида солиққа тортиш мақсадларида қуйидагича ҳисоб-китоблар амалга оширилади.

Қўшма корхонанинг умумий даромади 900 минг сўмни ташкил этади, Ўзбекистон қонунларига кўра ҳисоблаб чиқилган солиқ солинадиган даромад 400 минг сўмга тенг бўлади (900 — 500 амалга оширилган харажатлар, шу жумладан Францияда амалга оширилган ва Ўзбекистон қонунларига кўра ҳисобга олинадиган харажатлар), 10% лик ставка бўйича даромад солиғи 40 минг сўмни (400×10) ташкил этди.

Францияда тўланган 9000 сўм миқдоридagi даромад суммасини ҳисобга олиш тақдим этилади.

Қўшма корхонанинг бюджетга тўлаши лозим бўлган даромад солиғининг жами суммаси 31 минг сўмни (40 — 9) ташкил қилади.

2-мисол. Ўзбекистон Республикасида ташкил этилган, устав фондида хорижий сармоя улуши 30 фоиздан кўпни ташкил этадиган қўшма корхона Англияда, у ерда жойлашган бўлими (доимий ваколатхонаси) орқали тижорат фаолиятини амалга оширади.

Ҳисобот йилида қўшма корхона Ўзбекистон Республикасидаги фаолиятдан 800 минг сўм ва Англиядаги фаолиятдан 100 минг сўмга тенг миқдорда (Марказий банкнинг тижорат курси бўйича қайта ҳисоб-китоб қилганда) ялпи даромад олди.

Англия қонунларига мувофиқ, Англияда жойлашган бўлимлари орқали фаолиятни амалга оширадиган хорижий юридик шахсларнинг даромадларига 35 фоизлик ставка бўйича даромадлардан олинадиган корпоратив солиқ солинади.

Англия қонунларига мувофиқ ҳисоблаб чиқилган солиқ солинадиган даромад 40 минг сўмни (100 — 60 Англияда амалга оширилган ишлаб чиқариш харажатлари) ташкил этди. Англияда тўланган даромад солиғи:

$$40\,000 \times 35\% = 14\,000 \text{ сўмни ташкил этди.}$$

Тақдим этилиши мумкин бўлган ҳисобга олишнинг энг юқори миқдори аниқланади.

Бунинг учун ялпи даромаддан Ўзбекистон қонунларига кўра рухсат қилинадиган чегирмалар чиқариб ташланади. Айтилик, солиқ солинадиган даромад 95 минг сўмни ташкил этди (100 — 5 Англияда амалга оширилган ва Ўзбекистон қонунларига кўра ҳисобга олинadиган харажатлар).

Сўнгра Ўзбекистон қонунларига кўра тўловчиларнинг бундай тоифалари учун назарда тутилган ставкалар бўйича даромад солиғи ҳисоблаб чиқилади:

$$95\,000 \times 10\% = 9\,500 \text{ сўм.}$$

Шундай қилиб, ҳисобга олинadиган энг юқори миқдор 9500 сўмни, хорижда амалда тўланган солиқ суммаси эса 14000 сўмни ташкил қилди.

Ўзбекистон Республикасида солиққа тортиш мақсадларида қуйидагича ҳисоб-китоблар амалга оширилади:

қўшма корхонанинг ҳамма манбалардан олган умумий даромади 900 минг сўмни ташкил этади, Ўзбекистон қонунларига кўра ҳисоблаб чиқилган солиқ солинадиган даромад 400 минг сўмга тенг бўлади (900 — 500 амалга оширилган харажатлар, шу жумладан Англияда амалга оширилган ва Ўзбекистон қонунларига кўра ҳисобга олинadиган харажатлар), 10% лик ставка бўйича даромад солиғи:

$$400\,000 \times 10\% = 40\,000 \text{ сўмни ташкил этди.}$$

Англияда тўланган 9500 сўм миқдоридagi даромад суммасини ҳисобга олиш тақдим этилади.

Қўшма корхонанинг бюджетга тўлаши лозим бўлган даромад солиғининг жами суммаси 30,5 минг сўмни (40 — 9,5) ташкил қилади.

Англияда тўланган, лекин ҳисобга олиш (4,5 минг сўмга) тақдим этилмаган солиқ суммаси қўшма корхонанинг даромад солиғини тўлашдан кейин унинг ихтиёрида қоладиган фойдасини камайтиради.

Изоҳ.

Устав фондида хорижий сармоя улуши 30 фоиз ва ундан камни ташкил этадиган қўшма корхоналар учун ҳам ҳисобга олишнинг шунга ўхшаган механизми амал қилади. Бунда тўловчиларнинг бундай тоифалари учун солиқнинг тегишли ставкаси қўлланилади.

Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги
ва Давлат солиқ қўмитасининг
1997 йил 10 ноябрдаги 35, 97-91-сон
йўриқномасига 10-илова

Давлат солиқ инспекциясига

**Хорижий юридик шахсни даромад (фойда)
солиғидан озод қилиш тўғрисида ариза**

(корхона, ташкилотнинг тўлиқ номи)

Ўзбекистон Республикаси билан _____

(мамлакат номи)

ўртасидаги 199__ йил «__» _____ даги

(Битимнинг тўлиқ номи)

Битимга мувофиқ

(олинган даромад тури кўрсатилади (дивидендлар, қўшма корхонада ўз улуши билан қатнашишдан даромадлар, фойзлар, роялти, муаллифлик ҳуқуқлари ва лицензиялардан даромадлар, фрахт, бошқа даромадлар)

_____ сифатида

_____ миқдорида

(даромад суммаси рақамлар ва ёзувда)

олинган, олинини лозим бўлган даромадларнинг Ўзбекистон Республикасида тўланишида даромад солиғини ушлаб қолмасдан (қисман ушлаб қолган ҳолда) тўланишига рухсат беришингизни сўрайман.

199__ йил «__» _____
(аризачи имзоси)

Ваколатли орган _____

_____ тасдиқлайди:

(мамлакат ва органнинг номи)

1) Ариза берувчи ҳақиқатан ҳам Ўзбекистон Республикаси билан

199__ йил «__» _____ да _____

Битим

(Битимнинг тўлиқ номи)

тузган

да яшайди.

(мамлакат номи)

2) Ариза берувчининг Ўзбекистон Республикасида олган даромади _____

да солиққа тортилади.

(мамлакат номи)

199__ йил «__» _____

(тасдиқловчи органнинг имзоси ва муҳри)

Ўзбекистон Республикаси солиқ органининг қайди

Ушбу аризада кўрсатилган маълумот Ўзбекистон Республикаси билан _____

(мамлакат номи)

(Битимнинг тўлиқ номи)

ўртасидаги 199__ йил «__» _____ даги Битим қондасига мувофиқ келиши ва аризачидан олинadиган кўрсатилган даромад солиғининг суммаси

(солиқ суммаси рақамлар ва ёзув билан)

ташқил этиши тасдиқланади

Давлат солиқ инспекцияси
бошлиғи

Ф.И.О., имзо ва муҳр

199__ йил «__» _____

Изоҳ.

Аризадаги барча пул суммалари тўлов валютасида кўрсатилади.

Аризани даромад олувчидан ташқари у ваколат берган шахс ҳам бериши мумкин. Бундай ҳолда ариза берувчи тегишли тарзда расмийлаштирилган ваколатларини тақдим этиши лозим.

Ариза уч нусхада тўлдирилади ва аризачи доимий яшайдиган мамлакат ваколатли органлари томонидан тасдиқланади. Солиқ органи ушбу аризанинг кўрсатилган мамлакат билан тузилган Битим қондаларига мувофиқлигини текшириб, тегишли қайд белгисини қўяди ва икки нусхасини аризачига қайта-

ради. Аризачи уларнинг бир нухасини унга Ўзбекистон Республикасида даромадни тўлайдиган корхона, муассаса ёки ташкилотга тақдим қилади. Ана шу асосда тўловчининг Ўзбекистон Республикасида солиқдан тўлиқ ёки қисман озод қилиниши амалга оширилади.

*Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги
ва Давлат солиқ қўмитасининг
1997 йил 10 ноябрдаги 35, 97-91-сон
йўриқномасига 11-илова*

Давлат солиқ инспекциясига

Хорижий юридик шахснинг даромадидан Ўзбекистон Республикасидаги манбада ушлаб қолинган солиқнинг қайтарилиши тўғрисида ариза

(корхона, ташкилотнинг тўлиқ номи)

Ўзбекистон Республикаси билан _____

(мамлакат номи)

(Битимнинг тўлиқ номи)

199__ йил «__» _____ даги Битим қоидаларига мувофиқ манбадан _____

олинган даромад тури кўрсатилади (дивидендлар, қўшма корхонада улушбай иштирок этишдан олинган даромадлар, фоизлар, роялти, муаллифлик ҳуқуқлари ва лицензиялардан олинган даромадлар, фрахт, бошқа даромадлар)

сифатида олинган даромаддан ушланган солиқ суммасини қайтаришингизни сўрайман.

1. Даромад тўлаган корхона (муассаса, ташкилот) номи ва манзили

2. Даромад тўлаш (ўтказиш) санаси

3. Солиқ ушлангунгача бўлган даромад суммаси

4. Ушлаб қолинган солиқ суммаси

5. Қайтарилиши лозим бўлган сумма

Қайтариладиган суммани _____ даги
(банк номи ва манзили)
_____ сон ҳисобвараққа ўтказишингизни сўрайман.

Шу билан кўрсатилган маълумотларнинг ҳақиқийлигини тасдиқлайман

199__ йил «__» _____

(тўлдирувчи имзоси)

Ваколатли орган _____
тасдиқлайди:

(мамлакат ва органнинг номи)

1) Ариза берувчи ҳақиқатан ҳам Ўзбекистон Республикаси билан

Битим

_____ да
(Битимнинг тўлиқ номи)
тузган _____ да
(мамлакат номи)

доимий яшаш жойига эга

199__ йил «__» _____

2) Ариза берувчининг Ўзбекистон Республикасида олган даромади _____ да

(мамлакат номи)

солиққа тортилади

199__ йил «__» _____

(тасдиқловчи органнинг имзоси ва муҳри)

Ўзбекистон Республикаси солиқ органининг қайди

Бюджетдан _____

(қайтариладиган солиқ суммаси рақам ва ёзув билан)

қайтарилиши лозим.

Давлат солиқ инспекцияси

бошлиғи

Ф.И.О., имзо ва муҳр

199__ йил «__» _____

Изоҳ.

Аризадаги барча пул суммалари тўлов валютасида кўрсатилади.

Аризани даромад олувчидан ташқари у ваколат берган шахс ҳам бериши мумкин. Бундай ҳолда ариза берувчи тегишли тарзда расмийлаштирилган ваколатларини тақдим этиши лозим.

Ариза тўрт нусхада тўлдирилади ва аризачи доимий яшайдиган мамлакатнинг ваколатли органлари томонидан тасдиқланади. Солиқ органи ушбу аризанинг кўрсатилган мамлакат билан тузилган Битим қоидаларига мувофиқлигини текшириб, тегишли қайд белгисини қўяди ва бир нусхасини аризачига қайтаради. Солиқ органи икки нусхасини (ҳар манзилга бир нусхадан) кўрсатилган сумманинг тегишли бюджетлардан қайтарилиши учун Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитасига юборади.

*Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги
ва Давлат солиқ қўмитасининг
1997 йил 10 ноябрдаги 35, 97-91-сон
йўриқномасига 12-илова*

Корхона (ташкилот)нинг штампи

бўйича

_____ (корхона, ташкилотнинг тўлиқ номи)

Давлат солиқ инспекциясига

Идентификация рақами

Солиқ органининг штампи
ёки қайд белгиси
олинди _____

**Экспорт қилинаётган маҳсулот (ишлар, хизматлар)
бўйича 200__ йил _____ учун
маълумотнома**

Кўрсаткичлар	Сатр рақа-ми	Даро-мадлар (фойда)	Харажат-лар (зарар)
Сотишдан тушган соф фойда («Молиявий натижалар тўғрисидаги ҳисобот» 2-сон шаклининг 050-сатри	010		
шу жумладан, маҳсулот (ишлар, хизматлар) экспорти	020		
Сотишдан тушган соф фойдада экспорт маҳсулотининг салмоғи (020-сатр/010-сатр×100%)	030		
Экспортга сотилган маҳсулот (ишлар, хизматлар)нинг ишлаб чиқариш таннари	040		
Экспорт маҳсулот (ишлар, хизматлар)нинг сотилишидан тушган ялпи молиявий натижа (030–040-сатр)	050		
Экспорт маҳсулот (ишлар, хизматлар)нинг сотилиш харажатлари	060		

Кўрсаткичлар	Сатр рақа-ми	Даро-мадлар (фойда)	Харажат-лар (зарар)
Маъмурий харажатлар («Молиявий натижалар тўғрисидаги ҳисобот» 2-сон шаклининг 090-сатри × 030-сатр (экспорт маҳсулотининг салмоғи) / 100%)	070		
Бошқа операцион харажатлар («Молиявий натижалар тўғрисидаги ҳисобот» 2-сон шаклининг 100-сатри × 030-сатр (экспорт маҳсулотининг салмоғи) / 100%)	080		
Экспорт маҳсулотини сотишдан олинган молиявий натижа (фойда ёки зарар) (050–060–070–080-сатр)	090		
Маҳсулот (ишлар, хизматлар)-нинг экспортдан курсдаги валюта фарқлари	100		
Экспорт фаолиятдан олинган умумий молиявий натижа (фойда ёки зарар) (090±100-сатр)	110		

Корхона (ташкилот)
раҳбари

(имзо)

Бош бухгалтер

(имзо)

Олдим

(имзо)

(сана)

Изоҳ.

Мазкур маълумотнома I чорак, I ярим йиллик, 9 ой, йил учун Даромад (фойда) солиғи ҳисоб-китобига тақдим этилади.

(12-илова Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитасининг 2000 йил 4 октябрдаги 108, 2000-122-сон билан тасдиқланган 4-сон ўзгартиш ва қўшимчалари билан киритилган)

**КОРХОНАЛАРНИНГ ТАЛАБАЛАРНИНГ
ОЛИЙ ЎҚУВ ЮРТЛАРИДА ТАЪЛИМ ОЛИШИ
УЧУН ЎТКАЗАДИГАН МАБЛАҒЛАРИНИ
СОЛИҚҚА ТОРТИШ ТЎҒРИСИДАГИ
ТУШУНТИРИШ ХАТИ**

**Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва
Давлат солиқ қўмитаси томонидан
1998 йил 3 февралда 04-01-02/55, 98-11-сон
билан тасдиқланган**

**Ўзбекистон Республикаси Адлия
вазирлиги томонидан
1998 йил 28 февралда 410-сон билан
рўйхатга олинган**

Корхоналарнинг талабаларнинг олий ўқув юртларида таълим олиши учун ўтказадиган маблағларини солиққа тортиш тўғрисидаги сўровномалари муносабати билан Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитаси қуйидагича тушунтириш беради.

Корхоналарнинг Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1997 йил 1 июлдаги «1997/98 ўқув йилида олий ўқув юртларига қабул қилиш тўғрисида»ги 332-сон қарорига биноан талабаларнинг олий ўқув юртларида олий ўқув юрти билан корхона ўртасида тузилган бево-сита шартномалар бўйича таълим олиши учун ўтказадиган маблағлари жисмоний шахсларнинг умумий даромадига киритилмайди ва даромад солиғига тортилмайди.

Корхоналарнинг ушбу корхонада ишлаб бериш шарти билан контракт тузган мутахассисларнинг олий ўқув юртларида таълим олиши учун ўтказган маблағлари корхона-нинг кадрларни тайёрлаш ва қайта тайёрлашга доир хара-жатларига киритилади ва даромад (фойда) солиғини ҳисоблашда корхонанинг солиққа тортиладиган базасига киритилмайди.

**ДАРОМАД (ФОЙДА) СОЛИҒИ ВА ҚҚС
БЎЙИЧА СОЛИҚ ИМТИЁЗЛАРИНИ
ҚЎЛЛАНИШ ТЎҒРИСИДА
ТУШУНТИРИШ**

**Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва
Давлат солиқ қўмитаси томонидан
1998 йил 7 апрелда 04-02-05/6, 98-07-сон билан
тасдиқланган**

**Ўзбекистон Республикаси Адлия
вазирлиги томонидан
1998 йил 29 апрелда 434-сон билан
рўйхатга олинган**

Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитаси «Тошшаҳарйўловчитранс» ДУнинг 1997 йил 26 ноябрдаги 5-4/1804-сон хатини кўриб чиқиб, қуйидагиларни хабар қилади.

Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодексига мувофиқ 1998 йил 1 январдан бошлаб қуйидагилар назарда тутилган:

— шаҳар йўловчи транспортига доир юридик шахслар (такси, шу жумладан йўналишлар оралиғида қатнайдиغان таксидан ташқари) йўловчиларнинг ташилиши билан боғлиқ хизматлар бўйича даромад (фойда) солиғини тўлашдан озод қилинади (31-модданинг 7-банди);

— шаҳар йўловчи транспорти хизматлари (такси, шу жумладан йўналишлар оралиғида қатнайдиغان таксидан ташқари), шунингдек умумий фойдаланишдаги темир йўл ва автомобиль транспортида (такси, шу жумладан йўналишлар оралиғида қатнайдиغان таксидан ташқари) шаҳар атрофида йўловчиларнинг ташилиши билан боғлиқ хизматлар қўшилган қиймат солиғидан озод қилинади (71-модданинг 16-банди).

Даромад (фойда) солиғига доир имтиёз шаҳар йўловчи транспортига доир юридик шахсларга йўловчиларнинг шаҳар йўловчи транспортида ташилиши билан боғлиқ хизматлар бўйича тақдим этилади.

Қўшилган қиймат солиғига доир имтиёз шаҳар йўловчи транспортининг йўловчиларнинг ташилиши, юридик ва

жисмоний шахсларнинг буюртмаларига кўра ишчи ва хизматчиларнинг ишдан уйига ва уйдан ишга ташилиши, турли тadbирларга хизмат кўрсатилиши билан боғлиқ хизматлар бўйича, шунингдек умумий фойдаланишдаги автомобиль транспортида шахар атрофида йўловчиларнинг ташилиши билан боғлиқ хизматларни кўрсатишдан олинadиган даромадлар бўйича тақдим этилади.

Шаҳар йўловчи транспортга доир юридик шахсларнинг бошқа фаолиятдан (айнан олганда, юридик ва жисмоний шахсларнинг ҳаракатдаги составини таъмирлаш, реклама, мол-мулкни ижарага бериш, гилофларни тикиш ва шу кабилардан) оладиган даромадлари умумий белгиланган тартибда даромад (фойда) солиғига ва қўшилган қиймат солиғига тортилади.

ҚИММАТЛИ ҚОҒОЗЛАР БИЛАН ОПЕРАЦИЯЛАРНИ СОЛИҚҚА ТОРТИШ ТАРТИБИ ТЎҒРИСИДА ТУШУНТИРИШ

**Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги,
Давлат солиқ қўмитаси ва Марказий банки
томонидан**

**1998 йил 3 июнда 04-01-02/386, 98-75, 76-В-сон
билан тасдиқланган**

**Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги
томонидан**

**1998 йил 30 июнда 449-сон билан
рўйхатга олинган**

Қимматли қоғозлар билан операцияларни солиққа тортиш тартиби тўғрисида олинаётган сўровномалар муносабати билан Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитаси Республика Марказий банки билан келишган ҳолда қуйидагиларни тушунтиради.

1. Юридик ва жисмоний шахсларга дивидендлар ва фоизлар тариқасида тўланадиган қимматли қоғозлар бўйича даромадлар (давлатнинг қимматли қоғозлари бундан мус-

тасно) тўлов манбаидан 15 фоизлик ставка бўйича солиққа тортилади.

Мисоллар. Муомала муддати (3 ой) тугаши билан корхона йилига 36 фоиз ҳисобидан фоизлар ҳисоблаган, номинал қиймати 1000 сўм бўлган депозит сертификати-ни банкка тўлаш учун тақдим этди. 90 сўм миқдоридаги даромад 15 фоизлик ставка бўйича солиққа тортилади, бу эса 13,5 сўмни ташкил этади. Ушбу сумма ушлаб қолинади ва банк томонидан бюджетга ўтказилади.

Акциядорлик жамиятининг акциялари бўйича ҳисобланган дивидендлар 1000 сўмни ташкил этди. 1000 сўм миқдоридаги даромад 15 фоизлик ставка бўйича солиққа тортилади, бу эса 150 сўмни ташкил этади. Ушбу сумма ушлаб қолинади ва акциядорлик жамияти, яъни акциялар эмитенти томонидан бюджетга ўтказилади.

2. Юридик ва жисмоний шахслар дисконт, яъни дисконтли қимматли қоғозларни харид қилиш ва сотиш нархлари ўртасидаги фарқ тариқасида оладиган қимматли қоғозлар бўйича даромадлар (давлатнинг қимматли қоғозлари бундан мустасно) сотувчи (эгаси) томонидан 15 фоизлик ставка бўйича тўланади. Номинал қийматидан паст қийматда сотиладиган ва муомалага чиқариладиган қимматли қоғозлар дисконтли қимматли қоғозлар ҳисобланади.

Мисоллар. Муомала муддати 3 ойлик, номинал қиймати 1000 сўм бўлган вексель корхона томонидан 800 сўмга сотиб олинди ва бир ойдан кейин 880 сўмга сотилди. Сотувчининг 80 сўм миқдоридаги даромади 15 фоизлик ставка бўйича солиққа тортилади, бу эса 12 сўмни ташкил этади. Ушбу сумма вексель сотувчи томонидан бюджетга ўтказилади.

Номинал қиймати 1000 сўм бўлган облигацияни корхона 880 сўмга сотиб олди ва муомала муддати тугаши билан уни тўлаш учун тақдим этди. Облигация эгасининг даромади, яъни 120 сўм 15 фоизлик ставка бўйича солиққа тортилиши керак, бу 18 сўмни ташкил этади. Ушбу сумма облигация эгаси (охирги эгаси) томонидан бюджетга ўтказилади.

3. Қимматли қоғозни харид қилиш ва сотиш ўртасидаги фарқ тариқасида олинган қимматли қоғозлар билан

операциялардан тушган даромад даромад (фойда) солиғи умумий ставкаси бўйича солиққа тортилади.

Мисол. Корхона 1200 сўмга номинал қиймати 1000 сўмлик акцияни сотиб олди ва кейин 1700 сўмга сотди. 500 сўм миқдоригаги даромад фойда (даромад) солиғининг умумий ставкаси бўйича солиққа тортилади.

Мазкур дисконтли қимматли қоғозларни харид қилиш ва сотиш ўртасидаги фарқ тариқасида олинган қимматли қоғозлар билан операциялардан тушган даромадларни солиққа тортиш ушбу тушунтиришнинг 2-бандига кўра амалга оширилади.

4. Инвестиция муассасалари ва банклар томонидан ишончли бошқариш (траст хизмати), брокерлик, депозитар, маслаҳат, ҳисоб-китоб-клиринг хизматлари ва қимматли қоғозларнинг муомаласи билан боғлиқ бошқа хизматларни амалга оширишда мукофот тариқасида олинган даромадлар даромад (фойда) солиғи умумий ставкаси бўйича солиққа тортилади.

Мазкур бандда кўрсатилган хизматлар қўшилган қиймат солиғига тортилмайди, маслаҳат, ҳисоб-китоб-клиринг, депозит хизматлари, номинал соҳиб ва реестр эгасининг хизматлари, шунингдек қўшилган қиймат солиғи ҳисобланадиган ва умумий белгиланган тартибда тўланадиган қимматли қоғозларни тайёрлаш билан боғлиқ хизматлар бундан мустасно.

5. Жисмоний шахслар томонидан дивидендлар, фоизлар, дисконт — қимматли қоғозларни харид қилиш ва сотиш (тўлаш) ўртасидаги фарқ тариқасида олинадиган қимматли қоғозлар бўйича даромадлар 1998 йилнинг 1 июлидан солиққа тортилади.

6. Юридик ва жисмоний шахслар томонидан дивидендлар, фоизлар, дисконт — давлатнинг қисқа муддатли облигациялари ва давлатнинг бошқа қимматли қоғозларини харид қилиш ва сотиш (тўлаш) ўртасидаги фарқ тариқасида олинадиган қимматли қоғозлар бўйича даромадлар, шунингдек уларни қайта баҳолаш натижасида олинган даромадлар солиққа тортишдан озод қилинади.

**ОЛТИН ИЗЛОВЧИ ВА ҚАЗИБ
ОЛУВЧИ АРТЕЛЛАР ХОДИМЛАРИНИНГ
ДАРОМАДЛАРИНИ СОЛИҚҚА ТОРТИШ
ТАРТИБИ ТЎҒРИСИДА ТУШУНТИРИШ ХАТИ**

**Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва
Давлат солиқ қўмитаси томонидан
1998 йил 22 июнда 04-01-07/440, 98-87-сон билан
тасдиқланган**

**Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги
томонидан
1998 йил 15 сентябрда 490-сон билан
рўйхатга олинган**

(Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигининг 1998 йил 27 ноябрдаги 04-01-05/788-сон ва Давлат солиқ қўмитасининг 1998 йил 28 ноябрдаги 01-8876-сон билан тасдиқланган, Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 1998 йил 30 декабрда 490-1-сон билан рўйхатга олинган 1-сон қўшимчасига биноан киритилган ўзгартиш ва қўшимчалар билан)

Молия вазирлиги Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси билан бйргаликда олтин изловчи ва қазиб олувчи артелларни солиққа тортиш масаласи бўйича қуидагиларни маълум қилади.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 58-бобига мувофиқ олтин изловчи ва қазиб олувчи артелнинг ташкилий-хуқуқий шакли оддий ширкатга тўғри келади. Шериклар (артель аъзолари)нинг биргаликдаги фаолияти уларнинг ширкат (артель)да улушли иштирокига асосланган ва бундай фаолиятдан олинган даромад шериклар (артель аъзолари) хоҳиши бўйича тақсимланади. Шу сабабли олтин қазиб олиш бўйича излаш фаолиятдан, шунингдек олтин қазиб олиш билан боғлиқ ишдан олинган даромадлар, жумладан очиш ишлари, олтинни геологик разведка қилиш ишлари, қумларни ювиш ва рудани қайта ишлаш ишлари ва олтин қазиб олишни техник таъминлаш билан боғлиқ бошқа ишлар, мазкур ишнинг ўзига хослигини ҳисобга олган ҳолда, артель аъзоларининг даромадлари

ҳисобланади. Ушбу даромадлар юридик шахсларнинг даромадлари ҳисобланмайди ва юридик шахслар даромадига (фойдасига) солинадиган солиққа тортилмайди. Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодексига, фаолиятлари тусидан қатъи назар, жисмоний шахслар даромадига солиқ солиш кўзда тутилган. Шу муносабат билан артель аъзоларининг олтин излаш фаолиятидан олинган даромадлар жисмоний шахслар даромадига солинадиган солиққа тортилади.

*(Иккинчи хатбошидаги учинчи жумла Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигининг 1998 йил 27 ноябрдаги 04-01-05/788-сон ва Давлат солиқ қўмитасининг 1998 йил 28 ноябрдаги 01-8876-сон билан тасдиқланган 1-сон қўшимчаси таҳририда)*¹

Айни вақтда ходимларнинг айрим тоифалар учун солиққа тортишнинг имтиёзли тартиби кўзда тутилган. Чунончи, Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 12 майдаги 250-сон қарори билан тасдиқланган ишлаб чиқаришлар, муассасалар, ишлар, касблар, лавозимлар ва кўрсаткичларнинг 1, 2, 3-сон рўйхатларига кирадиган, ўта зарарли, ўта оғир, зарарли ва оғир меҳнат шароитларига эга бўлган ишлаб чиқаришларда банд бўлган ходимлар учун шу нарса кўзда тутилганки, юқорида келтирилган фуқаролар тоифалари даромадларидан олинган солиқ даражаси 25 фоиздан ошмаслиги керак.

Бундан ташқари, ноқулай табиий-иқлим шароитлари бўлган жойлардаги ишлар билан боғлиқ қўшимча тўловлар (иш стажи учун устамалар, баланд тоғлик, чўл ва сувсиз ҳудудларда ишлаганлик учун белгиланган коэффициентлар бўйича тўловлар) 15 фоиз миқдоридида жисмоний шахслар даромадидан олинган солиқнинг энг кам ставкаси бўйича солиққа тортилади. Юқорида айтилган имтиёзлар Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1997 йил 24 декабрдаги 562-сон қарорида кўзда тутилган.

Агар артель аъзолари 1, 2, 3-сон рўйхатларга киритилган бўлсалар, шунингдек ноқулай табиий-иқлим шароитлари бўлган жойлардаги иш учун қўшимча тўловлар би-

¹ Бу ерда иккинчи хатбошидаги учинчи жумла матни 1998 йил 22 июндаги 04-01-07/440, 98-87-сон таҳририда келтирилган:

«Шу сабабли олтин қазиб олиш бўйича излаш фаолиятидан, шунингдек олтин қазиб олиш билан боғлиқ ишдан олинган даромадлар, мазкур ишнинг ўзига хослиги ҳисобга олган ҳолда, артель аъзоларининг даромадлари ҳисобланади.»

лан боғлиқ устамаларга эга бўлсалар, юқорида айтилган имтиёзлар уларга татбиқ этилмайди.

Айни вақтда шуни маълум қиламизки, олтин изловчи артель аъзоларининг олтин излашнинг бошқа турларидан ва олтин қазиб олиш билан бевосита боғлиқ бўлмаган ўзга ишлардан олинган даромадлари умумий асосларда солиққа тортилиши керак.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ХОРИЖИЙ ЮРИДИК ШАХСЛАР ДАРОМАДИ (ФОЙДАСИ)НИ СОЛИҚҚА ТОРТИШ ТАРТИБИ ТЎҒРИСИДА ЙЎРИҚНОМА

**Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва
Давлат солиқ қўмитаси томонидан
1998 йил 13 июлда 37, 98-105-сон билан
тасдиқланган**

**Ўзбекистон Республикаси Адлия
вазирлиги томонидан
1998 йил 8 октябрда 498-сон билан
рўйхатга олинган**

*(Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат
солиқ қўмитасининг 1999 йил 24 сентябрдаги 79, 99-117-
сон билан тасдиқланган¹, Ўзбекистон Республикаси Адлия
вазирлиги томонидан 1999 йил 28 сентябрда 498-1-сон
билан рўйхатга олинган 1-сон қўшимчасига биноан кири-
тилган ўзгартиш ва қўшимчалар билан)*

1. Умумий қоидалар

1.1. Ушбу йўриқнома Ўзбекистон Республикасининг 1997 йил 24 апрелда қабул қилинган ва 1998 йил 1 январдан кучга киритилган Солиқ кодексининг 1-4, 10-14, 16-17, 19, 28, 30-42, 122-124, 126-129, 135-моддаларига асосан ишлаб чиқилган.

¹ Ўзбекистон Республикасининг «Давлат солиқ хизмати тўғрисида»ги қонунининг 7-моддасига мувофиқ киритилган.

1.2. Ушбу йўриқноманинг қоидалари Ўзбекистон Республикаси ҳудудида даромад (фойда) оладиган норезидентлар — хорижий юридик шахсларга нисбатан қўлланилади.

1.3. Ўзбекистон Республикасида доимий муассаса орқали ўз фаолиятини амалга оширадиган солиқ тўловчи — норезидент Ўзбекистон Республикасидаги манбалардан олган даромадлари (фойдаси) бўйича солиқ тўловчи ҳисобланади.

1.4. Норезидентнинг доимий муассаса билан боғланмаган даромади (фойдаси), агар бу даромад (фойда) манбаи Ўзбекистон Республикасида бўлса, шу тўлов манбаидан солиққа тортилиши лозим.

1.5. Хорижий юридик шахслар билан битим тузиш чоғида бундай битим шартларига солиқ тўловчилар ва Ўзбекистон Республикасида фаолият юритувчи ўзга шахслар хорижий юридик шахсларнинг солиқлар ва йиғимлар тўлови бўйича харажатларини зиммасига олишни киритишга рухсат этилмайди.

1.6. Ушбу йўриқнома мақсадлари учун Ўзбекистон Республикаси ҳудуди Ўзбекистон Республиканинг сув ҳудудлари ва осмонни ҳам билдиради.

1.7. Агар Ўзбекистон Республиканинг халқаро Битими (шартномаси) билан ушбу йўриқнома қоидаларидан бошқача қоидалар белгиланган бўлса, у ҳолда халқаро Битим (шартнома) қоидалари қўлланилади.

1.8. Тегишли хорижий давлатнинг ваколатли органи Ўзбекистон Республикаси юридик шахсларига нисбатан шундай чоралар қўлланилишини тасдиқлаган тақдирда Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитасининг хулосаси бўйича хорижий юридик шахслардан солиқлар ва йиғимларни ундириш тўхтатилиши ёки чеклаб қўйилиши мумкин.

II. Хорижий юридик шахсларнинг Ўзбекистон Республикасида доимий муассаса орқали олган даромадлари (фойдаси)дан солиқ олиш

1. Солиқ тўловчилар

2.1.1. Хорижий давлатларнинг қонунларига мувофиқ равишда тузилган ва Ўзбекистон Республикаси ҳудудида доимий муассаса орқали тадбиркорлик фаолиятини амалга

ошираётган хорижий юридик шахслар Ўзбекистон Республикасидаги манбалардан олган даромади (фойдаси)дан солиқ тўловчилар ҳисобланади.

2.1.2. Солиқ олиш мақсади учун Ўзбекистон Республикасида хорижий юридик шахснинг доимий муассасаси деганда Ўзбекистон Республикаси ҳудудидаги даромад олиш билан боғлиқ бўлган ҳар қандай актив фаолият жойи, шунингдек хорижий юридик шахслар томонидан Ўзбекистон Республикасида вакиллик вазибаларини бажаришга ваколат берилган ҳар қандай ташкилот ва жисмоний шахслар тушунилади.

2.1.3. Мазкур йўриқномада «доимий муассаса» атамаси фақат хорижий юридик шахснинг солиқ мақомини белгилаш учун қўлланилади ва ташкилий-ҳуқуқий жиҳатдан аҳамиятга эга бўлмайди.

2.1.4. «Доимий муассаса» хусусан қуйидагиларни ўз ичига олади:

бошқарув жойи, бўлим, офис, идора, фабрика, устaxonа, шахта, нефть ёки газ қудуги, тош кони ёки фойдали қазилмалар (табиат ресурслари) қазиб чиқариладиган ҳар қандай жой.

«Доимий муассаса» қурилиш майдонини, қурилиш, монтаж ёки йиғим объектини ёхуд техник назорат бўйича фаолиятни ҳам ўз ичига олади.

Солиқ олиш мақсадларида қурилиш иншооти мавжуд бўлган вақтни аниқлаш учун қурилиш майдони пудратчига бу майдонни топшириш тўғрисидаги далолатнома имзоланган пайдан бошлаб мавжуд бўлишига асосланиш керак. Ишларнинг тўла ниҳоясига етказилиши ёки бутунлай тўхтатиб қўйилиши тегишли далолатномалар билан тасдиқланса, қурилиш майдони мавжудлиги тамом бўлган пайд ҳисобланади. Агар иш вақтинча тўхтатилган бўлса, қурилиш участкаси ўз ишини давом эттирган ҳисобланади.

Ҳар бир қурилиш майдони иш бошлангандан сўнг алоҳида доимий муассасани ташкил этувчи сифатида қаралади. Агар бошқа хорижий юридик шахслар ёрдамчи пудратчи ҳисобланса, уларнинг муайян қурилиш майдонида иш бошлаган куниданоқ фаолияти ёрдамчи пудратчиларнинг алоҳида доимий муассасалари деб ҳисобланади.

Йўл қуриш ёки фойдали қазилмаларни излаш каби му-

айян ҳолатларда, яъни фаолият жойи мунтазам ўзгариб турганда доимий жойни аниқлашнинг бошқа мезонларидан фойдаланилади. Бундай ҳолатларда бутун лойиҳа унинг кўчма тусдалигидан қатъи назар доимий муассаса деб қаралади.

2.1.5. Агар доимий муассаса пудрат ишларини бажаришга узоқ муддатли шартнома бўйича оладиган даромади (фойдаси) ишнинг айрим босқичларини бажарган сари тан олинадиган бўлса, тегишли ҳисобот йили яқунлари бўйича тўланган солиқ миқдори узил-кесил сумма ҳисобланади.

Агар доимий муассасанинг ишни ниҳоясига етказиш ва топширишга қараб оладиган даромади (фойдаси) эътироф этилса, у ҳолда тўланган йиллик тўловлар ўзгартирилиши мумкин.

2.1.6. Хорижий инвестиция иштирокидаги корхонанинг муассисларидан бири бўлган хорижий юридик шахс ўз-ўзидан хорижий юридик шахснинг доимий муассасаси тузилишига олиб келмайди.

Хорижий инвестиция иштирокидаги корхонанинг муассиси бўлган хорижий юридик шахс корхонанинг таъсис ҳужжатларида қайд этилган вазифалардан ташқари, Ўзбекистон Республикасида ўз номидан (ўзга юридик шахс ёки ўз фойдасига) бошқа фаолиятни ҳам бажарса, бундай фаолият Ўзбекистон Республикаси ҳудудида доимий муассаса орқали амалга оширилган фаолият деб ҳисобланади ёки мазкур хорижий муассиснинг оладиган даромади доимий муассаса орқали фаолият билан боғланмаган манбалардан олинган даромад ҳисобланади (фаолият турига қараб).

2.1.7. Хорижий юридик шахснинг шуъба корхонаси (ёки филиали) Ўзбекистон Республикаси қонунларига мувофиқ рўйхатга олинган бўлса, улар хорижий юридик шахснинг доимий муассасаси деб ҳисобланмайди, чунки солиқ олиш мақсадида бундай шуъба корхона (ёки филиал) мустақил юридик субъект ва мустақил солиқ тўловчи ҳисобланади.

Шу билан бир вақтда хорижий юридик шахс вакиллик вазифаларини бажаришни шуъба корхона (ёки филиал) зиммасига юклаши мумкин. Бундай ҳолатларда хорижий юридик шахснинг шуъба корхонаси (ёки филиали) солиқ солиш мақсадида, бундан ташқари, мустақил солиқ тўловчи ҳисобланиши билан бир вақтнинг ўзида бош корхонанинг

доимий муассасаси деб ҳам ҳисобланади. Бундай ҳолларда бош корхонанинг мазкур шуъба корхонаси (филиали) нотариал идорада тасдиқланмаган шартнома ёки ишонч қоғозсиз вакиллик вазифаларини амалга ошириши мумкин.

2.1.8. Агар хорижий юридик шахс Ўзбекистон Республикаси ҳудудида ўз фаолиятини воситачи ташкилот орқали амалга оширса, айти пайтда шу воситачи ташкилот орқали даромад (фойда) олса, у ҳолда воситачи ташкилотнинг бундай фаолияти хорижий юридик шахснинг доимий муассасаси ташкил этилишига олиб келади. Бундай ҳолларда солиқ мақомини аниқлаш чоғида воситачи ташкилотга мустақил солиқ тўловчи ва хорижий юридик шахснинг доимий муассасаси деб қаралади.

2.1.9. Мухтор вакиллар ўз ваколатларини шартнома ёки ишонч қоғози асосида амалга оширадилар, бу ҳужжатларнинг кўчирма нусхаси тегишли солиқ органларига тақдим этилади.

2.1.10. Хорижий юридик шахснинг нотижорат мақсадларида Ўзбекистон Республикаси ҳудудида ташкил этган жойига Ўзбекистон Республикаси ҳудудида даромадлар (фойда)дан солиқ тўланадиган «доимий муассаса» деб қаралмайди. Масалан:

а) хорижий юридик шахсга қарашли иншоотлардан фақат хорижий юридик шахсга тегишли товарларни сақлаш, намоиш қилиш ёки етказиб бериш учун фойдаланиш;

б) хорижий юридик шахсга тегишли товарлар захираларини сотиш ҳуқуқи бўлмаган ҳолда фақат сақлаш ва намоиш этиш мақсадида ушлаб туриш;

в) доимий фаолият жойини фақат товарларни сотиб олиш ва/ёки ўз бош фирмаси учун ахборот тўплаш мақсадида, шунингдек фақат ўз бош корхонаси манфаатларини кўзлаб тайёргарлик ёки ёрдамчи тусдаги ишларни бажариш учун сақлаб туриш.

2. Давлат солиқ хизмати органларида хорижий юридик шахсларнинг доимий муассасаларини ҳисобга олиш

2.2.1. Хорижий юридик шахсларнинг Ўзбекистон Республикасида фаолиятни амалга оширувчи доимий муасса-

салари, уларнинг фаолияти кейинчалик Ўзбекистон Республикаси қонунлари ва халқаро битимлар (шартномаларга) мувофиқ равишда давлат солиқ хизмати органи томонидан солиқ олинмаган муассаса ёки солиқ олинмайдиган муассаса деб эътироф этилишидан қатъи назар, давлат солиқ хизмати органларида ҳисобда туриши шарт.

2.2.2. Агар хорижий юридик шахснинг Ўзбекистон Республикасида бир неча доимий муассасаси бўлса, ҳар бир доимий муассаса ўзи турган жойдаги тегишли давлат хизмати органида ҳисобда туриши шарт.

2.2.3. Турган жойи бўйича давлат солиқ хизмати органида ҳисобга олиш чоғида хорижий юридик шахснинг ҳар бир доимий муассасасига солиқ тўловчининг битта рўйхатга олиш (идентификациялаш) рақами берилади.

2.2.4. Доимий муассаса солиқ органида ҳисобда туришдан бўйин товласа, хорижий юридик шахсга унинг мухтор вакили орқали, яъни доимий муассаса орқали Ўзбекистон Республикаси қонунларида белгилаб қўйилган тартибда жазо — жарима чоралари кўрилади.

3. Ўзбекистон Республикаси ҳудудидаги хорижий юридик шахслар доимий муассасасида бухгалтерия ҳисоби

2.3.1. Доимий муассасалар Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодексига мувофиқ солиққа тортиладиган базани аниқлаш учун олинмаган ялпи даромадни ва шу даромадлар бўйича тегишли чегирмаларни ҳисобга олишга имкон берадиган бухгалтерия ҳисобини юритишлари зарур.

2.3.2. Хорижий валютада амалга ошириладиган хўжалик операциялари Ўзбекистон Республикаси Марказий банкининг шу операцияларни амалга ошириш чоғидаги расмий курси бўйича миллий валюта — «сўм»га айлантириб қайта ҳисобланади.

2.3.3. Барча бухгалтерия ёзувлари тегишли ҳужжатлар билан, хусусан хорижий фирмаларнинг Ўзбекистон Республикасидаги ҳамкорлари ўртасида доимий муассаса иштирокида тузилган битимлар, банк ҳисобварағидан кўчирмалар, ҳисобварақ-фактуралар ва бошқа бирламчи ҳужжатлар билан тасдиқланиши лозим. Ҳисобварақлар ва ҳисоб

шаклларидаги ҳар бир ёзув ўртасида аниқ ва равшан боғланиш бўлиши керак.

Нақд тўловлар тегишли бирламчи ҳужжатлар билан тасдиқланиши керак.

Доимий муассаса томонидан ҳисобга олинадиган операциялар, у Ўзбекистон Республикаси ҳудудида ҳам, хорижда ҳам масъул бўлган барча даромадларни ва шу даромадлар бўйича чегирмаларни ўз ичига олиши керак.

2.3.4. Бош идора томонидан доимий муассасага бериладиган мол-мулк доимий муассаса томонидан шу мулкнинг топширилиши чоғида бош идорадаги қиймати бўйича уни ташиш, ўрнатиш юзасидан қилинган харажатларни, божхона тўловларини ҳамда ўзга чиқимларни чегириб ташлаб ҳисобга олинади.

2.3.5. Доимий муассасанинг ҳисоб маълумотлари асосий воситалар амортизацияси ва номоддий активларни ҳисоблаш тартиби тўғрисидаги ахборотни, тайёр маҳсулот, ишлаб чиқариш захиралари ҳамда Ўзбекистон Республикасининг бухгалтерия ҳисоби тўғрисидаги қонунида кўзда тутилган тугалланмаган ишлаб чиқариш баҳоларини ўз ичига олиши керак.

2.3.6. Доимий муассасанинг бухгалтерия ҳужжатлари давлат солиқ хизмати органи ходими ўз хизмат вазифаларини бажараётган пайтда, унинг талабига мувофиқ тақдим этилиши керак.

4. Ўзбекистон Республикаси ҳудудида даромад (фойда) оладиган хорижий юридик шахснинг солиққа тортиладиган базасини ҳисоблаш тартиби:

— бевосита усул билан:

2.4.1. Доимий муассасанинг Ўзбекистон Республикасидаги манбалардан оладиган, Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодексига мувофиқ равишда ялпи даромад билан хорижий юридик шахснинг Ўзбекистон Республикасида фаолиятни амалга ошириши билан боғлиқ бўлган шу даромадлар бўйича чегирмалар, жумладан ҳам Ўзбекистон Республикаси ҳудудида, ҳам хорижда қилинган бошқарув ва умумий маъмурий харажатлар ўртасидаги тафовут ҳисобида аниқланадиган даромади (фойдаси)дан солиқ олиниши лозим.

— ҳисоблаш усули билан:

2.4.2. Солиққа тортиладиган даромад (фойда)ни аниқлаш чоғида даромад шаклланишининг қуйидаги хусусиятларини ҳисобга олиш керак:

а) хорижий юридик шахс даромади (фойдаси)нинг Ўзбекистон Республикасидаги фаолият натижасида олган қисмигагина солиқ солинади. Солиқ олиш учун хорижий юридик шахснинг мазкур хорижий юридик шахс номидан амалга ошириладиган ва Ўзбекистон Республикасида маҳсулот (ишлар, хизматлар) харид қилиш билан боғлиқ бўлган ташқи савдо операциялари бўйича олган даромадлари (фойдаси), шунингдек Ўзбекистон Республикасига маҳсулотларни (ишларни, хизматларни) экспорт қилишга оид операциялар бўйича (бундай ҳолларда Ўзбекистон Республикаси қонунига кўра юридик шахс Ўзбекистон Республикаси давлат чегарасини кесиб ўтунга қадар маҳсулот (ишлар, хизматлар) эгаси ҳисобланади) олган даромадлар ҳисобга олинмайди, Ўзбекистон Республикаси ҳудудида жойлашган ва хорижий юридик шахсга тегишли бўлган ёки у ижарага олган омборларга жойлаштирилган маҳсулотларни сотишдан олинган даромад бундан мустаснодир;

б) хорижий юридик шахс фақат Ўзбекистон Республикасида фаолият юритиб қолмай, айти пайтда Ўзбекистон Республикаси ҳудудидаги доимий муассаса орқали амалга ошириладиган фаолиятдан олинган даромадни аниқлашга имкон берадиган алоҳида ҳисобни юритмаётган бўлса, бундай ҳолларда солиққа тортиладиган даромад (фойда) миқдори хорижий юридик шахснинг рентабеллик даражасидан келиб чиқиб, солиқ тўловчи солиқ органи билан келишилган ҳисоб-китоб асосида аниқланиши мумкин. Ҳар бир аниқ ҳолатда қуйидаги мезонлардан бири қўлланилади:

— хорижий юридик шахснинг бутун фаолиятдан тушган умумий тушумда Ўзбекистон Республикасида маҳсулотни (ишларни, хизматларни) сотишдан олган даромадининг салмоғи;

— хорижий юридик шахс умумий харажатлари миқдорида Ўзбекистон Республикасидаги фаолияти билан боғлиқ барча харажатларнинг салмоғи;

— хорижий юридик шахс умумий ходимлари орасида Ўзбекистон Республикасидаги фаолиятини амалга ошириш билан банд бўлган ходимлар сони салмоғи.

(Бюджетта тўланиши лозим бўлган солиқ миқдорини аниқлаш мисоллари мазкур йўриқномага 5-иловада келтирилган).

2.4.3. Юқорида келтирилган усуллардан бирини қўлланиб, ҳисоблаш асосида солиққа тортиладиган даромад (фойда) миқдорини аниқлаш чоғида аниқланган солиққа тортиладиган даромад (фойда) миқдоридан қилинган қўшимча харажатлар чегириб ташланмайди.

2.4.4. Ҳисобот давридаги солиққа тортиладиган даромад (фойда)ни ҳисоблашнинг қабул қилинган усулини солиқ тўловчи давлат солиқ хизмати органига тақдим этадиган даромадлар ва харажатлар тўғрисидаги декларацияда расмий равишда хабар қилади.

Солиққа тортиладиган даромад (фойда)ни ҳисоблашнинг қабул қилинган усули кейинчалик фавқулодда ҳоллардагина давлат солиқ хизмати органлари билан келишилган ҳолда ўзгартирилади.

5. Хорижий юридик шахс доимий муассасасининг ҳисобот ва даромад (фойда) солигини тўлаш муддатлари

2.5.1. Ўзбекистон Республикасида доимий муассаса орқали фаолиятни амалга ошираётган хорижий юридик шахс доимий муассаса орқали йиллик бухгалтерия ҳисоботини топшириш учун белгиланган муддатда доимий муассаса жойлашган ердаги давлат солиқ хизмати органига Ўзбекистон Республикасида фаолиятининг характери тўғрисида (эркин шаклда) ҳисобот, шунингдек 1-иловада кўрсатилган шаклда даромадлар ва харажатлар тўғрисида декларация топширади.

Календарь йили тугамай туриб фаолиятини тўхтатган тақдирда мазкур ҳужжатлар унинг фаолияти тўхтатилишидан бир ой олдин тақдим этилиши керак.

2.5.2. Ҳисобот йили 12 ой — 1 январдан 31 декабрга қадар белгиланган. Фаолиятни амалга ошириш бошланган пайтдан шу йилнинг 31 декабрига қадар бўлган давр дастлабки ҳисобот йили ҳисобланади. Агар фаолият 1 октябрдан кейин бошланган бўлса, келгуси йилнинг 31 декабригача бўлган даврни фаолият бошланган дастлабки ҳисобот йили деб ҳисоблашга рухсат этилади.

2.5.3. Давлат солиқ хизмати органи хорижий юридик шахс

даромади (фойдаси)дан олинадиган солиқ миқдорини ҳисоблайди ва даромадлар ва харажатлар тўғрисидаги декларация бевосита тақдим этилган пайтдан бошлаб 10 кун ичида тўлов хабарномасини ёзиб беради, тўлов хабарномасида у ёзилгандан сўнг бир ойда солиқни тўлаш муддати кўрсатилади.

Солиқ тўловчига ҳисобланган солиқ миқдорига 2-иловада кўрсатилган шаклда тўлов хабарномаси берилади. Тўлов хабарномасининг қирқиб олинадиган пастки қисми ҳисоб варақаси юритиш учун асос бўлиб хизмат қилади. Фойдадан олинадиган солиқни ўтказиш чоғида тўлов хабарномасининг ўнг томонидаги «Тўлов тури» деган сатрга «Хорижий юридик шахсдан солиқ» деб ёзиб қўйилади.

2.5.4. Даромад (фойда) солиғини давлат солиқ хизмати органи миллий валюта — «сўм»да ҳисоблайди ва уни хорижий юридик шахснинг доимий муассасаси ёки хорижий юридик шахснинг ўзи тўлов хабарномасида кўрсатилган муддатда сўмни ўтказиш йўли орқали тўлайди. Тўловчининг истагига мувофиқ мазкур солиқ Ўзбекистон Республикаси банклари сотиб оладиган хорижий валютада, солиқ тўланадиган кунда Ўзбекистон Республикаси Марказий банки белгилаган расмий курси бўйича сўмга айлантириб қайта ҳисоблаб тўланиши мумкин.

2.5.5. Солиқлар бўйича қарзи бўлмаса ўтказилган пулнинг ортиқчаси навбатдаги тўловлар ҳисобига ўтказилади ёки давлат солиқ хизмати органи томонидан солиқ тўловчининг ёзма аризасига кўра ўттиз кун ичида унга қайтариб берилади.

2.5.6. Ўзбекистон Республикасида доимий муассаса орқали фаолиятни амалга оширадиган хорижий юридик шахснинг солиққа тортиладиган даромади (фойдаси)дан 35 фоизлик ставка бўйича солиқ олинади.

2.5.7. Хорижий юридик шахснинг доимий муассасаси ҳисобланган ва бюджетга тўланиши лозим бўлган даромад (фойда) солиғи миқдорига қўшимча равишда бевосита хорижга ўтказиладиган даромад (фойда)нинг ҳар бир суммасидан хорижга жўнатиладиган сумманинг 10 фоизи миқдоридан солиқ ҳисоблаб бюджетга тўлашга мажбурдир.

2.5.8. Агар Ўзбекистон Республикаси резиденти экспорт маҳсулоти (ишлар, хизматлар) учун хорижга ўтказиладиган маблағни бевосита тўғридан-тўғри хорижий юридик

шахсга ўтказган бўлса, хорижий юридик шахснинг доимий муассасаси хорижда ўтказадиган даромад (фойда) суммасидан 10 фоиз миқдоридан солиқ ҳисобланмайди ва тўланмайди.

2.5.9. Хорижий юридик шахс томонидан хорижда тўланган солиқ суммалари Ўзбекистон Республикаси ҳудудидаги фаолияти билан боғлиқ равишда Ўзбекистон Республикасида тўланиши лозим бўлган даромад (фойда) солиғи миқдорини ҳисоб-китоб қилиш пайтида эътиборга олинмайди.

III. Хорижий юридик шахсларнинг манбаи Ўзбекистон Республикасида бўлган доимий муассаса билан боғлиқ бўлмаган даромадлари (фойдаси)ни солиққа тортиш

3.1. Хорижий юридик шахс (норезидент)нинг доимий муассаса орқали Ўзбекистон Республикасидаги фаолияти билан боғлиқ бўлмаган Ўзбекистон Республикасидаги манбалардан даромади (фойдаси) қуйидаги ставкалар бўйича чегирмаларни амалга оширишсиз ялпи даромад бўйича тўлов манбаида солиққа тортилади:

— дивидендлар ва фоизлар — 15 фоиз;

— хатарни суғурталаш ёки қайта суғурталашга тўланган суғурта мукофотлари — 10 фоиз;

— Ўзбекистон Республикаси ва бошқа давлатлар ўртасидаги ҳаракатлар чоғида халқаро алоқалар учун телекоммуникация ёки транспорт хизмати (фрахтдан олинган даромадлар) — 6 фоиз;

— роялти, ижара даромадлари, хизмат кўрсатиш, жумладан бошқарув, маслаҳат бериш ва бошқа хизматларни кўрсатишдан олинган даромадлар, даромад (фойда) солиғи тўланган даромадлардан бошқа даромадлар — 20 фоиз.

Бунда белгиланган тартибда миллий валютада даромад (фойда) тўловчи корхона томонидан солиқ ушлаб қолиниши ва бюджетга ўтказилади.

(3.1-банд Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитасининг 1999 йил 24 сентябрдаги 79/99-117-сон билан тасдиқланган 1-сон қўшимчасининг охири хатбошиси билан тўлдирилган)

(3.2 ва 3.3-бандлар Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитасининг 1999 йил 24 сентябр-

даги 79/99-117-сон билан тасдиқланган 1-сон қўшимчасига мувофиқ ўз кучини йўқотган)²

3.4. Даромад (фойда) солиғини тўлайдиган юридик шахс даромаддан солиқни ушлаб қолиш ва бюджетга ўтказиш учун масъулдир. Солиқ миқдорини ушлаб қолиш чоғида даромад (фойда) тўлаётган юридик шахс бюджетга ушлаб қолинмаган солиқни ва у билан боғлиқ жарима ва пеняни ўтказишга мажбурдир.

3.5. Ўзбекистон Республикасининг хорижий юридик шахсларга даромад (фойда) тўлаган юридик шахслари куйидагиларга мажбурдир:

— тўлов амалга оширилган ой тугаганидан сўнг 5 кун ичида солиқни бюджетга ўтказиш;

— молиявий йил тугаганидан сўнг ўттиз кун давомида рўйхатга олинган жойдаги солиқ органларига, шунингдек даромад олувчи юридик шахсларга уларнинг талабига биноан шу шахсларнинг рўйхатга олиш рақами, уларнинг номи, даромадларининг умумий миқдори ва ҳисобот йилида ушлаб қолинган солиқнинг умумий миқдори кўрсатилган маълумотномани жўнатиш.

3.6. Норезидентнинг хатарни суғурталаш ёки қайта суғурталаш учун даромад (фойда) солиғининг 10 фоизи миқдорида даромад манбаи томонидан тўланган солиқ миқдори суғурта ҳоллари юз берган тақдирда қайта кўриб чиқиши лозим.

Суғурта ҳоллари юз берганда суғурта тўловлари бўйича харажатлар тўлов манбаида суғурта қилдирган норезидентдан ушлаб қолинган ва бюджетга ўтказилган солиқ даромадни (фойдани) камайтиришга қўшиб ҳисобланиши мумкин. Норезидентга даромад (фойда) тўлаган ва солиқ

² Бу ерда 3.2 ва 3.3-бандларнинг матни 1998 йил 13 июлдаги 37, 98-105-сон таҳририда келтирилган:

«3.2. Олиниши доимий муассаса орқали Ўзбекистон Республикаси ҳудудидаги фаолият билан боғлиқ бўлмаган хорижий юридик шахсларнинг даромад (фойда) солиғи ҳар бир тўлов ўтказилиши чоғида тўлов валютасида даромад (фойда) тўловчи корхона томонидан ушлаб қолинади ва бюджетга ҳисобланади.

3.3. Агар хорижий юридик шахсга даромад (фойда) тўлови миллий валюта— «сўм»ни тўланадиган валютага бир марта алмаштириш йўли билан хорижий валютада амалга оширилса, у ҳолда солиқ тўлов манбаида бюджетга ҳисобланиши ва миллий валюта—«сўм»да тўланиши мумкин.»

тўлаш манбаида ушлаб қолган юридик шахс ушбу қайта ҳисоблашни амалга ошириши мумкин.

Қайта ҳисоблаш натижасида даромад (фойда) тўлаш манбаида бюджетга ортиқча миқдорда солиқ ушлаб қолингани ва тўлангани аниқланган тақдирда ортиқча тўланган солиқ миқдори солиқ тўловчига унинг ёзма аризасига мувофиқ ўттиз кун муддатда қайтарилади ёки келгуси тўловлар ҳисобига ўтказилади.

3.7. Халқаро битим (шартнома)га мувофиқ солиқ имтиёзи ҳуқуқига эга бўлган хорижий юридик шахс давлат солиқ хизмати органига мазкур шахснинг Ўзбекистон Республикаси солиқ масалаларида халқаро Битим (шартнома) тузган мамлакатда доимий туришини тасдиқловчи расмий ҳужжатни тақдим этиши керак.

Солиқ миқдорини камайтириш ёки солиқдан озод қилиш тўғрисидаги ариза (ариза шакли 3-иловада келтирилган) давлат солиқ хизмати органига солиқ тўланмасдан олдин топширилади, Ўзбекистон Республикасининг юридик шахслари бўлган ва хорижий юридик шахсга даромад (фойда) тўлайдиган корхоналари, бирлашмалари ва ташкилотлари учун мазкур аризадаги давлат солиқ хизмати органининг белгиси солиқ миқдорини камайтириш ёки солиқдан озод қилиш учун асос бўлади. Бундай ариза ҳар йили берилади.

Тўланган солиқ миқдорини қайтариш тўғрисида ариза берган ҳолларда (ариза шакли 4-иловада келтирилган) давлат солиқ хизмати органи аризани кўриб чиқади ва ортиқча ҳисобланган ҳамда тўланган солиқни белгиланган тартибда қайтаради.

IV. Солиқ тўловчиларнинг ҳуқуқлари ва мажбуриятлари. Давлат солиқ органлари томонидан амалга ошириладиган назорат

4.1. Ўзбекистон Республикаси ҳудудида даромад (фойда) оладиган ва Ўзбекистон Республикаси қонунларига мувофиқ солиқ тўлайдиган хорижий юридик шахслар — норезидентларнинг ҳуқуқлари ва мажбуриятлари Ўзбекистон Республикаси ҳудудида Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодекси ва бошқа қонун ҳужжатлари билан тартибга солинади.

4.2. Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодексига, «Давлат солиқ хизмати тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонунига ва ўзга қонун ҳужжатларига мувофиқ равишда давлат солиқ хизмати органлари Ўзбекистон Республикаси ҳудудида хорижий юридик шахслар томонидан солиқ қонунларига риоя этилишини назорат қилиб боради.

4.3. Солиқ органлари хорижий юридик шахсларни Ўзбекистон Республикасидаги фаолиятига оид бўлган бухгалтерия ёзувлари, шунингдек даромадлар ва харажатлар мутаносиб тақсимланиши учун ҳужжатларни тақдим этишни талаб қилишлари мумкин. Солиқни ҳисоблашни назорат қилиш учун давлат солиқ хизмати органлари муҳим деб ҳисоблайдиган ҳисоб ахбороти шу органлар томонидан текширувчилар учун тушунарли тилга таржима қилиб тақдим этиш талаб қилиниши мумкин. Солиқ органининг талаби бўйича таржима сертификат олган таржимон томонидан тасдиқланиши лозим.

Ушбу йўриқнома кучга киритилиши билан Молия вазирлиги ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Давлат бош солиқ бошқармасининг 1993 йил 5 апрелдаги 22-сон йўриқномаси ўз кучини йўқотади.

*Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги
ва Давлат солиқ қўмитасининг
1998 йил 13 июлдаги 37, 98-105-сон
йўриқномасига 1-шлова*

_____ Давлат солиқ инспекциясига
Ўзбекистон Республикаси ҳудудида _____

_____ (доимий муассаса номи)

доимий муассаса орқали фаолият юритаётган хорижий юридик шахсининг

199__ йил _____ учун

солиқ декларацияси

1. Ўзбекистон Республикаси ҳудудида фаолият юритаётган хорижий юридик шахснинг тўла номи

2. Декларация тўлдираётган хорижий юридик шахс манзили:

— у рўйхатга олинган мамлакатда _____

— Ўзбекистон Республикасида _____

3. Хорижий юридик шахс доимий муассасасига солиқ органлари томонидан берилган идентификациялаш рақами:

4. Декларация тақдим этишга масъул шахснинг фамилияси ва исми _____

5. Хорижий юридик шахс олган ялпи даромаднинг умумий миқдори (сўмларда) _____
шу жумладан фаолият турлари бўйича (фаолият турлари ва улар билан боғлиқ ҳолда олинган даромадлар алоҳида сўмларда кўрсатилсин):

Фаолият турлари

Даромадлар*

1 _____

2 _____

3 _____

4 _____

5 _____

6 _____

7 _____

6. Ўзбекистон Республикасидаги фаолият билан боғлиқ харажатларнинг (жумладан, хорижда қилинган харажатларнинг) умумий миқдори (сўмларда): _____
жумладан, фаолият турлари бўйича (фаолият турлари ва улар билан боғлиқ харажатлар сўмларда алоҳида кўрсатилсин):

* Хорижий валютада олинган даромадлар юк жўнатилган, ишлар бажарилган, хизматлар кўрсатилган ва хорижий юридик шахс ёки унинг доимий муассасаси ҳисобрақамига ёки кассасига пул ўтказилган (пул олинган) бошқа операциялар амалга оширилган кунда Ўзбекистон Республикаси Марказий банки белгиллаган қиймат бўйича қайта ҳисобланиб, сўмга айлантирилади.

Фаолият турлари

Харажатлар**

1 _____
2 _____
3 _____
4 _____
5 _____
6 _____
7 _____

7. Солиққа тортиладиган даромад миқдори: _____

(миқдор сўз билан ёзилади)

Солиққа тортиш мақсадида ушбу декларацияни кўриб чиқишингизни сўрайман. Ушбу декларацияда келтирилган маълумотлар тўғрилигини тасдиқлайман.

199__ йил «__» _____
(шахсий имзо)

Декларация солиқ органида рўйхатга олинган

199__ йил «__» _____
(солиқ ходими имзоси)

*Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги
ва Давлат солиқ қўмитасининг
1998 йил 13 июлдаги 37, 98-105-сон йўриқ-
номасига 2-илова*

199_ йил учун хорижий юридик шахснинг Ўзбекистон Республикаси ҳудудидаги фаолияти муносабати билан олган даромадлари (фойдаси)дан солиққа доир

Давлат солиқ инспекцияси

(инспекция номи)

тўлов хабарномаси № _____
(шахсий ҳисобрақами)

** Хорижий валютадаги харажатлар Ўзбекистон Республикаси Марказий банкнинг харажат қилинган кундаги қиймати бўйича сўмга айлантириб қайта ҳисобланади.

Хорижий юридик шахснинг тўла номи

Юридик шахс рўйхатга олинган мамлакат

Хорижий юридик шахс доимий муассасасига давлат солиқ хизмати органи томонидан берилган рўйхатга олиш (идентификациялаш) рақами: _____ ва унинг Ўзбекистондаги номи _____

(доимий муассаса номи)

Солиқ миқдори (сўмларда)

199__ йилга ҳисобланган солиқ _____

199__ йил учун қайта ҳисобланганда қўшимча _____

199__ йил учун боқиманда _____

199__ йилга боқиманда пеняси _____

199__ йилга «__» _____ гача муддатда тўланиши лозим

(миқдор сўз билан)

199__ йил «__» _____

Давлат солиқ инспекцияси бошлиғи

М.Ў.

(қ и р қ и ш ж о й и)

Хорижий юридик шахснинг тўла номи

Юридик шахс рўйхатга олинган мамлакат

Хорижий юридик шахс доимий муассасасига давлат солиқ хизмати органи томонидан берилган рўйхатга олиш (идентификациялаш) рақами: _____ ва унинг Ўзбекистондаги номи _____

(доимий муассаса номи)

199__ йил даромад (фойда)дан олинадиган солиқ

Тўлов хабарномаси ёзилган сана 199__ йил «__» _____

Тўлов хабарномаси рақами _____
(шахсий ҳисобрақами)

199__ йил «__» _____ гача тўланиши лозим _____

(сўз билан)

*Ўзбекистон Республикаси Молия
вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитасининг
1998 йил 13 июлдаги 37, 98-105-сон
йўриқномасига 3-илова*

Давлат солиқ инспекциясига

Хорижий юридик шахс доимий муассаса орқали Ўзбекистон Республикаси ҳудудидаги фаолият билан боғлиқ бўлмаган ҳолда олган даромадлари (фойдаси)ни даромад солиғидан (тўла ёки қисман) озод қилиш тўғрисида

АРИЗА

1. Хорижий юридик шахснинг тўла номи _____

2. Хорижий юридик шахс рўйхатга олинган мамлакат _____

Ўзбекистон Республикаси билан _____

(мамлакат номи, Битимнинг тўлиқ номи)

_____ ўртасидаги 199__ йил «__» _____ даги

_____ Битим қоидаларига мувофиқ
Ўзбекистон Республикасида тўланадиган

_____ миқдордаги
(даромад тури кўрсатилади)

_____ даромаддан
(даромад миқдори сўз билан ёзилади)

солиқ ушламай, қисман солиқ ушлаб қолиб (кераксиз
ўчирилсин) _____

(бу даромад тўланадиган корхона,

_____ га

муассаса, ташкилот номи ва манзили)

даромад солиғини тўлашга рухсат беришингизни сўрайман.

(солиқдан қисман озод қилинганда даромаднинг умумий миқдори-
дан солиқ солинмайдиган миқдори)

тўлдирилган вақти ва жойи _____

ИМЗО

Ваколатли орган _____

(мамлакат номи)

тасдиқлайди

Аризачининг ҳақиқатан ҳам _____ да

(жойлашган мамлакат кўрсатилсин)

доимий ўрни бор ва Ўзбекистон Республикаси билан

_____ (мамлакат номи)

ўртасидаги 199__ йил «__» _____ даги

_____ (Битимнинг тўла номи)

_____ моддасига мувофиқ аризачининг Ўзбекистон Респуб-
ликасида олган даромадига _____

_____ (мамлакат номи тўла ёки қисман кўрсатилади)

солиқ солинади.

тўлдириш вақти ва жойи _____

муҳр _____

ИМЗО

Ўзбекистон Республикаси солиқ органи белгиси

Ушбу аризада кўрсатилган маълумотлар Ўзбекистон
Республикаси билан _____

(мамлакат номи)

ўртасида 199__ йил «__» _____ да тузилган _____

_____ (Битимнинг тўла номи)

Битим қоидаларига тўла мос келади ва аризачидан олин-
надиган даромад (фойда) солиғи тўлов манбидан:

а) _____ да тўла тўланади ёки
(солиқ тўланадиган мамлакат)

қисман тўлашдан озод қилиниб,

б) Ўзбекистон Республикасига тўланадиган қисми

(тўланиши лозим бўлган солиқ миқдори ва солиқдан озод
қилинган миқдор кўрсатилади)

ташқил этади.

Солиқ инспекцияси бошлиғи _____
муҳр имзо

199__ йил «__» _____

Изоҳлар:

1. Ариза уч нусхада тўлдирилади ва аризачининг доимий жой-
идаги мамлакат ваколатли органлари томонидан тасдиқланади.
Шундан сўнг ариза нусхалари Ўзбекистон Республикасида даро-
мад тўланадиган жойдаги солиқ органига топширилади. Солиқ
органи аризанинг мазкур мамлакат билан тузилган шартнома
қоидаларига мослигини текшириб, тегишли белги қўяди ва ари-
занинг икки нусхасини аризачига қайтариб беради. Аризачи бу
аризанинг бир нусхасини Ўзбекистон Республикасида унга даро-
мад тўлайдиган корхона, муассаса ёки ташкилотга тақдим этади.
Шу асосда солиқ тўловчи Ўзбекистон Республикасида даромад-
дан солиқни ушлаб қолишдан тўла ёки қисман озод қилинади.

2. Ушбу аризада барча пул миқдори тўлов валютасида кўрса-
тилади.

3. Ариза даромад олувчи томонидан эмас, балки ариза бе-
ришга ваколат олган шахс томонидан берилиши мумкин. Бун-
дай ҳолларда ариза берувчи тегишли тарзда расмийлаштирил-
ган ваколатини тақдим этиши лозим.

*Ўзбекистон Республикаси Молия
вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитасининг
1998 йил 13 июлдаги 37, 98-105-сон
йўриқномасига 4-илова*

Давлат солиқ инспекциясига

АРИЗА

Хорижий юридик шахснинг Ўзбекистон Республикаси-
даги доимий муассасаси орқали фаолияти билан боғлиқ

Бўлмаган даромаддан Ўзбекистон Республикасидаги тўлов манбаидан ушлаб қолинган солиқни қайтариш тўғрисида

1. Хорижий юридик шахснинг тўла номи _____

2. Хорижий юридик шахс рўйхатга олинган мамлакат _____

Ўзбекистон Республикаси билан

(мамлакат номи)

ўртасида 199__ йил «__» _____ да тузилган

(Битимнинг тўла номи)

Битимга мувофиқ _____
(олинган даромад тури)

сифатида олинган даромаддан тўлов манбаидан ушлаб қолинган солиқни қайтариб беришни сўрайман.

1. Даромад тўлаган корхона, муассаса, ташкилотнинг номи ва манзили _____

2. Даромад тўланган (пул ўтказилган) сана _____

3. Солиқ ушланмасдан олдин даромад миқдори _____

4. Бюджетга тўланган солиқ миқдори _____

5. Қайтарилиши лозим бўлган солиқ миқдори _____

Қайтариладиган пулни _____ даги
(банк номи ва манзили)

_____ сон ҳисобварағига ўтказишни сўрайман.

Шу билан бирга келтирилган маълумотларнинг тўғри-лигини тасдиқлайман.

тўлдирилган вақти ва жойи

имзо

Ваколатли орган _____ тасдиқлайди
(орган номи)

Аризачи ҳақиқатан _____ да
(у жойлашган мамлакат кўрсатилади)

доимий манзилда жойлашган ва Ўзбекистон Республикаси билан

(мамлакат номи)

Ўртасида 199__ йил «__» _____ да тузилган
_____ Битимнинг

(Битимнинг тўла номи)

_____ моддасига мувофиқ аризачининг Ўзбекистон Республикасида олган даромади _____

(мамлакат номи)

_____ да солиққа тортилади.

_____ тўлдирилган вақт ва жой

_____ муҳр

_____ имзо

Ўзбекистон Республикаси солиқ органининг белгиси

_____ бюджетга қайтарилиши лозим.
(миқдор рақам ва сўз билан)

Солиқ инспекцияси бошлиғи _____

_____ муҳр

_____ имзо

199__ йил «__» _____

Изоҳлар:

1. Ушбу аризада барча пул миқдори тўлов валютасида кўрсатилади.

2. Ариза икки нусхада тўлдирилади ва аризачининг доимий манзилидаги ваколатли органлар томонидан тасдиқланади.

Шундай сўнг ариза Ўзбекистон Республикасида даромад тўлаш жойидаги солиқ органига топширилади. Солиқ органи аризадаги маълумотларнинг кўрсатилган мамлакат билан тузилган шартнома қоидаларига мослигини текшириб, тегишли белги қўяди ва бир нусхасини аризачига қайтаради.

3. Ариза даромад олувчи томонидан эмас, балки у ваколат берган шахс томонидан топширилиши мумкин. Бундай ҳолларда ариза берувчи тегишли тарзда расмийлаштирилган ваколатини кўрсатиши лозим.

*Ўзбекистон Республикаси Молия
вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитасининг
1998 йил 13 июлдаги 37, 98-105-сон
йўриқномасига 5-илова*

**Ўзбекистон Республикасида доимий муассаса орқали
фаолиятни амалга ошираётган хорижий юридик шахс
даромадидан солиқни ҳисоблашга мисоллар**

Хорижий юридик шахсларнинг солиқ бўйича мажбуриятларини рентабеллик меъёрига, масалан, 22 фоизлик рентабелликка асосланиб ҳисоблашнинг шартли усулида фойда солиғи қуйида келтирилган формулаларнинг бири бўйича ҳисоблаб чиқарилади.

Қилинган харажатлар асосида шартли даромадни аниқлаш чоғида:

— Ўзбекистон Республикасида солиққа тортиладиган фаолият билан бевосита боғлиқ харажатлар рентабеллик даражасига (22 фоизга) кўпайтирилади, сўнгра солиққа тортиш ставкасига кўпайтирилади.

Олинган даромадлар асосида шартли даромадни аниқлаш чоғида:

— Ўзбекистон Республикасида солиққа тортилиши лозим бўлган фаолият билан бевосита боғлиқ даромадлар рентабеллик даражаси (22)га кўпайтирилади ва (100 қўшув рентабеллик)ка бўлинади, сўнгра солиққа тортиш ставкасига кўпайтирилади.

1-мисол

Хорижий юридик шахс (кўп тармоқли концерн таркибига кирувчи «Х» воситачи-сотиш фирмаси) Ўзбекистон Республикаси солиқ масалалари бўйича битим тузмаган мамлакатда рўйхатга олинган. Фирма доимий муассаса орқали фаолият юритмоқда. Унинг Ўзбекистон Республикасидаги фаолияти қуйидагилардан иборат:

а) Ўзбекистон Республикасидаги муассаса агентлик битими асосида, яъни маълум ҳақ эвазига (воситачилик фаолияти) бошқа фирмаларнинг фойдасига фаолият кўрсатиб, учинчи юридик шахсларнинг манфаатларини ҳимоя қилади;

б) «Х» фирмаси билан бир концернга кирувчи учинчи юридик шахснинг манфаатларини шу концерн бош фирмаси кўрсатмасига биноан текинга ҳимоя қилади;

в) ўз концерни фирмаларининг товарларини Ўзбекистон Республикасига ўз номидан (яъни, «Х» фирмаси номидан) экспорт қилади;

г) ўз товарларини реклама қилади (кўرғазмалар, конференциялар ташкил этади), шу юридик шахснинг манфаатларини кўзлаб Ўзбекистон Республикаси бозори тўғрисида ахборот тўплайди;

д) юридик шахс билан биргаликда Ўзбекистон Республикаси қонунларига биноан Ўзбекистон Республикаси ҳудудида пул ютуқлари ўйналадиган ўйин автоматларидан фойдаланади;

е) хайрия фаолияти.

«а», «б» ва «д» кичик бандларида кўрсатилган фаолият турлари бўйича олинган даромадлар солиққа тортилиши керак.

Бунда «а» ва «д» кичик бандларида айtilган фаолиятдан олинган даромад бевосита усул билан солиққа тортилиши, «б» кичик бандида кўрсатилган фаолиятдан олинган даромад ҳисоблаш усули асосида солиққа тортилиши мумкин.

Тақдим этилган ҳужжатларга мувофиқ «а» фаолиятдан олинган 4 000 000 сўм даромад (хорижий валютада олинган даромад солиқ тўловчи томонидан товарни жўнатиш ва/ёки ишларни бажариш, хизмат кўрсатиш кунда амалда бўлган қиймат бўйича сўмга айлантириб ҳисоблаганда), «б» фаолияти бўйича шартли ҳисоблаганда даромад 2 000 000 сўмни ташкил қилди, «д» фаолияти бўйича даромад 5 000 000 сўмни ташкил этди. Фаолиятнинг қолган турлари Ўзбекистон Республикасидаги фаолият билан боғлиқ бевосита даромад туришига олиб келмайди.

Бунда хорижий юридик шахснинг доимий муассаса орқали Ўзбекистон Республикасидаги фаолияти билан боғлиқ умумий харажатлари ҳисобот даврида 8 000 000 сўмни ташкил қилди.

Хорижий юридик шахснинг ҳисоботи бўйича фаолият турларининг улуши қуйидагича бўлди:

«а» — 25%	«б» — 30%	«в» — 15%
«г» — 5%	«д» — 15%	«е» — 10%

Бундай ҳолатда солиқ куйидагича ҳисобланади.

«а» фаолият тури бўйича даромад 4 000 000 сўмни ташкил этади. Фаолиятнинг «а» турига тўғри келадиган харажатлар $(8\,000\,000 \times 25\%) = 2\,000\,000$ сўмни ташкил қилди. Фаолият «а» тури бўйича солиққа тортиладиган база $(4\,000\,000 - 2\,000\,000) = 2\,000\,000$ сўмни ташкил этади. 35 фоизлик ставка бўйича фаолиятнинг бу турида солиқ миқдори: $2\,000\,000 \times 35\% = 700\,000$ сўмни ташкил этади.

Харажатларнинг улушини ҳисоблаб чиққанда фаолиятнинг «б» турига тўғри келадиган харажатлар жами 2 000 000 сўм даромад олинган ҳолда $(8\,000\,000 \times 30\%) = 2\,400\,000$ сўмни ташкил этади. Демак, бу ерда солиққа тортиладиган база йўқ.

Фаолият «д» тури бўйича даромад 5 000 000 сўмни, фаолиятнинг шу турига тўғри келадиган харажатлар эса $(8\,000\,000 \times 15\%) = 1\,200\,000$ сўмни ташкил этади. Фаолиятнинг «д» тури бўйича солиққа тортиладиган база $(5\,000\,000 - 1\,200\,000) = 3\,800\,000$ сўмни ташкил этади. Фаолиятнинг бу тури бўйича солиқ миқдори 35 фоизлик ставкада: $(3\,800\,000 \times 35\%) = 1\,330\,000$ сўмни ташкил этади.

Хайрия мақсадларига қилинган харажатлар 1 000 000 сўмни ташкил этади, солиққа тортиладиган база умумий миқдори эса 5 800 000 сўмни ташкил этади (фаолиятнинг «а» тури бўйича 2 000 000 ва фаолиятнинг «д» тури бўйича 3 800 000 сўм). Бинобарин, солиққа тортиладиган база умумий миқдори 43 000 сўмга камайтирилиши мумкин $(4\,300\,000$ сўмнинг 1 фоизи) ёки солиқ миқдори (35 фоизлик ставка бўйича) 15 050 сўмга камайтирилиши мумкин $(43\,000 \times 35\%)$.

Шундай қилиб, доимий муассаса орқали хорижий юридик шахс тўлаши учун ҳисоблаб чиқилган даромад (фойда) солиғининг умумий миқдори куйидагича бўлади:

$$700\,000 + 1\,330\,000 - 15\,050 = 2\,014\,950 \text{ сўм}$$

ёки

хайрия мақсадларига харажатларни чегириб ташлаганда солиққа тортиладиган база $(5\,800\,000 - 43\,000) = 5\,757\,000$ сўмни ташкил этади. Шу даромаддан белгилан-

ган ставка бўйича, ушбу ҳолатда 35 фоизлик ставка бўйича солиқ олинади:

$$5\,757\,000 \times 35\% = 2\,014\,950 \text{ сўм.}$$

Хорижий юридик шахснинг доимий муассасаси (ваколатхонаси) 2 000 000 сўм миқдоридagi маблағни хорижга ўтказса, ўтказилаётган бу пулдан қўшимча равишда 10 фоиз миқдоридa солиқ ҳисоблаб тўлаши лозим бўлади. Бу солиқ 200 000 сўмни ташкил этади ($2\,000\,000 \times 10\%$).

2-мисол

Ўзбекистон Республикаси солиқ масалалари бўйича битим тузмаган мамлакатда рўйхатга олинган «У» хорижий фирмаси Ўзбекистон Республикасида доимий муассаса (ваколатхона) орқали фаолиятнинг икки турини (унинг солиқ мақоми нуқтаи назаридан) амалга ошироқда, яъни ўз компанияси учун тижорат ахбороти тўпламоқда ва тижорат битимлари тузмоқда. Бу битимлар бўйича Ўзбекистон резидентлари бажарилаётган иш ва/ёки кўрсатилаётган хизмат учун бевосита хорижий фирманинг хориждаги ҳисобварағига маблағ ўтказмоқда (айни пайтда доимий муассаса (ваколатхона) қилинаётган иш учун алоҳида ҳақ олмайди).

Хорижий фирманинг доимий муассасаси (ваколатхонаси) Ўзбекистон Республикасидаги фаолият билан боғлиқ равишда бевосита даромад олмайди. Ҳисобот даврида хорижий фирма Ўзбекистон Республикаси ҳудудида қилган харажатларнинг умумий миқдори 100 000 сўмни ташкил этади. «У» фирмаси доимий муассасаси бошлиғи (ваколатхонаси бошлиғи) билан музокара олиб бориш чоғида аниқланишича фаолият улуши қуйидагича аниқ белгиланади: I — 30%, II — 70%, хорижий фирманинг умумий рентабеллиги эса 22 фоизни ташкил этади.

Бундай ҳолда солиқ 35 фоизлик ставка бўйича белгиланган тарзда қуйидагича ҳисобланади:

$$100\,000 \times 70\% \times 22\% \times 35\% = 5\,390 \text{ сўм.}$$

3-мисол

Ўзбекистон Республикаси солиқ масалалари бўйича битим тузмаган мамлакатда рўйхатга олинган «Z» кўп тармоқли хорижий фирмаси Ўзбекистон Республикасида беш йилдан буён фаолиятнинг икки тури билан шуғулланмоқ-

да, бу фаолиятдан олган даромадларини бутун фаолият даври учун солиққа тортиш зарур:

I — чакана савдони амалга ошириш;

II — қурилиш-монтаж ишларини бажариш.

Кўрсатилган фаолият турларининг ҳар бири доимий муассаса (ваколатхона) орқали амалга оширилган деб қаралади. Бундай даромад (фойда)дан олинадиган солиқ бевосита усул (даромадлар — харажатлар) билан ҳисобланиши мумкин.

1-сонли фаолиятдан ҳисобот йилида тушган пул 10 млн сўмни, бунда харажатлар эса 6 млн сўмни ташкил қилди. Бинобарин, солиққа тортиладиган даромад (10 млн сўм — 6 млн сўм) = 4 млн сўмни ташкил этади. Солиққа тортишнинг белгилаб қўйилган 10 фоизлик ставкасида ушбу ҳисобот даври учун солиқ миқдори 0,4 млн сўмни ташкил этади (4 млн сўм × 10%). Фаолиятнинг қолган йиллари учун солиқ ҳам худди шу тарзда ҳар йили учун белгиланган ставкага қараб ҳисобланади.

Фаолиятнинг II тури билан боғлиқ молиявий натижаларни йилларга тақсимлаганда қуйидаги манзара кўзга ташланади (минг сўм ҳисобида):

харажатлар · даромадлар

1-йил	10 000	8 000 (баж. ишлар далолатномаси б-ча)
2-йил	60 000	50 000 (баж. ишлар далолатномаси б-ча)
3-йил	45 000	85 000 (баж. ишлар далолатномаси б-ча)
4-йил	50 000	40 000 (баж. ишлар далолатномаси б-ча)
5-йил	25 000	32 000 (узил-кесил ҳисоб).

Бу ҳолатда фирма Ўзбекистон Республикасида фаолият якунлари бўйича биринчи, иккинчи ва тўртинчи йилларда солиққа тортиладиган база йўқлиги туфайли солиқ тўлашдан озод қилинади, чунки харажатлар даромаддан ошиб кетган.

3-йилдаги фаолиятдан олинган солиққа тортиладиган даромадни ҳисоблайлик:

85 000 минг сўм — 45 000 минг сўм = 40 000 минг сўм.

Фаолиятнинг учинчи йилдаги солиққа тортиш ставкаси 10%ни ташкил этди, демак бюджетга ўтказиладиган солиқ (40 000 минг сўм × 10%) = 4 000 минг сўмни ташкил этади.

5-йил фаолияти якунлари бўйича солиққа тортиш:
солиққа тортиладиган даромад $32\ 000 - 25\ 000 = 7\ 000$ минг сўм.

Фаолиятнинг 5-йилида солиққа тортиш ставкаси 35%.
Солиқ миқдори $7\ 000 \times 35\% = 2\ 450$ минг сўм.

Агар бутун иш ниҳоясига етказилиб топширилган сари даромад (фойда) доимий муассаса (ваколатхона) томонидан эътироф этилса, ҳар йили тўловлар миқдори ўзгартирилиши мумкин.

4-мисол

«Т» Россия фирмаси Ўзбекистон Республикасида қуйидаги фаолият турлари билан шуғулланади:

1 — хориждаги ўз омборидан (ўз номидан) савдо билан шуғулланади, Ўзбекистон резиденти бу маҳсулот чегарадан ўтмасдан (яъни божхонада расмийлаштирилмасдан) туриб сотиб олинган объектнинг эгасига айланади;

2 — Ўзбекистон Республикасида денгиз, ҳаво кемаларидан, темир йўл ва автомобиль транспорти воситалари билан халқаро юк ташишда фойдаланишдан ва хизмат кўрсатишдан даромад олишда «Т» фирмасининг манфаатларини ҳимоя қилади.

Амалдаги солиқ қонунига ва ушбу йўриқномага мувофиқ фаолиятнинг 1-туридан олинган даромаддан солиқ ундирилмайди.

Ўзбекистон Республикасининг амалдаги солиқ қонунига ва ушбу йўриқномага мувофиқ фаолиятнинг 2-туридан солиқ олинади, бироқ ушбу ҳолатда Ўзбекистон Республикаси ҳукумати билан Россия Федерацияси ҳукумати ўртасида даромадлар ва мулклардан иккиёқлама солиқ олишни бартараф этиш тўғрисида 1994 йил 2 мартда имзоланган ва 1995 йил 27 июлда кучга кирган битимга амал қилиш керак. Мазкур битимнинг 8-моддасида аҳдлашувчи давлатлардан бирининг корхоналари денгиз, дарё ва ҳаво кемалари, темир йўл ва/ёки автомобиль транспорти воситаларидан халқаро юк ташишда фойдаланишдан олган даромадлари фақат шу давлатда солиққа тортилиши, демак бошқа давлатда солиққа тортилмаслиги тушунтирилади. Демак, фаолиятнинг 2-туридан олинadиган даромад ҳам Ўзбекистон Республикасида солиққа тортилмайди.

5-мисол

«М» хорижий фирмаси доимий муассаса (ваколатхона) орқали Ўзбекистон Республикасида солиққа тортиладиган фаолият билан шуғулланади. Лекин Ўзбекистон Республикасидаги фаолияти билан бевосита боғлиқ бўлган даромадлар ялпи миқдорини ҳисоблаш мумкин эмас (ёки жуда қийин).

Юридик шахс ҳисобланган фирманинг барча манбалардан олган ялпи даромади (шу жумладан, Ўзбекистон Республикасида олган даромадлари ҳам) Ўзбекистон Республикаси Марказий банкининг белгиллаган курси бўйича хорижий юридик шахс ҳисобот тузган кунда 15,2 млн сўмни ташкил этгани маълум.

Айни пайтда мазкур фирмада ишловчи ходимлар сони атиги 16 киши, шу жумладан Ўзбекистон Республикасида 2 киши экани аниқланган. Фирма вакили билан келишилганига мувофиқ Ўзбекистон Республикасида солиқ қуйидагича ҳисобланиши мумкин.

Фирма ҳисобот даврида Ўзбекистон Республикасида олган шартли ялпи даромад қуйидагича: $15,2 \text{ млн сўм} \times 2 : 16 = 1,9 \text{ млн сўм}$, айни пайтда рентабеллик 22 фоизни ташкил этади.

35% лик солиқ ставкаси бўйича ҳисоблаганда олинadиган солиқ миқдори: $1\,900 \text{ минг сўм} \times 22 : 122 \times 35\% = 119,9 \text{ минг сўм}$.

**ХОРИЖИЙ ИНВЕСТИЦИЯЛАР
ИШТИРОКИДАГИ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ
КОРХОНАЛАРИ УЧУН ДАРОМАД (ФОЙДА)
СОЛИҒИ СТАВКАСИГА КАМАЙТИРУВЧИ
КОЭФФИЦИЕНТНИ ҚЎЛЛАШ ТАРТИБИ**

**Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги
ва Давлат солиқ қўмитаси томонидан
2000 йил 20 январда 13, 2000-14-сон
билан тасдиқланган**

**Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги
томонидан 2000 йил 26 январда 882-сон
билан рўйхатга олинган**

1. Мазкур Тартиб Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 31 декабрдаги «2000 йилга бўлган асосий макроиқтисодий кўрсаткичлар ва Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджети прогнози тўғрисида» 554-сон қарорига мувофиқ ишлаб чиқилган ва хорижий инвестициялар иштирокидаги ишлаб чиқариш корхоналари учун улар томонидан фойдаланилган хом ашё, материаллар ва бутловчи буюмлар умумий қийматида маҳаллий хом ашё, материаллар ва бутловчи буюмлар улушидан келиб чиққан ҳолда даромад (фойда) солиғи ставкасига камайтирувчи коэффицентни қўллаш тартибини белгилайди.

2. Хорижий инвестициялар иштирокидаги ишлаб чиқариш корхоналарига хорижий инвестициялар иштирокидаги корхоналар учун қонун ҳужжатларида белгиланган талабларга мувофиқ келувчи ва устав фаолиятида чиқариладиган маҳсулотга оид ўз ишлаб чиқариш ва (ёки) сервис хизмати кўрсатиш улушига хўжалик (кейинги ўринларда корхона) фаолиятидан тушган тушум умумий ҳажмининг 60 фоизидан ортиғи тўғри келадиган хорижий, шуъба ва қўшма корхоналар кирази.

3. Камайтирувчи коэффицентлар маҳаллий хом ашё, материаллар ва бутловчи буюмлар қиймати салмоғининг улар томонидан фойдаланиладиган хом ашё, материаллар ва бутловчи буюмлар умумий қийматининг 70 фоизи ва ундан ортиғини ташкил қиладиган корхоналар томонидангина қўлланилади.

4. Маҳаллий хом ашё, материаллар ва бутловчи буюмлар сирасига Ўзбекистон Республикаси ҳудудида олинаниган ва ишлаб чиқариладиган хом ашё, материаллар ва бутловчи буюмлар киради.

5. Камайтирувчи коэффицентлар маҳаллий хом ашё, материаллар ва бутловчи буюмлар қийматининг улар томонидан фойдаланиладиган хом ашё, материаллар ва бутловчи буюмлар умумий қийматидаги салмоғидан келиб чиққан ҳолда ҳисобланган ва тўловчи учун белгиланган солиқ ставкасини тузатиш (камайтиш томонига) учун даромад (фойда) солиғининг ҳисоб-китоб қилиниши чоғида қўлланилади. Камайтирувчи коэффицентлар миқдорлари мазкур Тартибнинг 1-иловасида келтирилган.

6. Хорижий инвестициялар иштирокидаги ишлаб чиқариш корхоналари даромадлари (фойдаси)га солинадиган солиқ ставкасига нисбатан камайтирувчи коэффицентлар улар томонидан фойдаланиладиган маҳаллий хом ашё, материаллар ва бутловчи буюмлар умумий қийматидаги 20-«Асосий ишлаб чиқариш» ҳисобварағига киритилган маҳаллий хом ашё, материаллар ва бутловчи буюмлар салмоғидан келиб чиққан ҳолда қўлланилади.

Камайтирилган коэффицентни қўллаш ҳуқуқига эга бўлган корхоналар даромад (фойда) солиғи ҳисоб-китоби билан биргаликда ишлаб чиқаришда маҳаллий хом ашё, материаллар ва бутловчи буюмлардан мазкур Тартибнинг 2-иловасига биноан шакл бўйича фойдаланилаётгани ҳақида маълумотномани тақдим этадилар.

7. Камайтирувчи коэффицентларни қўлловчи солиқ тўловчи фойдаланилаётган маҳаллий хом ашё, материаллар ва бутловчи буюмлар ҳисобини алоҳида юритиши керак.

8. Корхона томонидан қўлланиладиган тегишли камайтирувчи коэффицентдан келиб чиққан ҳолда даромад (фойда) солиғини ҳисоб-китоб қилишлар чоғида 110-сатрда камайтирувчи коэффицентга тузатилган ставка қўйилади ва ушбу сатрда қуйидаги ёзув қайд этилади: «камайтирувчи коэффицент ҳисобига — (камайтирувчи коэффицент миқдори)». Бунда, агар корхона солиқ ставкасини ҳам экспорт улушидан келиб чиққан ҳолда тузатган бўлса, у ҳолда мазкур сатрда шунингдек қуйидаги ёзув қайд этилади: «экс-

порт ҳажми ҳисобига». Корхона икки имтиёз ҳуқуқига эга эканлиги ҳисобга олинса, у ҳолда тасдиқланган ставканинг эмас, балки экспорт ҳажмининг тузатилган ставкаси амалга оширилади. Камайтирувчи коэффицентларни қўлланишини ҳисоб-китоб қилишларга оид шартли мисоллар мазкур Тартибнинг 3-иловасида келтирилган.

9. Мазкур Тартибни бузганлик учун солиқ тўловчилар Ўзбекистон Республикасининг амалдаги қонун ҳужжатларига мувофиқ жавобгарликка тортиладилар.

10. Камайтирувчи коэффицентларнинг тўғри қўлланилиши устидан назорат қилиш Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодексига, Ўзбекистон Республикасининг «Давлат солиқ хизмати тўғрисида»ги қонунига мувофиқ давлат солиқ хизмати органлари томонидан амалга оширилади.

*Ўзбекистон Республикаси
Молия вазирлиги ва ДСҚнинг
2000 йил 20 январдаги 13, 2000-14 сон
тартибига 1-илова*

Хорижий инвестициялар иштирокидаги корхоналарнинг даромад (фойда) солиғи ставкасига фойдаланиладиган хом ашё, материаллар ва бутловчи буюмларнинг умумий қийматида (ишлаб чиқариш таннархида) маҳаллий хом ашё, материаллар ва бутловчи буюмлар қийматининг салмоғидан келиб чиқилган камайтирувчи коэффицентлар

Фойдаланиладиган хом ашё, материаллар ва бутловчи буюмларнинг умумий қийматида (ишлаб чиқариш таннархида) маҳаллий хом ашё, материаллар ва бутловчи буюмлар қийматининг салмоғи	Даромад (фойда) солиғига оид камайтирувчи коэффицент
90 дан ортиқ	0,70
80 дан 90 гача	0,75
70 дан 80 гача	0,80
70 гача	1,0

*Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги
ва ДСҚнинг 2000 йил 20 январдаги
13, 2000-14-сон тартибига 2-илова*

Корхона (ташкилот) штампи

Давлат солиқ инспекциясига

бўйича

(корхона, ташкилотнинг тўлиқ номи)

Идентификация рақами □□□□□□□□□□

Солиқ органининг
штампи ёки белгиси
олинди _____

**Улар томонидан фойдаланиладиган хом ашё,
материаллар ва бутловчи буюмларнинг умумий
қийматида маҳаллий хом ашё, материаллар ва бутловчи
буюмлардан ишлаб чиқаришда фойдаланганлик ҳақида
маълумотнома**

№	Ишлаб чиқариш таннархи (20-ҳисобварақ — «Асосий ишлаб чиқариш»)	
1.	Хом ашё, материаллар ва бутловчи буюмларнинг умумий қиймати	
2.	Маҳаллий хом ашё, материаллар ва бутловчи буюмлар	
3.	Фойдаланиладиган хом ашё, материаллар ва бутловчи буюмларнинг умумий қийматида маҳаллий хом ашё, материаллар ва бутловчи буюмлар қийматининг салмоғи (сатр.2/сатр.1)×100	

Корхона (ташкилот) _____
раҳбари (имзо)

Олдим _____
(имзо) (сана)

Бош бухгалтер _____
(имзо)

Изоҳ. I чорак, I ярим йиллик, 9 ой ва бир йил учун тўлдирилади.

*Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги
ва ДСҚнинг 2000 йил 20 январдаги
13, 2000-14-сон тартибига 3-илова*

**Даромад (фойда) солиғи ставкасига нисбатан
камайтирилган коэффицентларни қўлланишнинг ҳисоб-
китоб қилинишига оид шартли намуна
(минг сўм ҳисобида)**

Кўрсаткичлар	1-мисол	2-мисол
I. Салмоғини аниқлаш		
1.1. Ишлаб чиқариш таннархидаги фойдаланиладиган хом ашё, материаллар ва бутловчи буюмларнинг умумий қиймати	2500,0	2500,0
1.2. Маҳаллий хом ашё, материаллар ва бутловчи буюмлар	1900,0	1900,0
1.3. Фойдаланиладиган хом ашё, материаллар ва бутловчи буюмларнинг умумий қийматида маҳаллий хом ашё, материаллар ва бутловчи буюмлар қиймати-нинг салмоғи (сатр.1.2/сатр.1.1)×100	76,0%	76,0%
II. Тасдиқланган камайтирувчи коэффицент (маҳаллий хом ашё, материаллар ва бутловчи буюмлардан фойдаланиш улуши чоғида 70 дан 80 гача)	0,80	0,80
III. Ставканинг тузатилиши (даромад (фойда) солиғи ҳисоб-китоби шакли бўйича)		
3.1. Имтиёزلарни ҳисобга олган ҳолдаги (090-сатр) солиқ солинадиган даромад (фойда)	1300,0	1300,0
3.2. Даромад (фойда) солиғининг белгиланган ставкаси (100-сатр)	16%	20%
3.3. Даромад (фойда) солиғининг тузилган ставкаси (110-сатр)		
а) экспорт ҳажми ҳисобидан*	8% (2 ба- робар)	—
б) камайтирувчи коэффицент ҳисобидан	6,4% (8×0,80)	16%

Кўрсаткичлар	1-мисол	2-мисол
3.4. Бюджетга тўланиши лозим бўлган даромад (фойда) солиғи суммаси (090-сатр×3.3.6-сатр)/100	83,2	208,0

* Сотишнинг умумий ҳажмида экспорт улуши 30 фоиздан ортиқ бўлганда даромад (фойда) солиғи ставкаси 50 фоизга камаяди.

**ТАЛАБАЛАРНИ ОЛИЙ ЎҚУВ ЮРТЛАРИ,
ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИ,
ТЕХНИКУМЛАР, КОЛЛЕЖЛАРДА ЎҚИТИШ
УЧУН КОРХОНАЛАР ТОМОНИДАН
ЎТКАЗИЛГАН МАБЛАҒЛАРДАН СОЛИҚ
ОЛИШ ҲАҚИДА ТУШУНТИРИШ ХАТИ**

**Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва
Давлат солиқ қўмитаси томонидан
1998 йил 11 октябрда 04-01-02/744, 98-126-сон
билан тасдиқланган**

**Ўзбекистон Республикаси
Адлия вазирлиги томонидан
1998 йил 30 октябрда 517-сон билан
рўйхатга олинган**

Талабаларни олий ўқув юртларида ўқитиш учун корхоналар томонидан ўтказилган маблағлардан солиқ олиш ҳақида сўровлар келиб тушаётганлиги муносабати билан Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитаси қуйидагича тушунтириш беради.

Ҳар йили Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси қабул қиладиган қарорлар ва фармойишларга мувофиқ корхоналар томонидан Ўзбекистон Республикасининг олий ўқув юртларига, шунингдек ўрта махсус таълим муассасалари, техникум ва коллежларига муайян ўқув йилида ўқув юрти билан корхона ўртасида контракт тўлови асосида тузилган бевосита шартномалар бўйича талабаларни ўқитиш учун ўтказиладиган маблағлар жисмоний шахслар-

нинг умумий даромадига киритилмайди ва улардан даромад солиғи олинмайди.

Корхона олий ўқув юртини, ўрта махсус ўқув юртини, техникум ва коллежни тугатгач, мазкур корхонада ишлаб бериш шарті билан контракт тузган мутахассисларни ўқитиш учун юқорида кўрсатилган ўқув юртларига ўтказилган маблағлар корхонанинг кадрларни тайёрлаш ва қайта тайёрлаш харажатларига киради ва у даромад (фойда) солиғини ҳисоблаб чиқаришда корхонанинг солиққа тортиладиган базасига киритилмайди.

ГАЗЕТА ВА ЖУРНАЛЛАР ТАҲРИРИЯТЛАРИ, НАШРИЁТЛАР, МАТБАА КОРХОНАЛАРИ АСОСИЙ ФАОЛИЯТИНИ СОЛИҚҚА ТОРТИШНИНГ БАЪЗИ МАСАЛАЛАРИ ҲАҚИДА ТУШУНТИРИШ

**Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги
ва Давлат солиқ кўмитаси томонидан
1998 йил 12 июнда 04-02-05, 98-80-сон
билан тасдиқланган**

**Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги
томонидан 1999 йил 9 январда 590-сон
билан рўйхатга олинган**

Ўзбекистон Республикасининг «Давлат солиқ хизмати тўғрисида»ги Қонуни 7-моддаси 3-қисмига мувофиқ газета ва журналлар таҳририятлари, нашриётлар асосий фаолиятини солиққа тортиш тартиби ҳақида кўплаб сўровлар келаётганлиги муносабати билан Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ кўмитаси қуйидагича тушунтириш беради:

1. Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодекси (71-модда, 26-банд)га мувофиқ нашриётлар, газета ва журналлар таҳририятлари, матбаа корхоналари асосий фаолияти бўйича маҳсулоти ва хизматлари қўшилган қиймат солиғидан озод қилинади.

Нашриётлар, газета ва журналлар таҳририятлари, мат-

баа корхоналарининг асосий фаолиятига босма маҳсулот (китоблар, газеталар, журналлар, маълумотномалар, қўлланмалар, альбомлар, плакатлар, буклетлар, откриткалар, дафтарлар, расм ва чизиш альбомлари, бланкалар ва бошқа босма маҳсулот) тайёрлаш ва нашр қилиш билан боғлиқ фаолият — маркетинглаш, компьютер графикаси, саҳифалаш, асл макетларни тайёрлаш, нашрларда реклама эълонларини қабул қилиш, расмийлаштириш ва жойлаштириш, ранг бериш, юридик ва жисмоний шахсларни ахборот билан таъминлаш, уни йиғиш ва қайта ишлаш, матнларни таржима қилиш иши, ахборотни почта тизими ва Интернет орқали магнит ва қоғоз ташувчиларда сотиш.

Бунда агар муайян фаолият (рекламани қабул қилиш, ахборотни йиғиш, қайта ишлаш ва сотиш) босма маҳсулотни тайёрлаш, нашр этиш ва тарқатиш билан боғлиқ бўлмаган алоҳида ёки тугалланмаган ишлар ва хизматлар кўринишида (масалан, рекламани телевидение, ташқи воситалар ва ҳоказоларда жойлаштириш учун қабул қилиш) амалга оширилса, бундай фаолиятдан олинган даромадга қўшилган қиймат солиғи учун имтиёзлар тегишли бўлмайди.

Нашриётлар, газета ва журналлар таҳририятлари, матбаа корхоналарининг асосий фаолият билан боғлиқ бўлмаган (мулкни ижарага бериш, олди-сотди, воситачилик ва бошқа) фаолияти умумий қабул қилинган тартибда қўшилган қиймат солиғига тортилади.

Нашриётлар, газета ва журналлар таҳририятлари, матбаа корхоналари асосий фаолият билан шуғулланаётганда амалдаги қонун ҳужжатларига мувофиқ тегишли рўйхатдан ўтиши ва лицензияга эга бўлиши керак.

Юқорида кўрсатилган фаолиятни амалга оширадиган, лекин нашриётлар, газета ва журнал таҳририятлари ва матбаа корхоналари бўлмаган корхоналар учун қўшилган қиймат солиғи бўйича имтиёз тааллуқли бўлмайди.

2. Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодексининг 13-моддасига мувофиқ «Молиявий йилда солиққа тортиладиган даромад (фойда) олган юридик шахслар даромад (фойда) солиғи тўловчилари ҳисобланади».

Кўрсатилган кодекснинг 16-моддасига мувофиқ «Жами даромад ва мазкур кодексга мувофиқ белгиланадиган че-

гирмалар орасидаги фарқ сифатида ҳисобланган даромад (фойда) солиқ солиш объекти бўлиб хизмат қилади».

Газета ва журналлар таҳририятлари, нашриётларнинг жами даромади турли манбалар (рекламани жойлаштириш, ахборот хизматлари, босма маҳсулотларни сотиш ва ҳоказо) ҳисобига шаклланади. Аҳолининг кенг доиралари нашрларни харид қила олишини таъминлаш мақсадида, одатда, босма маҳсулотлар таннархдан арзон қийматга сотилади. Бунда битта нашр маҳсулоти икки тур — тарқатиш ва унда рекламани жойлаштиришдан келган тушумлардан олинadиган даромад манбаи ҳисобланади.

Жами даромаднинг шаклланиш хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда асосий фаолият бўйича маҳсулотлар (ишлар, хизматлар)ни сотганлик учун даромад оладиган газета ва журналлар таҳририятлари, нашриётлар учун солиқ солинадиган база маҳсулотлар (ишлар, хизматлар)нинг амалдаги нархларидан келиб чиқиб ҳисобланади.

ДАВЛАТ-ТИЖОРАТ ХАЛҚ БАНКИ ВА УНИНГ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХУДУДИДАГИ БЎЛИМЛАРИНИ СОЛИҚҚА ТОРТИШ ТЎҒРИСИДА ТУШУНТИРИШ

**Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги
ва Давлат солиқ қўмитаси томонидан
1999 йил 18 мартда ЭГ/04-01-02/563,
10/2-3-2166-сон билан тасдиқланган**

**Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги
томонидан 1999 йил 31 мартда 686-сон билан
рўйхатга олинган**

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1998 йил 25 декабрдаги «Давлат-тижорат Халқ банкни янада ривожлантиришга доир чора-тадбирлар тўғрисида» ПФ-2162-сон Фармонининг 3-бандига, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 8 февралдаги «Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1995 йил 4 октябрдаги «Ўзжамғармабанкни Ўзбекистон Республикаси Халқ бан-

кига айлантириш тўғрисида» 386-сон қарорига ўзгартишлар киритиш ҳақида» 58-сон қарорига, шунингдек Ўзбекистон Республикасининг «Давлат солиқ хизмати тўғрисида»ги қонунининг 7-моддасига мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитаси қуйидагича тушунтириш беради:

1. 2002 йилнинг 1 январигача давлат-тижорат Халқ банки ва унинг Ўзбекистон Республикаси ҳудудидаги бўлимлари давлат бюджетига қуйидаги солиқларни тўлашдан озод этилади:

а) умумдавлат солиқлари:

- даромад (фойда) солиғи;
- қўшилган қиймат солиғи;
- акциз солиғи;
- экология солиғи;
- ер остидан фойдаланганлик учун солиқ;
- сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқ;
- шунингдек янги жорий этиладиган солиқлар;

б) маҳаллий солиқлар:

- мол-мулк солиғи;
- ер солиғи;
- реклама солиғи;
- ижтимоий инфратузилмани ривожлантириш солиғи;
- автотранспорт воситаларини олиб сотганлик учун

солиқ.

2. Солиққа тортишдан бўшатиб олинган маблағлар банк инфратузилмасини ривожлантиришга сарфланиши керак.

Бюджетга тўлашдан бўшатиб олинган маблағлардан мақсадли фойдаланиш устидан назорат давлат солиқ хизмати органлари томонидан амалга оширилади.

Давлат бюджетига солиқлар тўлашдан бўшатиб олинган маблағлардан мақсадга кўра фойдаланилмаганда ушбу маблағлар умумбелгиланган тартибда солиққа тортилиши лозим.

БОЛАЛАРГА МЎЛЖАЛЛАНГАН ТОВАРЛАР ВА ХОТИН-ҚИЗЛАР ГИГИЕНА БУЮМЛАРИНИ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ ВА СОТИШГА ИХТИСОСЛАШГАН КОРХОНАЛАР УЧУН СОЛИҚ ИМТИЁЗЛАРИНИНГ ҚЎЛЛАНИШ ТАРТИБИ

**Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги
ва Давлат солиқ қўмитаси томонидан
1999 йил 28 майда 43, 99-70-сон
билан тасдиқланган**

**Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги
томонидан 1999 йил 10 июнда 744-сон билан
рўйхатга олинган**

I. Умумий қоидалар

Ушбу тартиб Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Болаларга мўлжалланган товарлар ва хотин-қизлар гигиена буюмларини ишлаб чиқариш ва сотишни рағбатлантиришнинг қўшимча чора-тадбирлари тўғрисида» 1999 йил 4 майдаги 212-сон қарорига мувофиқ ишлаб чиқилган.

Ушбу тартиб тасдиқланган рўйхатга кўра болалар товарлари ва хотин-қизлар гигиена буюмларини (кейинги ўринларда — товарлар) ишлаб чиқариш ёки сотишга ихтисослашаётган ишлаб чиқариш корхоналари ва чакана савдо корхоналарининг солиқ имтиёзларини қўлланиш шартларини белгилаб беради.

II. Ишлаб чиқариш корхоналари учун имтиёзлар

1. Болалар товарлари ва хотин-қизлар гигиена буюмларини ишлаб чиқаришга ихтисослашаётган корхоналар Ўзбекистон Республикаси ҳудудида амалда бўлган барча солиқларни, шу жумладан импорт қилиниб, ишлаб чиқаришда фойдаланилаётган товарларга доир қўшилган қиймат солиғи ва акциз солиғини тўлашдан 5 йил муддатга, шунингдек янгидан жорий этилаётган солиқларни имтиёз даври мобайнида, лекин улар ана шу товарларни 1998 йилги базавий даражадан 15 фоиз арзон нархларда сотганларида, қўлланиши шарти билан озод қилинади.

Бунда юқорида тилга олинган имтиёзлар дахл қилади-
ган корхоналар учун қуйидаги тўловларнинг амалдаги тар-
тиби сақланиб қолади:

- йиғимлар;
- давлат ва божхона бождари;
- бюджетдан ташқари фондларга ажратмалар.

2. Ихтисослаштирилган ишлаб чиқариш корхоналарига болалар товарлари ва хотин-қизлар гигиена буюмлари иш-
лаб чиқариш ҳажмининг 60 ва ундан кўпроқ фоизини ташкил этувчи корхоналар киради.

3. Ушбу Тартибнинг 1-бандида кўзда тутилган имтиёзлар фаолият кўрсатаётган ишлаб чиқариш корхоналари, шунинг-
дек, 1999 йил 1 январдан кейин ташкил этилган ишлаб чи-
қариш корхоналари томонидан қўлланилиши мумкин. Ишлаб
турган корхоналар учун сотиладиган нархларнинг базавий
даражаси сифатида 1998 йилги сотиш нархлари қўлланилади.

1999 йилнинг 1 январидан кейин ташкил этилган иш-
лаб чиқариш корхоналари учун сотиш нархларининг ба-
завий даражаси йўқлиги боисидан, улар ушбу тартибнинг
1-бандида кўзда тутилган солиқ имтиёзларидан, фаолият-
нинг иккинчи йилидан бошлаб белгиланган шартларга
риоя этилганда, фойдаланилиши мумкин ва улар учун
фаолиятнинг биринчи йилидаги сотиш нархлари базавий
даража сифатида қўлланилади.

Янгитдан ташкил этилган корхоналар томонидан иш-
лаб турган корхоналар сотиш нархининг базавий даража-
сидан фойдаланилишига йўл қўйилмайди.

4. Агар корхона ҳисобот даврларининг ҳеч бўлмаганда
бирида (чорак, ярим йиллик, 9 ойлик ва йиллик) солиққа
тортиш имтиёзларини, яъни ҳисобот даври сотиш нарх-
ларини сотиш нархларининг базавий даражасига нисбатан
пасайтиришни қўллаш учун асосий шартларга риоя этма-
ган ҳолларда, корхона 6-бандда кўзда тутилган тартибда
солиққа тортилади.

Бунда сотиш нархларининг базавий даражага нисбатан
пасайиши товарларнинг ҳар бир тури (хили) бўйича таъ-
минлиниши керак.

5. Ушбу тартибнинг 1-бандида кўзда тутилган солиқ им-
тиёзларини қўлланиш учун ишлаб чиқариш корхоналари:

— товарларнинг сотиш нархи базавий даражасини молия органларида белгиланган тартибда декларация қилишлари;

— рўйхатга олинган жойдаги давлат солиқ хизмати органларига солиққа тортиш имтиёзли тизимини қўлланиш тўғрисидаги аризани ва Монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш қўмитасининг мониторинг ҳисоби учун уларнинг нархи даражасини қайд этиш тўғрисидаги маълумотномани топширишлари;

— ҳар чоракда, бухгалтерия ҳисоботларини тақдим этиш учун белгиланган муддатда ушбу Тартибга 1-иловага кўра шаклда ишлаб чиқариладиган товарлар бўйича сотиш нархлари тўғрисидаги маълумотномани давлат солиқ хизмати органларига тақдим этишлари керак.

6. Ушбу тартибнинг 1-бандида саналган шартларга риоя этмаганда болалар товарлари ва хотин-қизлар гигиена буюмларини ишлаб чиқаришга ихтисослашган корхоналар учун амалдаги қонун ҳужжатларига мувофиқ ушбу тоифадаги корхоналар учун кўзда тутилган барча солиқларни тўлаш билан фойдадан 10 фоиз миқдорида имтиёзли солиқ ставкаси қўлланилади.

III. Чакана савдо корхоналари учун имтиёзлар

7. Болалар товарлари ва хотин-қизлар гигиена буюмлари товар обороти ҳажмида 75 фоиздан кўпроқни ташкил этадиган чакана савдо корхоналари ялпи даромад учун солиқ тўлашдан 5 йилга озод қилинади, фақат ана шу товарларни 15 фоиздан ошмайдиган савдо устамаси билан сотиш ва мазкур корхонанинг энг юқори рентабеллиги 10 фоиздан ошмайдиган даражада бўлиши шарти билан.

8. Ушбу тартибнинг 7-бандида кўзда тутилган солиқ имтиёзларини қўллаш учун чакана савдо корхоналари:

— рўйхатга олинган жойдаги давлат солиқ хизмати органларига солиққа тортишнинг имтиёзли тизимини қўлланиш тўғрисидаги аризани тақдим этишлари;

— сотилаётган болалар товарлари ва хотин-қизлар гигиена буюмларининг миқдорий ҳисобини таъминлашлари;

— ана шу товарларни болалар товарлари ва хотин-қизлар гигиена буюмларининг ҳар бир тури бўйича 15 фоиздан ошмайдиган савдо устамаси билан сотиш;

— ҳар чоракда, бухгалтерия ҳисоботларини тақдим этиш учун белгиланган муддатларда ушбу Тартибнинг 2-илова-сига мувофиқ шаклда давлат солиқ хизмати органларига маълумотнома тақдим этишлари керак.

9. Ушбу тартибнинг 7-бандида саналган шартларга жавоб берувчи чакана савдо корхоналари учун қуйидаги тўловлар тартиби сақланиб қолади:

- мол-мулк солиғи;
- божхона тўловлари;
- давлат божлари;
- лицензия йиғимлари;
- бюджетдан ташқари фондларга ажратмалар.

10. Чакана савдо корхоналари ҳисобот даврларининг ҳеч бўлмаганда бирида (чоракда, ярим йилликда, 9 ойликда ва йилликда) солиққа тортиш бўйича имтиёزلарни қўлланиш учун асосий шартларга риоя эта олмасалар, корхона имтиёзли солиққа тортишни қўлланиш ҳуқуқидан маҳрум бўлади.

IV. Давлат солиқ хизмати органларининг назорати

Ушбу Тартибнинг тўғри қўлланилиши устидан назорат Солиқ кодексига, Ўзбекистон Республикасининг «Давлат солиқ хизмати тўғрисида»ги Қонунига ва Ўзбекистон Республикасининг бошқа қонун ҳужжатларига мувофиқ давлат солиқ хизмати органлари томонидан амалга оширилади.

*Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги
ва Давлат солиқ қўмитасининг
1999 йил 28 майдаги 43, 99-70-сон
тартибига 1-илова*

_____ йил учун
(ҳисобот даври)

_____ бўйича
(корхона номи)

**ишлаб чиқарилаётган товарлар бўйича сотиш нархлари
тўғрисида маълумотнома**

№	Ишлаб чиқарилаётган маҳсулот номи	Ишлаб чиқариш ҳажми		Базавий сотиш нархлари	Ҳисобот давридаги сотиш нархлари	Базавий даражага нисбатан пайсиш фоизи
		жами	ш.ж. болаларга мўлжалланган товарлар ва хотин-қизлар гигиена буюмлар			

Маълумот учун:

Ишлаб чиқариш ҳажми: _____

шу жумладан:

болаларга мўлжалланган товарлар ва хотин-қизлар гигиена буюмлари бўйича: _____

ишлаб чиқариш ҳажмидан фоизларда _____

*Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги
ва Давлат солиқ қўмитасининг
1999 йил 28 майдаги 43, 99-70-сон
тартибига 2-илова*

_____ йил учун

(ҳисобот даври)

_____ бўйича

(корхона номи)

**болаларга мўлжалланган товарлар ва хотин-қизлар
гигиена буюмларини сотиш тўғрисида маълумотнома**

№	Кўрсаткичлар	Ўлчов бир- лиги	Сотилган товарлар	
			жами	ш.ж. бола- ларга мўл- жалланган товарлар ва хотин-қиз- лар гигиена буюмлари
1.	Сотилган товарларнинг харид қиймати	минг сўм		
2.	Чакана нархларда сотилган товарларнинг қиймати (товар обороти)	минг сўм		
3.	Савдо устамаси* (1-сатр – 2-сатр)	минг сўм		
4.	Товарларнинг харид қийматига нисбатан савдо устамаси фоизларда (3-сатр/2-сатр) × 100	%		

* Савдо устамаси болаларга мўлжалланган товарлар ва хотин-қизлар гигиена буюмларининг ҳар бир тури бўйича 15 фоиздан ошмаслиги керак, шу муносабат билан ушбу маълумотномага юқоридаги сотилган товарларнинг рўйхати ва улар бўйича белгиланган устамаларнинг аниқ миқдори илова қилинади.

Маълумот учун:

1. Ҳисобот давридаги чакана товар обороти ҳажми _____

2. Савдо фаолиятдан тушган фойда (2-сон шакли, 170-сатр) _____

3. Рентабеллик (2-сатр/1-сатр) × 100) (%да) _____

ИНВЕСТИЦИЯ ВА ХУСУСИЙЛАШТИРИШ ИНВЕСТИЦИЯ ФОНДЛАРИНИ СОЛИҚҚА ТОРТИШ ТЎҒРИСИДАГИ ТУШУНТИРИШ ХАТИ

**Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги
ва Давлат солиқ қўмитаси томонидан
1999 йил 3 июнда ЭГ/04-01-02/1188, 99-73-сон
билан тасдиқланган**

**Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги
томонидан 1999 йил 24 июнда 755-сон билан
рўйхатга олинган**

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Инвестиция ва хусусийлаштириш инвестиция фондлари фаолиятини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида» 1998 йил 25 сентябрдаги 410-сон қарорининг 5-бандига ҳамда «Давлат солиқ хизмати тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг 6-моддасига мувофиқ, Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитаси қуйидагиларни тушунтиради.

1. ХИФлар ва ИФларнинг дивидендлар бўйича даромад (фойда) солиғи хусусида.

ХИФлар ва ИФлар уларга тегишли хусусийлаштирилган корхоналарнинг акциялари бўйича дивидендлар тарзидаги даромад (фойда) солиғини тўлашдан озод қилинганликлари боисидан, ХИФлар ва ИФларга хусусийлаштирилган корхоналарнинг акциялари бўйича тўланадиган дивидендлардан тўлаш манбаидан мазкур солиқ ушлаб қолинмайди. Дивидендларни тўловчи корхоналар ХИФлар ва ИФларга ҳисоблаб чиқарилган дивидендларнинг бутун суммасини тўлашлари керак.

2. Бошқа солиқлар, йиғимлар ва мажбурий тўловлар хусусида.

Ижтимоий инфратузилмани ривожлантириш солиғи, ободончилик ишлари учун йиғимни, шунингдек бошқа солиқлар, йиғимлар ва даромади (фойдаси) солиққа тортиш объекти ҳисобланган бюджетдан ташқари фондларга тўловларни ҳисоблаб чиқаришда солиққа тортиш базаси ХИФ ва ИФ даромадлари (фойдаси) ялпи ҳажмида хусусийлаш-

тирилган корхоналарнинг акциялари бўйича дивидендлар тарзидаги даромад (фойда) улушига мутаносиб равишда камайтирилади.

Ижтимоий инфратузилмани ривожлантириш учун солиқ-ни ҳисоблаб чиқаришда ушбу имтиёзни қўллашга мисол:

ҳисобот даврида ХИФнинг ялпи даромади (2-шаклдаги 5-устун бўйича 110, 120, 125, 130, 135, 140, 145, 160-сатрлар суммаси) 2500000 сўмни ташкил этди. Дивидендлар тарзидаги даромад (фойда) (2-шаклдаги 125-сатр) 1500000 сўмни ташкил этди. Даромад солиғини тўлашгача бўлган фойда (2-шаклдаги 5-устун бўйича 170-сатр) 2000000 сўмни ташкил этди. Ҳисоблаб чиқилган даромад солиғи (2-шаклдаги 180-сатр, даромад солиғининг тегишли ҳисоб-китоби бўйича) 165000 сўмни ташкил этди.

Имтиёзни қўллагандан ижтимоий инфратузилмани ривожлантириш учун солиққа тортиш базасини ҳисоблаб чиқарамиз:
 $2\,000\,000 - 165\,000 = 1\,835\,000$ сумов.

ХИФнинг ялпи даромадида хусусийлаштирилган корхоналарнинг акциялари бўйича дивидендлар улушини аниқлаймиз:
 $(1\,500\,000 / 2\,500\,000) \times 100\% = 60\%$

Имтиёз суммаси:

$1\,835\,000 \times 60 / 100 = 1\,101\,000$ сўмга тенг.

Дивидендлар бўйича имтиёзларни ҳисобга олган ҳолда ижтимоий инфратузилмани ривожлантириш учун солиқ суммасини ҳисоблаймиз:

$(1\,835\,000 - 1\,101\,000) \times 6 / 100 = 44\,040$ сўм.

3. Хусусийлаштирилган корхоналарнинг акцияларини сотиб олишга йўналтирилган ХИФлар ва ИФлар даромадлари (фойдалари)ни солиққа тортиш хусусида.

Хусусийлаштирилган корхоналарнинг акцияларини сотиб олишга йўналтирилган ХИФлар ва ИФларнинг даромадлари (фойдаси) даромад солиғига, ижтимоий инфратузилмани ривожлантириш солиғига, ободончилик ишлари учун йиғимга, шунингдек бошқа солиқлар, йиғимларга ҳамда даромад ёки фойдаси солиққа тортиш объекти ҳисобланган бюджетдан ташқари фондларга тўловларга тортиш базасидан чиқариб ташланади.

ХИФлар ва ИФларга тегишли акциялар пакети учта манбадан: устав сармоясидан, давлат кредитидан ва тақ-

симланмаган фойдадан шаклланишини ҳисобга олганда, ушбу имтиёз суммаси ҳисобот даври охирида тақсимланмаган фойда ҳисобидан сотиб олинган акциялар қиймати билан ҳисобот даври бошида тақсимланмаган фойда ҳисобидан сотиб олинган акциялар қиймати ўртасидаги фарқ сифатида белгиланади. Бунда тақсимланмаган фойда ҳисобидан сотиб олинган акциялар қиймати хусусийлаштирилган корхоналар акцияларининг харид қиймати билан махсус давлат кредити суммаси ва тўланган устав сармояси ўртасидаги фарқ сифатида белгиланади.

Ушбу имтиёзни ҳисоблаб чиқишга мисол:

ҳисобот даври охирида хусусийлаштирилган корхоналар акцияларининг харид қиймати 3000000 сўмни, давлат кредити суммаси 1400000 сўмни, тўланган устав сармояси 1000000 сўмни ташкил этди; тақсимланмаган фойда ҳисобидан сотиб олинган акцияларнинг харид қиймати:

3 000 000 – 1 400 000 – 1 000 000 = 600 000 сўмга тенг;

ҳисобот йили бошида хусусийлаштирилган корхоналар акцияларининг харид қиймати 1300000 сўмни, давлат кредити суммаси— 700000 сўмни, тўланган устав сармояси 500000 сўмни ташкил этди; тақсимланмаган фойда ҳисобидан сотиб олинган акцияларнинг харид қиймати:

1 300 000 – 700 000 – 500 000 = 100 000 сўмга тенг;

имтиёз суммасини аниқлаймиз: 600 000 – 100 000 = 500 000 сўм.

Агар ҳисобот даври бошида ёки охирида тақсимланмаган фойда ҳисобидан сотиб олинган акцияларнинг харид қиймати манфий бўлса, у ҳолда мазкур акцияларнинг харид қиймати нолга тенг деб қабул қилинади.

**ЭКСПОРТ МАҲСУЛОТЛАРИ (ИШЛАР,
ХИЗМАТЛАРИ)НИ ИШЛАБ ЧИҚАРУВЧИЛАР
ТОМОНИДАН БУХГАЛТЕРИЯ ҲИСОБИНИ
ЮРИТИШ ВА СОЛИҚ ИМТИЁЗЛАРИНИ
Қўллаш тартиби тўғрисида Низом**

**Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги
ва Давлат солиқ қўмитаси томонидан
2000 йил 27 июндаги 64, 2000-70-сон
билан тасдиқланган**

**Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги
томонидан 2000 йил 27 июндаги 939-сон
билан рўйхатга олинган**

*(Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат
солиқ қўмитаси томонидан 2000 йил 4 октябрдаги 107,
2000-121-сон билан тасдиқланган, Ўзбекистон Республи-
каси Адлия вазирлиги томонидан 2000 йил 22 октябрдаги
939-1-сон билан рўйхатга олинган 1-сон ўзгартиш¹ билан
киритилган ўзгартишлар)*

Мазкур Низом Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2000 йил 5 июндаги ПФ-2613-сон «Экспорт маҳсулоти ишлаб чиқарувчиларини рағбатлантириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги Фармонига мувофиқ ишлаб чиқилган ва ўзи ишлаб чиқарган товарлар (ишлар, хизматлар) экспортдан олинadиган даромадларнинг алоҳида ҳисобини юритиш ва солиқ имтиёзларини қўллаш тартибини белгилаб беради.

Мазкур Низом солиқ имтиёзларини қўллаш қисмида мазкур Низомга 1-сон иловага биноан хом ашё товарларини эркин алмаштириладиган валютага экспорт қилувчи савдо-воситачилик корхоналарига, шунингдек ишлаб чиқариш корхоналарига нисбатан қўлланилмайди.

Мазкур Низомнинг II қисмида назарда тутилган солиқ имтиёзлари экспорт маҳсулотини ишлаб чиқарувчи ва уни

¹ Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2000 йил 2 августдаги «Ўзбекистон Республикаси Президентининг айрим фармонларига ўзгартишлар киритиш тўғрисида» ПФ-2677-сон фармони ва Ўзбекистон Республикасининг «Давлат солиқ хизмати тўғрисида»ги қонунининг 7-моддасига мувофиқ киритилган.

мустақил равишда ёки вазирликлар, идоралар, корпорациялар, концернлар, уюшмалар ва компанияларнинг таркибий тузилмалари бўлиб ҳисобланувчи ихтисослаштирилган ташқи савдо бирлашма ва фирмалари орқали сотувчи барча мулкчилик шаклларидаги корхоналарга татбиқ этилади.

1. Ўзи ишлаб чиқарган маҳсулот (ишлар, хизматлар)ни экспорт қилишдан олинадиган даромадларнинг бухгалтерия ҳисобини юритиш тартиби

1.1. Экспортчи корхоналар ўзи ишлаб чиқарган маҳсулот (ишлар, хизматлар)ни эркин алмаштириладиган валютага экспорт қилишдан олинган даромадларни алоҳида ҳисобда юритишлари керак.

1.2. Маҳсулот (ишлар, хизматлар)ни экспорт қилишдан олинадиган даромадларнинг алоҳида ажратилган ҳисобини юритиш учун бухгалтерия ҳисобининг тегишли ҳисобварақларида экспорт маҳсулотини сотишга оид алоҳида илова ҳисобварақлар очилади. Бундай ҳисобварақлар сирасига қуйидагилар киради:

— “Маҳсулот (ишлар, хизматлар)ни сотиш” ҳисобварағи (кредити бўйича экспорт тушуми ҳақидаги ахборот акс эттирилади. Дебети бўйича — экспортга сотилган маҳсулот (иш, хизмат)ларнинг ишлаб чиқариш таннархи тўғрисидаги ахборот);

— “Харидор ва буюртмачилар билан ҳисоб-китоблар” ҳисобварағи;

— “Валюта ҳисобрақами” ҳисобварағи;

— “Давр харажатлари” ҳисобварағининг “Сотишга оид харажатлар” илова ҳисобварағи (ушбу харажатлар экспорт маҳсулотларини етказиб бериш шартларидан келиб чиқиб, товарларни юклаб жўнатишга тайёрлаш, уларни мамлакат ичкарасида ва хорижда ташиш, ортиш, тушириш ишлари, йўлдаги юкларни суғурталаш ва сақлаш, юкларни божхонада расмийлаштирганлик учун йиғимларни тўлаш харажатларини ўз ичига олади);

— “Фойда ва зарарлар” ҳисобварағи (маҳсулот (ишлар, хизматлар)ни экспорт қилишлар чоғида ҳосил бўлувчи

курсдаги фарқ ҳам “Фойда ва зарарлар” ҳисобварағи бўйича алоҳида илова ҳисобварақда акс эттирилади).

1.3. Маъмурий харажатлар ва бошқа операцион харажатлар тушум ҳажмларига мутаносиб равишда тақсимланади.

1.4. Хорижлик харидорга юклаб жўнатилган маҳсулот бўйича экспорт операциялари қуйидаги бухгалтерия ёзувлари асосида акс эттирилади:

Д-т “Харидор ва буюртмачилар билан ҳисоб-китоблар” — “Маҳсулот (ишлар, хизматлар) экспорти бўйича хорижлик харидорлар билан ҳисоб-китоблар” илова ҳисобварағи;

К-т “Маҳсулот (ишлар, хизматлар)ни сотиш” — “Экспорт маҳсулоти (ишлари, хизматлари)ни сотиш” илова ҳисобварағи.

Айни вақтда юклаб жўнатилган маҳсулотнинг ишлаб чиқариш таннари ҳисобдан чиқарилади ва қуйидаги бухгалтерия ёзувлари билан акс эттирилади:

Д-т “Маҳсулот (ишлар, хизматлар)ни сотиш” — “Экспорт маҳсулоти (ишлари, хизматлари)ни сотиш” илова ҳисобварағи;

К-т “Тайёр маҳсулот”.

Юкнинг божхонада расмийлаштирилишига оид харажатлар қуйидагича акс эттирилади:

Д-т “Давр харажатлари” — “Экспорт маҳсулоти (ишлари, хизматлари)ни сотишга оид харажатлар” илова ҳисобварағи;

К-т “Турли дебиторлар ва кредиторлар билан ҳисоб-китоблар” — “Божхона органлари билан ҳисоб-китоблар” илова ҳисобварағи.

Божхона органларига ҳисоблаб ўтказилган:

Д-т “Турли дебиторлар ва кредиторлар билан ҳисоб-китоблар” — “Божхона органи билан ҳисоб-китоблар” илова ҳисобварағи;

К-т “Ҳисоб-китоб ҳисобварағи”.

Экспорт маҳсулотини сотиш билан боғлиқ транспортга оид ва бошқа хил харажатлар қуйидагича акс эттирилади:

Д-т “Давр харажатлари” — “Экспорт маҳсулоти (ишлари, хизматлари)ни сотишга оид харажатлар” илова ҳисобварағи;

К-т “Турли дебиторлар ва кредиторлар билан ҳисоб-китоблар”.

Транспортга оид ва бошқа хил ташкилотларга ҳисоблаб ўтказилган қарзлар қуйидагича акс эттирилади:

Д-т “Турли дебиторлар ва кредиторлар билан ҳисоб-китоблар”;

К-т “Ҳисоб-китоб ҳисобварағи”, “Валюта ҳисобварағи”.

Курсдаги манфий фарқ суммасига, агар экспорт маҳсулотини сотишга оид харажатлар чет эл валютасида амалга оширилган бўлса:

Д-т “Фойда ва зарарлар” — “Экспорт операцияларига оид курсдаги фарқ” алоҳида илова ҳисобварағи;

К-т “Турли дебиторлар ва кредиторлар билан ҳисоб-китоблар”.

Экспорт маҳсулоти улушига тўғри келадиган давр харажатларининг ҳисобдан чиқарилиши қуйидагича акс эттирилади:

Д-т “Фойда ва зарарлар” — “Экспорт маҳсулотини сотишдан кўрилган даромадлар (зарарлар)” илова ҳисобварағи;

К-т “Давр харажатлари” — “Экспорт маҳсулоти (ишлари, хизматлари)ни сотишга оид харажатлар” илова ҳисобварағи.

Экспорт маҳсулоти (ишлари, хизматлари)ни сотишдан олинган молиявий натижа:

Фойда

Д-т “Маҳсулот (ишлар, хизматлар)ни сотиш” — “Экспорт маҳсулотлари (ишлари, хизматлари)ни сотиш” илова ҳисобварағи;

К-т “Фойда ва зарарлар” — “Экспорт маҳсулотини сотишдан олинган даромад” илова ҳисобварағи.

Зарар

Д-т “Фойда ва зарарлар” — “Экспорт маҳсулотини сотишдан кўрилган зарар” илова ҳисобварағи;

К-т “Маҳсулот (ишлар, хизматлар)нинг сотилиши” — “Экспорт маҳсулоти (ишлари, хизматлари)ни сотиш” илова ҳисобварағи.

Хорижий харидор қарзини транзит валюта ҳисобварағига кирим қилиш қуйидагича акс эттирилади:

Д-т “Валюта ҳисобварағи” — “Экспорт маҳсулоти (ишлари, хизматлари)ни сотишдан олинган валюта маблағлари” илова ҳисобварағи;

К-т “Харидорлар ва буюртмачилар билан ҳисоб-китоблар” — “Хорижий харидорлар билан маҳсулот (ишлар, хизматлар) экспортига оид ҳисоб-китоблар” илова ҳисобварағи.

Курсдаги мусбат фарқ қуйидагича акс эттирилади:

Д-т “Харидорлар ва буюртмачилар билан ҳисоб-китоблар” — “Хорижий харидорлар билан маҳсулот (ишлар, хизматлар) экспорти бўйича ҳисоб-китоблар” илова ҳисобварағи;

К-т “Фойда ва зарарлар” — “Экспорт операцияларига оид курсдаги фарқ” алоҳида илова ҳисобварағи.

II. Солиқларга оид имтиёзлар ва уларни қўлланиш тартиби

1. Даромад (фойда) солиғи бўйича имтиёзлар

1.1. Даромад (фойда) солиғидан экспортчи корхоналарнинг эркин алмаштирилдиган валютага ўз ишлаб чиқарган маҳсулоти (ишлари, хизматлари)ни экспорт қилишдан олинган даромадлари озод қилинган.

1.2. Маҳсулот (ишлар, хизматлар) экспортини амалга оширувчи экспортчи корхоналар даромад (фойда) солиғи ҳисоб-китобини тақдим этишлар чоғида мазкур Низомнинг 2-сон иловасига биноан экспорт қилинаётган маҳсулот бўйича маълумотномани тақдим этадилар.

1.3. Даромад (фойда) солиғини ҳисоб-китоб қилиш шаклида маҳсулот (ишлар, хизматлар)ни экспорт қилишдан олинган даромад (тақдим этиладиган маълумотномага биноан — 2-сон илова) 080-“Амалдаги солиқ қонунчилигига мувофиқ солиқ солинадиган даромад (фойда)ни камайтириш” сатрида акс эттирилади.

2. Ягона солиқ тўловчилари бўлган кичик корхоналар бўйича имтиёзлар

2.1. Кичик корхоналарни солиққа тортишнинг ўзига хос жиҳатларини ҳисобга олган ҳолда ягона солиқнинг тўловчилари учун Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2000 йил 5 июндаги ПФ-2613-сон “Экспорт маҳсулотларини ишлаб чиқарувчиларни рағбатлантириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги Фармонида кўзда

тутилган солиққа тортишга оид имтиёзлар эркин алмаштириладиган валютага ўз ишлаб чиқарган маҳсулоти (ишлари, хизматлари)ни экспорт қилишдан олинadиган тушум суммасига нисбатан қўлланилади.

2.2. Экспорт маҳсулоти (ишлари, хизматлари)ни сотишдан олинган тушум суммаси бухгалтерия ҳисобининг алоҳида юритилиши учун “Маҳсулот (ишлар, хизматлар)ни сотиш” ҳисобварағида алоҳида “Экспорт маҳсулоти (ишлари, хизматлари)ни сотиш” илова ҳисобварағи очилади.

2.3. Экспортчи корхоналар учун ягона солиқ ҳисобкитоби мазкур Низомнинг 3-сон иловасига биноан шакл асосида амалга оширилади.

3. Мол-мулк солиғига оид имтиёзлар

3.1. Экспортчи корхоналар учун сотишнинг умумий ҳажмлари доирасидаги ўз ишлаб чиқарган маҳсулоти (ишлари, хизматлари) экспорт улушидан келиб чиққан ҳолда мол-мулк солиғини тўлашнинг қуйидаги тартиби белгиланади:

- 25 дан 50 фоизгача бўлган ҳажмдаги экспорт улуши чоғида — белгиланган мол-мулк солиғи ставкаси 50 фоизга камайтирилади;

- 50 ва ундан ортиқ фоизлар чоғида — мол-мулк солиғи ундирилмайди.

3.2. Имтиёзнинг қўлланилиши учун 2000 йилда мол-мулк солиғи ҳисоб-китоби алоҳида биринчи ярим йиллик учун имтиёзли ставка ҳисобга олинмаган ҳолда ва иккинчи ярим йиллик учун, агар маҳсулотнинг экспорт улуши ўз ишлаб чиқарган маҳсулоти (ишлари, хизматлари) умумий ҳажмининг 25 ва ундан юқори фоизини ташкил қилган ҳолларда, имтиёзни қўллаган ҳолда амалга оширилади.

3.3. Маҳсулот экспортини амалга оширувчи экспортчи корхоналар мол-мулк солиғи ҳисоб-китобини тақдим этиш чоғида экспорт қилинаётган маҳсулот бўйича мазкур Низомнинг 2-сон иловасига биноан маълумотномани тақдим этадилар.

3.4. Мол-мулк солиғининг ҳисоб-китоб шаклида имтиёзли ставка 2-сатрда белгиланганига каср белгиси орқали кўрсатилади. (Масалан, 4% дан иборат белгиланган став-

ка, имтиёзли ставка — 2% (25% ва ундан ортиқ экспорт улуши чоғида). 2-сатр бўйича қуйидаги ёзув амалга оширилади: 4%/2%. Имтиёзли ставкадан келиб чиққан ҳолда солиқ ҳисоб-китоби амалга оширилади. Агар корхона солиқни тўлашдан озод этилган бўлса (экспорт улуши 50% дан ортиқ бўлган ҳолда), 2-сатр бўйича чизиқча тортилади ва солиқ ҳисобланмайди).

3.5. 2001 йилдан бошлаб, агар корхона ҳисобот йилининг биринчи чораги учун мазкур Низомнинг 3.1-бандига биноан имтиёздан салмоқдан келиб чиққан ҳолда фойдаланган, бироқ ҳисобот йилининг I ярми учун солиқни ҳисоб-китоб қилишлар чоғида имтиёз олувчилар қаторига тўғри келмаса, мол-мулк солиғи белгиланган муддатларда I ярим йиллик учун ҳисоб-китоб қилинади ва бюджетга тўланади.

*Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги
ва Давлат солиқ қўмитасининг
2000 йил 22 июндаги 64, 2000-70-сон
низомига 1-сон илова*

**Имтиёзлар қўлланилмайдиган экспорт
хом ашё товарлари рўйхати**

№	Товарлар номи	ТИФ ТН бўйича коди
1.	Пахта толаси	5201, 5203
2.	Ип калава	5205, 5206
3.	Линт	140420000
4.	Нефть, газ конденсати, нефть маҳсулотлари	270900, 270900100, 2710 (271000330, 271000350, 271000590 дан ташқари)
5.	Табиий газ	271121000
6.	Электр энергияси	271600000
7.	Қимматбаҳо металллар	7106, 7108, 7110, 7112
8.	Рангли металллар, рангли металллар ижараси, рангли металллар бўлаклари ва чиқитлари	7401, 7402, 7404-7406, 7501-7504, 7601-7603 (760120900 дан ташқари), 7801-7802 (780110000 дан ташқари), 780420000, 7902-7903, 8001-8002, 810191900, 810291900, 810310-810310900, 810411000-810430000, 810510-810510900, 810600100, 810710000, 810810-810810900, 810910-810910900, 811000-811000190, 811100-811100190, 811211000, 811220-811220390, 811230-811230100, 811240-811240190, 811291
9.	Қора металллар, қора металллар ижараси, қора металллар бўлаклари ва чиқитлари	7201-7213 (721310000, 721331000 дан ташқари), 7214 (721420000, 721440 дан ташқари), 7215, 7216 (721610000, 72162100, 721622000, 721650100 дан ташқари), 7217-7229

(1-илова Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитаси томонидан 2000 йил 4 октябрдаги 107, 2000-121-сон билан тасдиқланган 1-сон ўзгартиш² таҳририда)

Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги
ва Давлат солиқ қўмитасининг
2000 йил 22 июндаги 64, 2000-70-сон
низомига 2-илова

Корхона (ташкилот) штампи

Давлат солиқ инспекциясига

бўйича

(корхона, ташкилотнинг тўлиқ номи)

Идентификация рақами □□□□□□□□□□

Солиқ органининг штампи ёки белгиси
олинди _____

**Экспорт қилинаётган маҳсулот (ишлар, хизматлар)
бўйича 200__ йил учун маълумотнома**

Кўрсаткичлар	Сатр рақами	Даромад (фойда)	Харажатлар (зарар)
Сотишдан олинган соф тушум (2-сон «Молиявий натижалар тўғрисида ҳисобот» шаклининг 050-сатри)	010		
шу жумладан, маҳсулот (ишлар, хизматлар) экспорти	020		

² Бу ерда 1-илова матни 2000 йил 22 июндаги 64, 2000-70-сон таҳририда келтирилган:

**Имтиёзлар қўлланилмайдиган экспорт
хом ашё товарлари рўйхати**

№	Товарлар номи
1.	Пахта толаси
2.	Ип калава
3.	Линт
4.	Нефть, нефть маҳсулотлари
5.	Газ конденсати
6.	Табиий газ
7.	Электр энергияси
8.	Қимматбаҳо металллар
9.	Рангли металллар
10.	Қора металллар

Кўрсаткичлар	Сатр рақами	Даромад (фойда)	Харажатлар (зарар)
Сотишдан олинган соф тушум таркибидаги экспорт маҳсулотининг салмоғи (020-сатр/010-сатр×100%)	030		
Экспортга сотилган маҳсулот (ишлар, хизматлар)нинг ишлаб чиқариш таннархи	040		
Экспорт маҳсулоти (ишлари, хизматлари)ни сотишдан олинган ялпи молиявий натижа (030–040-сатр)	050		
Экспорт маҳсулоти (ишлари, хизматлари)ни сотишга оид харажатлар	060		
Маъмурий харажатлар (2-сон «Молиявий натижалар тўғрисида ҳисобот» шаклининг 090-сатри × 030-сатр (экспорт маҳсулотининг салмоғи) / 100%)	070		
Бошқа операцион харажатлар (2-сон «Молиявий натижалар тўғрисида ҳисобот» шаклининг 100-сатри × 030-сатр (экспорт маҳсулотининг салмоғи) / 100%)	080		
Экспорт маҳсулотини сотишдан олинган молиявий натижа (фойда ёки зарар) (050–060–070–080-сатр)	090		
Маҳсулот (ишлар, хизматлар)-ни экспорт қилишдан олинган валюта курсидаги фарқлар	100		
Экспорт фаолиятидан кўрилган умумий молиявий натижа (фойда ёки зарар) (090±100-сатр)	110		

Корхона (ташкилот) _____
раҳбари (имзо)

Қабул қилди _____
(имзо) (сана)

Бош бухгалтер _____
(имзо)

Изоҳ. Мазкур маълумотнома даромад (фойда) солиғи ҳисоб-китобига I чорак, I ярим йиллик, 9 ойлик, 1 йил учун тақдим этилади.

**Молия вазирлиги ва Давлат
солиқ қўмитасининг
2000 йил 22 июндаги 64, 2000-70-сон
Низомига 3-илова**

Корхона (ташкилот) штампи

Давлат солиқ инспекциясига

_____ бўйича
(корхона, ташкилотнинг тўлиқ номи)

Идентификация рақами

Солиқ органининг
штампи ёки белгиси
олинди _____

**Кичик тадбиркорлик субъектлари томонидан
ягона солиқнинг ҳисоб-китоби
200__ йил _____ учун**

№	Кўрсаткичлар	
1	Ялпи тушум	
2	Шу жумладан, экспортдан олинган	
3	Солиқ солинадиган ялпи тушум (1-сатр–2-сатр)	
4	Белгиланган солиқ ставкаси	
5	Солиқ суммаси	

Корхона (ташкилот) _____
раҳбари (имзо)

Қабул қилди _____
(имзо) (сана)

Бош бухгалтер _____
(имзо)

Изоҳ. Ҳисоб-китоб йил бошидан бошлаб ўсиб борувчи яқун билан тузилади.

И б о б
ЯЛПИ ДАРОМАД СОЛИФИ

**ЯНГИ ТАШКИЛ ЭТИЛАЁТГАН
ХЎЖАЛИК ЮРИТУВЧИ СУБЪЕКТЛАР
ФАОЛИЯТИ УСТИДАН БАНК ВА СОЛИҚ
НАЗОРАТИНИ КУЧАЙТИРИШ
ТЎҒРИСИДА**

**Ўзбекистон Республикаси Президентининг
1999 йил 29 мартдаги ПФ-2276-сон
фармони**

*(Ўзбекистон Республикаси Президентининг
1999 йил 28 июндаги ПФ-2331-сон фармони билан
киритилган ўзгартишлар билан)*

Янги ташкил этилаётган хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятини авж олдириш, ишлаб чиқариш ва хўжалик фаолияти учун реал шарт-шароитларга эга бўлган янги тадбиркорлик тузилмалари шакллантирилишини, шунингдек белгиланган ҳисоб-китоб тартибига риоя этилишини таъминлаш мақсадида:

1. Белгилаб қўйилсинки, 1999 йилнинг 1 апрелидан бошлаб юридик шахс ҳуқуқларига эга янги ташкил этилаётган савдо ва савдо-воситачилик корхоналарини Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигида, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгашида, вилоятлар, шаҳарлар, туманларнинг ҳокимликларида рўйхатдан ўтказиш ва солиқ органларида ҳисобга қўйиш уларда ўзларининг устав фаолиятига мос келадиган савдо майдонлари, омборхоналари ҳамда асбоб-ускуналари, шу жумладан чакана савдо корхоналари учун — назорат-касса аппаратлари ёки уларни харид қилишга ёхуд ижарага олишга маблағлари мавжуд бўлган тақдирдагина амалга оширилади.

Мазкур тартибга риоя қилиниши учун шахсий жавобгарлик Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгашининг Раиси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимлари, шунингдек Давлат солиқ қўмитасининг раиси ва ҳудудий солиқ органларининг раҳбарлари зиммасига юклансин.

2. (2-банд *Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1999 йил 28 июндаги ПФ-2331-сон фармониға мувофиқ ўз кучини йўқотган*¹)

3. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги ва маҳаллий ҳокимият органлари давлат солиқ хизмати органларининг тақдимномасига биноан, молия-хўжалик фаолиятига боғлиқ пул операцияларини банк ҳисобварақлари орқали амалга оширмаётган юридик шахсларни белгиланган тартибда хўжалик юритувчи субъектлар реестридан чиқарсинлар.

4. Хўжалик юритувчи субъект ўзининг юридик манзилгоҳи ўзгаргани ҳақида рўйхатга олувчи органга ва солиқ хизмати органига 10 кун муддат ичида маълум қилмаган тақдирда хўжалик юритувчи субъектнинг мансабдор шахсларига солиқ органлари томонидан энг оз иш ҳақи миқдорининг 10 бараваридан 15 бараваригача маъмурий жазима солиниши белгилаб қўйилсин.

5. «Бюджет билан ҳисоб-китоблар учун хўжалик юритувчи субъектларнинг масъулиятини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида» Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1996 йил 9 августдаги ПФ-1504-сон Фармонининг 8-банди савдо ва савдо-воситачилик корхоналари учун ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин.

Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги манфаатдор вазирликлар ва идоралар билан биргаликда икки ҳафта муддатда қонунчиликка ушбу Фармондан келиб чиқадиган ўзгартиш ва қўшимчалар тўғрисида таклифлар киритсин.

6. Вазирлар Маҳкамаси бир ҳафта муддатда мазкур Фармонни бажариш юзасидан қарор қабул қилсин.

¹ Бу ерда 2-банд матни Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1999 йил 29 мартдаги ПФ-2276-сон фармони таҳририда келтирилади:

«2. Агарда савдо ва савдо-воситачилик корхоналари уч ой мобайнида молия-хўжалик фаолиятига боғлиқ пул операцияларини банк ҳисобварақлари орқали амалга оширмаган ҳолларда тижорат банклари:

уларнинг банк ҳисобварақлари бўйича кейинги операцияларни ўтказишни тўхтатиб қўйсин (бюджетга ва бюджетдан ташқари жамғармаларга солиқларни ҳамда бошқа мажбурий тўловларни ўтказиш бундан мустасно);

хўжалик юритувчи субъектнинг ҳисобварақлари бўйича операциялар тўхтатилган санадан бошлаб уч кун муддатда юридик шахс фаолиятини бундан буён давом эттириш мақсадга мувофиқ ёки мувофиқ эмаслиги тўғрисида хулоса тайёрлаш учун у ҳисобга қўйилган жойдаги солиқ хизмати органига ахборот берсин.»

САВДО ВА УМУМИЙ ОВҚАТЛАНИШ КОРХОНАЛАРИГА СОЛИҚ СОЛИШ ТАРТИБИ ТЎҒРИСИДА

**Ўзбекистон Республикаси
Вазирлар Маҳкамасининг
1998 йил 10 апрелдаги 153-сон қарори**

*(Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг
1999 йил 14 январдаги 20-сон; 2000 йил 30 августдаги
339-сон қарорлари билан киритилган ўзгартиш ва
қўшимчалар билан)*

Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодексига мувофиқ Вазирлар Маҳкамаси қарор қилади:

1. Савдо ва умумий овқатланиш корхоналарининг ялпи даромадга солинадиган солиқ бўйича бюджет билан ҳисоб-китоб қилиш тартиби иловага мувофиқ тасдиқлансин.

2. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги Давлат солиқ қўмитаси билан биргаликда:

Савдо ва умумий овқатланиш корхоналарининг ялпи даромадга солинадиган солиқ бўйича бюджет билан ҳисоб-китоб қилиши тартибини солиқ тўловчиларга етказсин;

бир ой муддатда норматив ҳужжатларни мазкур қарорга мувофиқлаштирсин.

3. (3-банд *Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 14 январдаги 20-сон қарори билан чиқариб ташланган*¹⁾)

4. Вазирлар Маҳкамасининг «Савдо корхоналари ва ташкилотларига солиқ солишдаги айрим ўзгаришлар тўғрисида» 1994 йил 16 мартдаги 138-сон қарори ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин.

5. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Бош вазир ўринбосари Б.С.Ҳамидов зиммасига юклансин.

¹ Бу ерда 3-банд матни Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йил 10 апрелдаги 153-сон қарори таҳририда келтирилади:

«3. Савдо ва умумий овқатланиш корхоналарининг ялпи даромадига солинадиган солиқнинг табақалаштирилган ставкалари *Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1997 йил 5 декабрдаги 540-сон қарори (7-илова) билан тасдиқланганлиги маълумот учун қабул қилинсин.*»

*Вазирлар Маҳкамасининг
1998 йил 10 апрелдаги 153-сон
қарорига илова*

**Савдо ва умумий овқатланиш корхоналарининг
ялпи даромадга солинадиган солиқ бўйича бюджет
билан ҳисоб-китоб қилиши тартиби**

Умумий қондалар

1. Мазкур Тартиб Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодексига мувофиқ ишлаб чиқилган ҳамда савдо ва умумий овқатланиш корхоналарининг ялпи даромадга солинадиган солиқ бўйича бюджет билан ҳисоб-китоб қилиши тартибини белгилаб беради.

2. Савдо ва умумий овқатланиш корхоналари даромад (фойда) солиғи, қўшилган қиймат солиғи, экология солиғи, сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқ, ер остидан фойдаланганлик учун солиқ, ер солиғи, ижтимоий инфра-тузилмани ривожлантириш солиғи, бошқа маҳаллий солиқлар ва йиғимлар (мол-мулк солиғи бундан мустасно) тўлаш ўрнига бюджетга ялпи даромад солиғи тўлайдилар.

Мазкур қоида юқорида айтиб ўтилган корхоналар томонидан олинадиган барча даромадларга татбиқ этилади, ишлаб чиқариш фаолиятидан олинган даромадлар бундан мустасно.

Агар савдо ва умумий овқатланиш корхоналари савдо фаолияти билан биргаликда маҳсулот ишлаб чиқариш билан ҳам шуғулланса, у ҳолда улар алоҳида ҳисобни юртишлари керак ҳамда ишлаб чиқариш фаолияти бўйича мазкур корхоналар тоифаси учун қонунчиликда назарда тутилган солиқлар ва тўловларни тўловчилар ҳисобланади.

Савдо ва умумий овқатланиш корхоналари мол-мулк солиғи, божхона тўловлари, давлат божлари, лицензия йиғимлари, бюджетдан ташқари фондларга ажратмаларни умумий белгиланган тартибда тўлайдилар.

(2-банд Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 14 январдаги 20-сон қарори таҳририда²)

² Бу ерда 2-банд матни Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йил 10 апрелдаги 153-сон қарори таҳририда келтирилган: ⇒

Савдо корхоналари Вазирлар Маҳкамаси ёки жойлардаги давлат ҳокимият органлари томонидан тақдим этилган ерлар учун ижара ҳақи тўлашдан озод этилади.

(2-банднинг охириги хатбошиси Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2000 йил 30 августдаги 339-сон қарори билан киритилган)

Солиқ тўловчилар

3. Савдо ва умумий овқатланиш корхоналари, шу жумладан хорижий инвестициялар иштирокидаги корхоналар ялпи даромад солиғи тўловчилар ҳисобланади.

Давлат статистика органининг рўйхатдан ўтказиш карточкасида кўрсатилган корхона фаолияти коди ялпи даромад солиғи тўловчини аниқлашнинг асосий мезони ҳисобланади.

4. 3-бандда кўрсатилган солиқ тўловчилар кейинги ўринларда «корхоналар» деб аталади.

Солиқ солиш объекти ва солиқни ҳисоблаб чиқиш тартиби

5. Корхонанинг ялпи даромади даромад солиғи солиш объекти ҳисобланади. Ялпи даромад таркибига қуйидагилар киритилади:

сотилган товарларнинг харид ва сотиш қиймати ўртасидаги тафовут;

операциялар ўтказиш билан боғлиқ даромадлар, тушумлар. Бунда савдо корхоналарининг ялпи даромадида савдо майдонларини ижарага беришдан тушган даромадлар ижарага доир харажатлар олиб ташланиб акс эттирилади;

⇒ «2. Савдо ва умумий овқатланиш корхоналари даромад (фойда) солиғи ва қўшилган қиймат солиғи тўлаш ўрнига бюджетга ялпи даромад солиғи тўлайдилар.

Мазкур қоида юқорида айтиб ўтилган корхоналар томонидан олинган барча даромадларга татбиқ этилади, ишлаб чиқариш фаолиятдан олинган даромадлар бундан мустасно.

Агар савдо ва умумий овқатланиш корхоналари савдо фаолияти билан биргаликда маҳсулот ишлаб чиқариш билан ҳам шуғулланса, у ҳолда улар алоҳида ҳисобни юритишлари керак ҳамда ишлаб чиқариш фаолияти бўйича қўшилган қиймат солиғи ва даромад (фойда) солиғи тўловчилар ҳисобланади.

Савдо ва умумий овқатланиш корхоналари импорт қилинадиган товарлар (ишлар, хизматлар)га қўшилган қиймат солиғини умумий белгиланган тартибда тўлайдилар.»

(5-банднинг учинчи хатбошиси Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2000 йил 30 августдаги 339-сон қарори таҳририда келтирилган ³)

молиявий фаолият бўйича даромадлар ва харажатлар (сальдо);

фавқулодда даромадлар.

6. Солиқ солинадиган базани ҳисоблаб чиқишда 5-бандда назарда тутилган тартибда ҳисоблаб чиқилган ялпи даромад:

судалар ва қарзлар бўйича Ўзбекистон Республикаси Марказий банкининг ҳисобга олиш ставкалари доирасида ва ундан ортиқча фоизлар тўлаш;

қимматли қоғозлар чиқариш ва тарқатиш билан боғлиқ харажатлар ўрнига тикланади.

Солиқ солиниши керак бўлган дивидендлар ва фоизлар сифатида олинадиган даромадлар улар тўланадиган манбада ялпи даромаддан чиқариб ташланади.

Савдо ва умумий овқатланиш корхоналари томонидан тўланадиган дивидендлар ва фоизларга (банк кредити учун фоизлардан ташқари) умумий белгиланган тартибда солиқ солинади.

Ялпи даромад солиғи ставкалари

7. Ялпи даромад солиғи:

корхона фаолияти турига (улгуржи савдо, чакана савдо, умумий овқатланиш);

корхона жойлашган жойга (шаҳар, қишлоқ, олис ва тоғли туманлар);

ялпи даромаднинг товар оборотига нисбати сифатида аниқланадиган қорхонанинг даромадлилик даражасига боғлиқ равишда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланадиган табақалаштирилган ставкалар бўйича тўланади.

Бунда асосий ставкалар даромадлиликнинг белгиланган даражасига мувофиқ келувчи ялпи даромадга нисбатан қўлланилади.

³ Бу ерда 5-банднинг учинчи хатбошиси матни Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йил 10 апрелдаги 153-сон қарори таҳририда келтирилган: «операциялар ўтказиш билан боғлиқ даромадлар, тушумлар».

8. Даромадлилик даражасини белгилашда солиқ солиш мақсадида:

«Маҳсулот сотиш»;

«Асосий воситаларни сотиш ва бошқача шаклда ҳисобдан чиқариш»;

«Бошқа активларни сотиш»;

жарималар, пенялар ва олинган неустойкалар юзасидан «Фойда ва зарарлар» счётлари бўйича кредит оборотлари товар обороти таркибига киритилади.

Консигнация шартларида, шунингдек воситачилик шартларида товарни сотувчи ҳамда кейинчалик нақд пул маблағларини коминентларга берувчи корхоналар даромадлилик даражасини белгилашда солиқ солиш мақсадида товарнинг сотилиши қийматини товар оборотига киритадилар.

9. Фаолиятнинг бир нечта турини (улгуржи савдо, чакана савдо, умумий овқатланиш) амалга оширувчи корхоналар фаолиятнинг тегишли турлари учун белгиланган ставкалар бўйича солиқ тўлайдилар. Фаолиятнинг айрим турлари бўйича мустақил ҳисобга олиш мавжуд бўлмаган тақдирда корхоналар улар томонидан амалга ошириладиган фаолият турларига белгиланган энг юқори ставкалар бўйича солиқ тўлайдилар.

Ялпи даромад солиғини ҳисоблаб чиқиш тартиби ва тўлаш муддатлари

10. Ялпи даромад суммаси ялпи даромад миқдоридан, даромад олиш даражасидан ва белгиланган ставкалардан келиб чиққан ҳолда солиқ тўловчилар томонидан аниқланади.

Бунда савдо корхоналарининг ялпи даромад солиғини ҳисоблаш ва тўлаш ҳар ойда ўсиб борувчи якун билан амалга оширилади.

(10-банднинг иккинчи хатбошиси Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2000 йил 30 августдаги 339-сон қарори билан киритилган)

11. Ялпи даромад солиғи бўйича ҳисоб-китоб солиқ тўловчилар томонидан ҳисобот ойдан кейинги ойнинг 15-кунидан кечиктирмай ҳар ойда тақдим этилади.

Ялпи даромад солиғи ҳисоб-китоби шакли Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитаси томонидан ишлаб чиқилади ҳамда белгиланган тартибда солиқ тўловчиларга етказилади.

12. Солиқ тўловчилар ялпи даромад солиғини ҳисоб-китобларни топшириш учун белгиланган муддатдан кечиктирмай тўлайдилар.

13. Бюджет билан ҳисоб-китоб қилишнинг бухгалтерия ҳисоби «Бюджет билан ҳисоб-китоблар» счёти, «Ялпи даромад солиғи» субсчёти бўйича юритилади. Белгиланган тартибда ҳисоблаб чиқилган солиқ «Бюджет билан ҳисоб-китоблар» счёти кредити, «Ҳисобланган солиқлар» счётидаги «Ялпи даромад солиғи» субсчёти бўйича акс эттирилади.

Солиқ суммасининг ўтказилиши «Бюджет билан ҳисоб-китоблар» счёти дебети, «Ялпи даромад солиғи» субсчёти, «Ҳисоб-китоб счёти» счёти кредити бўйича акс эттирилади.

Солиқ тўловчиларнинг жавобгарлиги

14. Солиқ тўловчилар солиқнинг тўғри ҳисоблаб чиқиши ва ўз вақтида тўланиши учун Ўзбекистон Республикасининг амалдаги қонун ҳужжатларига мувофиқ жавоб берадилар.

Давлат солиқ хизмати органларининг назорат қилиши

15. Солиқлар ҳақидаги қонунларнинг тўғри қўлланилиши устидан назорат қилиш Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодексига, «Давлат солиқ хизмати тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига ва Ўзбекистон Республикасининг бошқа қонун ҳужжатларига мувофиқ давлат солиқ хизмати органлари томонидан амалга оширилади.

АСОСИЙ МАКРОИҚТИСОДИЙ КЎРСАТКИЧЛАР ПРОГНОЗИ ВА 2000 ЙИЛГИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ДАВЛАТ БЮДЖЕТИ ПАРАМЕТРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

**Ўзбекистон Республикаси
Вазирлар Маҳкамасининг
1999 йил 31 декабрдаги 554-сон қарори**

*(Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2000
йил 30 августдаги 339-сон қарори билан киритилган
ўзгартишлар ва қўшимчалар билан)*

[Кўчирма]

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг 1999 йил 19 августдаги «Асосий макроиқтисодий кўрсаткичлар прог-
нози ва 2000 йилги Ўзбекистон Республикаси Давлат
бюджети параметрлари тўғрисида» 808-І-сон қарорига
мувофиқ Вазирлар Маҳкамаси қарор қилади:

5. Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодексига му-
вофиқ 2000 йилга қуйидаги ставкалар тасдиқлансин:

<.....>;

савдо ва умумий овқатланиш корхоналарининг ялпи
даромад солиғи 4-иловага биноан.

*Вазирлар Маҳкамасининг
1999 йил 31 декабрдаги
554-сон қарорига 1-илова*

**Савдо ва умумий овқатланиш корхоналари ялпи
даромад солиғининг табақалаштирилган
ставкалари**

1. Савдо корхоналари учун

Даромадлилиқ	Корхоналар- нинг даромад- лилиқ даража- си (ялпи даро- маднинг товар оборотига нис- бати, %ларда)	Қуйида жойлашган корхоналар бўйича солиқ ставкалари (ялпи даромадга нисбатан фоизларда):	
		шаҳар ва қишлоқ жойларда	олис ва тоғли туманларда
Кам	20	20	15
Ортиқ	20	30*	30*

2. Умумий овқатланиш корхоналари учун

Даромад- лилик	Корхона- ларнинг даромад- лилик даражаси (ялпи даромад- нинг товар оборотига нисбати, %ларда)	Қуйида жойлашган корхоналар бўйича солиқ ставкалари (ялпи даромадга нисбатан фоизларда):		
		шаҳар жойларда	қишлоқ жойларда	олис ва тоғли ту- манларда
Кам	40	22	17	15
Ортиқ	40	50*	50*	50*

* Ставка белгиланган даромадлилик даражасидан ошадиган даромадларга қўлланилади.

(4-илова Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2000 йил 30 августдаги 339¹-сон қарори таҳририда)

¹ Бу ерда 4-илова матни Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 31 декабрдаги 554-сон қарори таҳририда келтирилди:

«Савдо ва умумий овқатланиш корхоналари ялпи даромад солиғининг табақалаштирилган ставкалари

Даромад- лилик	Корхоналарнинг даро- мадлилик даражаси (ялпи даромаднинг товар обо- ротига нисбати, %ларда)		Қуйида жойлашган корхоналар бўйича солиқ ставкалари (ялпи даромадга нисбатан фоизларда):		
	улгуржи ва чакана савдо	умумий овқатланиш	шаҳар жойларда	қишлоқ жойларда	олис ва тоғли туманларда
Кам	18,0	40,0	22	17	15
Ортиқ	18,0	40,0	50*	50*	50*

* Ставка белгиланган даромадлилик даражасидан ошадиган даро-
мадларга қўлланилади.»

ИМПОРТ ИСТЕЪМОЛ ТОВАРЛАРИ ОЛИБ КЕЛИШ ВА СОТИШНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2000 йил 24 июндаги 242-сон қарори

*(Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг
2000 йил 24 октябрдаги 412-сон қарори билан киритилган
ўзгариш ва қўшимчалари билан)*

Импорт истеъмол товарлари сотишни тартибга солиш, савдонинг ташкилий шакллари ривожлантириш ва мустақамлаш, аҳолининг харид қобилиятини ошириш, истеъмол товарларига нарх белгилаш тизимини такомиллаштириш ва нархларнинг сунъий равишда оширилишига йўл қўймаслик мақсадида Вазирлар Маҳкамаси **қарор қилади:**

1. Белгилансинки, 2000 йил 1 июлдан бошлаб:

савдо корхоналари ялпи даромад солиғини даромадлилик даражасига боғлиқ равишда табақалаштирилган ставкалар бўйича иловага мувофиқ тўлайдилар. Бунда ялпи даромад солиғини ҳисоблаб чиқиш ва тўлаш ҳар ойда, ўсиб боровчи яқун бўйича амалга оширилади;

ўсимлик мойи, мол ёғи, қанд-шакар ва чой Ўзбекистон Республикаси божхона ҳудудига олиб кирилганда акциз солиғи тўлашдан озод қилинади.

(1-банднинг учинчи хатбошиси Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамасининг 2000 йил 24 октябрдаги 412-сон қарори таҳририда¹)

2. Ўзбекистон Республикаси Марказий банкининг лицензияларига эга бўлган истеъмол товарларини импорт қилувчи корхоналардан хорижий валюта харид қилинганлиги, шунингдек алмаштириш пунктларида хорижий валюта харид қилинганлиги учун 5 фоиз миқдорида йиғим ундириш 2000 йил 1 июлдан бошлаб бекор қилинсин.

¹ Бу ерда 1-банднинг учинчи хатбошиси матни Вазирлар Маҳкамасининг 2000 йил 24 июндаги 242-сон қарори таҳририда келтирилган:

«ўсимлик мойи, мол ёғи, қанд-шакар ва чой Ўзбекистон Республикаси божхона ҳудудига олиб кирилганда акциз солиғи тўлашдан озод қилинади.»

3. Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси ва Молия вазирлиги ҳузуридаги Монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш қўмитаси:

савдо корхоналари томонидан ялпи даромадга солиқ солишнинг белгиланган тартибига риоя қилиниши устидан қатъий назоратни таъминласинлар, бунда қонунни бузувчиларга нисбатан амалдаги қонун ҳужжатларига мувофиқ молиявий жазолар қўлласинлар;

2000 йил 1 июлгача импорт қилинадиган истеъмол товарлари нархлари устидан мониторинг олиб бориш бўйича махсус ишчи гуруҳ ташкил этсинлар, унга нархлар даражасига таъсир кўрсатувчи омилларни ўрганиб чиқиш ва истеъмол товарларига нарх белгилаш механизмини такомиллаштиришга доир таклифлар тайёрлашни юкласинлар.

(3-банднинг биринчи хатбошиси Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2000 йил 24 октябрдаги 412-сон қарори таҳририда²)

4. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги Давлат солиқ қўмитаси билан биргаликда ўн кун муддатда Савдо корхоналарининг ялпи даромад солиғини ҳисоблаб чиқиш ва тўлаш тартибига мазкур қарордан келиб чиқувчи ўзгартиришларни белгиланган тартибда киритсин, бунда шунингдек савдо майдонлари ижарага олинганлиги учун савдо корхоналари даромадларига солиқ солиш бўйича имтиёзларни назарда тутсин.

5. Белгилансинки, 2000 йил 1 июлдан бошлаб жисмоний шахслар (ўзлари қатнаб олиб келадиганлар) томонидан республика ҳудудига тижорат фаолияти учун мўлжаллаб олиб келинаётган товарлардан йиғим амалдаги ставка бўйича божсиз олиб киришнинг чекланган нормалари қўлланилмаган ҳолда ундирилади.

Жисмоний шахслар томонидан республика ҳудудига тижорат фаолияти учун мўлжалланмасдан олиб кирилаётган товарлардан йиғим ундиришнинг Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Импортни тарифлар билан

² Бу ерда 3-банднинг биринчи хатбошиси матни Вазирлар Маҳкамасининг 2000 йил 24 июндаги 242-сон қарори таҳририда келтирилган:

«3. Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси ва Молия вазирлиги ҳузуридаги Монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш қўмитаси:».

бошқариш чора-тадбирлари тўғрисида» 1998 йил 24 февралдаги 80-сон қарори билан белгиланган амалдаги тартиби сақлаб қолинсин.

6. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари 2000 йил 1 июлдан бошлаб буюм бозорларида савдо жойи ижарага олинганлиги учун тўловнинг амалдаги ставкаларини 1,5 баравар оширсинлар.

7. Тошкент шаҳар ҳокимлигининг жисмоний шахслар томонидан олиб келинаётган импорт истеъмол товарларини майда улгуржи ва чакана сотиш бўйича савдо маркази ташкил этиш ва уни «Чорсу» универмаги томонидан фойдаланилаётган бинога жойлаштириш тўғрисидаги таклифи қабул қилинсин.

Тошкент шаҳар ҳокимлиги Ўзбекистон Республикаси Давлат мулки қўмитаси, Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитаси билан биргаликда бир ой муддатда савдо маркази фаолиятини ташкил этиш тўғрисидаги таклифни белгиланган тартибда Вазирлар Маҳкамасига киритсин, бунда турғун биноларда савдо қилувчи жисмоний шахслар учун имтиёзлар тизимини назарда тутсин.

8. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари уюштирилган савдони кенгайтириш ҳамда товар айланиши ҳажмида унинг улушини кўпайтириш бўйича комплекс чора-тадбирларни, шу жумладан қуйидаги чора-тадбирларни ишлаб чиқсинлар ва амалга оширсинлар:

юридик ва жисмоний шахсларнинг савдо фаолиятини амалга оширишлари учун мавжуд омбор ва савдо майдонларини, шунингдек тураржойга мўлжалланмаган фонддаги бўш майдонларни кўплаб бериш;

юридик шахслар томонидан истеъмол товарлари билан улгуржи ва майда улгуржи савдо қилиш турғун марказлари ташкил этиш, шу жумладан уларга юридик шахс бўлмаган тадбиркорлар сифатида тадбиркорлик фаолиятини амалга ошираётган жисмоний шахслардан импорт товарлар харид қилиш ҳуқуқини бериш;

савдо корхоналарини ер учун ижара ҳақи тўлашдан озод қилиш;

уюштирилган савдо тизимида омбор бинолари ва савдо

майдонларидан фойдаланилганлиги учун ижара тўловининг буюм бозорларига нисбатан тадбиркорлар фаолиятининг иқтисодий жиҳатдан фойдалироқ шарт-шароитларини таъминловчи имтиёзли миқдорларини белгилаш;

юримдик шахслар, шунингдек турғун биноларда чакана савдони амалга оширувчи жисмоний шахслар учун касса аппаратларини кредитга ёки лизинг шартларида сотиб олишга қўмаклашиш.

Амалга оширилган ишлар тўғрисида Вазирлар Маҳкамасига 2000 йил якунлари бўйича ахборот берилсин.

9. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги манфаатдор вазирликлар ва идоралар билан биргаликда қонун ҳужжатларига мазкур қарордан келиб чиқувчи ўзгартириш ва қўшимчалар тўғрисидаги таклифларни бир ой муддатда Вазирлар Маҳкамасига киритсин.

10. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг биринчи ўринбосари Б.С.Ҳамидов ва Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари М.З.Усмонов зиммасига юклансин.

*Вазирлар Маҳкамасининг
2000 йил 24 июндаги 242-сон
қарорига илова*

**Улгуржи ва чакана савдо корхоналарининг
ялпи даромадига солинадиган солиқнинг
табақалаштирилган ставкалари**

Даромадлилик	Корхоналарнинг даромад олиш даражаси (ялпи даромаднинг товар айланмасига нисбати, фоизларда)	Корхоналар бўйича солиқ ставкалари (ялпи даромадга нисбатан, фоизларда)	
		шаҳар ва қишлоқ жойлардаги корхоналар	узоқ ва тоғли туманлардаги корхоналар
Кам	20	20	15
Ортиқ	20	30*	30*

* Ставка белгиланган даромадлилик даражасидан ошадиган даромадларга қўлланилади.

АСОСИЙ МАКРОИҚТИСОДИЙ КЎРСАТКИЧЛАР ПРОГНОЗИ ВА 2001 ЙИЛГИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ДАВЛАТ БЮДЖЕТИ ПАРАМЕТРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

**Ўзбекистон Республикаси Вазирлар
Маҳкамасининг 2000 йил 26 декабрдаги
500-сон қарори**

[Кўчирма]

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг 2000 йил 14 декабрдаги «2001 йилги Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджети тўғрисида» 157-II-сон қарорига мувофиқ Вазирлар Маҳкамаси қарор қилади:

4. Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодексига мувофиқ 2001 йил 1 январдан солиқ ставкалари тасдиқлансин: <.....>;

савдо ва умумий овқатланиш корхоналари ялпи даромад солигининг ставкалари 4 ва 5-иловаларга биноан.

*Вазирлар Маҳкамасининг
2000 йил 26 декабрдаги 500-сон
қарорига 4-илова*

**Улгуржи ва чакана савдо корхоналари ялпи даромад
солигининг табақалаштирилган ставкалари**

Даромадлилик	Корхоналарнинг даромадлилик даражаси (ялпи даромаднинг товар оборотига нисбати, %ларда)	Қуйида жойлашган корхоналар бўйича солиқ ставкалари (ялпи даромадга нисбатан фоизларда):	
		шаҳар ва қишлоқ жойларда	олис ва тоғли туманларда
Кам	20	20	15
Ортиқ	20	30*	30*

* Ставка белгиланган даромадлилик даражасидан ошадиган даромадларга қўлланилади.

*Вазирлар Маҳкамасининг
2000 йил 26 декабрдаги 500-сон
қарорига 5-илова*

**Умумий овқатланиш корхоналари учун ялпи даромад
солиғининг табақалаштирилган ставкалари**

Даромад- лилик	Корхоналар- нинг даромад- лилик даража- си (ялпи даро- маднинг товар оборотига нисбати, %ларда)	Қуйида жойлашган корхоналар бўйича солиқ ставкалари (ялпи даромадга нисбатан фоизларда):		
		шаҳар жойларда	қишлоқ жойларда	олис ва тоғли туман- ларда
Кам	40,0	22	17	15
Ортиқ	40,0	50*	50*	50*

* Ставка белгиланган даромадлилик даражасидан ошадиган даромадларга қўлланилади.

**САВДО ВА УМУМИЙ ОВҚАТЛАНИШ
КОРХОНАЛАРИНИ СОЛИҚҚА
ТОРТИШНИНГ АЙРИМ МАСАЛАЛАРИ
ТЎҒРИСИДА ТУШУНТИРИШ ХАТИ**

**Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги
ва Давлат солиқ қўмитаси томонидан
1999 йил 10 февралда ЭГ/04-03-02/367, 99-19-сон
билан тасдиқланган**

**Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги
томонидан 1999 йил 4 мартда 661-сон
билан рўйхатга олинган**

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1998 йил 3 декабрдаги «Савдо ва умумий овқатланиш корхоналари-ни солиққа тортиш тизимини такомиллаштириш тўғриси-да»ги Фармониغا, шунингдек «Давлат солиқ хизмати тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонунига мувофиқ

савдо ва умумий овқатланиш корхоналари учун ер солигини ҳисоб-китоб қилиш тартибига оид келиб тушаётган сўровлар муносабати билан Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитаси қуйидагиларни тшунтиради.

Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодексининг 100-моддасига мувофиқ қонунга мувофиқ ер участкаларини ижарага олувчи юридик ва жисмоний шахслар бюджетга ер солиғи ўрнига ижара ҳақи тўлайдилар.

Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодексининг саккизинчи моддаси тўртинчи қисмига мувофиқ (1998 йил 25 декабрдаги Ўзбекистон Республикаси Қонунига биноан киритилган қўшимчалар билан биргаликда) савдо ва умумий овқатланиш корхоналари даромад (фойда) солиғи, қўшилган қиймат солиғи, экология солиғи, сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқ, ер остидан фойдаланганлик учун солиқ, ер солиғи, ижтимоий инфратузилмани ривожлантириш солиғи (мол-мулк солиғидан ташқари), бошқа хил маҳаллий солиқлар ва йиғимларни тўлаш ўрнига бюджетга ялпи даромад солиғини тўлайдилар.

Юқорида айтилганларни инобатга олиб, агар савдо ва умумий овқатланиш корхоналари учун Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодексининг 100-моддасида кўзда тутилган ҳолларда тўланадиган ижара ҳақи ер солиғининг бир ставкаси ҳажмида белгиланган бўлса, у ҳолда ялпи даромад солиғи ставкасида ер солиғининг бир ставкаси миқдоридан ижара ҳақи ҳисобга олинган, деб ҳисобланади. Агар ижара шартномасида ер участкаси учун ижара ҳақи ер солиғининг бир ставкасидан юқори қилиб белгиланган бўлса, бу ҳолда ундан ер солиғининг бир ставкаси миқдоридан суммани чиқариб ташлаш ва ундаги фарқни ер участкалари учун ижара ҳақи деб ҳисоблаш ўринли бўлади.

Мазкур тушунтириш қоидалари савдо ва умумий овқатланиш корхоналарига хоналарини ижарага берган бошқа ижарага берувчилар билан ҳисоб-китоб қилишларга тааллуқли эмас. Бундай хоналар учун савдо корхоналари тузилган шартномаларга биноан ижарага берувчига ижара ҳақларини тўлайдилар.

Агар савдо ва умумий овқатланиш корхоналари, шунингдек ишлаб чиқариш фаолияти билан ҳам шуғул-

ланса, бу ҳолда улар ҳисоб-китобни алоҳида ажратилган ҳолда юритишлари ва ишлаб чиқариш фаолияти бўйича умумбелгиланган солиқларни, шу жумладан ишлаб чиқариш фаолияти учун фойдаланиладиган ерлар учун ер солиғини (ижара ҳақини) тўлашлари шарт.

ІІІ б о б
ЯГОНА СОЛИҚ

ХУСУСИЙ ТАДБИРКОРЛИК, КИЧИК ВА ЎРТА БИЗНЕСНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИ ЯНАДА РАҒБАТЛАНТИРИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

**Ўзбекистон Республикаси Президентининг
1998 йил 9 апрелдаги ПФ-1987-сон фармони**

Хусусий тадбиркорлик, кичик ва ўрта бизнесни жадал ривожлантириш асосида мулкдорлар синфини шакллантириш, тегишли институтлар тизимини ташкил этиш, кичик ва хусусий тадбиркорлик фаолияти соҳасига кредит ресурсларини кенг жалб қилиш ва хорижий сармояларни бевожуб олиб кириш учун мақбул шароит яратиш мақсадида:

1. Белгилаб қўйилсинки, қуйидагилар кичик ва ўрта бизнес субъектлари ҳисобланади:

мулк шаклидан қатъи назар, ишлаб чиқариш соҳасида йилга ўрта ҳисобда 10 нафаргача, савдо, хизмат кўрсатиш ҳамда бошқа ишлаб чиқаришдан ташқари соҳаларда 5 нафаргача иш билан банд ходимга эга бўлган микрофирмалар;

мулк шаклидан қатъи назар, саноат соҳасида йилга ўрта ҳисобда 40 нафаргача, қурилиш, қишлоқ хўжалиги ва бошқа ишлаб чиқариш соҳаларида 20 нафаргача, илм-фан, илмий хизмат кўрсатиш, чакана савдо ҳамда бошқа ишлаб чиқаришдан ташқари соҳаларда 10 нафаргача иш билан банд ходимга эга бўлган кичик корхоналар;

мулк шаклидан қатъи назар, кичик корхоналар учун йилга белгиланганидан ортиқ, лекин саноат соҳасида 100 нафардан, қурилишда 50 нафардан, қишлоқ хўжалиги ва бошқа ишлаб чиқариш соҳаларида, улгуржи савдода 30 нафардан, чакана савдо, хизмат кўрсатиш ҳамда бошқа ишлаб чиқаришдан ташқари соҳаларда 20 нафардан ошмайдиган иш билан банд ходимга эга бўлган ўрта корхоналар.

2. Белгилаб қўйилсинки, кичик ва ўрта корхоналар одатда хом ашё ва материалларни дастлабки қайта ишлаш, кичик ҳажмли, лекин кўп меҳнат талаб қиладиган бутловчи маҳсулотлар, жиҳоз ва асбоб-ускуналар, халқ бадий ҳунармандчилиги ва амалий санъати буюмлари ишлаб чиқариш соҳаларида, шунингдек, сервис хизмати ва аҳолига хизмат кўрсатиш соҳаларида барпо этилади.

3. Кичик ва ўрта бизнес корхоналари ўзлари ташкил этаётган ишлаб чиқариш учун хорижий технологияни олиб киришда божхона тўловларидан озод қилинсин.

Қўрғонлар, қишлоқ ва овулларда янгидан барпо этилаётган, ишлаб чиқариш-техника соҳасига мўлжалланган маҳсулотлар, қурилиш материаллари ишлаб чиқарадиган, шунингдек қурилиш фаолияти билан шуғулланадиган, таъмирлаш, таъмирлаш-қурилиш, маиший ва коммунал хизмат кўрсатадиган хусусий корхоналарга Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодекси 31-моддасининг 18-банди татбиқ этилсин.

Белгилаб қўйилсинки, мазкур бандда кўрсатилган имтиёзлар фақат Товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатасига, Деҳқон ва фермер хўжаликлари уюшмасига аъзо бўлган кичик ва ўрта бизнес корхоналаригагина тегишлидир.

4. Ўзбекистон Товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатасининг ўз вазифаси ва фаолият йўналишларини кенгайтириш ҳақидаги таклифлари қуйидаги ҳолларда қабул қилинсин:

кичик ва ўрта бизнес корхоналарини ривожлантириш учун хорижий сармояларни жалб этиш бўйича фаолиятни йўлга қўйиш, сармоя жалб этиш жараёнининг барча босқичларида сармоя лойиҳаларининг, шу жумладан жалб этилаётган хорижий кредит линияларининг самарадорлиги мониторингини ўтказиш;

корхонанинг катта-кичиклиги, мулк шакли ва соҳа бўйича кимга бўйсунидан қатъи назар, барча товар ишлаб чиқарувчиларга дастлабки ҳисоб-китоб ва ҳисобот, молиявий ресурслардан самарали фойдаланиш, сармоя жалб этиш, маҳсулотни экспорт қилиш, кадрларга профессионал таълим бериш билан боғлиқ бўлган барча масалаларда кўмаклашиш;

кичик ва ўрта тадбиркорликни ривожлантиришни рағбатлантириш бўйича Республика мувофиқлаштирувчи кенгаши қарорларининг амалда бажарилиши борасидаги ишларни йўлга қўйиш;

Бизнес-фонд, «Мадад» суғурта агентлиги, Тадбиркорбанк кичик ва ўрта бизнес корхоналарини қўллаб-қувватлаш бўйича амалга ошираётган тадбирларни мувофиқлаштириш.

5. Ўзбекистон Республикаси Давлат мулки қўмитаси, Ўзбекистон Товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатаси, тижорат банкларининг:

«Бизнес-фонд», «Мадад» суғурта агентлиги, Тадбиркор-банкнинг Ўзбекистон Товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатасига аъзо бўлиб кириши ҳақидаги;

мулк шаклидан қатъи назар, кичик ва ўрта бизнес корхоналарига, тармоқ ва ҳудудий хўжалик бирлашмалари ва улар таркибига кирадиган корхоналарга кредит беришни амалга ошираётган тижорат банклари Ўзбекистон Товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатаси фаолиятида шартнома асосида, унинг билвосита аъзоси сифатида иштирок этиши ҳақидаги;

ҳудудий хўжалик бирлашмалари, маҳаллий саноат, савдо, маиший хизмат кўрсатиш корхоналари, шунингдек бозор инфратузилмаси ташкилотларининг Палатанинг марказий ва минтақавий кенгашлари фаолиятида уларнинг аъзоси сифатида иштирок этиши ҳақидаги таклифлари маъқуллансин.

Ўзбекистон Республикаси Давлат мулки қўмитаси Ўзбекистон Товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатаси билан биргаликда бир ой муддат ичида мазкур Фармоннинг 4- ва 5-бандларидан келиб чиқадиган барча зарур низом ўзгаришларини амалга оширсин.

6. Фермер ва деҳқон хўжаликларининг ташкилий фаолиятини яхшилаш мақсадида фермер ва деҳқон хўжаликларини қўллаб-қувватловчи Шахсий ёрдамчи ва деҳқон хўжаликлари уюшмасининг уни Деҳқон ва фермер хўжаликлари уюшмасига айлантириш, айти вақтда Шахсий ёрдамчи ва деҳқон хўжаликларини қўллаб-қувватлаш фондини Деҳқон ва фермер хўжаликларини қўллаб-қувватлаш фонди деб аташ ҳақидаги таклифи маъқуллансин.

Белгилаб қўйилсинки, Деҳқон ва фермер хўжаликлари уюшмаси деҳқон ва фермер хўжаликларини шартнома асосида ўзининг аъзолари сифатида бирлаштиради, юридик шахс ҳуқуқига эга бўлган мустақил нодавлат ташкилоти ҳисобланади ҳамда ўз фаолиятини иқтисодий мустақиллик ва ўз-ўзини бошқариш тамойиллари асосида амалга оширади.

«Замин» банкининг Деҳқон ва фермер хўжаликлари уюшмаси фаолиятида унинг аъзоси сифатида иштирок этиш;

Европа тикланиш ва тараққиёт банкининг деҳқон ва фермер хўжаликларини қўллаб-қувватлаш учун 20 мингдан 125 минг АҚШ долларигача миқдордаги ўрта муддатли микро ва кичик кредитларга асосланган кредит йўналиши ажратиш ҳақидаги таклифлари қабул қилинсин.

7. Белгилаб қўйилсинки:

Ўзбекистон Республикаси ваколатли банкларининг кичик ва ўрта бизнес корхоналари учун, деҳқон ва фермер хўжаликларини ҳам қўшган ҳолда, сармоя лойиҳаларига ажратилган хорижий кредитларни қайта тақсимлашдан тушадиган воситачилик йиғимларининг умумий миқдори субкредит суммасидан олинadиган йиллик фойданинг 0,15 фоизидан ошмаслиги лозим;

хорижий кредит йўналишлари бўйича олинган кредитларни тўлаш муддати улар субзаёмга қайта тақсимланаётганида 3 ойдан ортиқ муддатга қисқартирилиши мумкин эмас.

8. Белгилаб қўйилсинки, бюджетдан ташқари фондларнинг кичик ва ўрта бизнес корхоналарига кредит бериш бўйича барча операциялари тижорат банклари, жумладан Тадбиркорбанк ва «Замин» банки орқали, бюджетдан ташқари фондлар ва тижорат банклари ўртасида тузиладиган бош битимлар асосида кредит йўллари очиш орқали амалга оширилади.

9. Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий алоқалар вазирлиги ўзининг ихтисослашган ташқи савдо фирмалари орқали кичик ва ўрта бизнес корхоналари ишлаб чиқарган маҳсулотларни сотишни ташкил этсин. Уларга хорижий бозорларнинг маркетинг тадқиқотини ўтказишда кўмаклашсин.

10. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳри ҳокимликлари:

Товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатасининг ҳудудий бўлимлари, Деҳқон ва фермер хўжаликлари уюшмаси, маҳаллий солиқ ва статистика хизматлари билан биргаликда 1998 йил 1 июлига қадар барпо этил-

ган ва ишлаб турган кичик ва ўрта бизнесга мансуб барча корхоналарнинг сонини аниқлаш мақсадида уларнинг рўйхатини инвентаризациядан ўтказсинлар;

хусусий кичик ва ўрта корхоналарнинг Товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатасининг тегишли ҳудудий бўлимларига ёки Деҳқон ва фермер хўжаликлари уюшмасига белгиланган тартибда аъзо бўлиб киришига кўмаклашиш бўйича амалий чора-тадбирлар кўрсинлар;

Товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатасини, Деҳқон ва фермер хўжаликлари уюшмасини барпо этилаётган ва тугатилаётган кичик ва ўрта бизнес корхоналари ҳақидаги ахборот билан ҳар ойда таъминлаб турсинлар.

11. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси икки ҳафта муддат ичида:

Ўзбекистон Товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатаси фаолиятини такомиллаштириш тўғрисида;

Деҳқон ва фермер хўжаликлари уюшмаси фаолиятини ташкил этиш тўғрисида;

кичик ва ўрта корхоналарни ривожлантиришни қўллаб-қувватлаш механизмларини такомиллаштириш тўғрисида қарорлар қабул қилсин.

12. Адлия вазирлиги Молия вазирлиги, Марказий банк, Ўзбекистон Республикаси Давлат мулки қўмитаси, Ўзбекистон Товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатаси, Деҳқон ва фермер хўжаликлари уюшмаси, бошқа манфаатдор ташкилотлар билан биргаликда бир ой муддат ичида амалдаги қонунчилик ва меъёрий ҳужжатларни мазкур Фармон қоидаларига мувофиқлаштириш ҳақида Вазирлар Маҳкамасига таклиф киритсин.

13. Мазкур Фармоннинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазири Ў.Т.Султонов зиммасига юклансин.

**СОЛИҚ СОЛИШНИНГ
СОДДАЛАШТИРИЛГАН ТИЗИМИГА ЎТГАН
КИЧИК КОРХОНАЛАРГА СОЛИҚ СОЛИШ
ТАРТИБИ ТЎҒРИСИДА**

**Ўзбекистон Республикаси
Вазирлар Маҳкамасининг
1998 йил 15 апрелдаги 159-сон қарори**

*(Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1999
йил 11 ноябрдаги 493-сон; 2000 йил 11 апрелдаги 140-сон;
2000 йил 2 августдаги 299-сон; 2000 йил 2 октябрдаги
380-сон қарорлари билан киритилган ўзгарттиш ва
қўшимчалар билан)*

Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодексига мувофиқ Вазирлар Маҳкамаси қарор қилади:

1. Кичик корхоналар учун солиқ солишнинг соддалаштирилган тизимини қўллаш тартиби иловага мувофиқ тасдиқлансин.

2. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги Давлат солиқ қўмитаси билан биргаликда:

Кичик корхоналар учун солиқ солишнинг соддалаштирилган тизимини қўллаш тартибини солиқ тўловчиларга етказсин;

бир ой муддатда норматив ҳужжатларни мазкур қарорга мувофиқлаштирсин.

3. *(3-банд Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2000 йил 11 апрелдаги 140-сон қарори билан чиқариб ташланган¹)*

4. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Бош вазир ўринбосари Б.С.Ҳамидов зиммасига юклансин.

¹ Бу ерда 3-банднинг матни Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йил 15 апрелдаги 159-сон қарори таҳририда келтирилган:

«3. Мулкчиликнинг барча шаклларидаги кичик корхоналар учун ягона солиқ ставкаси Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1997 йил 5 декабрдаги 540-сон қарори (13-илова) билан тасдиқланганлиги маълумот учун қабул қилинсин.».

*Вазирлар Маҳкамасининг
1998 йил 15 апрелдаги 159-сон
қарорига илова*

**Кичик корхоналар учун солиқ солишнинг
соддалаштирилган тизимини қўллаш тартиби**

I. Умумий қоидалар

1. Мазкур Тартиб Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодексига мувофиқ ишлаб чиқилган ва тадбиркорлик фаолиятини амалга оширувчи кичик корхоналар (кейинги ўринларда — корхона деб аталади) учун солиқ солишнинг соддалаштирилган тизимини қўллаш тартибини белгилайди.

2. Кичик корхоналар учун солиқ солишнинг соддалаштирилган тизими Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодексига назарда тутилган амалдаги солиқ солиш тизими билан бир қаторда қўлланилади.

Солиқ солиш тизимини танлаш ҳуқуқи мазкур Тартибга мувофиқ ихтиёрийлик асосида кичик корхоналарга берилади.

3. Солиқ солишнинг соддалаштирилган тизими ялпи умумдавлат солиқларини, шунингдек давлат ҳокимияти маҳаллий органлари томонидан жорий этиладиган маҳаллий солиқлар ва йиғимларни тўлаш ўрнига ягона солиқ тўлашни назарда тутаяди, қуйидагилар бундан мустаснодир:
савдо-сотик қилиш ҳуқуқи учун йиғим, шу жумладан, айрим турлардаги товарларни сотиш ҳуқуқини берувчи лицензия йиғимлари;

юрidik шахсларни рўйхатдан ўтказганлик учун йиғим;
автотранспорт тўхташ жойидан фойдаланганлик учун йиғим.

4. Ягона солиқ тўловчи бўлган корхоналар, сотиб олинган товар қийматида тўланган қўшилган қиймат солиғи суммасини ишлаб чиқариш харажатлари (муомала харажатлари)га чиқариб ташлайдилар.

5. Солиқ солишнинг соддалаштирилган тизимини қўловчи кичик корхоналар учун бож, қўшилган қиймат солиғи ва импорт қилинаётган товарлар (ишлар, хизматлар)га акциз солиғи, давлат божи, лицензия йиғимлари тўлаш,

бюджетдан ташқари фондларга ажратмалар ажратишнинг амалдаги тартиби сақлаб қолинади.

6. Солиқ солишнинг соддалаштирилган тизимига ўтган корхона умумий белгиланган тартибда ёки соддалаштирилган шаклда ҳисоб-китоб юритишга ҳақлидир. Бухгалтерия ҳисоботи дастлабки ҳужжатларининг ва даромадлар ва харажатларни ҳисобга олиш дафтари юритишнинг соддалаштирилган шакли Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги томонидан белгиланади ва ҳудуд учун ягона ҳисобланади.

II. Солиқ солишнинг соддалаштирилган тизими субъектлари

1. Солиқ солишнинг соддалаштирилган тизимининг амал қилиши қонунчилик билан белгиланган мезонларга мувофиқ кичик корхоналар сирасига кирувчи юридик шахсларга татбиқ этилади.

2. Солиқ солишни соддалаштирилган тизими учун фаолият тури Макроиқтисодиёт ва статистика вазирлиги томонидан белгиланган код бўйича аниқланади.

3. Кичик корхоналар ходимлари сонини аниқлашда пудрат шартномалари ва фуқаролик-ҳуқуқий тусдаги бошқа хил шартномалар бўйича ишлаётганлар ҳам ҳисобга олинади.

4. Солиқ солишнинг соддалаштирилган тизимига амал қиладиган, ишлаётган умумий ходимларнинг камида эллик фоизини ногиронлар ташкил этган корхоналар ягона солиқ тўлашдан озод қилинадилар.

Мазкур имтиёз савдо, воситачилик, таъминот-сотиш ва тайёрлов фаолияти билан шуғулланувчи корхоналарга татбиқ этилмайди.

5. Фаолиятнинг бир қанча турини амалга оширувчи ягона солиқ тўловчилар фаолиятнинг ҳар бир тури бўйича солиқ солиш объектининг алоҳида ҳисобини олиб боришлари ва аниқ фаолият турини солиқ солиш объектидан ҳамда унга мувофиқ келувчи ягона солиқ ставкасидан келиб чиққан ҳолда ягона солиқни ҳисоблашлари керак.

6. Акциз солиғи солинадиган маҳсулот ишлаб чиқарувчи кичик корхоналар Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодекси томонидан белгиланган тартибда акциз солиғини тўлаш

шарти билан солиққа тортишнинг соддалаштирилган тизимига ўтишлари мумкин.

(II бўлимнинг 6-банди Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 11 ноябрдаги 493-сон қарори таҳририда²)

III. Солиқ солишнинг соддалаштирилган тизимидаги солиқ солиш объектлари

1. Қуйидагилар ягона солиқ солиш (солиқ солинадиган оборот) объекти ҳисобланади:

савдо корхоналари учун (харид қилувчи, воситачи, улгуржи-сотувчи, таъминот) — ялпи даромад;

халқ хўжалигининг бошқа тармоқлари корхоналари учун — ялпи тушум.

Бунда қурилиш, қурилиш-монтаж, таъмирлаш-қурилиш, ишга тушириш-созлаш, лойиҳа-қидирув ва илмий-тадқиқот ташкилотлари учун солиққа тортиш объекти бўлиб ўз кучи билан бажарилган ишлар ҳажмидан келиб чиқиб ҳисобланган ялпи тушум ҳисобланади.

(III бўлим 1-бандининг тўртинчи хатбошиси Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2000 йил 2 октябрдаги 380-сон қарори билан киритилган)

2. Ялпи тушум таркибига:

маҳсулотлар (ишлар, хизматлар)ни, мол-мулкни сотишдан олинган тушум суммалари;

молиявий фаолиятдан олинган даромадлар ва Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодексига мувофиқ белгиладиган бошқа даромадлар киради.

Ялпи тушум таркибига ўзи ишлаб чиқарган маҳсулот (ишлар, хизматлар)ни эркин алмаштириладиган валютага экспорт қилишдан олинган тушум суммаси киритилмайди. Ушбу меъёр савдо-воситачилик фаолияти билан шуғулланувчи, ёхуд эркин алмаштириладиган валютага хом ашё товарлари — пахта толаси, ип калава, линт, нефть, нефть маҳсулотлари, газ конденсати, табиий газ, электр энер-

² Бу ерда II бўлим 6-банди матни Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йил 15 апрелдаги 159-сон қарори таҳририда келтирилган:

«6. Акқиз солиғи солинадиган товарлар ишлаб чиқараётган корхоналарга солиқ солишнинг соддалаштирилган тизими татбиқ этилмайди.».

гияси, қимматбаҳо, рангли ва қора металлларни экспорт қилувчи кичик корхоналарга татбиқ этилмайди.

(III бўлим 2-бандининг тўртинчи хатбошиси Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2000 йил 2 август-даги 299-сон қарори билан киритилган)

3. Ялпи даромад таркибига:

товарнинг харид ва сотиш қиймати ўртасидаги тафовут; молиявий фаолиятдан олинган даромадлар ва Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодексига мувофиқ белгиланадиган бошқа даромадлар киради.

IV. Солиқ солишнинг соддалаштирилган тизимини қўллаш қондалари

1. Корхоналарнинг солиқ солишнинг соддалаштирилган тизимига ўтишлари учун улар рўйхатдан ўтган жойдаги давлат солиқ хизмати органига чорак бошланишидан камида бир ой олдин ёзма равишда ариза беришлари зарур. Бунда мазкур Тартибнинг II бўлимида назарда тутилган шартларга риоя қилиниши керак.

2. Солиқ солишнинг соддалаштирилган тизимига ўтишда корхоналарда ўтган давр учун солиқ тўлаш бўйича ўша даврда амалда бўлган солиқ солиш тизимидан келиб чиққан ҳолдаги мажбуриятлар сақланиб қолади.

3. Корхонани солиқ солишнинг соддалаштирилган тизимига ўтказиш ёки асосланган ҳолда рад этиш тўғрисидаги қарор давлат солиқ хизмати органи томонидан корхона ариза берган кундан бошлаб ўн кун муддатда чиқарилади.

4. Соддалаштирилган шаклда ҳисобни олиб боришга қарор қилган корхона ўз аризаси қондирилгандан кейин белгиланган шаклдаги хўжалик операцияларини ҳисобга олиш дафтарини рўйхатдан ўтказиш учун уни давлат солиқ хизмати органига тақдим этади.

5. Давлат солиқ хизмати органи хўжалик операцияларини ҳисобга олиш дафтарининг биринчи бетида ариза имзоланган санани белгилаб қўяди.

6. Хўжалик операцияларини ҳисобга олиш дафтарига Ўзбекистон Республикасининг амалдаги норматив ҳужжатлари билан белгиланган тартибда ҳисоботлар билан муомала қилиш қондалари татбиқ этилади.

7. Солиқ солишнинг соддалаштирилган тизимини қўллашни рад этиш ва навбатдаги календарь йил бошидан солиқ солишнинг умумий белгиланган тизимига қайтиш календарь йил тугашидан камида 15 кун олдин давлат солиқ органига тегишли ариза берилган тақдирда амалга оширилиши мумкин.

8. Солиқ хизматининг солиқ солишнинг соддалаштирилган тизимига ўтказишни рад этиш тўғрисидаги қарори устидан белгиланган тартибда шикоят қилиниши мумкин.

9. Ягона солиқ тўлашдан солиқ солишнинг аввалги тизимига йил давомида ўтказилмайди.

V. Ягона солиқни ҳисоблаб чиқариш тартиби ва уни тўлаш муддатлари

1. Ягона солиқ солиқ солинадиган оборот ва тасдиқланган ставкалардан келиб чиққан ҳолда солиқ тўловчилар томонидан мустақил равишда ҳисоблаб чиқарилади.

2. Ягона солиқ бўйича ҳисоб-китоблар давлат солиқ хизмати органларига чораклик ва йиллик бухгалтерия ҳисоботларини топшириш учун белгиланган муддатларда тақдим этилади.

3. Ягона солиқ бюджетга ҳар чоракда ўсиб боровчи яқун билан ҳисоб-китоб тақдим этиш муддатидан кечиктирилмасдан тўланади.

4. Ягона солиқ суммаси маҳаллий бюджетга ўтказилади.

VI. Тўловчиларнинг жавобгарлиги

Тўловчилар Ўзбекистон Республикасининг амалдаги қонунчилигига мувофиқ жавобгар бўладилар.

VII. Давлат солиқ хизмати органларининг назорат қилиши

Мазкур Тартибнинг тўғри қўлланилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодекси, «Давлат солиқ хизмати тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонуни ва бошқа қонун ҳужжатларига мувофиқ амалга оширилади.

КИЧИК ВА ЎРТА БИЗНЕС КОРХОНАЛАРИНИНГ ҲИСОБОТ БЕРИШINI ҚИСҚАРТИРИШ ВА ТАРТИБГА СОЛИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

**Ўзбекистон Республикаси
Вазирлар Маҳкамасининг
2000 йил 23 февралдаги 65-сон қарори**

Вазирлар Маҳкамаси бир қанча вазирликлар, идоралар, маҳаллий ҳокимият ва бошқарув органлари томонидан кичик ва ўрта тадбиркорлик субъектларидан сўралаётган қонун ҳужжатларидан назарда тутилмаган ҳисобот ва маълумотларнинг қўшимча шакллари жорий этилиши ҳолларига йўл қўйиб бўлмайти деб ҳисоблайди.

Турли тузилмалар томонидан ҳисоботларнинг кўплаб шакллари белгиланиши, микрофирмалар, кичик ва ўрта корхоналарнинг турли идораларига катта ҳажмда ахборот тақдим этиши тадбиркорларнинг анча вақти ва маблағи бой берилишига олиб келмоқда, уларни асосий фаолиятларидан асоссиз равишда чалғитмоқда, тадбиркорликнинг ривожланишига тўсқинлик қилмоқда.

Кичик ва ўрта корхоналар, микрофирмалар учун янада қулай шарт-шароитлар яратиш, шунингдек улар томонидан тақдим этилаётган ҳисобот турларини анча содда-лаштириш ва қисқартириш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси қарор қилади:

1. Белгилансинки:

кичик ва ўрта корхоналар, микрофирмалар ҳисоботларни фақат жойлардаги давлат статистика органларига ва солиқ органларига улар томонидан белгиланган шакллари бўйича тақдим этадилар;

микрофирмалар ва кичик корхоналар ҳисоботни йилнинг ҳар чорагида тақдим этадилар. Микрофирмалар ва кичик корхоналардан ҳар ойда ҳисобот сўралишига йўл қўйилмайди.

Ўзбекистон Республикаси Макроиқтисодиёт ва статистика вазирлиги Давлат солиқ қўмитаси, бошқа манфаатдор вазирликлар ва идоралар билан биргаликда микрофирмалар ва кичик корхоналар (шу жумладан, қўшма корхо-

налар)нинг амалдаги статистика ҳисоботини ўн кун муддатда қайта кўриб чиқсин ҳамда улар учун жорий йилнинг I чораги ҳисоботидан бошлаб мумкин қадар қисқартирилган, соддалаштирилган ва бирхиллаштирилган ҳисоботни, шунингдек уни тақдим этиш тартибини жорий этсин.

2. Вазирликлар ва идораларнинг микрофирмалар, кичик ва ўрта корхоналар томонидан қонунчилик томонидан назарда тутилмаган қўшимча ҳисобот турлари тақдим этилишини назарда тутувчи кўрсатмалар ва меъёрий ҳужжатлар чиқариши тақиқлансин.

3. Вазирликлар ва идоралар раҳбарлари, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгашининг раиси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимлари уларнинг кичик ва ўрта бизнес корхоналари томонидан ҳисобот тақдим этишнинг белгиланган тартибига қатъий риоя қилиниши учун шахсан жавоб беришлари тўғрисида огоҳлантирилсинлар.

4. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги ва Прокуратураси ўзбошимчалик билан ҳисобот жорий этишнинг ҳар бир ҳолатини батафсил ўрганиб чиқсинлар, айбдор шахсларни жавобгарликка тортсинлар. Вазирликлар, идоралар ҳамда маҳаллий ҳокимият ва бошқарув органлари томонидан ўзбошимчалик билан ҳисобот жорий этиш ҳолларига ҳўжалик юритувчи субъектларни ноқонуний равишда текшириш сифатида қарасинлар.

5. Кичик ва хусусий тадбиркорликни ривожлантиришни рағбатлантириш бўйича республика мувофиқлаштирувчи кенгаши кичик ва ўрта бизнес субъектлари учун ҳисоботларни юритишнинг белгиланган тартибига риоя этиш масалаларини ўз мажлисларида мунтазам кўриб борсин, мавжуд тартибни бузишларни бартараф этиш юзасидан зудлик билан чоралар кўрсин.

6. Ўзбекистон Республикаси Макроиқтисодиёт ва статистика вазирлиги, Давлат солиқ кўмитаси, Адлия вазирлиги амалга оширилган ишлар тўғрисида жорий йилнинг биринчи чораги яқунлари бўйича Вазирлар Маҳкамасига ахборот берсинлар.

7. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги манфаатдор вазирликлар ва идоралар билан биргаликда қонун ҳужжатларига мазкур қарордан келиб чиқадиган ўзгарти-

ришлар ва қўшимчалар киритиш юзасидан бир ой муддатда Вазирлар Маҳкамасига таклифлар киритсин.

Вазирликлар ва идоралар ўзларининг идоравий меъёрий ҳужжатларини мазкур қарорга мувофиқлаштирсинлар.

8. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг биринчи ўринбосари Б.С.Ҳамидов зиммасига юклансин.

КАПИТАЛ ҚУРИЛИШДА ИҚТИСОДИЙ ИСЛОҲОТЛАРНИ ЧУҚУРЛАШТИРИШГА ДОИР ҚЎШИМЧА ЧОРА-ТАДБИРЛАР ТЎҒРИСИДА

**Ўзбекистон Республикаси Вазирлар
Маҳкамасининг 2000 йил 5 августдаги
305-сон қарори**

[Кўчирма]

Вазирлар Маҳкамаси таъкидлайдики, капитал қурилиш-ни бошқаришни ислоҳ қилиш ва такомиллаштиришга доир чора-тадбирлар қабул қилинаётганига қарамай, Вазирлар Маҳкамасининг Қурилиш ва бинокорлик материаллари саноати мажмуи, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, ҳокимиятлар ва капитал қурилишдаги иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштириш бўйича ҳудудий комиссияларнинг фаолияти белгиланган талабларга жавоб бермайди.

Кўпчилик минтақаларда тармоқни ривожлантириш ва ислоҳ қилишнинг аниқ дастури мавжуд эмас. Давлат тасарруфидан чиқариш ва акциялаштириш жараёнлари расмий учун амалга оширилган, давлат қурилиш ташкилотларининг катта қисми сақланиб турибди. Хусусий корхоналар ҳалигача пудрат ишлари бозоридан муносиб ўрин эгалламаган. Кам қувватли ва рентабеллиги паст қурилиш ташкилотларини тугатиш жуда секин суръатларда амалга ошириляпти. Буюртмаларни жойлаштиришнинг тендер механизми сузлик билан жорий этиляпти, пудрат шартномаларини бажариш даражаси қониқарсизлигича қоляпти. Сунистеъмол қилиш ва молиявий қонунбузарликлар,

қурилиш ишлари ва материаллари қийматини сунъий равишда ошириш ҳоллари ҳамон учрамоқда.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Қурилиш ва бинокорлик материаллари саноати мажмуи (Исаев А.Н.), тегишли Республика ва ҳудудий комиссиялар томонидан ишни тегишли равишда ташкил этиш ҳамда капитал қурилишни бошқаришни ислоҳ қилиш ва қайта ташкиллаштиришга доир ҳукумат қарорларининг сўзсиз бажарилиши устидан тегишли даражада назорат қилиш таъминланмаган.

Йўл қўйилган камчиликларни бартараф қилишни тезлаштириш ва капитал қурилишдаги иқтисодий ислохотларни янада чуқурлаштириш, инвестиция жараёни иштирокчиларининг ўрни ва масъулиятини кучайтириш, қурилишда бозор механизмларини ҳамма жойда жорий этишни таъминлаш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси қарор қилади:

7. Белгилансинки, қурилиш, қурилиш-монтаж, таъмирлаш-қурилиш, ишга тушириш-созлаш, лойиҳа-қидирув ва илмий-тадқиқот ташкилотлари экология солиғи ва кичик корхоналар учун ягона солиқни, шунингдек Пенсия жамғармаси ва Республика йўл фондига мажбурий ажратмаларни ўз кучлари билан бажарилган ишлар ҳажмидан келиб чиқиб ҳисоблаб ёзадилар.

АСОСИЙ МАКРОИҚТИСОДИЙ КЎРСАТКИЧЛАР ПРОГНОЗИ ВА 2001 ЙИЛГИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ДАВЛАТ БЮДЖЕТИ ПАРАМЕТРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

**Ўзбекистон Республикаси Вазирлар
Маҳкамасининг 2000 йил 26 декабрдаги
500-сон қарори**

[Кўчирма]

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг 2000 йил 14 декабрдаги «2001 йилги Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджети тўғрисида» 157-II-сон қарорига мувофиқ Вазирлар Маҳкамаси қарор қилади:

4. Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодексига мувофиқ 2001 йил 1 январидан бошлаб қуйидаги солиқлар ставкалари тасдиқлансин:

<.....>;

<.....>;

солиққа тортишнинг соддалаштирилган тизимини қўлловчи кичик корхоналар учун ягона солиқ ставкалари 6-иловага биноан.

*Вазирлар Маҳкамасининг
2000 йил 26 декабрдаги 500-сон
қарорига 6-илова*

Солиққа тортишнинг соддалаштирилган тизимини қўлловчи кичик корхоналар учун ягона солиқ ставкалари

Солиқ тўловчилар	Маҳсулотлар (ишлар, хизматлар)ни сотиш ҳажмидан фоизларда
Савдо (харид, савдо-воситачилик, улгуржи-сотув, таъминот) корхоналари, шу жумладан умумий овқатланиш корхоналари	25*
Хусусий амалиёт билан шуғулланувчи нотариуслар, брокерлик фирмалари, лотерея ўйинларини ўтказувчи корхоналар	25
Қишлоқ хўжалик корхоналари, ягона ер солиғи тўловчи деб ҳисобланувчи қишлоқ хўжалик товар ишлаб чиқарувчилари бундан мустасно**	5
Иқтисодиёт бошқа тармоқларининг корхоналари	10***

* Ялпи даромадга нисбатан фоизларда.

** Кичик корхоналар — қишлоқ хўжалик товар ишлаб чиқарувчилари мазкур қарорга 13-иловага биноан ставкалар бўйича ягона ер солиғини тўлайдилар.

*** Лизинг компаниялари учун — лизинг берувчи даромадига (маржасига) нисбатан фоизларда.

ЧОРАКЛИК ВА ЙИЛЛИК МОЛИЯВИЙ ҲИСОБОТЛАРНИ ТАҚДИМ ЭТИШ МУДДАТЛАРИ ТЎҒРИСИДА НИЗОМ

**Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги
томонидан 2000 йил 15 июнда 47-сон
билан тасдиқланган**

**Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги
томонидан 2000 йил 3 июлда 942-сон
билан рўйхатга олинган**

Мазкур Низом “Бухгалтерия ҳисоби тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни ва 1-сон “Ҳисоб сиёсати ва молиявий ҳисоботлар” бухгалтерия ҳисоби миллий андозасига мувофиқ ишлаб чиқилган.

Низомда бухгалтерия ҳисоби субъектлари томонидан молиявий ҳисоботларни тақдим этиш муддатлари белгиланган.

“Бухгалтерия ҳисоби тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига биноан молиявий ҳисоботлар қуйидагиларга тақдим этилади:

- мулкдорларга (давлат мулкани бошқаришга ваколатли бўлган органларга; муассисларга (қатнашчиларга) таъсис ҳужжатларига мувофиқ);
- солиқ органларига;
- давлат статистика органларига;
- қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа органларга.

Кичик ва ўрта корхоналар, микрофирмалар ҳисоботларни фақат давлат статистикаси органларига ва жойлардаги солиқ органларига тақдим этадилар.

Чораклик ва йиллик молиявий ҳисоботларни тақдим этиш муддатлари

1. Вазирликлар, идоралар, уюшмалар, корпорациялар, концернлар ва давлат мулкани бошқарувчи бошқа органлар учун йиғма чораклик ва йиллик ҳисоботларни тақдим этишнинг қуйидаги муддатлари белгиланади:

- чораклик ҳисоботлар учун ҳисобот чораги ниҳоясига етганидан кейин 40 (қирқ) кун давомида;

— йиллик ҳисоботлар учун ҳисобот йилидан кейин келувчи йилнинг 15 мартидан кечиктирмаган ҳолда.

2. Чет эл инвестицияси иштирокидаги корхоналар ва чет эл фирмаларининг ваколатхоналари учун йиллик молиявий ҳисоботларни тақдим этиш муддати ҳисобот йилидан кейинги келувчи йилнинг 25 мартидан кечиктирилмаган ҳолда белгиланади.

3. Юридик шахс мақомига эга бюджет ташкилотлари молия органларига Молиявий натижалар тўғрисидаги ҳисоботни ҳисобот йилидан кейин келувчи йилнинг 15 мартигача, йилда бир марта тақдим этадилар.

4. Кичик тадбиркорлик субъектлари билан биргаликда хўжалик юритувчи субъектлар (бундан мазкур Низомнинг 1-3-бандларида кўрсатиб ўтилган субъектлар мустасно) чораклик ва йиллик молиявий ҳисоботларни қуйидаги муддатларда тақдим этадилар:

— чораклик молиявий ҳисоботлар учун ҳисобот даври ниҳоясига етганидан кейин келувчи ойнинг 25 кунигача;

— йиллик молиявий ҳисоботлар учун ҳисобот йилидан кейин келувчи йилнинг 15 февралидан кечиктирилмаган ҳолда.

Микрофирмалар ва кичик корхоналардан молиявий ҳисоботни ҳар ойда сўрашга йўл қўйилмайди.

Хўжалик юритувчи субъектларнинг жавобгарлиги

5. Вазирликлар, идоралар, уюшмалар, концернлар, бирлашмалар ва давлат мулкани бошқарувчи бошқа органлар, шунингдек хўжалик юритувчи субъектлар, шу жумладан чет эл инвестицияси иштирокидаги субъектлар мазкур низомни бузганлик учун Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатларига мувофиқ жавобгар бўладилар.

Якуяловчи қондалар

6. Мазкур Низомнинг амалга киритилиш вақтидан бошлаб қуйидагилар ўз кучини йўқотади:

— Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигининг 1993 йил 22 мартдаги “Корхона ва ташкилотларнинг чораклик бухгалтерия ҳисоботи ҳажмлари ва шакллари тўғрисида”-ги 21-сон хати;

— Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигининг 1993 йил 27 октябрдаги “Корхона ва ташкилотларнинг йиллик бухгалтерия ҳисоботи ҳажми ва шакллари ҳақида”ги 76-сон хати;

— Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигининг 1994 йил 17 январдаги Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигининг 1993 йил 27 октябрдаги 76-сон хатига қўшимча қилиш масаласига оид 8-сон хати;

— Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигининг 1993 йил 16 ноябрдаги 81-сон ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси қошидаги Давлат солиқ бошқармасининг 66-сон “Чораклик ва йиллик бухгалтерия ҳисоботларини тақдим этиш муддатлари тўғрисида”ги хати;

— Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигининг 1994 йил 30 июндаги “Ярим йиллик бухгалтерия ҳисоботини тақдим этиш тўғрисида”ги 17-02/35-сон хати;

— Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитасининг 1995 йил 19 апрелдаги “Молиявий натижалар тўғрисидаги бухгалтерия ҳисоботини тақдим этиш ҳақида”ги 44- ва 34-сон хати;

— Ўзбекистон Республикаси Молия вазирининг 1996 йил 31 декабрдаги 165-сон «1996 йилдан бошлаб йиғма чораклик ва йиллик бухгалтерия ҳисоботлари ва балансларини тақдим этиш муддатлари тўғрисида»ги 165-сон буйруғи;

— Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигининг 1996 йил 6 февралдаги “1996 йил учун чораклик бухгалтерия ҳисоботлари ҳажми ҳақида”ги 17-7/20-сон хати;

— Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигининг 1996 йил 6 февралдаги 11-сон ва Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитасининг 96-13-сон хати.

КИЧИК, ЎРТА КОРХОНАЛАР ВА МИКРОФИРМАЛАР ТОМОНИДАН ҲИСОБОТЛАРНИ ТАҚДИМ ЭТИШ ТАРТИБИ ТЎҒРИСИДА ТУШУНТИРИШ

**Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги
ва Давлат солиқ қўмитаси томонидан
2000 йил 28 июлда 17-10/474-А-сон,
2000 йил 25 июлда 2000-95-сон
билан тасдиқланган**

Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитаси Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2000 йил 23 февралдаги «Кичик ва ўрта бизнес корхоналари учун ҳисоботларни қисқартириш ва содалаштириш бўйича чора-тадбирлар тўғрисида» 65-сон қарори ва Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 2000 йилнинг 3 июлида 942-сон билан рўйхатга олинган Чораклик ва йиллик молиявий ҳисоботларни тақдим этиш муддатлари тўғрисидаги низомга мувофиқ қуйидагиларни маълум қилади:

Кичик ва ўрта корхоналар, микрофирмалар ҳисоботларни фақат давлат статистика органлари ва жойлардаги солиқ органларига тақдим этадилар.

Хўжалик юритувчи субъектлар, кичик тадбиркорлик субъектлари билан биргаликда чораклик ва йиллик молиявий ҳисоботларни қуйидаги муддатларда тақдим этадилар:

— чораклик молиявий ҳисоботлар учун — ҳисобот даври тугаганидан кейин келувчи ойнинг 25 кунигача;

— йиллик молиявий ҳисоботлар учун — ҳисобот йилидан кейин келувчи йилнинг 15 февралдан кечиктирмасдан.

Ўзбекистон Республикасининг «Кичик тадбиркорлик субъектлари томонидан ҳисобнинг юритилиши ва ҳисоботларни тузишнинг содалаштирилган тартиби тўғрисида»-ги 20-сон Бухгалтерия ҳисоби миллий андозасига биноан молиявий ҳисобот бухгалтерия баланси, молиявий натижалар тўғрисида ҳисобот ва иловалардан ташкил топади.

Микрофирма ва кичик корхоналардан молиявий ҳисоботларнинг ҳар ой учун сўралишига йўл қўйилмайди.

Мазкур хатнинг эълон қилиниши муносабати билан

2000 йил 23 мартдаги 09/1-2-1652-сон хат ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин.

Агар кичик корхона ва микрофирмалар чораклик (ярим йиллик) ҳисоботни тақдим этмаган ёки белгиланган муддатдан кейин тақдим этган бўлсалар, уларга нисбатан молиявий ва маъмурий санкциялар қўлланилмайди.

IV б о б
САВОЛ-ЖАВОБЛАР

1999 йил январь ойидан корхона очик турдаги акциядорлик жамиятига айлантирилди. Унда 95 киши ишлайди, шулардан 16 нафари уй-жой шароитларини яхшилашга муҳтож бўлиб, навбатда турувчилар рўйхатларига киритилган. Маҳаллий кенгашлар ва давлат капитал қўйилмалари йўналиши бўйича шаҳарда уй-жой қурилиши амалда олиб борилмаяпти. Айни пайтда корхона солиқлар тўланганидан сўнг ўз тасарруфида қоладиган соф фойдадан қурилиш материаллари харид қилиш учун фойдаланиб, ўз кучи билан (хўжалик усулида) ходимлар учун уй-жой қуриб бериш имкониятига эга.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1994 йил 30 ноябрдаги «Ўзбекистон Республикасида солиқлар аҳамиятини рағбатлантиришнинг асосий йўналишлари тўғрисида» ПФ-1014-сон Фармонида «фойдадан уй-жой қурилишига йўналтириладиган маблағларнинг 50 фоизи фойда солиғини тўлашдан озод этилади» дейилган.

Юқоридагиларга асосан ва тўғри солиққа тортиш учун хўжалик усули билан уй-жой қуриш чоғида юқорида тилга олинган фармонни қўллаш тартиби тўғрисида тушунтириш беришингизни сўраймиз.

1994 йил 30 ноябрдаги ПФ-1014-сон Фармон Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодекси амалга жорий этилиши муносабати билан ўз кучини йўқотди.

Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 1997 йил 29 декабрда 382-сон билан рўйхатга олинган Юридик шахсларнинг даромад (фойда) солиғини ҳисоблаш ва бюджетга тўлаш тартиби тўғрисидаги йўриқноманинг 23-банди «к» кичик бандига биноан, «Ўзуйжойжамфармабанк» билан тузилган шартномалар бўйича ўз ходимларига уй-жой харид қилишда фойдаланиладиган даромад (фойда) фойда солиғи тўлашдан озод этилади.

Юқорида тилга олинган йўриқномада уй-жой қурилишини хўжалик усули билан амалга оширувчи корхоналар учун имтиёзлар назарда тутилмаган.

Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 1997 йил 29 декабрда 382-сон билан рўйхатга олинган Юридик шахсларнинг даромад (фойда) солиғини ҳисоблаш ва бюджетга тўлаш тартиби тўғрисидаги йўриқноманинг 26-банди учинчи хатбошисида назарда тутилган имтиёзни қуйидаги ҳолларда қўллаш мумкинми:

— агар бино ва ускуналар тадбиркор томонидан бепул (текинга) олинган бўлса;

— агар ишлаб чиқариш мақсадларида бино қурилиб, ускуналар харид қилинган, бироқ маълум шароитлар сабабли улар ишлаб чиқариш жараёнида фойдаланилмай, сотиб юборилган бўлса?

Адлия вазирлиги томонидан 1997 йил 29 декабрда 382-сон билан рўйхатга олинган Юридик шахсларнинг даромад (фойда) солиғини ҳисоблаш ва бюджетга тўлаш тартиби тўғрисидаги йўриқноманинг 26-бандида шундай деб белгиланган:

— солиққа тортиладиган даромад (фойда) ҳисобланган эскиришдан тўлиқ фойдаланганлик шарти билан, инвестициялар (асосий ишлаб чиқаришни ривожлантириш, кенгайтириш ва қайта тиклаш)га, шунингдек инвестицияларга олинган кредитларни сўндиришга йўналтириладиган харажатлар суммасига камайтирилади, бироқ солиққа тортиладиган даромад (фойда)нинг 50 фоизидан ошмаслиги керак. Инвестициялар деганда қуйидагиларга қилинган ўз харажатлари тушунилади:

— янги қурилиш шаклидаги капитал қурилишга, шунингдек фаолият юритувчи корхоналарни қайта тиклаш, кенгайтириш ва техник жиҳатдан қайта жиҳозлашга;

— ишлаб чиқариш эҳтиёжлари учун бинолар, иншоотлар, ускуналар, транспорт воситалари ва бошқа алоҳида объектларни (ёки уларнинг қисмларини) харид қилишга.

Биринчи ҳолатда асосий воситаларни бепул (текинга) асосда олишда уларни харид қилиш учун ўз харажатлари йўқ, иккинчи ҳолатда эса АВни харид қилиш мазкур имтиёз бериладиган шарт-шароитларга тўғри келмайди. Бинобарин, биринчи ва иккинчи ҳолатларнинг иккаласида ҳам корхона юқорида тилга олинган имтиёздан фойдалана олмайди.

Фирма капитал қўйилма — автомобилга ёнилғи қуйиш мажмуининг қурилиши учун йиллик 25 фоиз билан икки йил муддатга банкдан мақсадли кредит олди.

Фирманинг «асосий воситалар» қурилишига тўлиқ йўналтирилган, ўтказилган кредит маблағлари инвестициялар — янги қурилиш шаклидаги капитал қурилишга йўналтириладиган харажатлар қисмида Ўзбекистон Республикаси Солиқ

кодексининг «Солиқ солинадиган даромаднинг (фойданинг) камайтирилиши» деган 32-моддасига киритиладими?

Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодексининг 32-моддасига кўра юридик шахсларнинг солиққа тортиладиган даромади (фойдаси) ҳисобланган эскиришдан тўлиқ фойдаланиш шарти билан инвестицияларга (асосий ишлаб чиқаришни ривожлантириш, кенгайтириш ва қайта тиклаш), шунингдек инвестицияларга олинган кредитларни сўндиришга қаратилган харажатлар суммасига камайтирилади, бироқ солиққа тортиладиган даромад (фойда)нинг эллик фоизидан оширилмайди.

Шундай қилиб, фирма юқорида қайд этилган имтиёздан фойдаланиб, даромад (фойда) солиғининг солиққа тортиладиган базасини капитал қўйилмалар, шунингдек кредитдан фойдаланганлик учун фоизлар суммасига камайтиришга ҳақли.

Вилоят телерадиокомпанияси бюджет ташкилоти бўлиб, ўз фаолиятдан қўшимча даромад ҳам олади. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 3 сентябрдаги 414-сон қарорининг 4-бандига кўра у 2000 йилнинг 1 январидан 2002 йилнинг 31 декабригача барча турдаги солиқлар ва тўловларни тўлашдан озод этилган.

У Пенсия жамғармасига 0,5%, Йўл фондига 1,5% тўлашдан озод этилганми?

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 3 сентябрдаги «Бюджет ташкилотларини маблағ билан таъминлаш тартибини такомиллаштириш тўғрисида» 414-сон қарори билан қўшимча даромад олувчи бюджет ташкилотларининг давлат бюджетига ундириладиган солиқлар ва йиғимларнинг барча турларидан 2000 йил 1 январидан бошлаб 2 йил муддатга озод қилиниши назарда тутилган.

Пенсия жамғармаси ва Йўл фонди бюджетдан ташқари ташкилотлар бўлгани сабабли телерадиокомпания мазкур жамғармаларга ажратмаларни тўлашдан озод этилмайди.

Газета тахририяти (ХХТУТ бўйича асосий фаолият тури — 87100) ишлаб чиқариш фаолиятини кенгайтириш ва такомиллаштириш учун ускуналар (компьютерлар, прин-

терлар, компьютерлар учун таъминот манбалари, хотира ускуналари) харид қилди.

Юқорида саналган ускуналар газета саҳифаларини саҳифалашда, реклама модулларини тайёрлашда ва ҳоказоларда қўлланилмоқда.

Юқорида тилга олинган ускуналар инвестицияларга (асосий ишлаб чиқаришни ривожлантириш, кенгайтириш ва қайта тиклаш учун) йўналтирилувчи харажатлар қисмида Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодексининг «Солиқ солинадиган даромаднинг (фойданинг) камайтирилиши» деган 32-моддасига киритиладими?

Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 1997 йил 29 декабрда 382-сон билан рўйхатга олинган Юридик шахсларнинг даромад (фойда) солиғини ҳисоблаш ва бюджетга тўлаш тартиби тўғрисидаги йўриқномага мувофиқ инвестициялар деганда қуйидагиларга қилинган ўз харажатлари тушунилади:

— янги қурилиш шаклидаги капитал қурилишга, шунингдек фаолият юритаётган корхоналарни қайта тиклаш, кенгайтириш ва техник жиҳатдан қайта жиҳозлашга;

— ишлаб чиқариш эҳтиёжлари учун бинолар, иншоотлар, ускуналар, транспорт воситалари ва бошқа алоҳида объектларни (ёки уларнинг қисмларини) харид қилишга.

Шунга кўра ҳисобот даврида ускуналарнинг харид қилиниши инвестиция харажатлари ҳисобланади ва даромад (фойда) солиғи бўйича солиққа тортиладиган базани ҳисобланган эскиришдан тўлиқ фойдаланганлик шарти билан камайтиради, бироқ солиққа тортиладиган даромад (фойда)нинг 50 фоизидан ортиғига эмас.

Қурилиш фаолияти билан шуғулланувчи фирманинг муассисларидан бири ишлаб чиқаришдаги ишлар учун (қурилиш материалларини, кишиларни объектлар бўйича ташишга) ўз шахсий машинасини вақтинча беряпти. Фирма маъмурияти билан муассис ўртасида транспортдан фойдаланишга қандай ҳужжатлар тузилиши керак? Автомашина балансга кирим қилиниб, эскириш ҳисобланадими? Бензин ва ундан фойдаланиш ва таъмирлаш харажатлари таннархга ҳисобдан чиқариладими?

Фирма маъмурияти билан шахсий автотранспортини ижарага бераётган муассис ўртасида Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 564-572-моддаларига кўра транспорт воситаларининг ижара шартномаси тузилиши зарур.

Бензин ва автотранспортдан фойдаланиш ҳамда уни таъмирлаш харажатларини ҳисобдан чиқариш шартнома тузиш чоғида назарда тутилган ижарага берувчи ва ижарадорнинг мажбуриятларига боғлиқ (Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 566-568-моддалари). Ижарага берувчи автотранспортнинг эгаси ҳисобланади. Бинобарин, ижарадор томонидан ижарага олинган автотранспорт 01-«Асосий воситалар» ҳисобварағига кирим қилинмайди, эскириш эса ҳисоблаб ёзилмайди.

Ижарага берувчи учун мол-мулкни ижарага беришдан тушган даромад мол-мулкка оид даромад ҳисобланиб, солиққа тортиладиган ялпи йиллик даромадга киритилади ва даромад солиғи Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 1998 йил 11 июнда 444-сон билан рўйхатга олинган Жисмоний шахсларнинг даромад солиғини ҳисоблаш ва бюджетга тўлаш тартиби тўғрисидаги йўриқномага мувофиқ тўланади.

Фирма ишлаб чиқариш ва савдо-воситачилик фаолияти билан шуғулланади. «Солиқлар ва божхона хабарлари», «Бухгалтер кутубхонаси», «ПрессТИЖ», «Оптовик», «БВВ»га, шунингдек Россия ва Қозоғистоннинг рекламно-ахборот нашрларига обуна бўлишга сарфланган маблағлар ишлаб чиқариш харажатларига киритиладими?

Корхона ва ташкилотларнинг келгуси йилга газета ва журналларга обуна бўлиш харажатлари 31-«Келгуси даврлар харажатлари» ҳисобварағига, сўнгра обуна нашрининг олиншига қараб 26-2-«Давр харажатлари» ҳисобварағига киритилади. Агар обуна қилинган газета ва журналлар, масалан, «Солиқлар ва божхона хабарлари» газетаси каби, корхонада йўриқномавий ёки ахборий материаллар сифатида фойдаланилса, у ҳолда уларга обуна бўлиш харажатлари солиққа тортиладиган базани кўпайтирмайди.

Қолган ҳолатларда (шу жумладан ўз ходимлари учун обуна қилишда ҳам) даромад (фойда) солиғини ҳисобкитоб қилишда обунага доир харажатларни тескари қўшиш йўли билан солиққа тортиладиган базага киритиш зарур.

Жисмоний шахслар учун ташкилот ҳисобига обуна бўлиш даромад ҳисобланади, даромад солиғи умумбелгиланган тартибда ушлаб қолинади.

Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодексининг 31-моддаси 15-бандига кўра ишлаб чиқаришни кенгайтиришга йўналтириладиган, устав фондидаги хорижий сармоянинг улуши 52 фоиз ва ундан ортиқни ташкил этувчи қўшма корхоналар учун даромад солиғи бўйича имтиёзларнинг қонуний эканлигини тушунтириб берсангиз. Офис (идора) қурилиши ишлаб чиқаришни ривожлантириш ва кенгайтиришга киритиладими?

Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодексига мувофиқ хорижий сармоянинг улуши 50 фоиз ва ундан ортиқни ташкил этадиган хорижий инвестицияли корхоналар даромад (фойда) солиғини тўлашдан озод этилади, бироқ мазкур имтиёз даромад ишлаб чиқариш қувватларини ривожлантириш ва кенгайтиришга йўналтирилган ҳоллардагина қўлланади. Офиснинг капитал қурилиши ноишлаб чиқариш соҳасига киради, шу сабабли офиснинг капитал қурилишига йўналтирилган даромад (фойда) солиққа тортишдан озод қилинмайди.

Корхона аудиторлик фирмасидан маслаҳат олиши давомда фойда солиғини ҳисоблашда хатога йўл қўйилгани аниқланди, яъни штатдаги маъмурий-бошқарув ходимларининг иш ҳақи тесқари қўшиш йўли билан янглиш киритилган. Натижада корхона ДСИга фойда солиғини ортиқча тўлаган.

Хатони қандай қилиб тузатиш мумкин ва бунинг учун бирор-бир жарима чоралари кўриладими?

Корхона фойда солиғининг қайта ҳисоб-китобини амалга ошириб, ДСИга тақдим этиши лозим. Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодексининг 133-моддасига мувофиқ «солиқ тўловчи солиқ органи ҳужжатлар (ҳисобварақлар) асосида текширув ўтказгунига қадар мустақил равишда ўз хатоларини тузатса, у жавобгарликдан озод қилинади, пеня тўлаш бундан мустасно». Тузатиш натижасида ортиқча тўлов юзага келган экан, демак пеня ҳисобланмайди. Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодексининг 129-моддасида солиқлар ва йиғимлар бўйича қарз бўлмаслиги шарти би-

лан ортиқча тўланган солиқлар ва йиғимлар суммаларининг қайтарилиши назарда тутилган. Ушбу қоида Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 1997 йил 29 декабрда 382-сон билан рўйхатга олинган Юридик шахсларнинг даромад (фойда) солиғини ҳисоблаш ва бюджетга тўлаш тартиби тўғрисидаги йўриқномада (V бўлим, 34-банд) акс эттирилган. Мазкур суммалар солиқ тўловчининг ёзма аризасига кўра 30 кунлик муддатда унга қайтарилади ёки келгуси тўловлар ҳисобига қайд этилади.

Агар даромад (фойда) солиғи шу йили ортиқча тўланган бўлса, у ҳолда ижтимоий инфратузилмани ривожлантириш солиғини қайта ҳисоблаш (қўшимча тўловни амалга ошириш) зарур.

Корхонада улгуржи савдо билан боғлиқ ишларни бажарувчи I-II гуруҳ ногиронлари барча ходимлар умумий миқдорининг 80 фоизини ташкил этади.

Кодексда солиққа тортишга ва Пенсия жамғармасига ажратмаларга доир бирор-бир имтиёзлар борми?

Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодексига мувофиқ ишловчиларнинг умумий миқдорида камида 50 фоизини ногиронлар, 1941-1945 йиллар уруш ва меҳнат жаҳҳаси фахрийлари ташкил этадиган юридик шахслар даромад (фойда) солиғи, қўшилган қиймат солиғи, мол-мулк солиғи, ер солиғи, экология солиғи, сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқ тўлашдан озод қилинган.

Юқорида кўрсатилган солиқ имтиёзлари савдо, воситачилик, таъминот-сотиш ва тайёрлаш фаолияти билан шуғулланадиган юридик шахсларга татбиқ этилмайди.

Корхона улгуржи савдо билан шуғулланади, бинобарин, у юқорида айтилган солиқ имтиёзларига эга эмас.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1992 йил 17 июлдаги «Ўзбекистон Республикасида ногиронларни ижтимоий ҳимоя қилиш масалалари» деган 328-сон қарорига мувофиқ фақат ихтисослаштирилган цехлар, участкалар ва корхоналарда ишлайдиган ногиронлар ижтимоий суғурта бўйича имтиёзларга эгалар.

Корхона болаларни соғломлаштириш ишларини олиб боради. Биринчи чоракни у зарар кўриб яқунлади. Ўзбекистон

Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 1997 йил 29 декабрда 382-сон билан рўйхатга олинган Юридик шахсларнинг даромад (фойда) солиғини ҳисоблаш ва бюджетга тўлаш тартиби тўғрисидаги йўриқноманинг 12-бандига кўра, зарарлар суммаси солиққа тортиладиган базани камайтирмайди.

У корхона фаолиятига тааллуқли бўладими, чунки зарар ошхона, тиббиёт пунктлари ва кутубхона корпусларини капитал таъмирлашдан кўрилган?

Юридик шахсларнинг даромад (фойда) солиғини ҳисоблаш ва бюджетга тўлаш тартиби тўғрисидаги йўриқноманинг 12-бандида шундай дейилади: «ҳақиқатдаги таннархдан паст нархларда маҳсулот (ишлар, хизматлар) сотишни амалга оширувчи ташкилотлар (корхоналар)ни солиққа тортишда зарарлар суммаси солиққа тортиладиган базани камайтирмайди...».

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 5 февралдаги «Маҳсулот (ишлар, хизматлар) ишлаб чиқариш ва сотиш харажатлари таркиби ҳамда молиявий натижаларни шакллантириш тартиби тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида» 54-сон қарорига кўра хўжалик юритувчи субъектнинг ўз кучи билан ишлаб чиқариш асосий воситаларини барча турдаги (жорий, ўрта, капитал) таъмирлаши ишлаб чиқариш харажатларининг тегишли унсурлари (моддий харажатлар, меҳнатга ҳақ тўлаш харажатлари ва бошқалар) бўйича маҳсулот (ишлар, хизматлар) таннархига киритилади.

Ишлаб чиқариш тусидаги асосий воситаларни таъмирлаш давр харажатларига киритилади.

Яъни асосий ишлаб чиқариш воситаларини капитал таъмирлаш харажатларини ҳисобга олиб шакллантирилган ҳақиқатдаги таннархдан паст нархда ишлар (хизматлар) амалга оширилган бўлса, юқоридаги йўриқноманинг 12-бандига кўра солиққа тортишда зарарлар суммаси солиққа тортиладиган базани камайтирмайди.

Агар ноишлаб чиқариш тусидаги асосий воситаларнинг тегишли таъмирланиши амалга оширилган бўлса, бунда зарарлар Маҳсулот (ишлар, хизматлар) ишлаб чиқариш ва сотиш харажатлари таркиби ҳамда молиявий натижаларни шакллантириш тартиби тўғрисидаги низомнинг 1-иловасига кўра фойда солиғини ҳисоб-

китоб қилишда тескари ҳисоб билан солиққа тортиладиган базага киритилади.

Очиқ турдаги акциядорлик жамияти пудрат ва хўжалик усуллари билан ўз фойдаси ҳисобига автобаза қурилишини олиб борапти. Дастлаб маъмурий бино, назорат-ўтказиш пункти ва марказий омбор қурилиб, давлат комиссияси томонидан қабул қилинган, улар 01-«Асосий воситалар» ҳисобварағига киритилди. Сўнгра автомашиналарни таъмирлаш учун ишлаб чиқариш корпусини қура бошладик ва автомашиналар тўхташ жойи учун ҳудудни кўкаламзорлаштириб, асфальтлашга киришдик. Айни пайтда барча қурилиш харажатлари 08-«Капитал қўйилмалар» ҳисобварағига киритилган. Қурилиш (шу жумладан ҳудудни кўкаламзорлаштириш ва асфальтлаш) лойиҳа институти туган сметалар ва капитал қурилиш учун титул рўйхатлар асосида олиб бориляпти.

Қурилиш тугалланиб, давлат комиссияси томонидан қабул қилинган, ҳудудни кўкаламзорлаштириш ва асфальтлаш сингари объектларга доир харажатларни иншоот сифатида 01-«Асосий воситалар» ҳисобварағига олиш керакми? Фойда солиғига тортиш базасини инвестицияларга йўналтириладиган маблағлар сифатида ушбу харажатларга камайтириш мумкинми? Агар мумкин бўлмаса, 08-ҳисобварақни ёпиш учун қандай бухгалтерия проводкаларини амалга ошириш зарур?

Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодексининг 32-моддасига мувофиқ солиққа тортиладиган даромад инвестицияларга (асосий ишлаб чиқаришни ривожлантириш, кенгайтириш ва қайта тиклаш), шунингдек ҳисобланган эскиришдан тўлиқ фойдаланиш шарти билан инвестицияларга олинган кредитларни сўндиришга йўналтириладиган харажатлар суммасига камайтирилади, бироқ у солиқ солинадиган даромад (фойда)нинг 50 фоизидан ошмаслиги керак.

Мазкур ҳолатда автомашиналарни таъмирлаш учун ишлаб чиқариш корпусининг қурилиши асосий ишлаб чиқаришга киради. Юқоридаги имтиёз имтиёзлар бериш шартларига риоя қилингандагина ишлаб чиқариш корпуси бўйича харажатларга тааллуқли бўлади. Ҳудудни кўкаламзорлаштириш ва асфальтлаш каби объектлар ҳам қурилиш тугалланиб, давлат комиссияси томонидан қабул

қилинғач, 08-«Капитал қўйилмалар» ҳисобварағидан 01-«Асосий воситалар» ҳисобварағига кирим қилинади, бироқ ушбу объектлар ҳудудни ободонлаштиришга тааллуқли бўлган солиққа тортиш базаси харажатлар суммасига камайтирилмайди.

Фирманинг асосий фаолият турлари — ишлаб чиқариш ва улгуржи савдо. Штатимизда ногиронлар 50 фоизни ташкил этади.

У ижтимоий инфратузилмани ривожлантириш солиғини бюджетга тўлашдан озод қилинадими?

Ҳукумат фармон ва қарорлари билан барча солиқларни тўлашдан озод қилинган корхоналар ижтимоий инфратузилмани ривожлантириш солиғини тўловчилар ҳисобланмайди (Ижтимоий инфратузилмани ривожлантириш солиғини ҳисоблаш ва бюджетга тўлаш тартибига шарҳ).

Ўзбекистон Республикасининг 1991 йил 18 ноябрдаги «Ўзбекистон Республикасида ногиронларни ижтимоий ҳимоя қилиш тўғрисида» қонуни ва Ўзбекистон Республикасининг 1998 йил 1 майдаги «Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида» қонуни билан киритилган ўзгартишларга бинонан ишловчиларининг камида 50 фоизини ногиронлар, 1941-1945 йиллардаги уруш ва меҳнат жабҳаси фахрийлари ташкил этадиган корхоналар (юримдик шахслар) (савдо, воситачилик, таъминот-сотув ва тайёрлов фаолияти билан шуғулланувчилардан ташқари) ер остидан фойдаланганлик солиғидан ташқари солиқларни тўлашдан тўлиқ озод этилади.

Юқоридагилардан маълум бўлишича, ишлаб чиқариш фаолиятидан олинган ва корхонанинг тасарруфида қоладиган фойда (даромад) ижтимоий инфратузилмани ривожлантириш солиғига тортиш объекти ҳисобланмайди.

Савдо фаолиятидан олинган ва корхонанинг тасарруфида қоладиган фойда (даромад) эса ижтимоий инфратузилмани ривожлантириш солиғига тортиш объекти ҳисобланади.

Фирма ишлаб чиқариш ва савдо фаолияти ҳисобини алоҳида-алоҳида юритиши зарур.

Статистика бошқармаси томонидан ташкилотга ХХТУТ бўйича 71100 (улгуржи савдо) коди берилди. Ҳозир

корхона улгуржи савдо билан бир қаторда қурилиш ишлари билан ҳам шуғулланади.

Улгуржи савдо корхонаси бир вақтнинг ўзида қурилиш билан шуғулланса, қандай солиқларни тўлаши шарт?

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йил 10 апрелдаги 153-сон қарори билан тасдиқланган Савдо ва умумий овқатланиш корхоналарининг ялпи даромад солиғи бўйича бюджет билан ҳисоб-китоб қилиш тартибига мувофиқ корхоналар ишлаб чиқариш фаолиятидан (маҳсулот ишлаб чиқариш) олинган даромадлардан ташқари барча даромадлардан бюджетга ялпи даромад солиғини тўлайдилар.

Ялпи даромад солиғини ҳисоблаш чоғида қурилиш ишларидан олинган даромадлар ялпи даромад таркибига киритилади ва ялпи даромад солиғига тортилади.

Кўшма корхонанинг асосий фаолият тури савдо-воситачилик бўлиб, яъни у ялпи даромад солиғи тўловчиси ҳисобланади.

Корхонада ўрта мактаблар ва ҳунар-техника билим юр்தларининг ўқувчилари ишлайдилар. Мазкур корхона маълум имтиёзлардан фойдалана оладими, қандай солиқларни тўлашда уларни қўллаш мумкин?

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йил 10 апрелдаги 153-сон қарори билан тасдиқланган Савдо ва умумий овқатланиш корхоналарининг ялпи даромад солиғи бўйича бюджет билан ҳисоб-китоб қилиш тартибида имтиёзлар назарда тутилмаган. Ялпи даромад солиғи солиқ тўловчилар томонидан ялпи даромад ҳажми, даромадлилик даражаси ва белгиланган ставкалардан келиб чиқиб ҳисоблаб ёзилади.

Корхона ХХТУТ коди бўйича 71200 — ялпи даромад солиғини тўловчи сифатида рўйхатга олинган. Уяли телефонни улаш билан боғлиқ харажатларни давр харажатларига ҳисобдан чиқариш керакми ёки уяли телефон қийматини оширишга киритиш керакми?

Уяли телефонни улаш билан боғлиқ харажатлар 26-«Давр харажатлари» ҳисобварағига киритилади (Маҳсулот

(ишлар, хизматлар) таннархига киритилдиган маҳсулот (ишлар, хизматлар) ишлаб чиқариш ва сотиш харажатлари таркиби ҳамда молиявий натижаларни шакллантириш тартиби тўғрисидаги низом).

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йил 10 апрелдаги 153-сон қарори билан тасдиқланган Савдо ва умумий овқатланиш корхоналарининг ялпи даромад солиғи бўйича бюджет билан ҳисоб-китоб қилиш тартибидан назарда тутилишича, «консигнация шартларида, шунингдек нақд пул маблағларини кейинчалик комитентларга бериш билан комиссия шартларида товарни сотувчи корхоналар солиққа тортиш мақсадларида даромадлилик даражасини белгилашда ҳақиқатдаги товар оборотида товарнинг сотилиш қийматини киритадилар».

Комитентлар билан банк муассасалари орқали нақдсиз тартибда ҳисоб-китоб қилувчи корхоналар ҳақиқатдаги товар оборотида товарларнинг сотилиш қийматини киритишлари мумкинми?

Консигнация шартларида, шунингдек комиссия шартларида товар сотишни амалга оширувчи корхонанинг даромадлилик даражасини белгилашда солиққа тортиш мақсадида ҳақиқатдаги товар оборотида, ҳисоб-китоблар нақд ёки нақдсиз тартибда амалга оширилишидан қатъи назар, товарнинг сотилиш қиймати киритилади.

Солиққа тортиш мақсадида ялпи даромад солиғини ҳисоб-китоб қилишда (юқорида кўрсатилган қарорга илова) 46-ҳисобварақ кредити бўйича сотилган товарнинг бутун сотилиш қиймати ҳисобга олинади. Комиссияга қабул қилинган товарларнинг бухгалтерия ҳисоби ўзгаришсиз қолади, яъни бухгалтерия ҳисоби ва солиққа тортишда айрим фарқлар мавжуд.

Фирма статистика органида ишлаб чиқариш фирмаси сифатида рўйхатга олинган. Ҳозир ишлаб чиқариш ва савдо воситачилиги билан шуғулланади ҳамда алоҳида ҳисобот юритади. Савдо воситачилигидан 25 фоизлик, ишлаб чиқаришдан ва бошқа даромадлардан 10 фоизлик ягона солиқ тўлайди. Бу тўғрими?

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йил 15 апрелдаги 159-сон қарори билан тасдиқланган Кичик корхоналар учун солиққа тортишнинг соддалаштирилган тизимини қўллаш тартибининг I бўлими 5-бандига кўра бир неча фаолият турини амалга оширувчи ягона солиқ тўловчилар ҳар бир фаолият тури бўйича солиққа тортиш объектининг алоҳида ҳисобини юритишлари ҳамда аниқ фаолият турининг солиққа тортиш объекти ва унга мувофиқ ягона солиқ ставкасидан келиб чиқиб ягона солиқ ҳисоб-китобини амалга оширишлари шарт. Чунончи, савдо (харид қилувчи, савдо-воситачилик, улгуржи-сотув, таъминот) корхоналари, шу жумладан умумий овқаланиш корхоналари ялпи даромадга нисбатан 25 фоизлик ставка бўйича; қишлоқ хўжалик корхоналари товарлар (ишлар, хизматлар) сотилиш ҳажмидан 5 фоиз; иқтисодиётнинг бошқа соҳалари корхоналари 10 фоиз; хусусий амалиёт билан шуғулланувчи нотариуслар, брокерлик фирмалари, лотерея ўйинларини ўтказувчи корхоналар 25 фоизлик ставка бўйича ягона солиқ тўлайдилар.

Бунда агар ягона солиқ тўловчилар моддий захиралар (ишлар, хизматлар)ни қўшилган қиймат солиғи билан харид қилсалар, Кичик корхоналар учун солиққа тортишнинг соддалаштирилган тизимини қўллаш тартибининг I бўлими 4-бандига мувофиқ материаллар ҚҚС билан кириш қилиниб, сотиб олинган моддий бойликлар қийматидаги қўшилган қиймат солиғи суммаси ишлаб чиқариш харажатларига (муомала чиқимларига) ҳисобдан чиқарилади.

Сайёҳлик фирмаси ягона солиқ тўловчиси ҳисобланади. Сайёҳлик хизматлари кўрсатишдан ташқари у жисмоний шахсларга халқаро рейслар учун авиачипталар сотади. Авиакомпания билан тузилган шартномага кўра ишлар бажарилигани учун авиачипта қийматининг 2 фоизи миқдориде ҳақ тўланади. Бунда ҳисоб-китоб қўйидагича амалга оширилади: жисмоний шахс авиачипта қийматини тарифга кўра тўлайди, фирма эса кейинчалик ўзининг 2 фоизини чегириб қолиб, авиачипталар суммасини авиакомпания ҳисобига ўтказиши.

Хизмат кўрсатиш тури — авиачипталар сотиш фаолиятининг қайси турига киради? Нима солиққа тортиш объекти ҳисобланади? Мазкур хизмат тури қандай ставка бўйича солиққа тортилади?

Агар авиачипталар қиймати фирма томонидан кўрсатиладиган хизматларнинг таркибий қисмларидан бири бўлиб ҳисобланса, хизматларнинг мазкур тури таннархни юзага келтирувчи харажатларни шакллантиришда иштирок этиши ва сайёҳларга сотиладиган авиачипталар қийматининг бутун суммасидан (воситачилик ҳақини ҳисобга олган ҳолда) 10 фоизлик ставка бўйича ягона солиқ тортилиши шарт.

Агар фирма авиачипталарни сотишга доир дилерлик хизматларини кўрсатса, солиққа тортиш мақсадида ушбу фаолият турига воситачилик фаолияти деб қаралади, унинг ягона солиққа тортиш объекти ҳақ ҳисобланади. Солиқ ставкаси — 25 фоиз.

Ягона солиқ тўлашга ўтган корхоналарга нисбатан Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодексининг «Чегирмалар ва зарарлар» номли 6-боби 19-моддаси қондалари татбиқ этиладими?

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йил 15 апрелдаги 159-сон қарори билан Солиқ кодексига мувофиқ ишлаб чиқилган Кичик корхоналар учун солиққа тортишнинг соддалаштирилган тизимини қўллаш тартиби тасдиқланган. У жами умумдавлат солиқлари, шунингдек маҳаллий солиқлар ва йиғимларни тўлаш ўрнига ягона солиқ тўлашни назарда тутди.

Солиқ кодексининг 6-бобига келсак, у «Юридик шахслардан олинadиган даромад (фойда) солиғи» деган II бўлимга оид.

Бинобарин, «Жами даромаддан чегирмалар» деган 19-модда ягона солиқ тўловчиларга тааллуқли эмас.

Кичик корхоналар учун солиққа тортишнинг соддалаштирилган тизимини қўллаш тартибининг 2-бандига биноан кичик корхоналарга солиққа тортиш тизимини ихтиёрий асосда танлаш ҳуқуқи берилади, шу сабабли сиз даромад солиғини ҳисоблашда белгиланган чегирмаларни назарда тутувчи солиққа тортишнинг умумий режимига ўтишга ҳақлисиз.

Фирма Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодексининг 8-моддасига кўра солиққа тортишнинг соддалаштирилган тизимига, яъни ягона солиқ тўлашга ўтди.

Ягона солиққа ўтган корхоналарга нисбатан Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодексининг «Чегирмалар ва зарарлар» деган 6-боби моддаларининг қондалари татбиқ этиладими?

Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодексининг «Юридик шахслардан олинадиган даромад (фойда) солиғи» деган бўлими 16-моддасига мувофиқ «жами даромад билан ушбу Кодексга мувофиқ белгиланадиган чегирмалар ўртасидаги фарқ сифатида ҳисобланган даромад (фойда) солиқ солиш объектидир».

Солиққа тортишнинг соддалаштирилган тизимига ўтган фирма Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йил 15 апрелдаги 159-сон қарори билан тасдиқланган Кичик корхоналар учун солиққа тортишнинг соддалаштирилган тизимини қўллаш тартибига риоя қилиши шарт.

Тартибнинг III бўлимида фаолият турига қараб, солиққа тортиш объектлари — ялпи даромад ва ялпи тушум, шунингдек уларнинг таркиби кўрсатилади.

Бинобарин, солиққа тортишнинг соддалаштирилган тизими амал қилувчи корхоналарга нисбатан Солиқ кодексининг 6-боби татбиқ этилмайди.

Ялпи тушум таркибига олинган дивидендлар суммаси киритиладими ва улардан ягона солиқ тўланадими?

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йил 15 апрелдаги 153-сон қарори билан тасдиқланган Кичик корхоналар учун солиққа тортишнинг соддалаштирилган тизимини қўллаш тартибига мувофиқ ялпи тушум таркибига молиявий фаолиятдан тушган даромадлар ва Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодекси томонидан белгиланадиган бошқа даромадлар киритилади.

Бинобарин, ялпи тушум (яъни жами даромад) таркибига олинган дивидендлар суммаси киритилади.

Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодексининг 29-моддасида шундай дейилган: «Ўзбекистон Республикасидаги тўлов манбаида илгари солиқ ундирилган дивидендлар ва фоизларни олган резидент — юридик шахс тўлов манбаининг солиқни тўлаганлигини тасдиқлайдиган ҳужжатлар мавжуд бўлса, уларни жами даромаддан чегириб ташлаш ҳуқуқига эгадир».

Солиқ суммасини чегирган ҳолда дивидендлар олган ва тўлов манбаи томонидан солиқ тўланганини тасдиқлайдиган ҳужжатга эга бўлганлар ягона солиқ суммасини ҳисоб-китоб қилишда уларни ялпи тушумдан чегириш ҳуқуқига эга, яъни дивидендлар суммасидан ягона солиқ тўланмайди.

Фирманинг асосий фаолият тури — улгуржи савдо. У жами даромаддан 25 фоизлик ставка бўйича ягона солиқ тўловчи ҳисобланади.

Қуйидаги битим бўйича жами даромадни қандай ҳисоблаш керак? Ишлатилган пайвандлаш агрегати 20 минг сўмга сотиб олинди, пудрат ташкилоти билан 50 минг сўмга уни таъмирлаш ва тиклаш шартномаси тузилди. Таъмирлаш тугагач, агрегат 100 минг сўмга сотилди.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йил 15 апрелдаги 159-сон қарори билан тасдиқланган Кичик корхоналар учун солиққа тортишнинг соддалаштирилган тизимини қўллаш тартибига кўра савдо (харид қилувчи, воситачилик, улгуржи-сотув, таъминот) корхоналари учун жами даромад ягона солиққа тортиш объекти ҳисобланади. Жами даромад таркибига қуйидагилар киритилади:

товарнинг харид ва сотув қийматлари ўртасидаги фарқ; молиявий фаолиятдан олинган даромадлар ва Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодексига мувофиқ белгиланган бошқа даромадлар.

Бинобарин, ягона солиққа тортиш объекти товарнинг харид ва сотув қийматлари ўртасидаги фарқ — 80 минг сўм (100 минг сўм — 20 минг сўм) ҳисобланади.

Солиққа тортишнинг соддалаштирилган тизимига ўтиш учун автотранспорт акциядорлик жамиятида қанча ходим бўлиши керак? Солиққа тортишнинг қандай ставкаси белгиланади ва нима солиққа тортиш объекти бўлиб ҳисобланади?

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йил 15 апрелдаги 159-сон қарори (3-илова) билан тасдиқланган Кичик корхоналар учун солиққа тортишнинг соддалаштирилган тизимини қўллаш тартибига мувофиқ но-

ишлаб чиқариш соҳасининг бошқа тармоқларида банд бўлган ходимларнинг ўртача йиллик сони 10 кишигача бўлиши керак.

Автотранспорт АЖда ялпи тушум ягона солиқ ундириш объекти ҳисобланади (Тартибнинг III бўлими 1-банди). Ялпи тушум таркибига қуйидагилар киритилади (Тартибнинг III бўлими 2-банди):

— хизматлар, мол-мулкни сотишдан олинган тушум суммаси;

— молиявий фаолиятдан тушган даромадлар ва Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодексига мувофиқ белгиланган бошқа даромадлар.

Ягона солиқ ставкаси — ялпи тушумнинг 10 фоизи (Тартибнинг 2-илоvasи).

МУНДАРИЖА

Кириш 3

I БОБ. ДАРОМАД (ФОЙДА) СОЛИФИ

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2000 йил 5 июндаги ПФ-2613-сон «Экспорт маҳсулоти ишлаб чиқарувчиларни рағбатлантириш борасидаги қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида» фармони 9

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 5 февралдаги 54-сон «Маҳсулот (ишлар, хизматлар)ни ишлаб чиқариш ва сотиш харажатлари таркиби ҳамда молиявий натижаларни шакллантириш тартиби тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида» қарори 12

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 4 мадаги 212-сон «Болаларга мўлжалланган товарлар ва хотин-қизлар гигиена буюмларини ишлаб чиқариш ва сотишни рағбатлантиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида» қарори 49

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 3 сентябрдаги 414-сон «Бюджет ташкилотларини маблағ билан таъминлаш тартибини такомиллаштириш тўғрисида» қарори [Кўчирма] 50

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 17 ноябрдаги 502-сон «Хайрия ва бошқа жамғармалар ва жамиятларга, шунингдек улар томонидан барпо этилган корхоналар ва бошқа шуъба тузилмаларга солиқлар, йиғимлар ва божхона тўловлари бўйича берилган имтиёзларни қўллаш тартиби тўғрисида» қарори 63

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2000 йил 26 декабрдаги 500-сон «Асосий мак-

роиктисодий кўрсаткичлар прогнози ва 2001 йилги Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджетининг параметрлари тўғрисида» қарори [Кўчирма] 66

Юридик шахслар даромадларидан (фойдасидан) солиқни ҳисоблаш ва бюджетга тўлаш тартиби тўғрисида йўриқнома. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитаси томонидан 1997 йил 10 ноябрда 35, 37-91-сон билан тасдиқланган. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 1997 йил 29 декабрда 382-сон билан рўйхатга олинган 69

Корхоналарнинг талабаларнинг олий ўқув юртра-рида таълим олиши учун ўтказадиган маблағлари-ни солиққа тортиш тўғрисидаги тушунтириш хати. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитаси томонидан 1998 йил 3 февралда 04-01-02/55, 98-11-сон билан тасдиқланган. Ўзбе-кистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 1998 йил 28 февралда 410-сон билан рўйхатга олинган 115

Даромад (фойда) солиғи ва ҚҚС бўйича солиқ имтиёзларини қўлланиш тўғрисида тушунтириш. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Дав-лат солиқ қўмитаси томонидан 1998 йил 7 апрелда 04-01-05/6, 98-07-сон билан тасдиқланган. Ўзбе-кистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 1998 йил 29 апрелда 434-сон билан рўйхатга олинган 116

Қимматли қоғозлар билан операцияларни солиққа тортиш тартиби тўғрисида тушунтириш. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги, Давлат солиқ қўми-таси ва Марказий банки томонидан 1998 йил 3 июн-да 04-01-02/386, 98-75, 76-В-сон билан тасдиқлан-ган. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги то-монидан 1998 йил 30 июнда 449-сон билан рўйхат-га олинган 117

Олтин изловчи ва қазиб олувчи артеллар ходим-ларининг даромадларини солиққа тортиш тартиби

тўғрисида тушунтириш хати. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитаси томонидан 1998 йил 22 июнда 04-01-07/440, 98-87-сон билан тасдиқланган. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 1998 йил 15 сентябрда 490-сон билан рўйхатга олинган 120

Ўзбекистон Республикасида хорижий юридик шахслар даромади (фойдаси)ни солиққа тортиш тартиби тўғрисида йўриқнома. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитаси томонидан 1998 йил 13 июлда 37, 98-105-сон билан тасдиқланган. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 1998 йил 8 октябрда 498-сон билан рўйхатга олинган 122

Хорижий инвестициялар иштирокидаги ишлаб чиқариш корхоналари учун даромад (фойда) солиғи ставкасига камайтирувчи коэффициентни қўллаш тартиби. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитаси томонидан 2000 йил 20 январда 13, 2000-14-сон билан тасдиқланган. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 2000 йил 26 январда 882-сон билан рўйхатга олинган 151

Талабаларни олий ўқув юртлири, ўрта махсус таълим муассасалари, техникумлар, коллежларда ўқитиш учун корхоналар томонидан ўтказилган маблағлардан солиқ олиш ҳақида тушунтириш хати. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитаси томонидан 1998 йил 11 октябрда 04-01-02/744, 98-126-сон билан тасдиқланган. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 1998 йил 30 октябрда 517-сон билан рўйхатга олинган 156

Газета ва журналлар таҳририятлари, нашриётлар, матбаа корхоналари асосий фаолиятини солиққа тортишнинг баъзи масалалари ҳақида тушунтириш. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитаси томонидан 1998 йил 12 июнда

04-01-05, 98-80-сон билан тасдиқланган. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 1999 йил 9 январда 590-сон билан рўйхатга олинган 157

Давлат-тижорат Халқ банки ва унинг Ўзбекистон Республикаси ҳудудидаги бўлимларини солиққа тортиш тўғрисида тушунтириш. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитаси томонидан 1999 йил 18 мартда ЭГ/04-01-02/563, 10/2-3-2166-сон билан тасдиқланган. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 1999 йил 31 мартда 686-сон билан рўйхатга олинган 159

Болаларга мўлжалланган товарлар ва хотин-қизлар гигиена буюмларини ишлаб чиқариш ва сотишга ихтисослашган корхоналар учун солиқ имтиёзларининг қўлланиш тартиби. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитаси томонидан 1999 йил 28 майда 43, 99-70-сон билан тасдиқланган. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 1999 йил 10 июнда 744-сон билан рўйхатга олинган 161

Инвестиция ва хусусийлаштириш инвестиция фондларини солиққа тортиш тўғрисидаги тушунтириш хати. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитаси томонидан 1999 йил 3 июнда ЭГ/04-01-02/1188, 99-73-сон билан тасдиқланган. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 1999 йил 24 июнда 755-сон билан рўйхатга олинган 167

Экспорт маҳсулотлари (ишлар, хизматлари)ни ишлаб чиқарувчилар томонидан бухгалтерия ҳисобини юритиш ва солиқ имтиёзларини қўллаш тартиби тўғрисида низом. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитаси томонидан 2000 йил 27 июнда 64, 2000-70-сон билан тасдиқланган. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 2000 йил 27 июнда 939-сон билан рўйхатга олинган 170

II БОБ. ЯЛПИ ДАРОМАД СОЛИФИ

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1999 йил 29 мартдаги ПФ-2276-сон «Янги ташкил этилаётган хўжалик юритувчи субъектлар фаолияти устидан банк ва солиқ назоратини кучайтириш тўғрисида» фармони 182

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йил 10 апрелдаги 153-сон «Савдо ва умумий овқатланиш корхоналарига солиқ солиш тартиби тўғрисида» қарори 184

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 31 декабрдаги 554-сон «Асосий макроиктисодий кўрсаткичлар прогнози ва 2000 йилги Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджети параметрлари тўғрисида» қарори [Кўчирма] 190

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2000 йил 24 июндаги 242-сон «Импорт истеъмол товарлари олиб келиш ва сотишни такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида» қарори 192

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2000 йил 26 декабрдаги 500-сон «Асосий макроиктисодий кўрсаткичлар прогнози ва 2001 йилги Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджети параметрлари тўғрисида» қарори [Кўчирма] 196

Савдо ва умумий овқатланиш корхоналарини солиққа тортишнинг айрим масалалари тўғрисида тушунтириш хати. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитаси томонидан 1999 йил 10 февралда ЭГ/04-03-02/367, 99-19-сон билан тасдиқланган. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 1999 йил 4 мартда 661-сон билан рўйхатта олинган 197

III БОБ. ЯГОНА СОЛИҚ

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1998 йил 9 апрелдаги ПФ-1987-сон «Хусусий тадбиркор-

лик, кичик ва ўрта бизнесни ривожлантиришни янада рағбатлантириш чора-тадбирлари тўғрисида» фармони 201

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йил 15 апрелдаги 159-сон «Солиқ солишнинг содалаштирилган тизимига ўтган кичик корхоналарга солиқ солиш тартиби тўғрисида» қарори 206

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2000 йил 23 февралдаги 65-сон «Кичик ва ўрта бизнес корхоналарининг ҳисобот беришини қисқартириш ва тартибга солиш чора-тадбирлари тўғрисида» қарори 212

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2000 йил 5 августдаги 305-сон «Капитал қурилишда иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида» қарори [Кўчирма] 214

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2000 йил 26 декабрдаги 500-сон «Асосий макроиқтисодий кўрсаткичлар прогнози ва 2001 йилги Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджети параметрлари тўғрисида» қарори [Кўчирма] 215

Чораклик ва йиллик молиявий ҳисоботларни тақдим этиш муддатлари тўғрисида низом. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги томонидан 2000 йил 15 июнда 47-сон билан тасдиқланган. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 2000 йил 3 июлда 942-сон билан рўйхатга олинган 217

Кичик, ўрта корхоналар ва микрофирмалар томонидан ҳисоботларни тақдим этиш тартиби тўғрисида тушунтириш. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитаси томонидан 2000 йил 28 июлда 17-10/474-А-сон, 2000 йил 25 июлда 2000-95-сон билан тасдиқланган 215

IV БОБ. САВОЛ-ЖАВОБЛАР 222

Қўшимча ёзувлар учун

Қўшимча ёзувлар учун

Қўшимча ёзувлар учун

Қўшимча ёзувлар учун

Қўшимча ёзувлар учун

Қўшимча ёзувлар учун

Қўшимча ёзувлар учун

Қўшимча ёзувлар учун

**«СОЛИҚЛАР ВА БОЖХОНА ХАБАРЛАРИ»
ГАЗЕТАСИ КУТУБХОНАСИ**

**Бевосита солиқларга тортиш
2-чиқарилиш**

Русчадан таржима қилинган.

Менежер Б. С. Муслимов

Босишга рухсат этилди 24.11.2001 г.
Ҳажми 16,0 б.т. Бичими 84×108^{1/32}
Адади 1000 нусха. Буюртма № К-9013

«Иқтисодиёт ва ҳуқуқ дунёси» нашриёт уйи
Тошкент ш., Махтумқули, 1.
Ижарадаги Тошкент матбаа комбинатида босилди.
Тошкент ш., Навоий, 30.